BESTSELLER NEW YORK TIMES
JESSICA BRUDER
ȚINUTUL NOMAZILOR
CUM SĂ SUPRAVIEȚUIEȘTI ÎN AMERICA SECOLULUI 21
Cartea care a stat la baza filmului omonim regizat de Chloé Zhao și laureat la Oscar
FICTION CONNECTION
TREI

Pentru Dale

„Există o fisură în toate. Pe acolo lumina străbate.”

– LEONARD COHEN

„Capitaliștii vor ca nimeni să nu trăiască în afara rețelei lor economice.”

– COMENTATOR ANONIM,
AZDAILYSUN.COM

Cuvânt-înainte

În timp ce eu scriu această carte, ei sunt împrăștiați peste tot prin țară...

În Drayton, Dakota de Nord, un fost șofer de taxi din San Francisco, de 67 de ani, trudește la recoltarea anuală a sfeclei-de-zahăr. Muncește de la răsărit până după apus, la temperaturi care scad sub limita înghețului, ajutând la descărcarea tonelor de sfeclă-de-zahăr din camioanele care vin de pe câmp. Noaptea doarme în dubița care i-a devenit casă din momentul în care Uber l-a scos din industria taximetriei și l-a lăsat în imposibilitatea de a-și plăti chiria.

În Campbellsville, Kentucky, o fostă proprietară de antrepriză pentru construcții, în vârstă de 66 de ani, împachetează mărfuri în schimbul de noapte la depozitul Amazon, împingând kilometri întregi un cărucior, pe podeaua de beton. Este o activitate care îți amorțește mintea și femeia se străduiește să scaneze corect fiecare produs, în speranța că va reuși să evite concedierea. Dimineața se întoarce în mica ei rulotă instalată într-una dintre cele câteva parcări de rulote închiriate de Amazon pentru găzduirea lucrătorilor nomazi, ca ea.

În New Bern, Carolina de Nord, o femeie aflată în căutare de lucru, a cărei locuință este rulota „cutie de chibrituri” – atât de mică, încât poate fi tractată și de o motocicletă –, împarte adăpostul cu o prietenă. Chiar dacă are diplomă de masterat, această indigenă de 38 de ani din Nebraska nu-și poate găsi un serviciu, în ciuda faptului că a candidat numai în ultima lună pentru sute de joburi. Știe că se fac angajări pentru recoltarea sfeclei-de-zahăr, dar călătoria până în cealaltă parte a țării presupune să cheltuiască mai mulți bani decât are. În urmă cu câțiva ani și-a pierdut jobul pe care îl avea la o organizație nonprofit și așa a ajuns să locuiască într-o rulotă. După epuizarea finanțărilor pentru postul ocupat de ea, nu și-a mai putut permite să plătească și o chirie, pe lângă achitarea împrumuturilor făcute pentru studii.

În San Marcos, California, un cuplu de 30 și ceva de ani a organizat pe marginea drumului, într-o dubiță GMC din anul 1975, un stand cu dovleci, alături de un carnaval pentru copii și o grădină zoologică unde animalele pot fi mângâiate; au lucrat cinci zile ca să pună totul pe picioare de la zero, pe o

bucată de pământ al nimănui. În câteva săptămâni vor transforma locul în târg de brazi de Crăciun.

În Colorado Springs, Colorado, un bărbat în vârstă de 72 de ani care locuiește într-o dubă încearcă să-și vindece, în timpul unei vizite pe care o face familiei, cele trei coaste rupte pe când lucra la întreținerea unui camping.

***

Dintotdeauna au existat nomazi, hoinari, vagabonzi, suflete fără odihnă. Dar acum, în mileniul trei, este pe cale să apară o nouă semințe de rătăcitori.

Oameni care nu și-au imaginat niciodată că vor deveni migratori și-au luat lumea în cap. Și-au părăsit apartamentele sau casele tradiționale pentru a locui în ceea ce unii numesc „imobiliare pe roți” – dube, diferite tipuri de rulote la mâna a doua, încorporate sau tractabile, berline vechi. Acești oameni fug cât îi țin picioarele de alegerile imposibile cu care se confruntă cei care formau înainte clasa de mijloc. Fug de decizii precum:

O să-ți cumperi de mâncare sau o să te duci la dentist? O să-ți plătești ipoteca sau factura la electricitate? O să plătești rata la mașină sau o să cumperi medicamente? O să acoperi chiria sau rata împrumutului pentru studii? O să-ți iei haine sau benzină pentru navetă?

Pentru mulți, răspunsul pare categoric la început.

Nu poți să-ți acorzi singur o mărire de salariu, dar cum ar fi dacă ai reduce cheltuiala cea mai mare? Să schimbi reședința din lemn și cărămidă cu o existență pe roți?

Unii îi numesc „persoane fără adăpost”. Noii nomazi resping această etichetă. Echipați atât cu acoperiș deasupra capului, cât și cu un mijloc de transport, ei au adoptat un alt cuvânt, referindu-se la ei înșiși, cu simplitate, drept „persoane fără casă”[1].

De la distanță, mulți dintre ei pot fi ușor confundați cu niște pensionari lipsiți de griji, care străbat lumea în rulotă. În rarele ocazii când își oferă luxul unui film la cinematograf sau al unei cine la restaurant se amestecă bine în mulțime. După

[1] Joc de cuvinte intraductibil. Termenul englezesc pentru „persoane fără adăpost“ este homeless, iar acești nomazi își spun houseless. Diferența dintre cele două cuvinte este că home desemnează mai degrabă noțiunea de „acasă“, în timp ce house este mai curând „casa“, locuința în sine. (N.t.)

mentalitate și după felul în care arată, aparțin, în mare, clasei mijlocii. Își spală hainele la spălătorie și se duc la sala de fitness ca să facă duș. Mulți au ajuns pe drumuri după ce economiile le-au fost înghițite de Marea Recesiune. Ca să-și umple rezervoarele și burțile, muncesc din greu ore în șir, la joburi care presupun muncă fizică. În vremurile pe care le trăim, când salariile stagnează și costurile cu locuința cresc, oamenii aceștia s-au descătușat din chingile chiriei și ipotecii, ca să poată depăși această perioadă. Supraviețuiesc Americii de azi.

Însă și pentru ei **–** ca pentru oricine altcineva **–** supraviețuirea nu este suficientă. Așa încât ceea ce a început ca un efort pe ultimele metereze a devenit un strigăt de luptă pentru un lucru mai important. Să fii om înseamnă să năzuiești la mai mult decât simpla subzistență. Avem nevoie de speranță tot atât de mult pe cât avem nevoie de hrană și adăpost.

Și pe drumuri există speranță, un produs secundar al impulsului de a merge înainte. Un sens dat oportunității, la fel de mare ca țara însăși. O convingere profundă că va urma ceva mai bun. E chiar în fața ta, în următorul oraș, la următorul job, în următoarea întâlnire întâmplătoare cu un străin.

Iar atunci când se întâmplă, unii dintre acești străini sunt și ei tot nomazi. Când se întâlnesc **–** online, la job sau campând departe de zonele populate, în afara civilizației **–**, încep să se formeze comunități. Ei înțeleg lucrurile în același fel, se aseamănă unii cu alții. Când i se strică mașina cuiva, contribuie toată lumea cu bani. Există sentimentul contagios că se petrece un lucru important. Țara se schimbă cu rapiditate, vechile structuri se prăbușesc făcute țăndări, iar acești oameni reprezintă epicentrul noutății. La miezul nopții, în jurul unui foc de tabără la care participă cu toții, se întrezărește o frântură dintr-o utopie.

Acum, când scriu aceste rânduri, e toamnă. Curând va veni iarna. În joburile sezoniere vor începe disponibilizările obișnuite. Nomazii își vor strânge tabăra și se vor întoarce la adevărata lor casă – drumul – deplasându-se prin țară precum celulele de sânge prin vene. Vor porni la drum în căutarea prietenilor și familiei sau doar a unui loc cald. Unii vor traversa tot continentul. Cu toții vor număra kilometri întregi, derulați ca rola unui film despre America. Fast-foodurile de la intersecții și mallurile. Câmpuri dormitând sub pojghița de brumă. Showroomuri auto, biserici uriașe și restaurante

deschise peste noapte. Câmpuri întregi care nu se deosebesc unul de altul. Ferme de animale, fabrici părăsite, cartiere în care casele sunt identice și depozite pătrățoase. Culmi înzăpezite. Drumul curge printre ele din zori și până în noapte, până când se instalează oboseala. Cu ochii împăienjeniți, nomazii găsesc un loc unde să tragă pe dreapta și să se odihnească. În parcările de la Walmart. Sau pe străzile liniștite de la periferii. În refugiile pentru camioane, în zumzetul liniștitor al motoarelor la ralanti. Apoi, dimineața devreme **–** înainte să-i observe cineva **–**, iau din nou calea autostrăzilor. Conducând neîncetat, nomazii sunt siguri de un singur lucru:

Ultima parcelă liberă din America este un loc de parcare.

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul unu.

„Hanul Înghesuit”

Pe Autostrada Foothill, cam la o oră de mers dinspre Los Angeles, dincolo de traficul către nord se profilează un lanț muntos, care pune capăt brusc suburbiilor orașului. Sălbăticia aceasta reprezintă granița sudică a munților San Bernardino, „un povârniș abrupt și înalt”, potrivit descrierii făcute de United States Geological Survey[2]. Munții fac parte dintr-o formațiune care a început să se ridice acum unsprezece milioane de ani de-a lungul faliei San Andreas și se înalță și azi, câștigând în fiecare an câțiva milimetri, pe măsură ce plăcile tectonice ale Pacificului și Americii de Nord se suprapun, măcinându-se una pe cealaltă. În orice caz, crestele muntoase par să crească mult mai repede atunci când mergi direct spre ele. E genul de priveliște care te face să te îndrepți în scaun și începi să simți cum ți se umflă pieptul, ca și când cutia toracică ți-ar fi invadată de un val de heliu suficient, poate, să te ridice de la pământ și să te ducă departe.

Linda May ține strâns volanul și privește prin ochelarii ei bifocali cu rame roz spre munții care se apropie tot mai mult. Și-a prins cu o bentiță de plastic părul argintiu, lung până la umeri, ca să nu-i vină peste față. Iese de pe Autostrada Foothill către Autostrada 330, cunoscută și sub numele de City Creek Road. Pe o porțiune de câțiva kilometri, asfaltul este drept și lat. Apoi se îngustează într-o serpentină abruptă, cu o singură bandă pe sens, după care începe urcușul spre Parcul Național San Bernardino[3].

Această bunică de 64 de ani conduce un Jeep Grand Cherokee Laredo, distrus complet și reparat înainte să-l cumpere din lotul de mașini tractate. Senzorul „verifică motorul” are mereu toane – îi stă în obicei să se aprindă și atunci când nu este nimic în neregulă – și la o privire mai atentă s-ar vedea că vopseaua albă de pe capota cândva boțită zdravăn și înlocuită este într-un ton mai deschis decât restul mașinii. Însă după luni de reparații, se dovedește că vehiculul

---

[2] https://geomaps.wr.usgs.gov/archive/socal/geology/transverseranges/sanbernar (Na)

[3] Paul W. Bierman-Lytle, „Case Study: San Bernardino Mountains and Urban Communities Interface: Historical, Contemporary and Future”, în Climate Change Impacts on High-Altitude Ecosystems, ed. Munir Ozturk et al. Cham, Elveția: Springer, 2015, pp. 292-93. (N.a.)

ține la drum. Un mecanic a instalat un arbore cu came și valve noi. Linda a mai dichisit și ea mașina cât a putut, frecând farurile începătoșate cu un tricou vechi îmbibat în insecticid, un truc pentru cei care se descurcă pe cont propriu. Și astfel, jeepului i s-a atașat pentru prima dată locuința tractată a Lindei: o rulotă micuță, de un galben-pal, pe care a denumit-o „Hanul Înghesuit”. (Dacă vizitatorii nu se prindeau din prima ce vrea să spună acest nume, îl integra într-o propoziție – „Da, este loc, înghesuiți-vă în han!” – și zâmbea, dând la iveală riduri adânci provocate de râs.) Rulota este o relicvă mucegăită, fabricată din fibră de sticlă, modelul Hunter Compact II din 1974 și promovat la început drept „realizarea supremă în călătoria de plăcere” care „te va urma ca o pisicuță la drum întins și va trage ca un tigru când drumul devine dificil”[4]. Timp de patru decenii, „Hanul Înghesuit” a părut un soi de fermecătoare capsulă retro pentru menținerea sistemelor vitale: o cutie cu colțuri rotunjite și laturi înclinate, o reminiscență geometrică a cutiilor tip scoică, din polistiren, folosite cândva pentru ambalarea hamburgerilor. Interiorul măsoară trei metri dintr-un capăt în celălalt, având mai mult sau mai puțin aceeași dimensiune cu a căruței cu coviltir care, în urmă cu mai mult de un secol, a purtat-o și pe stră-străbunica Lindei de-a latul țării. Rulota are accente specifice anilor ’70: este căptușită cu un vinilin crem ce acoperă pereții și tavanul, iar pe jos are linoleum cu imprimeu în nuanțe de muștar și avocado. Este înaltă exact cât să poată sta Linda în picioare. După ce a cumpărat-o la licitație pentru prețul de 1400 de dolari, a descris-o și pe Facebook. „În interior are 1,60 metri, iar eu am 1,57”, a scris ea. „Potrivire perfectă.”

Linda își tractează „Hanul Înghesuit” spre Hanna Flat, un loc de campare în pădurea de pini de la nord-vest de lacul Big Bear. Este luna mai și plănuiește să rămână aici până în septembrie. Dar, spre deosebire de miile de vizitatori de vreme bună, care călătoresc de plăcere în fiecare an spre Parcul Național San Bernardino – o limbă de sălbăticie mai mare decât statul Rhode Island –, Linda face această călătorie ca să muncească.

---

[4] Descărcat dintr-un repertoriu de broșuri vechi despre rulote: http://www.fiberglassrv.com/forums/downloads/7ec_tmp/Compact**n**Brochure.pdf (N.a.)

Linda May și cățelușa ei, Coco

Este a treia ei vară ca angajată aici, în rol de gazdă: un job sezonier în care e și femeie de serviciu, și casieră, administrator, paznic și comitet de întâmpinare. E plină de entuziasm la gândul că va începe treaba și va primi creșterea anuală pentru lucrătorii care revin și anul următor, ceea ce îi va ridica plata pe oră la suma de 9,35 de dolari, cu 20 de cenți mai mult decât în anul precedent. (La momentul respectiv, salariul minim în California era de 9 dolari pe oră.) Și, cu toate că și ea, și celelalte gazde din camping sunt „la dispoziția angajatorului”, potrivit politicii de personal a companiei – asta însemnând că pot fi concediate „în orice moment, cu sau fără motiv sau preaviz” –, i s-a spus că se așteaptă de la ea să muncească program complet de patruzeci de ore pe săptămână.

Unii dintre cei care se angajează pentru prima dată pe aceste posturi se așteaptă la o vacanță plătită în paradis. Nu poți să-i condamni. Reclamele pentru aceste joburi sunt înțesate cu fotografii de izvoare sclipitoare și pășuni sufocate de flori sălbatice. O broșură a companiei California Land Management, concesionarul privat care a angajat-o și pe Linda, înfățișează femei grizonante zâmbind cu încântare pe malul unui lac scăldat în lumina soarelui, braț la braț, ca două bune prietene într-o tabără de vară. „Ești plătit ca să stai în camping!” te lingușește reclama de pe un panou prin care încearcă să recruteze personal American Land & Leisure, o altă companie care angajează gazde pentru campinguri. Sub slogan sunt și mărturii ale oamenilor: „Personalul nostru spune: «Pensionarea e mai distractivă ca oricând!»; «Am pus bazele unor prietenii pe viață»; «De ani întregi n-am mai fost

atât de sănătoși»”[5].

Nou-veniții sunt recunoscuți pentru ezitările lor – uneori chiar renunță atunci când se confruntă cu partea mai puțin pitorească a jobului: supravegherea bețivilor, oaspeții gălăgioși, cenușa și cioburile rămase în gropile pentru focurile de tabără și adunate cu lopețile (vizitatorii scandalagii aruncă sticle în foc, să le vadă explodând) și ritualul repetat de trei ori pe zi al curățeniei în perimetru. Cu toate că igienizarea toaletelor este sarcina cea mai nesuferită pentru gazde, pe Linda nu o dezgustă, ba chiar se mândrește un pic cu faptul că se achită bine de ea. „Vreau ca toaletele să fie curate, pentru că sunt folosite de oaspeții mei din campus”, spune ea. „Nu sunt germofobă – pur și simplu îți tragi pe mâini niște mănuși de cauciuc și treci la treabă.”

Când ajungi la munții San Bernardino, priveliștile sunt sublime, într-adevăr, dar te și distrag. Drumul este foarte îngust și pe margine abia dacă ai un pic de loc de refugiu. Pe unele porțiuni, lângă panglica de asfalt nu este decât un gol și, dincolo de el, pantele abrupte. Indicatoarele îi avertizează pe șoferi: „Căderi de pietre” și „Evitați supraîncălzirea: opriți aerul condiționat în următorii 20 de km”. Totuși, niciunul dintre aceste avertismente nu pare s-o tulbure pe Linda. Experiența ei de aproape douăzeci de ani ca șofer de camion o face să nu se teamă de drumurile dificile.

Chiar în fața Lindei mă aflu eu, la volanul unei autorulote. Ca jurnalist, am petrecut alături de ea un an și jumătate, cu intermitențe. Între întâlnirile în persoană am vorbit la telefon de atâtea ori încât, la fiecare convorbire, îi anticipez salutul familiar chiar înainte să apuce să răspundă. Este un „bun-ăăă-ăăă” melodios, spus în aceeași notă cântată pe trei tonuri a lui „Te-am văzut!”, atunci când joci „de-a v-ați ascunselea” cu un copil mic.

Pe Linda am întâlnit-o prima dată în timpul documentării pentru un articol despre subcultura în plină dezvoltare a nomazilor americani, oameni care trăiesc permanent pe drum[6]. La fel ca Linda, multe dintre aceste suflete rătăcitoare încearcă să scape de paradoxul economic: ciocnirea dintre chiriile în creștere și stagnarea salariilor, adică o forță de

[5] Observate în timpul vizitei la Expoziția anuală Sports, Vacation & RV Show din Quartzsite, Arizona, 2014-2016. (N.a.)

[6] După ce m-am încumetat pentru prima dată să scriu despre aceste lucruri, puținul pe care-l știam s-a dezvoltat într-un proiect mai amplu, care a presupus trei ani de reportaje și sute de interviuri. (N.a.)

neoprit care lovește un obiect imposibil de clintit din loc.[7] Acești oameni se simt prinși ca într-o menghină, consumându-și tot timpul cu munci istovitoare, care le ucid sufletele și pentru care sunt plătiți doar cât să-și achite o chirie sau rata pentru ipotecă, fără nicio cale de a-și îmbunătăți soarta și fără nicio speranță că vor reuși vreodată să se pensioneze.

Aceste sentimente sunt fundamentate pe o stare de fapt solidă: salariile și costurile cu locuința sunt atât de divergente încât, pentru un număr tot mai mare de americani, visul la o viață în categoria clasei mijlocii s-a transformat din „dificil” în „imposibil”. În momentul în care scriu acest material, în America nu există decât douăsprezece regiuni și o singură zonă metropolitană unde un lucrător cu normă întreagă, plătit cu salariul minim, să-și poată permite un apartament cu un dormitor, la o chirie rezonabilă în piață. Trebuie să câștigi cel puțin 16,35 de dolari pe oră – mai mult decât dublul salariului minim la nivel național – pentru a închiria un astfel de apartament fără să cheltui pentru locuință mai mult decât procentul recomandat de 30% din venit. Consecințele sunt cumplite, mai ales pentru una din șase gospodării americane, în care se alocă mai mult de jumătate din venit doar pentru acoperișul de deasupra capului.[8] Pentru multe familii cu venituri reduse, asta înseamnă că mai rămâne foarte puțin sau chiar nimic pentru achiziționarea hranei, medicamentelor sau a altor lucruri esențiale.

Mulți dintre cei pe care i-am întâlnit au impresia că au petrecut prea multă vreme într-un joc măsluit la care pierd. Și așa au găsit o modalitate de a pirata sistemul. Au renunțat la casele tradiționale de „lemn și cărămidă”, rupând lanțurile chiriilor și ipotecilor. S-au mutat în dubițe, rulote și autorulote, călătorind din loc în loc în căutarea vremii călduroase și umplându-și rezervoarele din munca lor în diferite joburi sezoniere. Linda face parte dintr-o astfel de comunitate, iar eu am urmat-o în călătoria ei prin vestul țării.

Când începe urcușul spre munții San Bernardino, buna dispoziție provocată de vederea culmilor îndepărtate mi se mai estompează. Brusc, mă cuprinde teama. Mă sperie un pic ideea de a conduce pe serpentine în dubița mea greoaie. Mă

---

[7] Diane Yentel et al., Out of Reach 2016: No Refuge for Low Income Renters. Washington, D.C.: The National Low Income Housing Coalition, 2016. http://nlihc.org/sites/default/files/oor/OOR_2016.pdf (N.a.)

[8] Marcia Fernald, ed., The State of the Nation’s Housing 2016. Cambridge, MA: Joint Center for Housing Studies of Harvard University, 2016, p. 31. (N.a.)

sperie foarte tare s-o văd pe Linda cum târăște „Hanul Înghesuit” remorcat la jeepul ei hodorogit. Mai devreme mi-a cerut să merg în fața ei. A vrut să fie ea în spate, să meargă după mine. Dar de ce? S-a gândit, oare, să nu i se desprindă rulota și să o ia la vale? N-am aflat niciodată motivul.

După ce am trecut de indicatorul spre Parcul Național San Bernardino, în spatele „Hanului Înghesuit” se ivește, sclipitoare, o cisternă de petrol. Șoferul pare nerăbdător și stă un pic prea aproape; intrăm într-o serie de serpentine care o ascund pe Linda vederii mele din oglinda retrovizoare. Mă uit neîncetat după jeepul ei. Când drumul se întinde iar, nu o văd apărând. În schimb, pe culme se ivește imediat cisterna. Nu e nici urmă de Linda.

Trag pe dreapta într-un refugiu și formez numărul ei, sperând să aud acel familiar „Bun-ăăă-ăăă”. Telefonul sună și sună, apoi intră căsuța vocală. Parchez duba, cobor și mă învârtesc nervoasă în dreptul locului șoferului. Încerc iar. Niciun răspuns. Deja mai multe mașini – poate vreo cinci-șase – au ieșit la drum drept din zona cu serpentine și au trecut de refugiul în care mă aflu. Încerc să resping senzația de greață și, pe măsură ce minutele se scurg, adrenalina se transformă în panică. „Hanul Înghesuit” a dispărut.

De luni de zile, Linda tânjea să se întoarcă iar pe șosele și să-și reia jobul din camping. Stătuse izolată în Mission Viejo, la 80 de kilometri sud-est de Los Angeles, în casa închiriată de fiica și ginerele ei, Audra și Collin, împreună cu trei dintre nepoții ei, toți adolescenți. Nu aveau suficiente camere, așa că nepotul ei Julian dormise în spațiul fără ușă care dădea spre bucătărie, folosit ca loc de luat masa. (Aranjamentul acesta era oricum mai confortabil decât ultimul apartament în care locuiseră, unde o debara în care abia puteai intra fusese utilizată ca dormitor pentru una dintre cele două nepoate.)

Linda luase ce mai rămăsese disponibil: canapeaua de lângă ușa de la intrare. Era ca o insulă. Oricât de mult își iubea familia, se simțea captivă acolo, mai ales fiindcă avea jeepul blocat în service. Ori de câte ori cei din familie plănuiau o ieșire la care ea nu lua parte, era nevoie să treacă pe lângă canapeaua Lindei în drum spre ieșire. Începuse să devină de-a dreptul stânjenitor. Linda își făcea griji: dacă se simțeau vinovați că ies fără ea? Îi lipsea totodată și propria independență. „Mai degrabă sunt regină în casa mea decât să trăiesc ca supusă a reginei unei alte case, chiar dacă e vorba

despre propria mea fiică”, mi-a spus ea.

În același timp, mai multe probleme de sănătate subțiaseră zdravăn rezervele familiei – atât pe cele emoționale, cât și pe cele financiare –, ceea ce o împiedica tot mai mult pe Linda să se bazeze pe rude. Nepoata ei, Gabbi, avea de mai bine de trei ani perioade de slăbiciune care o țintuiseră la pat, din cauza unei disfuncționalități misterioase a sistemului nervos; fusese în cele din urmă diagnosticată cu sindromul Sjogren, o boală autoimună. Nepotul ei, Julian, se lupta cu un diabet de tip I. Fiica ei, Audra, avea o artrită urâtă. Și de parcă toate astea n-ar fi fost de ajuns, Collin, susținătorul familiei, începuse să aibă niște migrene cumplite și stări de vertij care l-au obligat să renunțe la slujba lui de birou.

La un moment dat, Linda a luat în considerare și angajarea într-un post sezonier la unul dintre depozitele Amazon prin CamperForce, un program creat de distribuitorul online pentru angajarea lucrătorilor temporari. Dar făcuse aceeași muncă și cu un an în urmă și sfârșise cu o afecțiune generată de mișcarea repetitivă pe care o executa cu scannerul codului de bare. Rămăsese și cu o urmă vizibilă, o umflătură de mărimea unui bob de strugure pe încheietura mâinii drepte. Dar și mai rău era ceea ce nu se putea vedea: o durere ce o secătuia, radiind pe toată lungimea brațului drept, de la degetul mare la încheietură, apoi spre cot, umăr și gât. Ridicarea unei căni de cafea de 200 de grame sau a unei tigăi era suficientă ca să-i provoace un șoc dureros. Și-a spus că este un caz grav de tendinită, dar faptul că știa asta nu i-a diminuat cu nimic chinul. Și fără o vindecare corespunzătoare nu se putea întoarce la treabă.

Falită și sechestrată pe canapeaua-insulă, Linda a încercat să se concentreze asupra opțiunilor ei de viitor ca proprietăreasă – și unică ocupantă – a „Hanului Înghesuit”. Înainte de a veni să locuiască alături de familie, călătorise din job în job într-o rulotă încorporată El Dorado din 1994, lungă de opt metri și jumătate, care topea benzina și stătea să se desfacă în bucăți. Astfel încât reducerea spațiului la o rulotă de mici dimensiuni părea un lucru bun, chiar dacă noua căsuță avea nevoie de niște îmbunătățiri. Foștii proprietari o ținuseră în aerul sărat de pe coasta Oregonului, așa că unele părți metalice începuseră să se corodeze; o dungă de rugină portocalie pătă exteriorul din fibră de sticlă. Linda a început să-și petreacă timpul liber cu proiecte de îmbunătățire a casei

mobile. Prima sarcină de lucru a fost să născocească o soluție abrazivă de curățare – ingredientul secret erau cojile de ou trecute prin blender – pe care a folosit-o pentru îndepărtarea petelor de rugină. O altă sarcină de lucru a fost să-și conceapă un pat confortabil. Rulota avea un mic loc de masă poziționat de-a lungul peretelui din spate, așa că Linda a scos masa și a decupat un șablon din carton care să se potrivească peste banchete. Când lângă pubela vecinilor și-a făcut apariția o saltea subțire și destul de mare, arătând ca nouă, n-a stat pe gânduri și a șterpelit-o. Apoi a despicat-o și a scos arcurile ca un negustor de pește care dezosează o pradă mare. A scos straturile cu care era umplută, a trasat pe ele cu un marker conturul șablonului de carton și a îndepărtat materialul în exces folosind un cutter pentru covoare. După ce a ajustat și materialul exterior, astfel încât să se potrivească pe dimensiune, a cusut husa la loc – croită frumos, pe măsură – și a umplut din nou salteaua, creând ceea ce s-a dovedit a arăta ca o salteluță perfectă, de 180 pe 91 de centimetri. „M-am gândit că n-ar fi amuzant să dorm pe ceva mai îngust împreună cu prietena mea de aici”, mi-a spus ea arătând spre Coco, cockerița ei spaniel din rasa Cavalier King Charles. „Așa că am făcut-o de 91 de centimetri pentru amândouă.”

În ziua în care a pornit spre Hanna Flat, am întrebat-o pe Linda dacă este entuziasmată. M-a privit de parcă acesta ar fi fost cel mai evident lucru din lume. „Oh, da!”, a spus ea. „N-am avut mașină. N-am avut bani. Am fost asediată pe canapeaua aia.” Cei 524 de dolari pe care îi primește lunar de la Asigurările Sociale aveau s-o susțină până la prima plată în noul job.[9] Linda era pregătită pentru sentimentul că lumea se deschide iarăși pentru ea, după ce fusese redusă la dimensiunea unei canapele. Prea mult timp fusese lipsită de libertatea cu care se obișnuise, de acea excitație accelerată de noutate și de posibilitățile pe care ți le oferă largul drumului. Era timpul s-o ia din loc.

Dimineața de 6 mai a fost blândă și noroasă. Linda s-a îmbrățișat cu ai ei, luându-și rămas-bun. „Vă sun când ajung”, a promis ea. A urcat-o pe Coco în jeep și dusă a fost, îndreptându-se spre un service auto unde și-a umflat cauciucurile desperecheate, crăpate și tocite. Jeepul nu avea roată de rezervă. Următoarea oprire a fost o benzinărie Shell.

[9] După câteva săptămâni, Linda a împlinit 65 de ani, ceea ce i-a adus scăderea la 424 de dolari a venitului oricum foarte mic, după deducerea primelor pentru asigurarea Medicare. (N.a.)

A umplut rezervorul și a intrat pentru chitanță și pentru câteva pachete de Marlboro Red 100. Tânărul de la casă a dat din cap când Linda și-a amintit că în adolescență cumpăra patru litri de benzină cu 25 de cenți, la mare distanță de prețul actual de 3,79 de dolari.

„Puteai să pui un dolar în rezervor și să te plimbi toată ziua”, i-a spus ea, scuturând din cap și zâmbind.

Părea că nimic nu-i putea strica buna dispoziție, nici măcar faptul că, reîntorcându-se la mașină, a găsit ușile încuiate și cheile înăuntru. Coco stătea sprijinită pe picioarele din spate, cu lăbuțele din față pe muchia portierei șoferului, dând din coadă. Probabil că apăsase pe încuietoare, a presupus Linda. Fereastra era coborâtă câțiva centimetri, totuși. Am găsit în dubă un aprinzător de grătar cu coada lungă, mi-am strecurat mâna prin crăpătură și am reușit să deblochez ușa. Și astfel ne-am putut continua călătoria.

„Hanul Înghesuit” aștepta într-un depozit de la marginea orașului Perris, aflat la capătul îndepărtat al munților Santa Ana, una dintre zonele peninsulare care separă regiunea de coastă a Californiei de zona deșertică mai aspră din interiorul statului. Ca să ajungem acolo însemna să o apucăm pe Autostrada Ortega[10]. Aceasta este una dintre cele mai periculoase șosele din țară, „un loc unde se ciocnesc frontal extinderile urbane, condusul prost și tehnicile învechite de construcție a drumurilor”, după cum a spus un reporter de la Los Angeles Times. Drumul sinuos este adeseori înțesat de microbuze cu navetiști care circulă între Orange County și Inland Empire, dar în miezul zilei traficul era lejer, din fericire. În scurt timp, Linda se afla de cealaltă parte, trecând pe lângă câteva dintre cele cinci-șase parcuri de camioane care stăteau agățate ca niște colonii de scoici pe malul vestic al lacului Elsinore. În urmă cu trei ani trăise și ea aici, în Parcarea de locuințe mobile Shore Acres, închiriind cu 600 de dolari pe lună o rulotă așezată pe o limbă crăpată de asfalt, care se întindea din autostradă până pe malul apei.

De la un magazin Target, Linda și-a cumpărat mâncare suficientă până la următoarea plată a ajutorului de la stat, peste o săptămână: o cutie mare de cereale, douăzeci de ouă, carne tocată de vită, parizer, chifle de hamburger, biscuiți sărați, biscuiți dulci, muștar și doi litri de lapte. Cu toate că nu

---

[10] Dan Weikel, „Driving a Deadly Dinosaur”, The Los Angeles Times, 11 august 2001, p. A1. (N.a.)

trebuia să înceapă treaba decât peste câteva zile, l-a sunat din parcare pe cel care urma să-i fie curând șef. A vrut să-i spună că se poate baza pe ea și că-și lua jobul în serios. I-a mai spus și că este deja pe drum și că estimează să ajungă la Hanna Flat înainte de lăsarea serii.

„Hanul Înghesuit” se afla într-un depozit la nord de autostrada 74, îndărătul unui gard solid de sârmă terminat cu sârmă ghimpată și steaguri ale Americii decolorate de soare. Linda a intrat cu jeepul pe poartă. A venit să o salute cel care era de serviciu, un tip pe nume Rudy, slăbănog și cu o barbă căruntă în stilul lui Van Dyke. Au glumit amândoi în timp ce Linda și-a pregătit rulota, încercând să-și amintească tot ce are de făcut. „Eu am o minte ca o capcană din oțel: nimic nu intră, nimic nu iese”, a glumit Rudy. Încă vorbeau când Linda a coborât prea repede din rulotă, iar aceasta s-a dezechilibrat. „Hanul Înghesuit” s-a balansat pe unicul ax, iar partea din spate s-a izbit de pământ. „N-ar fi trebuit să mănânci de dimineață ruloul ăla cu scorțișoară, este?”, a tachinat-o Rudy. Linda a încercat să-și recapete echilibrul. „M-am grăbit!”, a spus ea. Din fericire, nici ea, nici rulota nu și-au rupt nimic.

Linda a închis bine un sertar din fața rulotei, în care se afla depozitată o pereche de butelii cu propan de nouă kilograme, care alimentau frigiderul, ochiurile de la aragaz și un mic încălzitor. În cele din urmă, Rudy a ajutat-o să remorcheze rulota la jeep. Linda a pornit motorul și a tras puțin în față, la început cu prudență. I-a făcut cu mâna lui Rudy și a ieșit pe poartă. Exact cum promitea vechea broșură, rulota „o urma ca o pisicuță”.

***

Când am văzut că Linda nu apare după prima serie de curbe din munții San Bernardino, mintea mea a inventariat rapid o serie de posibile dezastre. Poate că i s-a oprit motorul. Poate i s-a dezumflat un cauciuc – o veste foarte proastă atunci când nu ai roată de rezervă – sau, mai rău, poate a făcut explozie.

Temerile îmi deveneau din ce în ce mai întunecate. Dacă s-a desprins rulota și a luat-o hurducăind la vale? Dar dacă vreo curbă mai largă a trimis jeepul dincolo de marginea drumului, în canion, ca într-un apoteotic remake al scenei finale din Thelma și Louise?

Tocmai porneam duba ca să mă duc să văd ce-a pățit, când mi-a sunat telefonul. „Ajung imediat”, a spus Linda. Am simțit

un val de ușurare când am zărit-o apărând din curbă, dar n-a durat prea mult. A tras pe dreapta și mi-a arătat ceva ciudat la rulotă: raftul cu buteliile de propan era gol. În curbele strânse ale serpentinelor, ambele butelii zburaseră din locașul lor. Una dintre ele, având încă furtunul atașat, ricoșase în „Hanul Înghesuit”, lăsând o adâncitură de zece centimetri în carcasa din fibră de sticlă a rulotei. Cealaltă se desprinsese complet și se rostogolise pe drum ca un ghem de ciulini inflamabil. Cisterna de petrol care se afla la acel moment chiar în spatele Lindei a derapat, reușind să evite butelia, și a depășit jeepul în viteză; Linda a avut noroc și a găsit imediat un refugiu pe marginea drumului, ca să tragă pe dreapta. Butelia desprinsă se oprise departe, pe cealaltă parte a drumului. Linda și-a evaluat repede situația – aflată în extremitatea unei curbe oarbe, era invizibilă pentru mașinile de pe drum – așa că a rezistat tentației de a țâșni în traversare ca să recupereze obiectul pierdut. „Aia e o butelie de 20 de dolari, în timp ce eu sunt o persoană neprețuită!”, și-a amintit ea că-și spusese în gând. A deșurubat din suport butelia rămasă și a depozitat-o în rulotă.

După evitarea unui posibil accident nefericit, Linda și-a continuat urcușul. A traversat comunitățile din Arrowbear Lake și Running Springs, ale căror pante alpine aduc iarna schiori și snowboarderi, iar acum atrăgeau bicicliști și cățărători amatori de trasee montane. A trecut de barajul mai vechi de un secol construit pe lacul Big Bear, un adevărat rezervor pentru zăpada topită, al cărui mal nordic străbate habitatul vulturilor pleșuvi. Apoi urmează golful Grout și micul orășel Fawnskin, botezat astfel de întreprinzătorii de la începutul secolului XX, care au considerat că o denumire precum „Grout”[11] nu-i va atrage pe turiștii aflați în vacanță.[12] Magazinul universal de aici este burdușit cu tot ce i-ar trebui unui aventurier în sălbăticie: articole de pescuit, suporturi termoizolante pentru bere, sănii, lanțuri pentru cauciucuri, saci de dormit, umbrele de soare și sticluțe cu tărie în formă de pistol, pe post de suvenir („shoturi[13] de Tequila”, după cum ne-a explicat femeia de la casă). Parcul aflat în apropiere era plin cu statui din fibră de sticlă reprezentând bărbați în

[11] Chit, mortar (N.t.).

[12] John McKinney, „Grout Bay Trail Leads to History”, The Los Angeles Times, 25 iulie 1999, p. 8. (N.a.)

[13] Joc de cuvinte intraductibil: shot are și înțelesul de „împușcătură”, aluzie la forma de pistol a sticluței. (N.t.)

uniformă, inclusiv un jucător de baseball, un șef de trib indian, un cowboy, un pompier, un pilot de avion de vânătoare, un pirat și un membru al patrulelor de autostradă. Arătau cu toții de parcă erau gata să înceapă să cânte „Y.M.C.A”. „Atâtea statui!”, a exclamat Linda într-o vizită ulterioară în Fawnskin. „De ce nu sunt și niște femei?” Apoi a observat alte sculpturi: o pereche de vite înhămate la o căruță. „Astea două sunt probabil femele, a sugerat ea, din moment ce nu au organe genitale clar definite și sunt singurele personaje care muncesc ceva.” Din acel moment, ori de câte ori traversa parcul, striga spre vite: „Heeeeei, fetelor!”

Pe șoseaua Rim of the World, Linda a trecut pe lângă o proprietate privată a cărei peluză incredibil de bine întreținută se vedea dindărătul porților zdravăn ferecate, pe care erau montate indicatoare cu „Trecerea interzisă”. A încetinit la minimum și a apucat-o pe drumul forestier Coxey Truck. Aici, asfaltul a lăsat locul unui drum de pământ și pietriș tasat, flancat de crenguțe galbene de micsandre de munte ițindu-se dintre bolovani și tufe de strugurii-ursului pline de flori rozalii, în formă de clopoței. Se vedeau și urme ale incendiilor de pădure Butler II din 2007: trunchiuri de copaci carbonizate țâșnind din pământ ca niște țepi uriași de arici. Flăcările acelea au înghițit mai mult de 5650 de hectare de pădure, inclusiv Hanna Flat, care a fost închisă pentru refacere până în 2009[14].

Pe măsură ce se apropie de camping, Linda reduce tot mai mult viteza și se concentrează la drumul accidentat, evitând șleaurile adânci săpate în pământul bătătorit zdravăn. Rulota se clatină și se hurducă în urma ei.

Când a ajuns la intrarea în camping, era ora 6 după-amiaza și încă lumină. La 2000 de metri peste nivelul mării, Hanna Flat se afla cu mai mult de 1500 de metri mai sus decât Mission Viejo, unde începuse călătoria Lindei în acea dimineață. Aerul era mai rece și mai rarefiat. Linda a ochit un avizier și a coborât din jeep să citească ce scria. Erau avertismente pentru vizitatori, să se ferească de șerpi, să stingă focurile pe care le făceau („PÂNĂ LA ULTIMA FĂRÂMĂ DE JĂRATIC”) și să evite să aducă lemn de foc care putea conține pasageri clandestini: insecte precum cariile stejarului, punctate cu auriu, și dăunătorii patogeni cu nume precum „cancerul lemnului” și „moartea subită a stejarului”. O hartă

[14] Incident relatat de *Cal Fire*, 21 septembrie 2007. (N.a.)

mare arăta un drum șerpuind printre optzeci și opt de locuri de campare, fiecare dintre ele putând fi închiriat pentru 26 de dolari pe noapte. Mai era și un loc nenumerotat situat atât de aproape de intrare, încât Linda îl zărea de unde stătea ea. Era oarecum amenajat: avea o parcare pavată, racorduri pentru apă și curent și o zonă de picnic cu o masă și o vatră rotundă pentru făcut focul. În față, lângă un ciot putrezit colonizat de furnici roșii, era un indicator pe care scria: „GAZDELE CAMPINGULUI”.

Aceasta avea să fie casa Lindei pentru următoarele patru luni.

Pe lângă faptul că începea munca, mai era ceva care o făcuse pe Linda să numere zilele: avea o prietenă care venea să lucreze cu ea. Silvianne Delmars, în vârstă de 60 de ani, nu mai fusese niciodată gazdă în camping, dar era încântată să încerce. „Cu Linda May alături aș putea înfrunta o armată!”, declarase ea cu câteva luni în urmă. Silvianne locuia într-un microbuz Ford E350 Econoline Super Club din 1990, care fusese folosit pentru transportul bătrânilor, dar și al celor condamnați la muncă în folosul comunității, înainte să-l cumpere ea de pe Craigslist, cu garnituri de chiulasă distruse, frâne proaste, furtunuri de servodirecție fisurate, cauciucuri tocite și un demaror care hârâia sinistru, ca o râșniță. Câteodată, razele soarelui cădeau pe locul pasagerului într-un unghi care dezvăluia muchiile unor litere imprimate acolo cu multă vreme în urmă, care alcătuiau cuvintele „Asociația Seniorilor din Holbrook”.

Două dintre prietenele Silviannei sugeraseră nume pentru vehicul: „Regina Mary” sau „Esmeralda”. Fiindcă nu a vrut să aleagă între cele două, l-a denumit „Regina Maria Esmeralda”. A transformat interiorul folosind eșarfe în culori de pietre prețioase, perne brodate, luminițe de Crăciun și un altar cu o candelă închinată Fecioarei din Guadalupe și o statuetă a lui Sekhmet, zeița egipteană cu cap de leu. Silvianne se stabilise în microbuzul acela după un șir de provocări: îi fusese furată mașina, își luxase încheietura (nu avea asigurare) și deținea în New Mexico o casă pe care nu putea s-o vândă. „Prima dată când dormi în mașină, în oraș, ai sentimentul unui eșec teribil, te simți ca o persoană fără adăpost”, a explicat ea. „Dar oamenii au această calitate extraordinară: reușim să facem locuibil orice spațiu. ”

Silvianne în microbuzul ei, „Regina Maria Esmeralda”

Silvianne o cunoscuse pe Linda cu un an și jumătate în urmă, pe când munceau amândouă ca lucrătoare sezoniere în tura de noapte de la depozitul Amazon, locul unde Linda se alesese cu afecțiunea de la încheietură. Silvianne era ghicitoare în cărți de tarot – mai avusese joburi și în corporații din sistemul medical, ospătărie, comerț, acupunctură și catering – și ajunsese să vadă șirul de evenimente care o trimisese în microbuzul ei ca pe o intervenție divină, ca și cum zeița o trimisese pe această cale de țigan nomad. (Pe blogul ei, Silvianne Wanders[15], ea caracterizează această tranziție și ca pe: „O baby-boomer[16] aproape de vârsta pensionării, care renunță la fosta ei cabană de miner, din lemn și cărămidă, la cele trei joburi cu jumătate de normă și la atașamentul de orice iluzie a siguranței pe care rămășița ferfenițită a visului american ar putea-o aduce sufletului său chinuit. Scopul: să o ia din loc pentru o aventură nomadă, ca ghicitoare în cărți de tarot – Astrolog Șaman – Agent al Schimbării Cosmice, așa cum i-a fost dintotdeauna sortit”.)

Silvianne a scris un cântec pe care-l numește „imnul rulotistului”. Prima dată când mi l-a cântat, o trăsese pe „Regina Maria Esmeralda” în parcarea unui Burger King din Arizona și îi luam un interviu înăuntru, în timp ce ea curăța pesmetul de pe niște crochete de pui și le dădea apoi pisicii ei cu ochii verzi, Layla, care nu le mânca necurățate. Compusă pe

---

[15] Silvianne Wanders, The Adventures of a Cosmic Change Agent, https://silviannewanders.wordpress.com (N.a.)

[16] Termen preluat din limba engleză care se referă la persoanele născute între 1946 și 1964. (N.t.)

melodia piesei „King of the Road”[17] — și rafinată de câteva ori de când Silvianne începuse să scrie versurile, pe o porțiune singuratică de autostradă din Arizona – ultima versiune a piesei suna cam așa:

Bătrâna furgonetă rablagită
O conservă mare, de tablă ruginită.
Fără chirie, fără reguli și fără bărbat,
Nu-s legată de niciun pământ, de niciun ratat.

M-am distrat vara în păduri,
Am iernat sub soarele desertului, pe călduri.
Sunt o țigancă bătrână, cu țeluri noi,
Regina Șoselelor!

Prietenii îmi spun că sunt nebună,
Eu cred că ei trăiesc într-o banală văgăună,

Dacă uneori cânt blues, e-un preț prea mic
Pentru viața bună pe care mi-o dedic.

Am descoperit că tot locul este sfânt,
Când vrem să luăm aminte în jur, la pământ,
În căutarea Pământului cel Nou,
Reginele Șoselelor!

Știu orice văgăună din cinci state din Vest,
Când dau peste-un drum de țară nu mă codesc,
Aflu istoriile stranii ale fiecărui orășel.
Poate-ajung mai încet, dar ating orice țel...

În Fordul meu care topește benzina mergând,
Sunt uneori speriată, dar plictisită nicicând,
Pentru că, în sfârșit, lanțurile le-am rupt
Așa cum hoarde de consumeriști n-au putut.

Mi-am luat o felină să mă țină echilibrată,
Numele ei e Layla cea Minunată,
Nu chiar sălbatică, dar nici prea blândă – o ador,
Reginele Șoselelor![18]

Când a ajuns Linda la Hanna Flat, Silvianne era la două ore spre sud, cu „Regina Maria Esmeralda” parcată în fața

[17] Piesă din 1965 a cântărețului Roger Miller. (N.t.)
[18] Versuri scrise de Silvianne K. Delmars și reproduse aici cu permisiunea ei. (N.a.)

apartamentului unei prietene din Escondido, unde se bucura de accesul la mașina de spălat rufe și la câteva băi fierbinți. (În argoul furgonetiștilor, făcea „navetă de alee”.) Rămasă cu 40 de dolari, aștepta să vină de la poștă un card de credit, primul pe care-l avea de zece ani încoace.

Primele zile ale Lindei în camping au fost liniștite. Și-au făcut apariția niște coioți și au fost și zvonuri despre niște râși. S-au așternut și câțiva centimetri de zăpadă, așa că Linda a dat drumul la radiator, să încălzească „Hanul Înghesuit”. A cumpărat o butelie de propan, de rezervă. Și-a decorat frigiderul cu un magnet pe care scria „Trăiește fiecare zi ca și când te-ar vedea Mătușa Albinuță”, înfățișând o fotografie a gospodinei din serialul *The Andy Griffith Show*[19], alături de o odă dedicată traiului nomad, intitulată *A Full Set of Stuff*[20], scrisă de un autor pe nume Randy Vining, care se intitula Șmecherul Călător. Începea așa: „Călătoresc mereu cu un set complet de lucruri / Nu mai puțin decât am nevoie sau mai mult decât destul”. Citea cărți. O prietenă furgonetistă îi recomandase *Woodswoman: Living Alone in the Adirondack Wilderness*[21] și Linda a devorat-o, minunându-se de independența și viața simplă a autoarei, ecologista Anne LaBastille, care a fost inspirată de Walden[22] și și-a construit propria colibă folosind bușteni în valoare de numai 600 de dolari. Apoi a început *Making Ideas Happen: Overcoming the Obstacles Between Vision and Reality*[23], o carte de dezvoltare personală pentru antreprenoriat în care a căutat recomandări pentru a-și construi un viitor care s-o împlinească. Și s-a ghemuit alături de Coco, care stătea cuibărită pe partea ei din salteaua pe care o împărțeau și se mai cățăra câteodată peste ea ca s-o lingă pe față cu entuziasm. „Oh, ce mă mai pupi!”, îi spunea ea cățelei. „O să-ți tocești limba aia! O să ai nevoie de un rețapat de limbă și ghici cine o să plătească pentru asta?”

---

[19] Serial american de comedie difuzat pentru prima dată de CBS la 3 octombrie 1960. (N.t.)

[20] Randy Vining, *Forty Years a Nomad: Poems from the Road*, Kindle ed., publicare independentă, 2015. (N.a.)

[21] Anne LaBastille, Woodswoman: *Living Alone in the Adirondack Wilderness*. New York: Penguin Books, 1991 (N.a.)

[22] *Walden sau viața în pădure*, carte scrisă de scriitorul american Henry David Thoreau. Publicată în 1854, lucrarea este o meditație asupra traiului simplu în natură. (N.t.)

[23] Scott Belsky, *Making Ideas Happen: Overcoming the Obstacles between Vision and Reality*. New York: Portfolio, 2012. (N.a.)

Zăpada căzută în campingul Hanna Flat a acoperit „Hanul Înghesuit”

Duminică trebuia să ajungă și Silvianne, așa că Linda s-a dus să se primenească la cele mai apropiate dușuri, aflate la 8 kilometri depărtare, în campingul Serrano, pe marginea lacului Big Bear, în niște cabine reci, făcute din bolțari cenușii. Pentru economisirea apei, instalația funcționa pe intervale foarte scurte, așa că pentru a face un duș trebuia să apeși iar și iar același buton cromat. Întoarsă în parcare, Linda și-a periat pletele lungi în bătaia soarelui și le-a dat pe spate cu o mișcare de reclamă. „Îmi mai lucește părul?”, m-a întrebat ea.

Silvianne și-a făcut apariția în după-amiaza aceea, îmbrăcată într-un tricou mușchi, imprimat cu portretul Fridei Kahlo, o fustă largă, pestriță, colanți roz și pantofi mocasini din piele întoarsă. A îmbrățișat-o pe Linda și s-a dus să arunce o privire în „Hanul Înghesuit”. „În poze părea mai mare!” a spus ea. Silvianne este înaltă, zveltă și își poartă pletele ondulate, de un castaniu încărunțit, cu breton și câteva șuvițe scăpate din clipsul banană prins la ceafă. A trebuit să se aplece ca să poată intra în rulotă. Linda i-a spus cât de mult îi place să locuiască aici. Singurul confort care îi lipsea față de vechea ei rulotă încorporată era dușul și toaleta. Pe aceasta din urmă o înlocuise cu o găleată și deocamdată lucrurile păreau să funcționeze destul de bine și așa.

Instruirea gazdelor din camping a început luni dimineața, la ora 8:30, și a durat două zile. Programul s-a desfășurat la Big Bear Discovery Center, un complex educațional gestionat de U.S. Forest Service[24]. Ca să-i răsplătească pe participanții la curs, supervizorii de la California Land Management le

[24] Departamentul Forestier din Statele Unite. (N.t.)

aruncau prăjiturele Moon Pie. Mulți dintre lucrători erau mari amatori de un prânz gratuit: într-o zi hotdogi, în alta pui de la El Pollo Loco. Dincolo de hrană, gazdele de la camping au primit câte un dosar maro-roșcat, cu sistem de prindere în trei inele, care conținea cele 350 de pagini ale manualului de operațiuni de la California Land Management, împreună cu o descriere verbală detaliată a muncii pe care o aveau de făcut. Erau încurajați să scotocească prin campinguri după „microdeșeuri” – bucățele de ambalaje de celofan, resturi de staniol, chiștoace de țigări și alte resturi – și să elimine din locurile individuale de campare lucrurile de care s-ar fi putut împiedica turiștii, de exemplu, conurile de mărimea unui grepfrut care cădeau din uriașii pini Jeffery din pădure. Au mai auzit și povești care să-i avertizeze asupra greșelilor pe care ar trebui să le evite. Odată, un nefericit de angajat a uitat să verifice, înainte de a îndepărta cu lopata cenușa rămasă, dacă în vatră mai sunt cărbuni aprinși, și a ajuns să dea foc mașinuței de golf folosite pentru transport. Nu faceți ca el. Altă dată, o femeie și-a rupt o coastă când s-a cățărat pe un tomberon ca să prindă la loc un lanț pentru ținerea ursilor la distanță. „Eu am fost aia!”, a exclamat Linda, spre mâhnirea șefilor ei care relataseră întâmplarea fără să-și dea seama că era și victima de față. (Accidentul respectiv avusese loc în vara precedentă, pe când Linda lucra în Mammoth Lakes, California. O vreme, afecțiunea i-a provocat dureri la orice mișcare: când respira, când mătura, când conducea mașinuța de golf pe drumuri denivelate, când se apleca, ba chiar și când râdea alături de ocupanții campingului. Prietenii și familia insistaseră să se ducă la medic. Acesta îi confirmase că avea o coastă ruptă și îi ceruse imperios să evite să ridice obiecte mai grele de 4-5 kilograme, până la vindecare.)

Miercuri, la ora 8 dimineața, Linda și Silvianne erau gata de prima lor zi de muncă, îmbrăcate în uniforme asortate: pantaloni maro și geci de vânt kaki având cusut în dreptul sânului stâng un ecuson cu un vârf de munte stilizat. Îmbrăcate în culorile acelea semănau destul de bine cu pădurarii oficiali; li se spusese că era un fel de camuflaj foarte util pentru momentele în care aveau de-a face cu clienți recalcitranți. Silvianne era deja în picioare de ore bune, ca să-și poată respecta regimul matinal – lua ierburi detoxifiante, medita și apoi mânca un mic dejun în care, la fel ca în restul dietei sale, nu existau zahăr, carne, lactate sau cereale

rafinate – o rutină vindecătoare care spera ea să o ajute în tămăduirea carcinomului bazocelular de sub ochiul drept. Mașinuța lor de golf era încărcată cu uneltele necesare: două greble, două mături, o cazma, o cutie metalică pentru cenușă și găleți de plastic pline cu materiale pentru curățenie.

Era ticsită și cu pliante care promovau tururi scumpe prin sălbăticie, cu parapanta, elicopterul, pe Segway, pe tiroliană, off-road cu 4x4 și cu un vapor cu zbaturi denumit Miss Liberty. Silvianne, care abia învățase să conducă mașinuța de golf, era încântată să stea ea la volan. Linda o asista pe scaunul de alături. Dimineața era rece, dar luminoasă, iar razele soarelui treceau printre crengile de pin. Pe ramuri croncăneau corbi, iar cicadele de munte cântau o melodie în trei note, asemănătoare cu „Cei trei șoricei orbi”[25]. La baza copacilor, plante de un roșu-aprins – cu tulpinile în formă de sparanghel, care înfloresc primăvara târziu și se folosesc de o ciupercă pentru a extrage substanțe nutritive din rădăcinile coniferelor – începuseră să se ițească prin covorul de ace de pin. Șopârle cu abdomen albastru se furișau cu repeziciune, traversând peticele de pietriș. La apropierea mașinuței, veverițele de pământ dispăreau în vizuinile lor.

Îți dădeai imediat seama că Linda mai făcuse și înainte genul acesta de muncă, după colecția de trucuri pe care o deținea. Când dezinfecta acareturile, înfășura un prosop de hârtie peste rola de șervețele de toaletă, ca să nu le umple de chimicale. Zicea ceva despre un spray Pam de gătit sau WD-40, dar Pam era mai ieftin, pentru că aplicarea soluției pe pereții vaselor de toaletă făcea ca dejecțiile să nu se mai lipească așa ușor. După ce a golit un coș de gunoi a arătat o modalitate rapidă de a lega un sac nou, astfel încât să nu alunece peste margine. Când a greblat în jurul meselor de picnic, a adăugat o manevră scurtă, din încheietură, la finalul fiecărei curse. „În felul ăsta nu-ți dai seama unde te-ai oprit cu greblatul”, a explicat ea. „Arată mult mai natural.”

Au dat și peste un loc de campare lăsat în dezordine – un sac de dormit nestrâns și o rolă de hârtie igienică erau abandonate în țărână, împreună cu un ambalaj gol de supă instant –, iar focul fusese lăsat arzând. Linda și Silvianne au făcut ture ca să-l stingă, cărând apă cu cana și tușind din cauza fumului și aburului care se ridicau în timp ce jarul sfârâia. Au răscolit cu o lopată cenușa apoasă, clocotită, ca să

[25] În original, *Three Blind Mice*, cântec pentru copiii mici, foarte popular. (N.t.)

se asigure că dedesubt n-au rămas cărbuni aprinși care s-ar fi putut reaprinde. În aceeași zi, mai târziu, turiștii – o gașcă de tineri cam la 20 de ani – s-au întors din cățărare și au găsit groapa pentru foc inundată cu apă.

Le era frig. În ciuda prognozei de ninsoare, unul dintre ei avea haine cu mânecă scurtă și nu-și luase cu el nicio jachetă, iar altul se cățărase pe munte cu singurele încălțări pe care și le adusese: niște papuci de casă. Așa i-a găsit Linda, încercând fără succes să reaprindă focul. „Când plecați trebuie să vă asigurați că puteți să puneți mâna în cenușă”, a spus ea răbdătoare. „Ați avut noroc că am găsit noi focul, și nu pădurarii.” Pădurarii i-ar fi amendat. Băieții și-au cerut iertare în mod repetat. „Ne pare rău, doamnă!”, au spus ei. „Ne pare rău pentru situație.”

De două ori pe săptămână, Linda și Silvianne erau responsabile pentru tot campingul Hanna Flat. În alte trei zile, împărțeau teritoriul cu o altă gazdă obișnuită cu zona. (Angajatei respective îi plăcea să spună o poveste din anul precedent, când lucra în aceeași pădure și un exhibiționist înfășurat în steagul american – și în nimic altceva – alergase prin zonă arătându-se în toată goliciunea, până când sosise poliția ca să-l ia de acolo.) În cea mai mare parte a timpului făceau curat în cele optsprezece toalete și cele optzeci și opt de locuri de campare. În afară de sarcinile legate de curățenie, înregistrau și nou-veniții, încasau banii, marcau locurile rezervate, dădeau sfaturi pentru excursioniștii plecați în drumeție, rezolvau dispute mărunte, scoteau cenușa din gropile pentru făcut focul și întocmeau acte. Turiștii veneau la ele ca să cumpere o legătură de lemne de foc la 8 dolari, puse la dispoziție de companie și încuiate într-o cușcă lângă locul rezervat gazdelor. Adeseori plecau fără să cumpere nimic, urmând sfatul Lindei și al Silviannei, de a aduna lemne din pădure pe principiul „DUC”: Desprins, Uscat sau Căzut. Câteodată, la final de tură, Linda era atât de epuizată, încât trebuia să tragă un pui de somn.

Nu este deloc simplu să trăiești lângă un indicator pe care scria „GAZDELE CAMPINGULUI”. Asta înseamnă că ești permanent la dispoziția turiștilor, captivă nevoilor lor. În cazul ăsta, tu când ai timp liber? Dacă un angajat este în zonă și e ceva de făcut, se așteaptă de la el să facă acel lucru. Într-o noapte, pe la ora 23:30, la Hanna Flat au sosit două rulote cu turiști care s-au îndreptat direct spre „Regina Maria

Esmeralda” și au trezit-o pe Silvianne ca să-i înregistreze. Se mai așteaptă ca tot gazdele să aibă grijă să fie respectate „orele de liniște” și să gestioneze plângerile pe această temă. Linda încearcă să prevină problemele într-o manieră prietenoasă. Când observă că vreun grup nou-venit e pus pe distracție, le spune turiștilor: „Vrem să vă distrați aici, dar după ora 22:00 chiar va trebui să o faceți în liniște”. Odată, când a văzut locul de campare plin cu sticle de bere, nu le-a cerut turiștilor să le strângă, ci s-a oferit să ajute cu ceva: „V-aș putea aduce eu niște saci de gunoi mai mari”.

Linda și Silvianne fuseseră angajate să muncească 40 de ore pe săptămână, dar nu existau garanții în această privință. După o jumătate de lună de muncă, supervizorul lor le-a spus fără menajamente că au scăzut rezervările și compania trebuie să reducă din costuri. În consecință, Linda și Silvianne urmau să lucreze la trei sferturi din normă pentru următoarele două săptămâni. Asta a însemnat pentru Linda o plată săptămânală sub 290 de dolari. (Pentru Silvianne a fost chiar mai puțin, fiindcă ea nu primea mărirea acordată angajaților care reveniseră la job, așa cum era Linda.)

Linda și Silvianne nu s-au plâns de imprevizibilitatea și uneori lipsa de reguli și limite a acestei munci prost plătite, dar alți lucrători au făcut-o. Ei și-au exprimat frustrarea comună în legătură cu faptul că se așteaptă de la ei să muncească mai mult decât este posibil în orele de program fixate, pentru care sunt și plătiți. Unul dintre îngrijitori, în vârstă de 60 de ani, angajat pentru prima dată de California Land Management în anul 2016, mi-a trimis o scrisoare referitoare la această situație. „Munca de gazdă în camping este o călătorie”, a scris el. „Am primit de la «management» o mulțime de mesaje amestecate. Eu am un program de treizeci de ore, dar în unele săptămâni am pontat mai mult de patruzeci și cinci de ore. I-am presat în legătură cu asta și și-au mai redus din solicitări.” Cu toate acestea, nu a fost plătit pentru orele suplimentare deja lucrate.

Situația semăna cu cea semnalată în 2014 unui site de știri din domeniul juridic de un cuplu de îngrijitori de 65 de ani, Greg și Cathy Villalobos. Aceștia susțineau că, pe când lucrau ca gazde la un camping al companiei California Land Management și al unui alt concesionar, Thousand Trails, li s-a cerut să muncească mai multe ore decât aveau voie să ponteze pe cartele. „Am vrut să fac public acest lucru pentru a-i ajuta

și pe alți oameni în vârstă și pentru a opri această practică. Este destul de scandalos, mai ales pentru că, de fapt, e vorba despre guvernul federal care încheie contracte cu aceste companii”, i-a declarat Greg Villalobos reporterului.[26]

O altă lucrătoare, angajată de California Land Management în anul 2015, a acordat companiei o singură stea în evaluarea de pe Yelp, susținând că ea și soțul ei au lucrat adeseori douăsprezece ore sau chiar mai mult pe zi, dar nu li s-a permis să ponteze mai mult de opt ore. „Ceea ce le fac ei cuplurilor în vârstă care au nevoie de acești bani este complet greșit și trebuie cercetat!”[27], a scris ea.

Și la U.S. Forest Service, care angajează concesionari privați pentru gestionarea campingurilor publice, au ajuns astfel de plângeri. Am putut citi câteva dintre ele după ce am trimis către Pacific Southwest Regional Office o cerere privind dreptul la libera informare. Când am primit, într-un final, aceste documente, numele, vârstele și datele de contact ale angajaților fuseseră cenzurate. Într-una dintre scrisori, o persoană angajată timp de paisprezece ani la California Land Management a declarat că lucrătorii fuseseră ținuți fără apă în timp ce munceau în căldură. „Chiar și celor care lucrează la câmp li se oferă un loc umbros și apă rece de băut. De ce nu facem același lucru și noi, pentru angajații noștri?”, scria ea. Descria amănunțit muncile făcute de una dintre gazde, căreia i se alocaseră două campinguri – Upper și Lower Coffee Camp, la poalele munților Sierra Nevada –, unde muncea la aproape 43 de grade Celsius și care „fusese deja luată de două ori cu ambulanța, din cauza muncii epuizante în canicula”. În document se mai preciza că același angajat „lucrase multe ore suplimentare, [dar] managerul campingului îi spusese să nu le ponteze pe card. Sunt sigură că există și alți angajați tratați în felul acesta”.

Într-o altă plângere, o fostă gazdă angajată de California

---

[26] Jane Mundy, „California Labor Law Also Applies to Seniors”, LawyersAndSettlements.com, 16 iulie 2014. http://www.lawyersandsettlements.com/articles/californialaborlaw/interview-california-labor-law-43-19945.html (N.a.)

[27] Când povestea a ajuns pe Facebook, Greg Villalobos a confirmat că despre el este vorba în articol și a adăugat într-un mesaj direct: „Problema este foarte des întâlnită, dar multe gazde de camping pur și simplu fac muncă în plus, fără să protesteze și fără să fie plătite. Am lucrat în două astfel de posturi și ambele erau gestionate în același fel. Era vorba despre două companii diferite. Nu mai lucrez ca gazdă în camping. Îmi plac turiștii care vin să campeze, dar nu și managementul acestor locuri”. (N.a.)

Land Management în Sequoia National Forest scria:

> *Am primit un regim de lucru pentru emigranți extrem de dur... am fost angajat cu 8,50 de dolari pe oră pentru „patruzeci de ore”, dar munceam de regulă până la șaizeci de ore sau mai mult pentru aceiași bani, fără nicio plată pentru ore suplimentare sau măcar pentru ture consecutive. Prin urmare, CLM nu plătește salariul minim. În „muncă” nu includ și timpii morți, ci doar cele opt ore de lucru intens, greblat, strâns gunoiul, făcut curățenie în campingurile Hume, Princess și Stony Creek, precum și în Ten-Mile și Landslide, curățarea numeroaselor vase de toaletă de câteva ori pe zi, a gropilor pentru foc, curățatul drumurilor etc. Iar apoi înregistrarea turiștilor până la 9 seara. În prima mea săptămână m-au pus la treabă șase zile la rând, între unsprezece și douăsprezece ore pe zi. După ce am avut câteva discuții în care mi-am exprimat, în sfârșit, unele îngrijorări, [supervizorul meu] m-a numit „golan” și mi-a spus să „încetez cu porcăriile mele de golan” și să-mi „car înapoi în Oregon curul de golan”.*

Am scris companiei California Land Management despre aceste nemulțumiri și am primit un răspuns din partea președintelui Eric Mart. „Vă asigur că politicile noastre (disponibile pentru toți angajații), trainingul oferit și procedurile standard după care operăm contrazic în întregime faptele reclamate de acești angajați”, a răspuns el. California Land Management a anchetat cel puțin trei dintre aceste plângeri, a continuat el, și le-a găsit nefondate. (Totuși, unuia dintre angajați i sau plătit orele suplimentare în urma plângerii.) Ultimul caz – cel în care managerul a nedreptățit un angajat și l-a numit „golan” – a fost cercetat separat de către U.S. Forest Service, a adăugat el.[28]

Însă oficialii federali au susținut altceva. Când am abordat U.S. Forest Service în legătură cu aceste scrisori, mi s-a spus că agenția nu se ocupă direct de astfel de plângeri, ci le trimite mai departe către concesionarii reclamați de respectivii angajați – în acest caz, California Land Management. Aceasta este politica oficială a agenției, chiar dacă U.S. Forest Service este responsabil cu eliberarea și reînnoirea permiselor de operare ale concesionarilor și, în cele din urmă, pentru felul în care sunt gestionate terenurile publice.

---

[28] https://www.yelp.com/biz/california-land-management-palo-alto (N.a.)

„U.S. Forest Service nu are autoritatea de a acționa în cazul plângerilor referitoare la încălcarea legislației muncii, discriminare sau orice alt tip de plângeri împotriva angajatorilor privați și nici nu poate desfășura vreo investigație”, mi-a explicat într-un e-mail responsabilul pentru relații cu presa, John C. Heil III[29].

Într-o convorbire ulterioară la telefon, l-am întrebat dacă vrea într-adevăr ca acesta să fie tot răspunsul agenției. „Mi se pare foarte ciudat faptul că aceștia sunt partenerii voștri contractuali, aflați aparent sub controlul vostru, deși se pare că nu-i puteți controla deloc”, am adăugat.

Heil mi-a explicat că a studiat protocolul U.S. Forest Service, care spune clar că scrisorile trebuie trimise mai departe, și că nu are nimic altceva de adăugat.

***

Linda s-a instalat la Hanna Flat, iar eu am observat-o timp de două săptămâni și jumătate. Am petrecut împreună ore întregi în rulota ei, seara. Mi-a povestit viața ei în reprize. Cea mai mare dintre cei trei frați, Linda și-a adorat părinții, în ciuda felului în care se purtau cu ei. Tatăl ei bea mult și lucra când și când ca mecanic la șantierul naval din San Diego, în timp ce mama se lupta cu o depresie cronică. Se mutau dintr-un loc în altul, de șapte ori într-un singur an, și la un moment dat au plecat din California pentru o perioadă de ședere cu restul familiei în Black Hills, în Dakota de Sud. În călătoria lor spre est, Linda s-a îngrămădit într-o camionetă cu părinții și cei doi frați ai ei, plus toate bunurile lor și un dachshund pe nume Peter Jones Perry. Maică-sa tocmai își extrăsese niște dinți în perioada aceea. „Tata nu și-a permis să-i pună o dantură în gură”, și-a amintit Linda. „Așa că iată-ne pe toți pe

---

[29] E-mailul de la Eric Mart, președintele California Land Management, datat în 26 decembrie 2016, mai include și următoarele:

„Munca «peste program» din orice motiv este o încălcare a politicii companiei, și angajații care încalcă aceasta politică vor fi cercetați disciplinar și împotriva lor se vor lua măsuri inclusiv până la desfacerea contractului de muncă...

În cei 36 de ani de când suntem în acest business am investigat multe plângeri ale angajaților. Ceea ce aflăm adeseori este că circumstanțele reclamațiilor sunt diferite de alegațiile angajaților. Totuși, când descoperim dovezi ale abuzurilor săvârșite de management, luăm măsuri de corectare a atitudinii respectivului manager.

În perioada de vârf din timpul verii angajăm peste 450 de persoane și avem un procent foarte mare de angajați sezonieri care se întorc în fiecare an. Acest lucru nu s-ar întâmpla în niciun caz dacă politicile noastre de personal ar permite lucrurile semnalate în scrisoarea dumneavoastră”. (N.a.)

platforma aceea mare, cu toată mobila depozitată în spate, o mamă fără dinți, trei copii și un nenorocit de câine”.

De-a lungul timpului, tatăl Lindei a avut tot mai multe ieșiri violente. Câteodată, la cină, îl lovea peste cap pe cel mai mic dintre frați cu lingura pentru servit. A bătut-o pe mama Lindei și a aruncat-o pe scări, iar ea „s-a rostogolit până jos ca o păpușă de cârpă”. În timpul unei astfel de încăierări, Linda, care avea pe atunci șapte ani, s-a pitit în colțul din spate al patului suprapus din camera în care dormea și și-a făcut o promisiune: Mie n-o să mi se întâmple niciodată așa ceva.

În același timp, fetița se lupta cu dislexia, deși nimeni nu părea să știe lucrul acesta. În evaluările lor, profesorii spuneau lucruri de genul „Linda are potențial pentru studii superioare, dar nu se străduiește suficient”. Ea se simțea aidoma unei rațe pe apă. Pentru privitorii de pe mal părea că alunecă pe valuri fără niciun efort, dar sub apă dădea frenetic din picioare.

A renunțat la liceu, însă în cele din urmă si-a luat certificatul de absolvire, împreună cu încă unul în tehnologia construcțiilor, plus calificarea adecvată. A avut joburi de camionagiu, chelneriță de bar, constructor, proprietară a unui magazin de pardoseli, manager al unei firme de asigurări, inspector în construcții, reprezentant al Fiscului pentru contactarea telefonică a contribuabililor, îngrijitoare într-o instituție pentru tratarea afecțiunilor cerebrale provocate în urma unor traume, îngrijitoare de câini și curățătoare de canise într-un program guvernamental pentru seniori – și acum mai avea cicatricea lăsată de mușcătura unui Shih Tzu – și jumulitoare de rațe și prepelițe la o cabană de vânătoare. Și Linda mai crescuse și două fiice, aproape de una singură.

Am ascultat-o cu mare atenție, asimilând cât de mult am putut. Speram că asta mă va ajuta să înțeleg răspunsul la câteva întrebări sâcâitoare: Cum se face că o bătrână de 64 de ani, foarte muncitoare, sfârșeste fără casă sau fără un adăpost permanent, bazându-se doar pe un venit minim, absolut imprevizibil, cu care să supraviețuiască? Traiul în sălbăticia alpină de la 1500 de metri, cu ninsoare intermitentă și poate și râși, într-o rulotă minusculă, frecând W.C.-urile la mila unor angajatori care, după bunul plac, îi pot reduce din orele de lucru sau chiar o pot concedia? Cum arată viitorul pentru o astfel de persoană?

Chiar dacă n-am avut nicio revelație ascultând-o, tot a trebuit la un moment dat să plec acasă. Le-am lăsat lor

alimentele care îmi rămăseseră: niște mezeluri, roșii, ouă, șuncă, brânză, salată kale, supă, morcovi și tortilla. Cea mai mare parte a mers spre Linda, din cauza dietei stricte pe care o ținea Silvianne.

„O să-mi prindă bine”, a spus Linda fără ocolișuri. „Nu mai am decât 10 dolari până la salariu. ”

În timp ce îmi făceam bagajul pentru plecare, Linda și Silvianne au făcut un foc de tabără. În loc de surcele au folosit un teanc de acte vechi – copii ale „RZS”, „raportul zilnic al sosirilor”, în care se menționa ce locuri din camping au fost rezervate. Rapoartele ar fi trebuit arse sau tocate. Le-am întrebat: dacă fumul scos de arderea RZS ar putea duce spre cer un mesaj de la turiști, care ar fi acela? „Am stat în camping! Ne-am distrat grozav! Băile au fost imaculate!”, a răspuns Linda.

Soarele apunea și se lăsa frigul. Deja înfofolite în hanorace și în gecile de la serviciu, bine căptușite, Linda și Silvianne discutau, tremurând, că trebuie să se apuce de pregătit cina. Nu mai așteptau turiști care să trebuiască înregistrați.

Puseseră deja la intrare o pancartă pe care scria: „NU MAI SUNT LOCURI DE CAMPARE”.

Așa că mi-am luat rămas-bun și am pornit motorul furgonetei. Gazdele campingului s-au ridicat și mi-au făcut cu mâna. „Nu-i lăsați pe turiști să dea foc pădurilor!”, le-am strigat. Linda a dat din cap și a strigat și ea:

„În cazul ăsta, aș rămâne fără job!”

Capitolul doi.

Sfârșitul

De Ziua Recunoștinței, în 2010 – înainte să înceapă viața de nomad –, Linda May stătea singură în containerul-rulotă unde locuia, în New River, Arizona. La 60 de ani, această bunică încărunțită rămăsese fără electricitate și apă curentă, pentru că nu-și permisese să mai plătească factura de utilități. Nu găsea de lucru. Ajutorul de șomaj se terminase. Familia fetei ei mai mari, cu care locuise mulți ani cât timp avusese mai multe joburi plătite cu salariul minim, se mutase recent într-un apartament mai mic. Având trei dormitoare pentru șase oameni, spațiul nu mai era suficient ca să se mute și ea acolo. Era captivă în rulotă și nu știa încotro să se îndrepte.

„O să beau toată băutura din lume. O să pornesc butelia cu propan. O să-mi pierd cunoștința și aia o să fie”, și-a spus ea. „Iar dacă o să mă trezesc cumva, o să aprind o țigară și o să sărim dracului în aer cu toții.”

Cei doi căței ai săi, Coco și Doodle, o priveau țintă. (Doodle, un pudel ca de jucărie, avea să moară înainte ca Linda să se mute în „Hanul Înghesuit”.) A ezitat – chiar putea să-și imagineze cum avea să-i arunce și pe ei în aer? Asta nu era o opțiune. Așa că a acceptat invitația la masă la o prietenă, de Ziua Recunoștinței.

Dar clipa aceea – momentul în care și-a văzut hotărârea clătinându-se – nu a fost un lucru pe care să-l poată uita ușor. Linda se consideră „o persoană veselă, fericită”. Nu a cochetat niciodată serios cu ideea de a renunța la toate. „Pur și simplu, eram atât de jos, încât nu vedeam nicio cale de ieșire”, și-a amintit ea mai târziu. Trebuia să se schimbe ceva.

Câțiva ani mai târziu, Linda s-a trezit iar pe marginea prăpastiei. Lucra pe post de casieră la Home Depot, cu un salariu de 10,50 de dolari pe oră, într-un magazin din Lake Elsinore, California. În unele săptămâni era programată să lucreze doar douăzeci sau douăzeci și cinci de ore, abia cât să acopere suma de 600 de dolari pentru închirierea unui container-rulotă în cealaltă parte a orașului, la parcarea de locuințe mobile Shore Acres. Îi luase luni întregi să obțină jobul acela, chiar și cu CV-ul ei care includea două diplome în construcții, plus o experiență de un an și jumătate într-un Home Depot din Las Vegas, unde câștigase în jur de 15 dolari

pe oră în departamentul de livrări, o poziție care îi plăcuse fiindcă însemna să rezolve probleme prin interacțiunea personală cu clienții. După toate acestea, postul de casieră a părut ca un pas înapoi. Totuși, a încercat să facă lucrurile cât mai bine. „Cu toată experiența aceea, m-au trimis la casa de marcat”, își amintea ea. „Așa că mi-am spus: OK, atunci o să fiu cea mai bună casieră de aici!” Linda intra în vorbă cu clienții, îi întreba despre proiectele lor și îi ajuta ori de câte ori putea. Când vreun proprietar ajungea la casă cu tipul greșit de cherestea pentru acoperiș, ea îi indica alt material, denumit „plăci multistratificate OSB”, avertizându-l că acestea sunt mult mai potrivite (și mai ieftine cu 500 de dolari). De ce risipea Home Depot aceste cunoștințe îndărătul unei case de marcat? „În opinia mea, au oarece prejudecăți legate de vârstă”, a sugerat Linda.

S-a întrebat, nu pentru prima dată, cum ar putea cineva să-și permită să îmbătrânească. Dintre toate joburile pe care le avusese în viață, niciunul nu-i adusese nici măcar o stabilitate financiară minimă. „N-am reușit niciodată să cotizez pentru pensie”, a spus ea.

Linda știa că în curând va avea dreptul la ajutor de la Asigurările Sociale. Nu dăduse niciodată prea mare atenție declarațiilor ei anuale, dar a fost totuși surprinsă când a citit una dintre ele și a aflat că ajutorul ei lunar se ridica la suma de 500 de dolari, insuficientă fie și numai pentru plata chiriei.

Linda crescuse două fete ca părinte singur. Știa ce înseamnă să trăiești de azi pe mâine. Propria ei mamă o învățase măcar atâta lucru, cum să facă o jumătate de kilogram de carne de hamburger să dureze cât hrana pe o săptămână pentru Linda și frații ei. Când aveau la cină spaghete bologneze – dar în farfurii nu se zărea nicio fărâmă de carne –, copiii o tachinau pe mamă, spunând că a pus carnea tocată într-o șosetă și a fluturat-o pe deasupra cratiței, ca să-i dea un pic de aromă. Din când în când luau la ei câte un copil ai cărui părinți dăduseră de bucluc, iar atunci Linda glumea că mama n-a trebuit decât „să fluture șoseta cu carne încă o dată pe deasupra cratiței” pentru porția nou-venitului.

Poate că, din cauza acestui trecut, Linda era înțelegătoare față de cei pe care îi părăsise norocul. La începutul anilor ’90 administra un magazin de covoare și pardoseli din Bullhead City, Arizona, denumit Cherokee Interiors, unde (după orele de lucru) în spatele clădirii se adunau bărbați fără adăpost ca să

se spele și să-și umple bidoanele de apă de la o cișmea publică. „Nu e nicio problemă”, le spunea ea. „Doar să aveți grijă să închideți robinetul când terminați. Să nu uitați!” Construcția în stilul unei cabane de bârne avea și o verandă cu stâlpi de susținere îndesați sub streașină. Când au început să înnopteze acolo, Linda i-a avansat: „OK, dacă vreți să dormiți aici, jobul vostru e să fiți paznici de noapte”, le-a spus ea, sugerându-le să le spună asta și polițiștilor dacă vor încerca să-i alunge.

Unul dintre ei, fost lucrător la spații verzi, i-a spus Lindei că voia să nu mai stea pe străzi. Credea că ar putea face niscaiva parale lucrând pentru administrația orașului, care dădea contracte pentru curățarea buruienilor ce invadaseră terenurile, sufocându-le. Linda l-a ajutat să strângă bani ca să înceapă: greble, o cositoare, o mică sumă pentru combustibil. Au mers împreună cu mașina prin împrejurimi, căutând parcele invadate de vegetație pe care orașul le scosese la licitație pentru servicii de îngrijire. Folosind autorizația ei de antreprenor, Linda a reușit să câștige câteva contracte de acest tip.

Apoi s-au întâmplat două lucruri nefaste. Magazinul de pardoseli a sucombat, pentru că partenera ei de afaceri ținuse contabilitate dublă, trăgându-și pentru ea o parte din profit. Iar fostul lucrător la spații verzi a ratat angajamentele pe care i le obținuse Linda. Când i s-a oferit o altă treabă – să zugrăvească o casă în Las Vegas –, omul a fugit din oraș fără să curețe parcelele.

Cu toate astea, Linda s-a considerat norocoasă. „Știi, îi mulțumesc lui Dumnezeu, eram totuși asigurată”, și-a amintit ea. „N-aveam nicio șansă de a face bani, dar aveam toate contractele alea.” N-a trecut mult și a început să împingă cositoarea, în zilele toride de vară, când temperaturile urcau spre 50 de grade Celsius. Se familiarizase cu simptomele insolației: „Dacă stai în soare și începi să ai frison, fugi repede și-adăpostește-te!” Contractele i-au adus aproximativ 150 de dolari de parcelă. Adeseori începea munca în zori și cădea lată spre amiază, apoi se întorcea mai târziu ca să termine de greblat și de strâns resturile.

„Înainte de prima plată nu am avut bani să duc resturile la gunoi, așa că le-am dus la lac, unde am făcut un foc de tabără cu ele; era o zi vântoasă rău”, a povestit ea, amintindu-și drumul spre lacul Mead. „Vântul a luat ierburile uscate și le-a împrăștiat peste tot pe mal. A venit un polițist și mi-a spus: „E

interzis să faci așa ceva.” Iar ea i-a zis ceva de genul: „M-am prins deja. Pun deja pământ peste el. Îl sting”.

„Din acel moment, mi-am spus: «Nu este posibil să stau într-o arșiță de 50 de grade Celsius, să greblez buruieni. Nu de-asta am făcut facultate!»”, și-a amintit Linda, care a studiat tehnologia construcțiilor. Între timp, fiica ei mai mare și ginerele ei au găsit amândoi de lucru în înfloritoarea industrie a cazinourilor: ea lucra într-un restaurant, iar el se ocupa de serviciul de parcare cu valeți. Linda a căpătat și ea destul de repede un job ca vânzătoare de țigări la cazinoul Riverside, în Laughlin, un orășel din Nevada în care înflorea industria jocurilor de noroc. (Cel care dăduse numele orașului – proprietarul Riverside, Don Laughlin – a vrut inițial să-l numească „Cazinou”, dar denumirea nu a fost aprobată de Poșta din Statele Unite.)[30] Linda a fost atât de recunoscătoare pentru oportunitate, încât i-a trimis lui Don Laughlin două duzini de trandafiri. Apoi a fost sunată de la biroul lui. „Ce-i asta?” a întrebat-o el, perplex.

„Este o mulțumire din adâncul sufletului, Don”, a spus ea. „Nu există niciun alt motiv. N-am vrut decât să-ți mulțumesc pentru job. Nu urmăresc nimic altceva.” La cazinou, Linda vindea bomboane, flori și tutun, de pe o tavă atârnată cu chingi de umerii ei. Tava era atât de grea, încât la început a trebuit să poarte un suport pentru spate ca s-o poată duce. Chiar și cu suportul, se simțea foarte solicitată din punct de vedere fizic. „De la mărimea 14 am ajuns la mărimea 10 doar cărând țigări”, își amintește ea.

Linda cumpăra trandafirii en-gros, la prețul de 96 de cenți bucata, și-i vindea apoi cu 4 dolari, ceea ce îi aducea de obicei și un bacșiș de un dolar. Cumpăra țigări cu cartușul și le vindea apoi cu un profit de 50 de cenți per pachet. Treptat a început să-i cunoască și pe jucători, de exemplu, pe tipul care avea mereu dureri de cap și puteai să contezi pe faptul că va arunca cinci dolari pe un pachet de aspirină de 25 de cenți. În nopțile bune, putea ajunge la un câștig net de 200-300 de dolari. Mai găsise și o sursă secundară de venit, angajându-i și supervizându-i pe cei care trebuiau să curețe plantele artificiale din cazinou.

Dar zilele de glorie ale vânzătoarelor de țigări s-au terminat brusc odată cu apariția automatelor de vândut tutun.

---

[30] Frank Aleksandrowicz, „Nevada by Day: The Other Attractions Around Las Vegas”, The Elyria Chronicle-Telegram, 17 iunie 1990, p. E11. (N.a.)

Don a chemat-o pe Linda la el la birou ca să-i dea vestea că jobul ei era depășit de vremuri. Însă n-a vrut s-o concedieze. Ia sugerat să discute cu Dale, directorul general, ca să-i găsească altceva de făcut.

Linda l-a căutat și a trecut direct la subiect.

— Cine câștigă cel mai mult aici? a întrebat ea.

— Păi, ori dealerul, ori chelnerița de bar, a răspuns Dale.

— Cred că aș prefera să fiu chelneriță de bar, a decis Linda.

Noul job a venit împreună cu o uniformă: un frac micuț, un brâu din mătase roșie peste un șort mulat cu talie înaltă, ciorapi de nailon și tocuri. Nu prea lăsa loc imaginației și din cauza asta Linda nu se simțea prea confortabil. „Nu știu dacă aș putea purta vreodată așa ceva!” s-a gândit ea, dar a hotărât ca măcar să încerce. Când și-a pus pentru prima dată uniforma, supervizorul i-a spus că arată excelent. Spre surprinderea ei, a fost și ea de acord. Când a ieșit în sala cazinoului, s-a simțit protejată de bodyguarzi, care nu le permiteau jucătorilor să fie lipsiți de respect față de chelnerițe. „Am văzut cum oamenii de la pază i-au apucat pe unii de ceafă și au deschis ușile cu țeasta lor”, a spus ea.

Linda se gândește cu afecțiune la perioada petrecută la Riverside. Mai are încă niște cadre cu ea îmbrăcată în uniformă, zâmbind, cu părul negru tuns scurt, fotografiată pe fundalul fluviului Colorado. Dar pe atunci n-avea decât 40 de ani. Opțiunile ei în privința locurilor de muncă s-au redus odată cu vârsta, în loc să crească, proporțional cu experiența. Părea să nu existe nicio cale prin care să depășească bariera joburilor prost plătite.

La cei 60 de ani ai ei se ivește o întrebare: Cum și-ar putea permite vreodată să nu mai muncească? Își petrecuse cea mai mare parte a vieții trăind de la un salariu la altul, fără să poată face economii. Singura ei plasă de siguranță, plățile de la Asigurările Sociale, erau periculos de neînsemnate. Cum ar fi arătat pensionarea cu un venit de aproximativ 500 de dolari pe lună?

Linda, în uniformă, la cazinoul Riverside

În același timp, Linda avea de multă vreme un vis privind viitorul. Nu includea nimic din obișnuitele clișee – o comunitate păzită în Florida sau măcar câteva ture la golf. Speranțele ei erau, aproape la propriu, mult mai aproape de pământ, făcute din țărână și din gunoiul altora.

Voia să construiască o „Navă Terestră”: o casă autosustenabilă cu ajutorul energiei solare, construită din materiale aruncate de alții, precum cutii de metal și sticle, cu pereții de susținere construiți din cauciucuri umplute cu pământ. Inventate de Michael Reynolds, arhitect revoluționar din New Mexico, care a bricolat la aceste case încă din 1970, Navele Terestre sunt concepute în așa fel încât să-i susțină pe locatarii lor în absența totală a conectării la rețelele de utilități. Toți pereții funcționează ca niște baterii, absorbind căldura soarelui pe timpul zilei, printr-un rând de ferestre orientate spre sud, ca s-o elibereze în timpul nopții, pentru reglarea temperaturii din interior. Ploaia și zăpada topită se scurg de pe acoperiș într-o cisternă, furnizând apa filtrată ulterior și refolosită pentru băut și spălat, pentru creșterea fructelor cultivate în interior și a grădinilor de zarzavat, precum și pentru rezervoarele de la W.C.-uri. Electricitatea este furnizată de panourile solare și, în unele cazuri, de mori de vânt.

Cu toate aspectele lor practice, multe dintre aceste locuințe ecologice au tușe pline de fantezie – turle și creneluri, coloane și arcade, pereți de chirpici în culori vii sau șiruri de sticle încorporate, ca să aducă pe undeva cu vitraliile. Construirea lor nu necesită vreo tehnică sofisticată, ceea ce le face accesibile și pentru constructorii amatori și lasă loc

pentru creativitate. Zeci de astfel de case împestrițează deșertul lângă Taos, în New Mexico, într-un cartier cunoscut sub numele de „Cea mai mare comunitate de Nave Terestre din lume”. Adunate așa, laolaltă, casele arată ca o colonie lunară întemeiată de Dr. Seuss, Antoni Gaudi și creatorii decorurilor din Star Wars.

Ideea unei locuințe unice, autosustenabile și ecologice i-a sunat Lindei foarte tentant. „Nu sunt realizate în producție de masă”, a spus ea. „Este ca și când ai trăi într-o piesă de artă și este un lucru pe care îl pot construi cu mâinile astea două ale mele”. Fascinația ei pentru Nava Terestră a început după ce actorul Dennis Weaver, din Gunsmoke, s-a mutat, în 1989, în Colorado și a construit o astfel de casă. El a realizat un documentar despre procesul de construcție, iar materialul a fost difuzat ani de zile de televiziunea publică, făcându-le astfel cunoscut conceptul americanilor obișnuiți.[31] În deschiderea filmului, actorul grizonant stă pe culmea unui zid scund, tasând cu un baros pământul îndesat într-un cauciuc. Apoi ridică privirea și se uită direct spre cameră. „Ți-ar plăcea să trăiești într-o casă fără facturi pentru energia electrică, fără aer condiționat, fără conducte pentru încălzire și cu toate astea perfect confortabilă în cele mai reci ierni și cele mai fierbinți veri?” întreabă el. „Pare nebunesc?” Apoi se alătură vesel echipei de constructori. Curăță scoarța de pe un buștean, ca să facă o bârnă pentru acoperiș, apoi toarnă peste cauciucuri și dozele de aluminiu un amestec de nămol, nisip și paie, construind astfel peretele dormitorului.

Nu toată lumea a înțeles pasiunea actorului pentru traiul într-un morman de cauciucuri ridicate în slăvi. Localnicii au poreclit casa „vila Michelin”. Jay Leno l-a întrebat, în emisiunea The Tonight Show, dacă nu cumva vecinii lui cred că mai construiește o anexă ori de câte ori scoate gunoiul. „Când vin gunoierii, de unde știu unde începe gunoiul și unde se termină casa?”, i-a dat comediantul ultima lovitură.[32]

Lăsând la o parte materialele modeste, construirea locuinței de 900 de metri pătrați a lui Dennis Weaver a costat 1000000 de dolari și este un exemplu extrem a ceea ce putem numi „Navele Terestre ale bogaților faimoși”. Cele mai multe locuințe de tip Navă Terestră au costuri finale asemănătoare

---

[31] *Dennis Weaver* S *Earthship*. Regizor: Phil Scarpaci. Robert Weaver Enterprises, 1990. (N.a.)

[32] Associated Press, „Actor Builds Treasure with Other People’s Trash”, Colorado Springs Gazette Telegraph, 28 noiembrie 1989, p. B8. (N.a.)

cu cele ale casei convenționale[33], cu toate că a existat în Noua Zeelandă o familie care a reușit să se descurce cu un buget mai mic de 20000 de dolari. „Cred în munca făcută de copii”, a scris online Brian Gubb, mândrul tată a cinci copii, adăugând că soția lui l-a crezut inițial „dus cu sorcova” pentru că și-a dorit să construiască o Navă Terestră.[34] În Seattle, un grup entuziast de adepți ai Navelor Terestre a decis să realizeze o versiune mică, simplificată, utilizând resturi, muncă voluntară și drumul de acces donat cu generozitate de un prieten. Structura lor miniaturală – pe care un ziar local a numit-o „lotca terestră” – este încă în construcție.[35]

Astfel de Nave Terestre există pe fiecare continent, în afara Antarcticii. Voluntari care merg peste tot în lume ca să ajute după dezastre au construit aceste case după catastrofe precum valul tsunami din Oceanul Indian, în 2004, cutremurul din Haiti, din 2010, sau taifunul Haiyan din Filipine, în 2013. Probabil că cei mai cunoscuți constructori ai unei Nave Terestre sunt, până acum, membrii cultului Poarta Raiului, care au ridicat o casă din cauciucuri în comunitatea lor din New Mexico. În nebunia mediatică de după sinuciderea lor colectivă din 1997, arhitectul Michael Reynolds i-a asigurat pe americani că Navele Terestre nu aveau nimic de-a face cu această nenorocire. „Oamenii înnebuniți de ocultism au și ei nevoie de locuințe”, exact ca oricine altcineva, a declarat el pentru Associated Press. „Noi îi învățăm pe oameni cum să se conecteze cu planeta, nu cum s-o părăsească.”[36]

Linda este unul dintre admiratorii fervenți ai lui Reynolds. Ea respectă lupta lui încrâncenată pentru a-și realiza viziunea și felul în care s-a poziționat împotriva birocraților ce impun în industria construcțiilor regulamente numai de ei știute, o bătălie zugrăvită în filmul Garbage Warrior.[37]

„N-ai vrea să poți intra în mintea lui Michael Reynolds? Duce bătălia asta din 1970”, s-a entuziasmat Linda. „Ba chiar odată i-au suspendat licența, pentru că primele lui case au fost un eșec.”

În ultimii ani, Reynolds a susținut că Navele Terestre pot

---

[33] Patricia Leigh Brown, „Father Earth”, The New York Times, 10 ianuarie 1993, p. A1. (N.a.)
[34] http://gubbsearthship.com (N.a.)
[35] Sara Bernard, „Earthship!”, Seattle Weekly, 12 august 2015, p. 9. (N.a.)
[36] Martha Mendoza/Associated Press, „«Earthships» Meld Future with Past”, The Los Angeles Times, 18 mai 1997, p. 1. (N.a.)
[37] *Garbage Warrior*. Regizat de Oliver Hodge. Open Eye Media, 2007. (N.a.)

juca un rol în satisfacerea nevoilor de bază ale oamenilor, într-o manieră care nu este lăsată în voia pieței. „Trebuie să găsim mijloace sigure de subzistență care să nu depindă de monstrul numit economie”, se arată într-o declarație de pe site-ul lui. „Economia este un joc. Acest joc ar trebui să implice lucruri neesențiale (motociclete, computere, televiziune). O persoană care își hrănește familia rămâne în viață, are adăpost... asta n-ar trebui să cadă pradă economiei.”[38]

În urmă cu aproximativ un deceniu, Linda a început să scotocească pe internet după planuri ale Navei Terestre, diagrame de sisteme și fotografii de interior. Le-a tipărit pe cele care i-au plăcut cel mai mult și le-a aranjat pe toate, ordonat, într-un dosar cu trei inele de prindere, cu copertă de vinilin imitând scoarța de copac. Poza de pe profilul ei de Facebook arată o Navă Terestră ridicându-se din tufărișul deșertului, sub un apus roz de New Mexico. „Asta este casa visurilor mele”, a scris ea dedesubtul imaginii. Și a adăugat, cu titlu explicativ: „Navele Terestre sunt făcute din cauciucuri reciclate, sticle și conserve și doze de băuturi. Sunt autosustenabile, nu au nevoie de racordare la utilități, folosesc soarele și/sau vântul pentru producerea energiei electrice și apa vine din cer. Apa este folosită de patru ori. Hrana crește în grădinile interioare. Asta înseamnă că poți trăi liber, fără facturi. De câte ori să spun că trebuie să fac asta ca să-mi pot plăti ipoteca?”

Linda spera să găsească undeva o bucată ieftină de pământ, cu reguli mai lejere de construcție. Reynolds numește astfel de locuri „petice de libertate”. Linda avea o idee generală despre sursele gratuite de materiale și despre recrutarea voluntarilor care s-o ajute la treabă. Dar cum s-ar fi putut angaja la un proiect atât de ambițios cât timp era captivă în joburi prost plătite și-și aloca cea mai mare parte a salariului pentru plata chiriei, știind cât de puțină ușurare îi aduce ajutorul de la Asigurările Sociale? Avea nevoie de un nou stil de viață, de o strategie care să-i permită să câștige în continuare bani, limitând totodată costurile deja mici ale cheltuielilor de zi cu zi. Cu alte cuvinte, avea nevoie de o punte către Nava Terestră.

Linda știa că nu mai poate aștepta. Nu întinerea, iar ridicarea unei case noi cere un nivel rezonabil al condiției

---

[38] http://earthship.com/a-brief-history-of-earthships; http://earthship.com/Designs/earthship-village-ecologies (N.a.)

fizice. Și acumularea de resurse avea să-i ia timp. Dar, dacă reușea s-o scoată la capăt, proiectul urma să fie mai mult decât un loc aparte unde să se retragă. Nava Terestră era șansa ei la posteritate, un monument care avea șansa să dureze un secol sau poate mai mult. „O să fie nevoie de toată cartea pe care am învățat-o, de tot ce știu să fac și de tot sufletul meu, dar o să las în urmă ceva durabil”, a spus ea. „Mi-ar plăcea să le las copiilor și nepoților casa asta.”

Linda tânjea după autosustenabilitate. Socotea că o Navă Terestră, cu sistemele ei autonome de furnizare a hranei, a curentului electric, apei și temperaturii controlate, ar funcționa aproape ca un organism simbiotic. Dacă ar putea crea și menține o asemenea locuință, aceasta ar avea grijă de ea, la rându-i. Genul acesta de stabilitate era liniștitoare, fiindcă, îmbătrânind, Linda trecea totuși într-o clasă de vârstă aflată într-o stare precară. Potrivit cifrelor de la recensământul din 2015, mai mult de una din șase femei în vârstă care trăiesc singure se află sub limita sărăciei. Femeile bătrâne sărace (în număr de 2,71 milioane) sunt aproape de două ori mai multe decât bărbații aflați în aceeași situație (în număr de 1,49 milioane).[39] Și când vine vorba despre ajutoarele de la Asigurările Sociale, femeile beneficiare primesc în medie cu 341 de dolari mai puțin decât bărbații, din cauza contribuțiilor salariale totale mai mici, ceea ce reprezintă o consecință nerecunoscută a diferențelor de salarizare[40]. În 2015, femeile încă erau plătite cam cu 80 de cenți la un dolar câștigat de bărbați și erau mai predispuse să lucreze ca îngrijitoare neplătite pentru copii mici și părinți în vârstă.[41] (În afară de creșterea celor doi copii ai săi, Linda a devenit, mai târziu, și ajutor permanent pentru mama ei, care a făcut cancer cerebral la jumătatea anilor ’90.) Femeile au venituri mai mici pe durata vieții și acumulează mai puține economii. Și, având în

---

[39] Jasmine Tucker și Caitlin Lowell, National Snapshot: Poverty Among Women & Families, 2015. Washington, D.C.: National Women’s Law Center, 2016. http://nwlc.org/wp-content/uploads/2016/09/Poverty-Snapshot-Factsheet-2016.pdf (N.a.)

[40] Joan Entmacher and Katherine Gallagher Robbins, *Fact Sheet: Women & Social Security*. Washington, D.C.: National Women’s Law Center, 2015. http://nwlc.org/wp-content/uploads/2015/08/socialsecuritykeyfactsfactsheetfeb2015update.pdf. (N.a.)

[41] Ariane Hegewisch și Asha DuMonthier, The Gender Wage Gap: 2015. Washington, D.C.: Institute for Women’s Policy Research, 2016. http://www.iwpr.org/publications/pubs/the-gender-wage-gap-2015-annual-earnings-differences-by-gender-race-and-ethnicity (N.a.)

vedere longevitatea mai mare – în medie trăiesc cu cinci ani mai mult decât bărbații –, acești bani trebuie să le ajungă pe o perioadă mai lungă în viitor.[42]

Pe 1 iunie 2012, Linda May a împlinit 62 de ani. Luna următoare i-a sosit la poștă primul ajutor de la Asigurările Sociale. „N-ar fi trebuit să încep să-l primesc până la vârsta de 65 de ani”, s-a gândit ea mai târziu, „dar ajutorul meu era atât de mic, încât m-am gândit: «Nu-mi pasă ce procent au pus, oricum nu va crește prea mult».”

Oricum ar fi fost, avea o problemă. „Cum aș putea trăi fără să trebuiască să muncesc pentru tot restul vieții și să nu devin o povară pentru copiii mei?”, s-a întrebat ea. Linda știa că și-ar dori o Navă Terestră ca soluție pe termen lung.

Dar cum să reușească vreodată să ajungă acolo?

[42] Jiaquan Xu et al., Mortality in the United States, 2015. Hyattsville, MD: Centers for Disease Control and Prevention National Center for Health Statistics, 2016. https://www.cdc.gov/nchs/data/databriefs/db267.pdf (N.a.)

Capitolul trei.

Supraviețuind în America

Exact la o săptămână după ce Linda s-a decis să nu-și arunce în aer rulota de Ziua Recunoștinței, în 2010, au sosit vești proaste în Empire, o așezare industrială de trei sute de locuitori, agățată ca un ciulin pe spatele deșertului Black Rock din nord-vestul Nevadei. Unul dintre ultimele orașe tradiționale fondate în jurul unei companii, Empire, era deținut în întregime de United States Gypsum, compania care fabrică rigipsul Sheetrock. Locul era o întoarcere în timp în zilele de glorie idealizate ale manufacturii americane, când lucrul în fabrică le oferea muncitorilor posibilitatea de a pune piciorul în clasa de mijloc și șansa de a-și crește copiii fără teama că va trebui să plece în altă parte.

Empire se afla la aproape zece kilometri nord de „ghips”, o exploatare de suprafață într-o mină de ghips cuibărită la poalele lanțului muntos Selenite. Acolo, minerii detonau încărcături de ANFO – un amestec exploziv alcătuit din nitrat de amoniu și păcură – pentru a disloca hălci de minereu albe și cretoase din cinci gropi în trepte, cea mai mare având diametrul de aproape un kilometru. Camioane de transport duceau calupuri de șaizeci de tone de ghips spre autostradă, către o fabrică de ghips-carton de la marginea orașului. Acolo, muncitorii le transformau în ipsos, un praf pe care îl încălzeau în niște cuve imense până la 260 de grade Celsius și îl modelau apoi sub forma ghips-cartonului pe care-l poți găsi în casele de pe tot cuprinsul vestului Statelor Unite.

Dincolo de fabrica Empire, căsuțele fără etaj stau aliniate de-a lungul celor patru străzi principale pe marginea cărora sunt plantați plopi roșii, ulmi și plopi argintii. U.S. Gypsum subvenționa chiriile, care erau de 110 dolari pentru un apartament și 250 de dolari pentru o casă. (Tehnicienii din fabrica de rigips câștigau până la 22 de dolari pe oră, iar manipulanții de echipamente un pic mai puțin, ceea ce însemna că angajații își puteau plăti în mod obișnuit chiria cu câștigul dintr-o zi sau două de muncă.) Firma plătea, de asemenea, pentru televiziune, canalizare, salubritate și serviciul de internet. Ca urmare a cheltuielilor reduse și a veniturilor stabile, noțiunea traiului de pe o zi pe alta – acea formă de existență epuizantă și precară din lumea exterioară –

a fost relativ necunoscută aici. Empire părea un oraș suspendat în anii ’50, de parcă economia postbelică nu s-ar fi sfârșit niciodată. „Este un loc foarte bun pentru a face economii”, mi-a spus Anna Marie Marks, angajată de cincisprezece ani în laboratoarele de testare a rigipsului Sheetrock.

În perioada lui de vârf, orașul a numărat mai mult de 750 de oameni care trăiau aici, așa cum menționa în numărul său din iulie 1961 revista internă a U.S. Gypsum, Gypsum News. „Cei care au făcut din Empire casa lor constituie o mare și fericită familie”, se preciza în revistă. Cu toate că populația a scăzut pe fondul modernizării și în 2010 a ajuns la mai puțin de jumătate din acest număr, sentimentul nu s-a schimbat. Pentru că toți cei din Empire se cunosc unii cu alții, ușile de la intrare ale caselor nu erau niciodată încuiate, iar mașinile erau lăsate adeseori cu cheile în contact. „Fără bande, fără sirene, fără violență”, ridica osanale Tonja Lynch, care trăia în oraș împreună cu soțul ei, supervizor în fabrică. Și, pentru că Empire era atât de izolat – ani de zile a fost marcat pe Autostrada statală 447 cu un indicator cât două etaje, pe care scria „Bine ați venit Nicăieri” –, oamenii n-aveau altă variantă decât să se distreze de unii singuri sau unii cu alții. Asta însemna multe petreceri pe stradă, agape și întruniri de dat cu zarul într-un joc denumit Bunco, plus excursii în sălbăticia înălțimii deșertului, la vânătoare de căprioare, antilope și chukari, niște potârnichi cu pene cenușii și maroniu-scorțișoară, cu aripi dungate și cioc roșu-intens. Mulți dintre cei din oraș întrețineau niște peluze incredibil de bogate, împingând zona aridă și afișând un soi de mândrie civică. Unde se sfârșea iarba care le marca teritoriul începea să se întindă deșertul Black Rock, neîntrerupt până departe, la orizont. În fotografiile din satelit, Empire sărea în ochi: un petic verde într-o întindere altminteri maronie și stearpă.

Izolarea avea și părțile ei negative. „Aveam și un program de supraveghere a vecinătăților”, glumește Aaron Constable, maistru la serviciul de întreținere al fabricii. „Vecinii tăi te supraveghează, indiferent că vrei sau nu.” Decenii întregi, acesta fusese stilul local de viață, în care colegii de serviciu locuiau în apropiere unii de alții. În 1923, muncitorii au pus bazele unei colonii de corturi în zona care, mai târziu, avea să devină un oraș. Din unele relatări reiese că Empire se mândrea cu cea mai durabilă exploatare minieră neîntreruptă din țară,

excavând pe baza unei creanțe acordate companiei Pacific Portland Cement, în 1910.

Pe 2 decembrie 2010, această poveste s-a sfârșit brusc. Muncitorii încălțați cu bocanci și purtând căștile pe cap au fost convocați la 7:30 dimineața în sala comună, pentru o ședință cu prezența obligatorie. Mike Spihlman, managerul fabricii, recunoscut pentru felul lui liniștit de a vorbi, a transmis unei săli pline de chipuri uluite o decizie sumbră: Empire urma să fie închis. Trebuia să plece cu toții până la data de 20 iunie. Mai întâi s-a făcut liniște, apoi au venit și lacrimile. „A trebuit să stau în fața a nouăzeci și doi de oameni și să le spun «Nu doar că n-o să mai aveți joburi, dar n-o să mai aveți nici case»”, și-a amintit Mike mai târziu, oftând din greu. În ziua aceea, angajații au primit liber. Au ieșit agale în dimineața rece și înnorată de iarnă, întorcându-se în casele care n-aveau să mai fie ale lor pentru multă vreme, ca să rumege veștile și să le spună și familiilor.

U.S. Gypsum, evaluată la 4 miliarde de dolari, suferise în 2010 pierderi enorme, de 284 de milioane de dolari până la finalul celui de-al treilea trimestru. William C. Foote, pe atunci CEO al companiei, a atribuit acest declin „condițiilor tot mai proaste din piață și volumelor de transport extraordinar de scăzute”. În spatele acestui jargon corporatist se afla o poveste simplă: nu mai exista suficientă cerere pentru ceea ce producea Empire. Soarta fabricanților de rigips este direct legată de industria construcțiilor individuale, iar criza provocată de declinul pieței imobiliare durase deja prea mult. Așa că, în timp ce multe orașe abia dacă fuseseră atinse de recesiune, Empire avea să dispară cu totul.

În ianuarie 2011 am vizitat orașul Empire ca să scriu un articol pentru o revistă. Calvin Ryle, fost supervizor pentru controlul calității și înainte de asta maistru-șef, mi-a spus că a început să lucreze în fabrică la 1 iulie 1971. „Am fost aici timp de treizeci și nouă de ani și șapte luni”, mi-a declarat el fără ocolișuri. „N-am lipsit de la serviciu nici măcar o zi, n-am fost niciodată bolnav”. Pentru că deține recordul de cel mai vechi angajat, i-a revenit onoarea de a opri linia de producție. Stând lângă o bandă transportoare din fabrică, acolo unde lucra și fiul lui, ca mecanic de mentenanță, bătrânul de 62 de ani a ridicat mâna dreaptă sub privirile colegilor săi. A apăsat butonul de oprire și a început să plângă. „Cel mai rău lucru pe care-l poți auzi într-o fabrică de rigips este tăcerea”, mi-a

explicat Calvin. „Ești parte din construirea Americii; aici nu facem doar Sheetrock.” Iar Empire, a adăugat el, fusese un loc extraordinar unde să-și crească copiii, în mijlocul naturii, câștigând bani frumoși. Plănuia să scoată tufele de trandafiri pe care le plantase în curte și să le ia cu el, fiindcă presupunea că orașul avea să fie curând invadat de buruieni. „Probabil că o să arate ca în filmul ăla, *The Hills Have Eyes*[43], a spus el sobru. (În remake-ul din 2006 al acestui film horror clasic apare o așezare abandonată după un test nuclear, unde printre clădirile stând să cadă se ascund canibali.) „O să fie orașul-fantomă al anului 2011 din Nevada.”

Misiunea catolică Sf. Iosif Muncitorul, aflată în apropierea fabricii, și-a celebrat una dintre ultimele slujbe. Biserica avea o pancartă nouă din lemn sculptată de unul dintre enoriași, Tom Anderson, în vârstă de 61 de ani, care lucrase timp de treizeci și unu de ani ca electrician cu normă întreagă în fabrică. La fel cum avea de gând Calvin cu plantele lui, și Tom a spus că o să-și ia la plecare panoul meșterit de mâinile lui. A asistat la slujbă alături de douăzeci și patru de vecini. Către final, pastorul a întrebat dacă dorește cineva să spună o rugăciune mai specială. S-a anunțat o fetiță de șase ani, în rochie de prințesă, de culoarea lavandei. „Vreau să mă rog pentru unii dintre cei care au nevoie de ajutor ca să-și găsească locuințe”, a spus ea, șovăind. „Și pentru cei care au nevoie de cele necesare traiului.” S-a lăsat liniștea.

Spre cariera aflată în sudul orașului, drumurile erau deja sugrumate de movile enorme de pietriș care împiedicau trecerea vehiculelor. În scurt timp au început să se ivească și alte semne ale dispariției orașului Empire. În jurul orașului apăruse un gard de sârmă înalt de doi metri și jumătate, terminat cu sârmă ghimpată. Localnicii spuneau că face ca locul să semene cu „un lagăr de concentrare”. Noii șomeri au creat un spațiu de comemorare improvizat din căștile lor de șantier îngrămădite pe ramurile unui copac din fața oficiului poștal. (Căștile de la U.S. Gypsum, de care purtătorii lor fuseseră cândva atât de mândri, erau echivalentul corporatist al tricourilor unei echipe sportive. Multe fuseseră personalizate cu abțibilduri, altele cu desene făcute cu vopsele sau markere permanente. Și mai erau și căștile speciale, aurii, ale muncitorilor precum Calvin, care depășiseră douăzeci și

[43] Film clasic: *The Hills Have Eyes*. Regizat de Wes Craven. Vanguard, 1977. Remake: *The Hills Have Eyes*. Regizat de Alexandre Aja. Fox Searchlight Pictures, 2006. (N.a.)

cinci de ani de serviciu.)

Încet-încet, a început și exodul. Aceeași economie care fusese aplatizată de prăbușirea pieței imobiliare a făcut ca prețul aurului să crească vertiginos, așa că minele din Nevada începuseră să caute muncitori. Mai mult de o duzină dintre foștii angajați din Empire au plecat să lucreze pentru Barrick Gold Corporation, care deținea câteva zone de exploatare în apropiere. Însă alții, aflați printre cei disponibilizați, o duceau greu.

„Am trimis niște CV-uri, dar n-am primit nici cel mai mic semn”, mi-a spus fostul manager al lanțului de aprovizionare, Dan Moran. „S-ar putea să fiu nevoit să tai lemne de foc ca să-mi câștig traiul.” Monica Baker, în vârstă de 22 de ani, care a crescut în Empire, revenise recent în orășel din Oahu, cu doi copii mici și cu promisiunea unui job în fabrică, iar acum era lovită în plin de închidere. „Am fost foarte supărată, pentru că mi-au tot spus că o să primesc de lucru aici”, a zis ea. Chiar dacă a auzit că se fac angajări la minele de aur, Monica era îngrijorată de munca în preajma iazurilor toxice de decantare, știind că mercurul folosit în industrie făcuse deja ca peștele pescuit în nordul Nevadei să nu mai poată fi consumat de populație. S-a gândit să-și încerce norocul la 70 de mile în sud, în micul orășel Fernley, care avea niște lanțuri de magazine. Mergea pe valul economiei naționale: departe de producție, către vânzare cu amănuntul și industria de servicii. „O să găsesc de lucru la Walmart sau Lowe”, și-a spus ea.

Exodul familiilor de muncitori a continuat pe tot parcursul lunii iunie. Când au plecat și ultimii dintre ei, orașul a fost izolat în spatele porților legate cu lanțuri, sub ochiul camerelor de supraveghere și cu indicatoare pe care scria „Trecerea interzisă”. Căsuțele, ștrandul public, două biserici, un oficiu poștal și un teren de golf cu nouă găuri au fost lăsate de izbeliște. Chiar și codul poștal local, 89405, a fost eliminat. Ca să țină buruienile departe, compania a importat două duzini de capre ce cutreierau noul oraș-fantomă precum o escadrilă de aparate vii de tuns iarba. La câțiva ani după aceea, vizitatorii au comparat locul cu Cernobîlul[44], un inventar de vieți întrerupte. În birourile de la fabrică, pe mese, rămăseseră pahare cu cafeaua încă nebăută, iar calendarele arătau în

[44] Jenny Kane, „Gypsum Mine, Town of Empire Sold”, The Reno Gazette-Journal, 4 iunie 2016, p. A5. (N.a.)

continuare data închiderii.[45]

În mod straniu, există un loc unde Empire trăiește în continuare. Începând din 2017, poți să intri pe Google Maps Street View, să postezi un avatar minuscul pe Circle Drive și să te plimbi nestingherit prin oraș privind mașinile parcate, mobila de grădină și localnicii udându-și peluza fără întrerupere, totul încremenit într-un decor fotografiat care nu a mai fost actualizat din 2009.[46]

***

În aceeași perioadă în care Empire murea, o localitate înființată tot în jurul unei companii, nouă și foarte diferită, prospera la o sută de kilometri spre sud. Era, în multe sensuri, opusul lui Empire. În loc să ofere stabilitate pentru clasa mijlocie, această așezare era populată cu membrii unei comunități precare: lucrători sezonieri cu joburi pe termen scurt, prost plătite. Mai precis, cetățenii acestui orășel erau reprezentați de câteva sute de muncitori itineranți care trăiau în rulote, autorulote, dube și furgonete, ba chiar și în câteva corturi. La începutul toamnei, începeau să umple parcările de locuințe mobile care înconjurau localitatea Fernley. Linda nu știa încă, dar în curând avea să li se alăture. Mulți dintre ei aveau cam 60, 70 de ani, apropiindu-se sau fiind deja trecuți bine de vârsta de pensionare. Majoritatea călătoriseră sute de kilometri – și se supuseseră rutinelor nedemne de verificare a cazierului și de „fă-pipi-în-pahar” pentru testul antidrog – pentru șansa de a câștiga 11,50 de dolari pe oră, plus niște ore suplimentare la locurile de muncă temporare în depozite. Plănuiau să stea până la începutul iernii, în ciuda faptului că multe dintre casele pe roți nu erau concepute ca să poți trăi în ele la temperaturi negative. Acești oameni erau angajați de Amazon.com.

Amazon îi recrutase ca parte a programului denumit de companie „CamperForce”: o unitate de forță de muncă formată din nomazi care lucrau ca angajați sezonieri în câteva dintre depozitele firmei, denumite de companie „centre de aprovizionare”, pe scurt FC[47]. Pe lângă miile de angajați

---

[45] Jenny Kane, „Empire Mining Co. Will Only Restore Part of Ghost Town”, The Reno Gazette-Journal, 24 august 2016, p. A4. (N.a.)

[46] La momentul în care scriam, Google Maps încă nu-și actualizase vederea stradală și un localnic din Empire încă putea fi văzut udându-și peluza, aici: https://www.google.com/maps/@40.572901,119.34298,3a,75y,340.84h,74.5t/datt (N.a.)

[47] Abreviere de la denumirea în engleză, „fulfillment centers”. (N.t.)

temporar din companie, acum se făceau angajări pentru satisfacerea cererii crescute de livrări din „sezonul de vârf”, perioada de aur a consumului, care începea cu trei până la patru luni înainte de Crăciun.

Amazon nu dezvăluie presei detalii despre structura forței de muncă, dar când am întrebat ca din întâmplare o manageră CamperForce de la un birou de recrutare din Arizona care este dimensiunea programului, estimarea ei a fost pe undeva pe la 2000 de lucrători. (Asta se întâmpla în 2014. Pentru sezonul din 2016, Amazon a pus capăt angajărilor pentru CamperForce mai devreme decât de obicei, pentru că „a fost un an-record de cereri”, potrivit unei postări de pe Facebook a unui fost administrator de program.)

Turele de lucru durează cel puțin zece ore, timp în care unii angajați merg mai mult de 24 de kilometri pe pardoseala de ciment, aplecându-se, ghemuindu-se, întinzându-se și urcând scări ca să scaneze, sorteze și împacheteze mărfurile.[48] Când se termină nebunia sărbătorilor, Amazon nu mai are nevoie de CamperForce și încheie contractele angajaților. Aceștia pleacă în ceea ce managerii denumesc veseli „parada stopurilor de frână”.

Primul membru al CamperForce cu care am corespondat pe larg, timp de mai multe luni, a fost un bărbat căruia o să-i spun Don Rotarul[49]. (Nu este numele său real, din motive pe care le voi explica mai târziu.) Don își petrecuse ultimii doi ani ai carierei sale principale de director pentru software călătorind la Hong Kong, Paris, Sydney și Tel Aviv. Pensionarea din 2002 a însemnat pentru el stabilirea, în fine, într-un loc anume: într-o casă din 1930, construită în stilul Renașterii coloniale spaniole, pe care o deținea împreună cu soția lui în Berkeley, California. Pensionarea i-a mai oferit și timpul necesar pentru a se bucura de obsesia lui de-o viață pentru mașinile rapide. A cumpărat un Mini Cooper S în alb și roșu și l-a adus la 210 cai-putere, antrenându-se până când a ajuns numărul 3 general în Campionatul SUA de automobilism pentru profesioniști.

Perioada existenței în viteză nu a durat prea mult. Când am început să corespondez cu el, Don avea 69 de ani, era divorțat și stătea în parcarea de autorulote Desert Rose, lângă depozitul din Fernley. Soția lui reușise să păstreze casa.

[48] „Amazon CamperForce Program”, film de promovare publicat de Amazon Fulfillment la 19 iulie 2013, https://youtu.be/jT1D1RsW1bQ (N.a.)
[49] În original, Don Wheeler. (N.t.)

Prăbușirea pieței în 2008 îi consumase economiile. Fusese nevoit să vândă Mini Cooperul.

Don locuia împreună cu Rizzo – un terier Jack Russell de 6-7 kilograme, într-o rulotă Airstream din 1990 pe care o botezase „Ellie” –, ca referință la modelul ei, 300LE –, cu o păpușă hawaiiană de plastic așezată pe bord și afișe cu mașini de curse sprijinite de storurile închise de la ferestre. În fosta lui viață, cheltuia aproximativ 100000 de dolari pe an. În noua viață, învățase să trăiască cu numai 75 de dolari pe săptămână.

Don anticipa că, până la finalul vacanței din 2013, va lucra la depozitul Amazon cinci nopți pe săptămână, până în zori, și în ture suplimentare de până la douăsprezece ore, cu treizeci de minute pauză de prânz și încă două pauze de câte cincisprezece minute. Cea mai mare parte a timpului stătea în picioare, primind mărfurile care soseau și scanându-le.

„E multă muncă, dar se câștigă bani frumoși”, a explicat el. Don era chel, cu ochelari cu ramă subțire și barbișon alb ca zăpada. La șoldul drept avea o proteză pe care și-o pusese după ce căzuse dintr-o camionetă, când avea o altă slujbă sezonieră, într-un camping din Oregon. Don nu-i suporta pe reclamagii. Totuși, ca mulți dintre colegii lui, număra zilele până la 23 decembrie, finalul sezonului de lucru în CamperForce.

Mi-a spus că făcea parte dintr-un fenomen în creștere. El și cei mai mulți din CamperForce – alături de un spectru mai larg de muncitori itineranți – se intitulau „lucrăturiști”[50]. Cu toate că mai dădusem deja peste cuvântul acela, nu auzisem niciodată pe nimeni definindu-l atât de inspirat ca Don. El mi-a scris într-un mesaj pe Facebook:

> *Lucrăturiștii sunt călători moderni, mobili, care își iau joburi temporare pe tot cuprinsul Statelor Unite în schimbul unui loc gratuit de campare – incluzând de obicei și accesul la electricitate, apă curentă și canalizare – și poate a unei mici sume de bani. Ai putea crede că lucrăturismul este un fenomen modern, dar avem o tradiție îndelungată. Am urmat legiunile romane, ascuțind săbii și îndreptând armuri. Am rătăcit prin noile orașe din*

[50] În original workamper, cuvânt deja intrat în engleza americană, provenit din worker (muncitor) și camper (ocupant al unui camping). În română am încercat adaptarea „lucrător” + „turist” = „lucrăturist”, deși acești oameni nu fac în niciun caz turism, cu toate că uneori migrația lor este percepută astfel. (N.t.)

America, reparând ceasuri și mașinării, dregând vasele de gătit, construind ziduri de piatră, treizeci de centimetri pentru un bănuț și tot cidrul pe care-l puteam bea. Am urmat migrația spre Vest în căruțele noastre, cu uneltele și talentele noastre, ascuțind cuțite și reparând tot ce era stricat, ajutând la desțelenirea terenurilor, punând acoperișuri pe casă, arând câmpurile și strângând recolta pentru o masă caldă și niște bani de buzunar, apoi am trecut la slujba următoare. Înaintașii noștri sunt meșterii ambulanți.

Am trecut de la căruța meșterilor ambulanți la autocarul confortabil sau la rulota remorcată. În majoritate pensionari, am adăugat repertoriului nostru de talente și abilitățile unei vieți în domeniul afacerilor. Putem să ajutăm la gestionarea unui magazin, să-ți îngrijim curtea din față sau din spate a casei, să-ți conducem camionetele sau motostivuitoarele, să-ți ridicăm și să-ți împachetăm bunurile pentru transport, să-ți reparăm mașinăriile, să-ți gâdilăm computerul și rețeaua, să muncim la recolta de sfeclă, să-ți amenajăm terenul sau să-ți curățăm băile. Noi suntem meșterii ambulanți tehnologici.

Ceilalți lucrăturiști cu care am vorbit aveau propriile moduri de a se descrie. Mulți spuneau că sunt „pensionari”, chiar dacă anticipau că vor munci zdravăn până la 70 sau 80 de ani. Alții își spuneau „călători”, „nomazi”, „vagabonzi motorizați” sau, ironic, „țigani”. Observatorii externi le dădeau și alte porecle, de la „Okies[51] ai Marii Recesiuni” la „refugiații americani”, „homeless înstăriți”, ba chiar „emigranții moderni din Marea Criză”[52].

Oricum le-ai spune, lucrăturiștii parcurg un circuit național al joburilor care se întinde de pe o coastă pe alta și apoi mai sus, în Canada, o economie în umbră creată de sute de angajatori care postează anunțuri de joburi pe site-uri

---

[51] Denumire ironică a muncitorilor agricoli itineranți, în special proveniți din Oklahoma. (N.t.)

[52] http://lovable-liberal.blogspot.com/2013/08/grapes-of-workamping.html; „American Refugees”: http://unlawflcombatnt.proboards.com/thread/9293; „Affluent Homeless”: http://earlystart.blogs.cnn.com/2012/12/12/workampers-filling- temporary-jobs-for-amazon-com-cnns-casey-wian-reports-on-these-affluent-homeless; „Modern-Day Fruit Tramps”: http://unionperspectives.blogspot.com/2012/02/workampers-are-new-iww-wobblies.html (N.a.)

precum Workers on Wheels și Workamper News.[53] În funcție de fiecare perioadă din an, nomazii sunt căutați ca să culeagă zmeură în Vermont, mere în Washington și afine în Kentucky. Ei ne fac turul de prezentare la crescătoriile de pești, rup biletele la cursele NASCAR și păzesc porțile câmpurilor petrolifere din Texas[54]. („A fost oribil”, a spus o lucrătură angajată la pază în Gonzalez, Texas, unde ea și soțul ei câștigau în jur de 125 de dolari pentru o zi de lucru de douăzeci și patru de ore – aproximativ cinci dolari pe oră. În scurt timp cei doi au ajuns să se extenueze, pentru că nu puteau dormi decât pe intervale scurte. „Trebuie să-i înregistrezi pe toți – număr de înmatriculare, numele de pe ecuson – la orice oră din noapte. Când am plecat de acolo, soțul meu și cu mine eram adevărați zombi.”) Acum lucrăturiștii frig burgeri pe grătar în timpul jocurilor de baseball din Cactus League, o serie de jocuri demonstrative organizate în extrasezon în Phoenix, Arizona. Sunt solicitați să organizeze standuri cu mâncare la rodeo-uri și la Super Bowl în 2017, în incinta stadionului NRG din Houston. („Candidatul trebuie să știe tehnicile prin care îl poate face pe client să cumpere tot mai mult”, sublinia anunțul de job.)

Întreține sute de locuri de camping și parcări de rulote, de la Marele Canion până la cascada Niagara, recrutați de concesionari privați împreună cu U.S. Forest Service și Army Corps of Engineers. Fac parte din personalul unora dintre cele mai mari atracții turistice din țară, inclusiv Wall Drug, cu brontozaurii lui de ciment, lungi de 25 de metri, și cowboy-ii animatronici cântători, și „The Thing?”, un muzeu al curiozităților într-o zonă pustie de autostradă din Arizona, unde zeci de panouri galbene avertizează: „Vezi atunci când crezi” și „Misterul deșertului”.

În timpul vacanțelor, nomazii lucrează la tarabe așezate pe marginea drumului, vânzând dovleci de Halloween și artificii pentru 4 Iulie. (Să campezi „timp de o săptămână lângă un cort plin cu explozibil... Sunt nebună?” a scris o văduvă

---

[53] Workamper News, http://workamper.com and Workers on Wheels http://www.work-for-rvers-and-campers.com (N.a.)

[54] Unii dintre acești lucrăturești au apărut la știrile din toată țara în 2010, când Departamentul pentru Muncă al Statelor Unite a pretins că angajatorul lor, Gate Guard Services LP din Corpus Christi, i-a clasificat greșit drept contractori independenți în loc de angajați și ca urmare le datora acestor oameni 6,2 milioane de dolari, retroactiv. Mai târziu, un judecător federal a anulat această sentință. (N.a.)

lucrăturistă care să pregătea pentru un astfel de job.[55]) Unii comercializează brazi de Crăciun. („Dați o șansă pomului de Crăciun din camping!”, declama o reclamă destinată turiștilor cu rulote. „Fără morocănoși”, se lamentează alta.) Unii țin chioșcuri prin galerii comerciale, vânzând cadouri de sezon de la See’s Candies și Hickory Farms. Alții sunt angajați pentru depistarea scurgerilor de gaze din conducte, târându-se kilometri întregi de-a lungul țevilor îngropate, cu „echipamente de flacără” care monitorizează nivelul hidrocarburilor pentru a preveni exploziile.

Departamentul pentru Pescuit și Vânătoare din Florida îi angajează în puncte de control pentru vânători, unde cântăresc carcasele mistreților și căprioarelor și recoltează mostre biologice – mandibula, în cazul căprioarelor – care sunt analizate pentru monitorizarea vârstei și sănătății turmelor din zonă. O cabană de vânătoare de fazani din Dakota de Sud are posturi disponibile la departamentul de „procesare a păsărilor”.

Lucrăturiștii se ocupă de tururile din parcurile de distracții, de la Dollywoodul din Tennessee până la Adventureland din Iowa, Darien Lake din New York și Story Land din New Hampshire. („Lucrăturiștii nu doar că se întâlnesc și lucrează cu oameni necunoscuți din întreaga lume, dar ajung și să experimenteze în fiecare zi bucuria pură a copiilor care-și văd visurile devenite realitate!”, promite o reclamă pentru recrutarea de angajați a companiei Story Land.[56])

În compensare, unii angajatori plătesc un salariu orar. O fermă din Georgia caută lucrăturiști pentru „antrenamentul zilnic practic al lamelor”, oferind loc de parcare pentru rulotă și branșamentele necesare la utilități, în schimbul a douăzeci până la douăzeci și patru de ore de muncă gratuită pe săptămână, după care plătește 7,50 de dolari pe oră[57]. Alții oferă doar o versiune de „pensiune” – adică un loc de parcare nu neapărat asfaltat, dar poate măcar neted și drept, plus branșamente pentru apă, electricitate și canalizare. (O reclamă pentru un astfel de job fără salariu suna cam așa: „Știi să conduci o barcă? Îți place?” și căuta un „voluntar”, căpitan de taxi acvatic, pentru Port San Luis Harbor District, în California. Jobul presupunea să lucrezi până la patruzeci de

[55] Workamper News, July/August 2013, p. 33. (N.a.)
[56] Workamper News, noiembrie/decembrie 2015, p. 36. (N.a.)
[57] Workamper News, septembrie/octombrie 2013, p. 20. (N.a.)

ore pe săptămână, în schimbul cărora primeai un loc de parcare pentru rulotă –, dar nu și salariu[58])

Și mai sunt și recoltele anuale de sfeclă-de-zahăr. În ultima săptămână din septembrie, compania American Crystal Sugar aduce sute de rulotiști în Montana, Dakota de Nord și Minnesota. Atunci când vremea o permite, aceștia lucrează zi și noapte, în schimburi de douăsprezece ore, primind pentru munca lor un salariu inițial de 12 dolari pe oră, plus plata orelor suplimentare și un loc de parcare standard.

Nu există o evidență clară a numărului celor care trăiesc în stil nomad în America. Călătorii permanenți sunt coșmarul demografilor. Statistic, ei se amestecă în restul populației, din moment ce legea le cere să-și păstreze niște adrese fixe – cu alte cuvinte, false. Indiferent cât de mult ar călători, nomazii trebuie să fie în mod oficial „domiciliați" undeva. Statul de rezidență este acela în care îți este înregistrat și verificat vehiculul, unde îți schimbi permisul de conducere, unde plătești taxe, votezi, ești convocat ca jurat, te înscrii pentru asigurarea de sănătate (mai puțin cei înscriși în Medicare) și îndeplinești o litanie întreagă de alte responsabilități. Și se dovedește că a nu trăi într-un loc, de fapt, înseamnă că poți trăi unde vrei, cel puțin pe hârtie. Sunt mulți cei care optează pentru rezidență în locuri cu mai puțină bătaie de cap – Florida, Dakota de Sud și Texas, state în care nu există impozitele pe venit, sunt de mult timp favoritele – și folosesc serviciile poștale de retrimitere a corespondenței pentru a rămâne în legătură cu restul lumii. Cele mai relaxate sunt condițiile necesare ca să fii înregistrat în Dakota de Sud: să petreci o noapte la un motel local și să te înregistrezi la un serviciu de retrimitere a corespondenței din Dakota de Sud. Apoi trimiți ambele chitanțe la Departamentul local pentru siguranță publică și gata, ești cetățean al statului respectiv.[59]

În lipsa unor cifre clare, evidențele empirice sugerează că numărul americanilor itineranți a început să crească vertiginos după colapsul imobiliar și de atunci a tot crescut. „Din 2008 încoace, ne caută multă lume. De fapt, am o listă de persoane interesate de joburi. A trebuit să limitez lista la 25000 de nume", a declarat unui reporter Al Jazeera Warren Meyer, președintele Recreation Resource Management, care gestionează 110 campinguri și angajează aproximativ 300 de

[58] Workamper News, septembrie/octombrie 2013, p. 17. (N.a.)
[59] http://dps.sd.gov/licensing/driver licensing/obtain_a_license.aspx (N.a.)

lucrăturişti. „Mulți dintre acești oameni fac parte dintr-un cuplu, așa că pentru cele 50 de joburi pe care le am au candidat probabil cam 50000 de oameni”, a adăugat el. „În 2008 eram nevoit să merg pe la întrunirile pensionarilor, să încerc să-i conving, să-i implor să lucreze pentru mine.”[60]

Kampgrounds of America (KOA), un mare angajator de lucrăturişti, angajează cam 1500 de cupluri în fiecare an pentru complexurile și francizele lor din întreaga țară, a declarat pentru AARP un reprezentant al companiei. Workamper News, revistă care apare odată la două luni și al cărei website afișează un serviciu foarte popular de anunțuri de joburi, susține că ajunge la 14000 de membri, iar numărul crește constant.[61]

Între timp, The New York Times Magazine a proclamat spre finalul lui 2011 că „traiul într-o furgonetă sau «furgonetraiul» este la modă acum”, adăugând că 1,2 milioane de case urmau să fie confiscate în anul respectiv și notând faptul că vânzările de autoutilitare au crescut cu 24 la sută.[62]

Dintre toate programele în căutare de lucrăturişti, cel mai agresiv ca recrutare a fost CamperForce, al lui Amazon. „Jeff Bezos a prezis că, până în 2020, unu din patru lucrăturişti din Statele Unite va fi lucrat deja pentru Amazon”, spunea un slide dintr-o prezentare pentru noii angajați. Ca să găsească mână de lucru, compania a instalat chioșcuri de recrutare la evenimentele destinate nomazilor – în special expoziții de rulote și adunări – în mai mult de douăsprezece state din toată țara. Recrutorii poartă tricouri cu CamperForce și înmânează pliante cu „ANGAJĂM URGENT”, împreună cu abțibilduri promoționale, carnete, evantaie de hârtie, balsam de buze, calendare cu peisaje și „hăinuțe”, adică suporturi de neopren care păstrează reci dozele de bere; toate aceste obiecte au inscripționat logoul CamperForce: silueta neagră a unei rulote în mers, cu simbolul „zâmbetului” Amazon.

---

[60] Kristyn Martin, „Working into Their 70s: The New Normal for Boomers”, Al-Jazeera America, 17 octombrie 2014. http://america.aljazeera.com/watch/shows/real-money-with-alivelshi/2014/10/Workampersretirement-babyboomers.html

[61] Melissa Preddy, „Work Camping: Seasonal Jobs on the Road”, AARP Bulletin, decembrie 2014. (N.a.)

[62] Eric Spitznagel, „What the Kids Are Doing These Days”, The New York Times Magazine, 6 noiembrie 2011, p. 9. (N.a.)

Recrutorii CamperForce înmânează materiale promoționale la expozițiile de rulote din țară

În ultimii ani, logoul și un link către website-ul de recrutare pentru CamperForce au apărut și pe niște parasolare uriașe, magnetice, făcute să acopere parbrizele rulotelor parcate. În 2015, acestea au fost oferite în dar câtorva muncitori din CamperForce, cărora li s-a cerut să le afișeze oriunde merg. Acestora li s-a oferit, totodată, și un bonus de 125 de dolari – crescut de la 50 de dolari în 2012 – pentru fiecare nou angajat pe care reușeau să-l recruteze.[63] CamperForce a publicat și buletine informative electronice pentru potențialii angajați, cu ponturi de la veteranii programului, de exemplu:

> Donna Bonnett spune: „Nu încercați să lucrați încălțați cu pantofi noi! Asigurați-vă că i-ați uzat puțin înainte”.
>
> Joyce Cooley spune: „Cel mai important truc este atitudinea pozitivă. Nu trebuie să ne așteptăm că ni se va oferi totul pe tavă. Trebuie să muncim pentru asta”.
>
> Carol Petty spune: „Va ajută mult o perspectivă corectă încă de la început. Ăsta este un job, nu o carieră”.
>
> George Nelson spune: „Lasă-te dus de curent și nu te plânge, pentru că asta nu e profesia ta. E doar un job sezonier”.

[63] Amazon CamperForce Referral Form, 2015; era 50 de dolari în 2012: Amazon CamperForce Newsletter, mai 2012, p. 5. (N.a.)

Brian Nelson spune: „Am preferat perspectiva potrivit căreia urma SĂ FIU PLĂTIT CA SĂ FAC SPORT în rolul meu de colector. Când ai distanțe mari de parcurs între locurile de colectare a comenzilor, mergi cu elan. O să arzi mai multe calorii și vei fi totodată și mai productiv”.

Sharon Scofield spune: „Poate că vei avea niște zgârieturi pe mâini sau vreo iritație de la manevrarea cutiilor. Amazon oferă mănuși care să-ți protejeze mâinile. Cumpără cremă de mâini DE CALITATE și masează-le bine”.[64]

Buletinele informative mai recomandau și atracții aflate în apropierea depozitelor Amazon, de care muncitorii de la depozite se puteau bucura în timpul liber. „În octombrie, orașul Fernley sărbătorește «Dansul în vremuri de restriște»”, era una dintre sugestiile de distracție. „Participanții vin îmbrăcați în ținute din perioada Marii Crize și a «vremurilor de restriște»”[65] Altă idee, sugerată muncitorilor din Coffeyville, Kansas, spunea: „În parcări sunt și niște nuci [și] puteți culege gratuit nuci negre, nuci pecan și nuci hicori. Anul trecut, un cuplu din camping a cules și a vândut peste 45 de kilograme de nuci pecan!”[66]

Un pliant de recrutare de la Amazon îi avertizează pe candidații la programul CamperForce că ar trebui să fie în stare să ridice până la 22 de kilograme odată, într-un mediu unde temperatura poate să depășească uneori 32 de grade Celsius[67]. Buletinele informative ale programului repetă sloganul motivațional al companiei: „Muncești din greu. Te distrezi. Faci istorie”. Și subliniază recompensele intangibile ale programului[68]: „Vei fi înconjurat de colegi din CamperForce care se adună ca să-și facă prieteni noi și să reia legătura cu cei vechi, să se bucure laolaltă de mâncare bună, povești bune și vremuri bune în jurul focului de tabără sau în jurul mesei. Într-un fel, asta contează mai mult decât banii!”[69] Într-un grup închis de pe Facebook, dedicat lucrătorilor mobili și intitulat Amazon CamperForce Community, o femeie a

---

[64] Amazon CamperForce Newsletter, iulie 2012, pp. 2-5. (N.a.)
[65] Amazon CamperForce Newsletter, aprilie 2012, p. *3.* (N.a.)
[66] Amazon CamperForce Newsletter, martie 2013, p. *3.* (N.a.)
[67] https://www.scribd.com/document/133679509/CamperForce-Recruiting-Handout (N.a.)
[68] „Bottom Line at Amazon.com: Money”, Workamper News, iulie/august 2014, pp. 31-34. (N.a.)

povestit cum a pierdut 11 kilograme în timpul celor trei luni petrecute la job. O alta a replicat: „E ușor să slăbești când mergi în fiecare zi o jumătate de maraton. Bonus: ești prea obosit ca să mănânci!” Al treilea lucrător a arătat că a parcurs 880 de kilometri în zece săptămâni de muncă. Mai târziu a fost întrecut de un altul, care a postat o înregistrare a brățării lui Fitbit, arătând 1320 de kilometri în douăsprezece săptămâni și jumătate.

***

Voiam să văd eu însămi acest nou tip de oraș-companie. Când am menționat acest lucru unui fost recrutor CamperForce, el mi-a sugerat că momentul cel mai potrivit pentru o vizită ar fi spre sfârșitul lui octombrie, fiindcă „oamenii nu sunt încă prea epuizați”.

I-am ascultat sfatul și am ajuns în Fernley în săptămâna de dinaintea vacanței de Halloween din 2013. Până la acel moment, lucrătorii erau deja înghesuiți pe loturile disponibile pe o rază de 55 de kilometri în jurul depozitului Amazon, incluzând parcarea de rulote de la Grand Sierra Resort & Casino din Reno. (Linda se afla și ea în furnicarul ăsta, în apropiere de Fallon, dar nu știam la acel moment și nu m-am întâlnit cu ea decât trei luni mai târziu, în Arizona.) Multe dintre aceste parcări pentru locuințe mobile fuseseră rezervate cu luni de zile înainte și exista și o lungă listă de așteptare. Cea mai populară – fiindcă oferea cea mai scurtă navetă – era parcarea de rulote Desert Rose, o parcelă de pietriș învecinată cu Autostrada 50 și traversată de cabluri de înaltă tensiune care se auzeau pârâind deasupra capului. Lucrătorii din CamperForce amenajaseră locul cu covorașe și mobilă de terasă. Atârnaseră clopoței de vânt și căsuțe pentru păsările și înălțaseră steaguri inscripționate cu „MINUNATA AMERICA” și „UNDEVA ESTE ORA CEAIULUI”. În câteva locuri erau expuse obiecte decorative realizate manual, incluzând un glob ocular zburător, de mărimea unui cantalup, montat pe un ax de direcție răsturnat, cu câteva furculițe înfipte pe fiecare parte, pe post de aripi. Alții scoseseră la iveală decorațiunile de Halloween: baloturi de fân, tulpini uscate de porumb, un dovleac acoperit cu sclipici roz. Iar atunci când nu-și înfrumusețau propriul loc de parcare, se

[69] Cu toate astea, se pare că nu toată lumea acordă prioritate stimulentelor de natură emoțională. „Unde se trage linia pentru lucrăturiștii de la Amazon.com: la bani”, spune titlul unui articol de fond despre CamperForce, apărut în 2014 în Workamper News, care i-a intervievat pe câțiva lucrători. (N.a.)

implicau în mici tranzacții sociale care făceau ca locul să înceapă să semene cu o comunitate: mergeau împreună cu mașina ca să economisească banii de benzină sau schimbau opinii despre restaurante ieftine pentru o ieșire în ziua liberă. (Preferatul lor? Gold Pan Special din Pioneer Crossing Casino, în Fernley: două ouă și două clătite cu lapte bătut, plus șuncă, jambon sau cârnați și o farfurie cu crochete de cartofi sau cartofi prăjiți, totul pentru numai 2,70 de dolari, luând în considerare reducerea de 10 la sută pentru seniori.)

Multă vreme am presupus că majoritatea locatarilor de rulote erau pensionari care hoinăreau în dorul lelii prin America, admirând peisajele și bucurându-se de relaxarea pe care o meritau după decenii de muncă. Rulota este, până la urmă, un „vehicul recreațional”. Acești pensionari fericiți și norocoși există, dar lor li s-au alăturat nomazii de generație nouă. Cea mai mare parte a locatarilor de la Desert Rose, de exemplu, nu se gândeau la relaxare. Nou-veniții erau ocupați cu „inițierea în muncă”, o perioadă de aclimatizare cu ture de o jumătate de zi. Cei sosiți mai devreme se chinuiau deja să țină pasul cu ritmul din depozit.

Angela și Kenny Harper, lucrători în CamperForce, în parcarea de rulote Big Chief din Coffeyville, Kansas

„Este prima dată când fac muncă brută și o privesc cu mai mult respect”, mi-a spus Linda Chesser, fostă consilieră pentru studii la Universitatea de Stat din Washington. Întindea niște tricouri în spălătoria din Desert Rose, unde câteva rafturi cu cărți găzduiau o mică bibliotecă pentru împrumuturi și unde dintr-un puzzle de o mie de piese încă neterminat răsărea o poiană cu flori sălbatice. Femeia avea 68 de ani și mi-a spus că

era recunoscătoare pentru existența ibuprofenului. „Iau patru când plec spre serviciu, dimineața, și mai iau patru când mă întorc, seara.” Pentru unii locatari din camping, ibuprofenul nu era suficient. Karren Chamberlen, fostă șoferiță de autobuz, acum în vârstă de 68 de ani, cu două proteze de șold, mi-a spus că a plecat din CamperForce după cinci săptămâni, pentru că genunchii ei nu au rezistat orelor de mers pe ciment. Pe parcursul unei vizite într-o altă tabără Amazon – parcarea de rulote Big Chief, din Coffeyville – l-am cunoscut pe Kenny Harper, care a renunțat la puțină vreme după aceea. Mai târziu, mi-a explicat motivul într-un e-mail: „articulațiile umărului meu stâng nu au acceptat jobul”. Alții mi-au vorbit despre „degetul în trăgaci”, o afecțiune a tendonului care poate fi provocată de sarcinile repetitive precum utilizarea scanerului. Și mulți dintre rulotiștii înregistrați de mine erau dotați ca niște farmacii mobile, cu geluri reci / fierbinți pentru alinarea durerilor, bazine pentru picioare obosite, săruri de relaxare și sticluțe cu diferite calmante. Dacă rămâneau fără pilule, nu era o problemă – Amazon avea montate în pereți distribuitoare care ofereau gratuit calmantele fără rețetă.

***

„Asta este o șleahtă întreagă de refugiați după dezastrul din imobiliare!”, își amintește Bob presupunerile pe care le-a făcut într-o discuție cu soția lui, Anita, când au ajuns în Fernley ca să se alăture CamperForce. Familia Apperley își făcuse socoteala că la pensie se va retrage să locuiască pe o barcă, finanțându-și acest vis din capitalul obținut în urma vânzării casei lor cu trei dormitoare din Beaverton, Oregon. Cumpăraseră casa cu 340000 de dolari, când piața era în vârf, și mai investiseră în ea 20000 de dolari. Apoi bula imobiliară se spărsese și valoarea casei scăzuse la 260000 de dolari. Înainte de criză se descurcaseră foarte bine. Bob era contabil la o firmă de cherestea – urâse jobul acela, dar îi plătise facturile –, iar Anita era decorator de interioare și lucra o jumătate de normă ca însoțitoare pentru persoane cu dizabilități. Niciunul dintre ei nu-și imaginase că-și va petrece restul vieții plătind pentru un împrumut cu o valoare mai mare decât a casei lor. Așa că au cumpărat o rulotă model Cardinal, din 2003, și și-au luat lumea în cap. „Pur și simplu ne-am pornit la drum”, a spus Anita. „Ne-am zis: «N-o să mai rămânem în jocul ăsta».”

Bob dădea vina pe băieții răi de pe Wall Street. Vorbea

aproape defensiv despre decizia lui de a renunța la casă. S-a grăbit să adauge că-și plătise mereu facturile la timp și că s-a dovedit o persoană de încredere. Punea propria decădere pe seama încrederii în doctrina prețurilor imobiliare în permanentă creștere. „Nu am văzut niciodată să scadă valoarea unei case”, a spus Bob, scuturând din cap. A comparat „realitatea ivită lent la orizont” a noii sale vieți cu trezirea din The Matrix: momentul în care afli că acea lume plăcută și predictibilă în care trăiai este un miraj, o minciună clădită să ascundă o distopie brutală. „Nu sunt convins că siguranța în care își găsesc cei mai mulți liniștea nu e cumva o iluzie”, a adăugat el. „Când afli că ceea ce credeai tu că e adevărat nu este, te simți dezorientat. Ceea ce credeai că este adevărat e înțepenit în tine. E nevoie de o lovitură zdravănă ca să renunți la convingerea aceea”. Când i-am întâlnit pe cei doi Apperley, amândoi mai aveau câțiva ani până să aibă acces la ajutorul de la Asigurările Sociale. Bob plănuia să continue cu munca sezonieră în CamperForce până când împlinea 65 de ani. Anita nu se califica pentru un serviciu la depozit, fiindcă nu avea diploma de terminare a liceului. Așa că primea câte ceva de făcut de la vecini. Și în tabăra lor, ca și în altele populate de lucrătorii din CamperForce, se dezvoltase o economie la scară mică, alimentată de partenerii rămași acasă ai celor care lucrau în depozit. Aceștia își promovau serviciile – plimbat câinii, gătit, cusut, repararea tapițeriei, lecții de pictură pentru începători – pe panourile cu anunțuri din spălătoriile comune[70].

Familia Apperley nu era singura victimă a executărilor silite pe care am găsit-o în rândurile CamperForce. Am vorbit cu zeci de muncitori din Nevada, Kansas și Kentucky. Poveștile despre problemele cu banii erau foarte răspândite. Câteodată mi se părea că rătăcesc printre tabere de refugiați post-recesiune, locuri ale ultimei șanse, unde erau expediați americanii dacă așa-zisa „recuperare din șomaj” îi exilase din rândurile forței de muncă tradiționale. În alte momente, mi se părea că stau de vorbă cu niște deținuți. Mă tenta să trec peste politețuri și să întreb direct: „Pe tine de ce te-au închis?”

Printre cei pe care i-am întâlnit se aflau și unii ale căror economii fuseseră mâncate de investițiile proaste sau care își văzuseră banii de pensie evaporați în prăbușirea pieței, în 2008. Unii nu reușiseră să-și creeze o plasă de siguranță

[70] Amazon CamperForce Newsletter, iulie 2013, p. 1. (N.a.)

pentru alte traume, cărora altminteri le-ai putea supraviețui: divorț, boli, accidente. Alții fuseseră concediați sau deținuseră mici afaceri care cedaseră în recesiune. Și, cu toate că muncitorii sub 50 de ani erau o minoritate, i-am întâlnit și pe ei. Descriau joburile pe care le pierduseră – sau pe care nici măcar nu le găsiseră – și problemele provocate de împrumuturile pentru studii și de diplomele care se dovedise că aveau prea puțină valoare practică. Mulți speraseră că viața pe drumuri va fi o evadare dintr-un viitor altminteri pustiit.

CamperForce a început ca un experiment, unul care s-a întâmplat să coincidă cu prăbușirea pieței imobiliare. Imensele depozite Amazon se luptau de ani de zile să găsească suficient personal pentru onorarea comenzilor de Crăciun, așa că încercaseră diferite programe de angajare, și chiar aduseseră cu autobuzele lucrători de la trei-cinci ore de mers. Apoi, în 2008, o agenție pentru angajări temporare, Express Employment Professionals, a adus un grup de rulotiști la depozitul din Coffeyville, Kansas, special pentru perioada aglomerată dinaintea Crăciunului. Încântat de rezultate, Amazon a botezat programul cu numele și sigla CamperForce, extinzându-l la depozitele din Fernley și Campbellsville, Kentucky, și a început să angajeze direct, sărind peste agențiile pentru forța de muncă temporară. Apoi managerii au creat mici echipe de veterani de încredere din CamperForce – le-au numit „echipe detașate” – pentru a-i instrui pe lucrătorii din centrele abia deschise în Tracy, California; Murfreesboro, Tennessee; și Robbinsville, New Jersey. La începutul lui 2017, Amazon a anunțat încă o serie de angajări în programul CamperForce, în depozitele din Campbellsville, Murfreesboro, și Haslet și San Marcos, Texas. (Centrul din Fernley, Nevada, se închisese, înlocuit de o nouă unitate în Reno, unde nu se făceau angajări pentru CamperForce.)

Lucrăturiștii reprezintă muncă „la comandă”, simbolul comodității pentru angajatorii aflați în căutare de personal sezonier. Apar unde și când e nevoie. Își aduc propriile case, transformând parcările de rulote în orașe efemere construite în jurul unei companii, care se golesc odată ce treaba e terminată. Nu rămân suficient timp într-un loc încât să-și facă sindicat. Având niște joburi solicitante din punct de vedere fizic, mulți dintre ei sunt prea obosiți ca să socializeze după ture.

De asemenea, acești oameni cer puțin în termeni de

beneficii sau protecție. Ba chiar dimpotrivă, printre cei peste 50 de muncitori intervievați în primul meu an de scris reportaje despre lucrăturiști, cei mai mulți și-au exprimat aprecierea pentru orice aparență de stabilitate oferită de joburile lor pe termen scurt. Să luăm exemplul lui Joanne Johnson, în vârstă de 57 de ani, care se afla în centrul Amazon din Campbellsville când s-a repezit pe scări, a alunecat și a căzut, lovindu-se cu capul de bara de susținere a unei benzi transportoare. A fost bandajată de cei de la AmCare[71] – o unitate medicală internă – și apoi trimisă de urgență la camera de gardă. După acest episod, s-a ales cu ambii ochi vineți și nouă copci la rădăcina părului. „M-au lăsat să lucrez în continuare. Nu m-au concediat”, își amintește Johnson cu recunoștință. Iar în ziua de după accident, cineva de la resurse umane a venit în vizită în rulota pe care o împărțea cu soțul ei în vârstă de 67 de ani, fost lucrăturist. Johnson, care le promisese celor de la firmă că nu va mai alerga niciodată pe scări, a rămas uluită. „Ne-am zis că acesta era unul dintre cele mai grozave lucruri din lume, chiar și-a făcut timp să vină la ușa noastră ca să vadă ce fac.”

M-am întrebat de ce o companie precum Amazon ar fi deschisă să accepte candidați în vârstă pentru joburi care par potrivite unor oameni mai tineri. „Pentru că suntem de încredere, se pot baza pe noi”, a sugerat Johnson. „Noi știm că, dacă te angajezi la un lucru, faci tot ce poți tu ca să-l duci la bun sfârșit. Noi nu ne luăm zile libere decât dacă n-avem încotro.” (În perioada de recuperare după rana la cap, Johnson n-a lipsit decât o singură zi din program. Iar ziua aceea nu i-a fost plătită.)

Administratorii CamperForce au reiterat convingerea că lucrătorii mai în vârstă aduc o bună etică a muncii. „Am avut persoane la 80 de ani care au făcut pentru noi o treabă extraordinară”, a spus Kelly Calmes, administrator în programul din Campbellsville, în timpul unui seminar online despre joburi găzduit de Workamper News. „Beneficiul obținut din faptul că populația noastră de lucrăturiști este, în cea mai mare parte, un pic mai în vârstă, constă în aceea că voi, oameni buni, ați muncit o viață întreagă. Voi înțelegeți ce este munca. Voi v-ați pus mintea la treabă și știm că acesta este un maraton, nu un sprint. Este cam ca în fabula *Țestoasa și*

[71] Muncitorii nemulțumiți au inventat ceva mai târziu cuvântul combinat „Shamcare”, pentru a desemna serviciul medical intern al Amazon în cursul discuțiilor de pe Facebook. (N.a.)

iepurele. Avem câțiva mai tineri cu care să vă luați la întrecere. Voi, oameni buni, sunteți destul de metodici – adică știți să lucrați pas cu pas și lucrați pas cu pas – și până la urmă, vă vine sau nu să credeți, treceți de linia de sosire cam în același timp, și unii, și alții.”[72]

Dincolo de asta, Amazon absoarbe credite fiscale federale – mergând până la 25-40 la sută din salarii – pentru angajarea lucrătorilor dezavantajați din câteva categorii, inclusiv beneficiarii în vârstă ai Venitului de Asigurare Suplimentar (VAS) și toată lumea care primește bonuri de masă. Membrii CamperForce mai pricepuți știu totul despre aceste modalități de stimulare. „Creditul fiscal pentru șansa la muncă este motivul pentru care Amazon angajează o forță de muncă atât de înceată și de ineficientă”, observă o lucrătoare itinerantă pe blogul ei, *Tales from the Rampage*. „În timp ce ei ne scot de sub asistența guvernamentală pentru aproape trei luni pe an, noi reprezentăm pentru ei o deducere de taxe.”[73]

***

Atitudinea favorabilă față de munca prestată de persoane în vârstă nu este întâlnită doar la Amazon. În timpul unui seminar de recrutare online pentru recolta anuală de sfeclă-de-zahăr, Scott Lindgren, asociatul cu funcție de director al firmei de angajări temporare Express Employment Professionals, a lăudat statornicia rulotiștilor mai în vârstă.

„Am mai aflat, totodată, că lucrăturiștii noștri au o etică în muncă grozavă și pentru motivul ăsta vă aplaud”, a adăugat el. „Știm că ați muncit din greu toată viața voastră și știm că ne putem baza pe voi să terminați treaba. Sunteți unii dintre cei mai buni lucrători ai noștri.”[74]

David Roderick, în vârstă de 77 de ani, rulotist, este și el de acord.

„Le plac mult pensionarii, pentru că te poți baza pe ei. Vin la program, trag din greu și fac, pe fond, muncă de sclavi”, mi-a spus el, reamintindu-și iarna din 2012, când el și soția lui, tot în vârstă de peste 70 de ani, au vândut brazi de Crăciun în Centrul de Evenimente San Mateo, din California, trăind în

---

[72] „Workamper News Jobinar with Amazon CamperForce”, http://www.youtube.com/watch?v=STC3funa1Gg [încărcat pe 21 martie 2013]. (N.a.)

[73] http://talesfromtherampage.com/amazon. (N.a.)

[74] „Workamper News Jobinar with Express Sugar Beet Harvest”, https://www.youtube.com/watch?v=cbJtFHJHf_M [încărcat pe 26 februarie 2014]. (N.a.)

rulota lor veche de cincisprezece ani, „Lazy Daze”. Jobul lui presupunea să care conifere care atingeau aproape trei metri înălțime și să le urce pe mașina sau în camioneta clientului, opt până la zece ore pe zi, șase zile pe săptămână. „Îmi place partea de vânzări, dar munca din culise, să tai și să cari brazii, ar trebui să fie treaba unei persoane foarte, foarte tinere. Însă mulți dintre noi suntem pensionari”, a spus el.

Dacă n-ar fi fost tricoul turcoaz cu sigla CamperForce pe care-l purta David când ne-am întâlnit prima dată în parcarea de rulote Desert Rose, bunicuțul cu cioc alb nu mi s-ar fi părut un posibil candidat la munca sezonieră. După ce și-a început cariera predând chimie și oceanografie în facultățile de stat din California, David a lansat o companie deschizătoare de drumuri în ecoturism și mai târziu a lucrat pentru Departamentul de Stat, într-un program de limbă engleză în Iordania. (David a primit și oferte ulterioare pentru posturi de profesor în Arabia Saudită și Kuwait. Ambele au fost retrase când angajatorii și-au dat seama că împlinise 70 de ani, ceea ce depășea limita de vârstă până la care putea fi angajat în țările respective.)

Însă rezerva financiară pe baza căreia David ar fi putut ieși la pensie a dispărut. În urma unui divorț anterior, fusese obligat să-și retragă prematur fondul de pensie acumulat în cei șaisprezece ani de predare în facultățile de stat din California. Dacă i-ar fi lăsat acolo, suma ar fi crescut cel puțin până la 500000 de dolari, cu tot cu contribuția din partea statului; la momentul respectiv era de 22000 de dolari, care au trebuit să fie împărțiți între el și prima soție. Mai târziu, David s-a recăsătorit cu o femeie care încasase la rândul ei o lovitură financiară, pierzând o rentă viageră de 650000 de dolari din primul său mariaj în urma colapsului din 1991 al Executive Life, ceea ce a reprezentat, la momentul respectiv, cel mai mare faliment din istoria industriei de asigurări.

David mi-a arătat mișcările de întins-ghemuit pe care le făcea de sute de ori pe zi în depozitul Amazon. Mi-a spus că se consideră norocos, pentru că, spre deosebire de soția lui, nu-l durea și nu-l chinuia nimic. Estima că la Amazon câștiga o cincime din suma cea mai mare pe care o câștigase vreodată.

„Vreau să spun că n-am avut niciodată probleme să-mi găsesc de lucru, dar aici se muncește pe salarii de sclavi”, a spus el. „Asta este noua eră a pensionarilor.”

Pe măsură ce lucrători ca David își spuneau poveștile,

taberele Amazon începeau să semene tot mai mult cu microcosmosuri ale unei catastrofe naționale.

Parcările de rulote gemeau de muncitori care decăzuseră multe trepte de la confortul lor de clasă mijlocie, considerat mereu garantat. Erau purtătorii de stindard ai tuturor perioadelor economice nefaste care i-au afectat pe americani în ultimele decenii. Cu toții aveau câte o poveste.

Unul dintre ei era Chuck Stout, de 70 de ani, care a estimat că merge zilnic aproape 30 de kilometri în calitate de „colector" din depozit, trăgând produsele de pe rafturi ca să onoreze comenzile. „Oamenii numesc acest loc «închisoare», pentru că mergi în șir indian, intri în tură, te duci și-ți faci treaba", mi-a spus el. Într-o altă viață, Chuck a petrecut patruzeci și cinci de ani în corporația McDonald's, unde s-a numărat printre manageri, ca director de dezvoltare a produselor la finalul anilor '70, la sediul central de la nivel global. Dar Chuck a ajuns să-și declare falimentul în 2011, după ce el și soția sa, Barbara, profesoară de muzică în vârstă de 57 de ani, și-au văzut evaporate la bursă cele 410000 de dolari. Și-au pierdut casa de lângă terenul de golf de la Heron Pointe, o comunitate închisă din Myrtle Beach, Carolina de Sud, și s-au mutat într-o rulotă-autocar National Seabreeze din 1996, pe care au botezat-o CT. (Mi-au explicat că în zilele bune „CT" este prescurtarea de la „confort total", iar în zilele proaste, de la „conservă de tinichea".) Înăuntru se afla un ștergar brodat care spunea „Casa este acolo unde sunt și îmbrățișările." Următorul lor job după Amazon a fost vânzarea de bere și burgeri la Campionatul de antrenamente de primăvară pentru Oakland Athletics.

Alt caz este cel al lui Phil DePeal, în vârstă de 48 de ani, veteran al Furtunii în Deșert. „Îmi tot spun că nu e vorba decât despre două luni", a spus el. „Dacă am putut rezista în armată, pot să rezist și la Amazon." Phil și soția lui, Robin, în vârstă de 46 de ani, au început lucrăturismul după prăbușirea pieței din 2008 și după ce, în consecință, banca le-a pus sechestru pe casă. Concurența intensă provocată de creșterea prețurilor la mărfuri a zdrobit firma de colectare de fier vechi din Michigan a lui Phil, We-R-Junk. „Colectarea de deșeuri a explodat", a povestit el. „Oricine putea pune ceva pe mașină transporta gunoi." Acum trăiesc amândoi într-o rulotă tractată cu o camionetă Dodge P350, maro cu auriu. Pe o latură a rulotei era lipit un abțibild care spunea „Bani făcuți ușor".

„Ăsta era aici când am cumpărat rulota”, a spus Phil.

***

Cei mai mulți dintre lucrătorii pe care i-am întâlnit în taberele Amazon făceau parte dintr-o populație care a crescut în ultimii ani cu o viteză alarmantă; americanii în vârstă, scăpătați și itineranți. În zilele de glorie ale unui loc precum Empire – era unei clase de mijloc puternice, cu joburi stabile și fonduri de pensie –, situația în care trăiesc acești oameni acum ar fi fost, practic, de neimaginat.

Monique Morrissey, economistă la Economic Policy Institute, mi-a vorbit despre natura fără precedent a acestei schimbări. „Ne confruntăm cu prima inversare a siguranței pensionării în istoria modernă a Statelor Unite”, a explicat ea. „Începând cu mai tinerii baby boomers, fiecare generație care a urmat o duce mai rău decât precedentele în ceea ce privește capacitatea de a se pensiona fără să constate o scădere a standardelor de viață”.

Asta înseamnă că nu te poți odihni la bătrânețe. Aproape nouă milioane de americani de peste 65 de ani erau încă angajați în 2016, cu 60 la sută mai mult decât în urmă cu zece ani.[75] Economiștii se așteaptă ca aceste numere – împreună cu procentele reprezentând seniorii din câmpul muncii – să crească în continuare. Un sondaj recent sugerează că în prezent americanii se tem mai mult să supraviețuiască fondurilor pe care le au decât să moară.[76] Un alt sondaj arată că, deși majoritatea americanilor mai în vârstă încă văd pensionarea ca pe „o perioadă de relaxare”, doar 17 la sută se așteaptă să nu muncească deloc în ultima parte a vieții.[77]

***

Ideea de pensionare, în sine, este o invenție relativ nouă. În cea mai mare parte din istoria omenirii, oamenii au muncit până au murit sau au fost prea infirmi ca să ridice măcar un deget, moment după care nu mai supraviețuiau prea mult. În 1795, părintele fondator și vizionarul Thomas Paine a scris o broșură intitulată *Justiție agrară*, care propunea o pensie anuală de 10 lire sterline începând cu vârsta de 50 de ani, ceea

---

[75] Bureau of Labor Statistics, U.S. Department of Labor, Labor Force Statistics from the Current Population Survey, Unemployment Level 65 years and over: https://data.bls.gov/timeseries/LNU02000097 (N.a.)

[76] „Reclaiming the Future: Challenging Retirement Income Perceptions”, Allianz Life Insurance Company of North America, 2010. (N.a.)

[77] S. Kathi Brown, „Retirement Attitudes Segmentation Survey 2013”, AARP Research, Washington, D.C., 2013. (N.a.)

ce considera el că ar fi durata de viață tipică. Americanii l-au ignorat și a trecut mai mult de un secol până când politicianul german Otto von Bismarck să creeze prima asigurare de bătrânețe din lume. Adoptat în 1889, planul lui Bismarck i-a recompensat cu pensii pe muncitorii care împlineau 70 de ani. Mișcarea aceasta a fost concepută ca să contracareze agitația marxistă și să scape destul de ieftin, întrucât puțini germani supraviețuiau până la vârsta respectivă. Totodată, l-a adus pe Bismarck, poreclit Cancelarul de Fier și constructor al unui imperiu de dreapta, în vizorul criticilor conservatori, care l-au acuzat că s-a cam înmuiat. Însă el le-a respins plângerile ani de zile. „Spuneți-i socialism sau cum vreți voi; pentru mine e tot aia", a declarat el în Reichstag în 1881, în cursul uneia dintre primele dezbateri despre asigurările oferite de stat.

Noțiunea de pensionare a fost propovăduită în America începutului de secol XX de către William Osler, un medic celebru și foarte vocal care ajutase la fondarea Facultății de Medicină Johns Hopkins. Muncitorii sunt în cea mai bună formă a lor la 40 de ani, a susținut el într-un discurs din 1905, apoi o iau la vale până ajung pe la 60 de ani – moment în care, a sugerat el în glumă, ar putea fi la fel de bine adormiți cu cloroform. Aceste remarci au ajuns să fie cunoscute drept „discursul cloroformului" și au provocat un scandal național. Echipa editorială de la The New York Times i-a asemuit punctul de vedere cu cel al „triburilor de sălbatici care au obiceiul să-și lovească bătrânii în cap ori de câte ori consideră că le stau în drum".[78] Între timp, „oslerizarea" a avut o scurtă perioadă de glorie ca termen devenit popular. (Acea monedă de schimb nu era totuși chiar corectă, din moment ce planul pentru eutanasie forțată fusese împrumutat din *The Fixed Period* a lui Anthony Trollope, o poveste distopică și probabil cea mai puțin populară operă a acestui autor, vândută doar în 877 de exemplare.[79])

Avocatul pensionării Lee Welling Squier a exprimat un sentiment asemănător în 1912, în termeni mult mai puțin amuzanți:

> *După atingerea vârstei de 60 de ani, tranziția de la nondependență la dependență reprezintă o etapă simplă – nu mai ai proprietăți, prietenii au murit ori s-au mutat,*

[78] „Old Men at Forty", The New York Times, 24 februarie 1905. (N.a.)
[79] David Lodge, „Rereading Anthony Trollope", The Guardian, 15 decembrie 2012, p. 16. (N.a.)

rudele sunt tot mai puține, ambiția s-a prăbușit de tot și nu ți-au mai rămas decât câțiva ani de trăit, iar moartea este un final definitiv și bine-venit pentru toate – astfel de concluzii îl transformă inevitabil pe salariat dintr-un cetățean independent și plin de speranță într-unul sărac și neajutorat.[80]

Multe națiuni industrializate au urmat exemplul Germaniei în adoptarea unor forme de asigurare pentru bătrâni. Dar Statele Unite, țara individualismului în formă pură, întârzie să o facă. Până la începutul secolului XX, americanii care erau prea bătrâni ca să mai muncească aveau două opțiuni: se puteau muta împreună cu copiii lor – dacă aveau – sau puteau merge la azil, o instituție sinistră importată din Marea Britanie, unde viața era atât de cumplită, încât rezidenții – numiți „deținuți”— este posibil să fi preferat „oslerizarea”. Observatorul unei astfel de instituții din Sandusky, Ohio, a descris-o astfel: „Clădirea este foarte veche și dărăpănată; pereții arată groaznic; nu sunt plase la geamuri; roiuri de muște peste tot; scaune incomode; încăperi foarte murdare; deținuții fac toată treaba; hrana precară. Acest așa-zis spital este un loc mizerabil, mai îngrozitor decât o pușcărie”. Într-un raport din 1920 al consiliului de stat al organizațiilor caritabile din Colorado a apărut o instituție la fel de sumbră: „Clădirea este o biserică veche, declarată în urmă cu cinci ani ca fiind nepotrivită pentru locuit; pereții sunt nesiguri și se prăbușesc; clădirea nu protejează de frig; podelele sunt vechi, crăpate și murdare; paturi murdare, suprapuse; un deținut cu coxartroză la ambele șolduri, legat de un astfel de pat din luna septembrie, care nu a fost îmbăiat de atunci… într-o altă odaie dărăpănată se află o femeie în zdrențe, trecută de 90 de ani, lipită de o sobă veche în încercarea de a se încălzi un pic”.[81]

Azilul a devenit un simbol atât de puternic și de temut, încât i s-a acordat un pătrat în cea mai veche versiune de Monopoly[82]. Plasată în colțul tablei de joc, această instituție civică era locul ultimei șanse pentru orice jucător care „n-are destui bani ca să-și plătească datoriile și nu mai poate

---

[80] Lee Welling Squier, *Old Age Dependency in the United States: A Complete Survey of the Pension Movement*. New York: The Macmillan Company, 1912, pp. 28-29. (N.a.)

[81] Harry C. Evans, *The American Poorfarm and Its Inmates, Des Moines, IA: The Loyal Order of the Moose*, 1926, pp. 13, 29. (N.a.)

[82] Nancy Altman, „Social Security at 80: Lessons Learned”, The Huffington Post, 18 august 2015. (N.a.)

împrumuta, vinde sau ipoteca nimic din proprietăți", potrivit regulilor din 1904 ale jocului. În versiunile ulterioare, creatorii jocului au turnat beton peste azil și au făcut acolo „parcare fără plată".

A fost nevoie de Marea Criză pentru ca pensionarea să se transforme în realitate în Statele Unite. Erau prea mulți muncitori și prea puține joburi, în consecință era limpede că bătrânii trebuiau scoși din rândurile forței de muncă. În același timp, americanilor mai în vârstă nu le mergea prea bine. Până în 1934, mai mult de jumătate dintre ei nu aveau posibilitatea de a se întreține.[83] Unele state încropiseră diverse sisteme pentru pensionarea vârstnicilor, dar acestea abia reușeau să cuprindă o părticică dintre bătrânii nevoiași. Francis Townsend, un medic în California care se ocupase și cu distribuția de fân și fusese și manager al unei fabrici falimentare de gheață carbonică, a început să facă lobby pentru ceea ce a devenit cunoscut drept Planul Townsend: dacă un muncitor se pensiona la 60 de ani, guvernul federal îl recompensa cu o pensie lunară de până la 200 de dolari. În scurt timp, în țară au apărut ca ciupercile după ploaie mii de „Cluburi Townsend". În parte ca răspuns la această inițiativă populistă, președintele Franklin D. Roosevelt și Congresul dominat de democrați au aprobat Legea Asigurărilor Sociale din 1935, care, spre deosebire de Planul Townsend, le cerea viitorilor pensionari să contribuie la fond în perioada în care munceau. Cinci ani mai târziu a fost emis primul cec, pentru o anume Ida Mae Fuller, în vârstă de 65 de ani, din Vermont, care se pensiona dintr-un post de secretară în domeniul juridic. Cecul era în valoare de 22,54 dolari.

După adoptarea New Deal, economiștii au început să vorbească despre modelul american de finanțare a pensiilor ca despre un „scaun cu trei picioare". Acest tripod solid era compus din Asigurările Sociale, pensiile private și o combinație între investiții și economii. Bineînțeles că în ultimii ani două dintre aceste picioare au căzut. Mulți americani și-au văzut patrimoniul distrus de Marea Recesiune; chiar și înaintea colapsului economic, mulți dintre ei economiseau tot mai puțin. Și din anii '80, angajatorii au înlocuit pensiile cu beneficii definite, finanțate de angajatori și garantând o sumă lunară pe termen nelimitat, cu planurile 401(k), care se

[83] U.S. Social Security Administration, „Historical Background and Development of Social Security: Pre-Social Security Protocol", https://www.ssa.gov/history/briefhistory3.html (N.a.)

bazează adeseori pe contribuția angajatului și care se pot epuiza înainte de moartea acestuia. Promovate ca instrumente de libertate financiară care le permit angajaților să facă propriile alegeri în privința investițiilor, planurile 401(k) sunt parte dintr-un curent cultural american mai larg, care se îndepărtează de responsabilitățile partajate, îndreptându-se către un individualism nesigur. Traducere: planurile 401(k) sunt cu mult mai ieftine pentru companie decât planurile de pensie.

„Pe parcursul ultimei generații, am fost martorii unui transfer masiv al riscului economic dinspre marile structuri de asigurări, inclusiv cele sponsorizate de sectorul corporatist și în egală măsură de sectorul guvernamental, spre bilanțul contabil fragil al familiilor americane", scrie Jacob S. Hacker, politolog la Yale, în cartea sa The Great Risk Shift. Mesajul general: „Sunteți pe cont propriu".[84]

Cu alte cuvinte, Asigurările Sociale reprezintă acum cea mai mare sursă unică de venit pentru majoritatea americanilor de peste 65 de ani.[85] Dar este și îngrozitor de inadecvată. „În locul unui taburet solid cu trei picioare, avem acum un pogo stick", a spus în glumă economistul Peter Brady, de la Investment Company Institute[86].

Asta înseamnă că banii abia dacă ajung pentru necesitățile de bază. S-ar putea ca aproape jumătate dintre angajații din clasa mijlocie să fie nevoiți să trăiască la pensie cu un buget de hrană de 5 dolari pe zi, potrivit Teresei Ghilarducci, economistă și profesoară la New School, în New York.[87] „Eu îi spun «finalul pensionării»", a declarat ea într-un interviu. Mulți pensionari pur și simplu nu pot supraviețui fără un venit suplimentar. Între timp, remarca ea, slujbele pentru americanii mai în vârstă sunt plătite mai prost și devin tot mai solicitante din punct de vedere fizic. Ghilarducci era îngrijorată că ne întoarcem la lumea descrisă de Lee Welling Squier cu mai mult

---

[84] Jacob S. Hacker, *The Great Risk Shift: The Assault on American Jobs, Families, Health Care, and Retirement and How You Can Fight Back.* Oxford: Oxford University Press, 2006, pp. x, 5-6. (N.a.)

[85] „Fact Sheet: Social Security", U.S. Social Security Administration, https://www.ssa.gov/news/press/factsheets/basicfact-alt.pdf (N.a.)

[86] Emily Brandon, „The Retirement Pogo Stick", U.S. News & World Report, 5 februarie 2009, disponibil doar online: http://money.usnews.com/money/blogs/planning-to-retire/2009/02/05/the-retirement-pogo-stick (N.a.)

[87] Teresa Ghilarducci, „Our Ridiculous Approach to Retirement", The New York Times, 22 iulie 2012, p. SR5. (N.a.)

de un secol în urmă. Și orice discuție serioasă despre acea problemă, a adăugat ea, este complicată de o stigmă culturală. „Nu vorbesc niciodată despre această problemă în termenii «pensionării»”, a spus ea. Americanii detestă, în mod tradițional, „ideea că trăiești pe spinarea altcuiva sau nu ești productiv”.

Până la urmă, fie și numai menționarea cuvântului „pensionare” riscă să evoce stereotipul „boșorogului lacom”: un bau-bau invocat de criticii sistemului de Asigurări Sociale la începutul secolului XXI, cel mai important dintre ei fiind fostul senator american de Wyoming Alan Simpson.[88] „Boșorogul lacom” își petrece vârsta de aur bucurându-se din plin de plăcerile timpului liber și în același timp sugând sângele vital al generațiilor mai tinere. Este un vampir geriatric, o versiune septuagenară a „reginei asistenței sociale” a lui Ronald Reagan. Doar că aceasta conducea un Cadillac, în timp ce caricatura descrisă de Alan Simpson conduce un Lexus. De asemenea, Simpson a devenit celebru și pentru ocările aduse „Panterelor Roz”, un grup de lobby în favoarea asigurărilor sociale care, de fapt, nu există; a fost inventat de el, ca om de paie – sau femeie de paie? –, pentru a-și crea spațiu de dispută și argumentare. Atunci când un grup real de susținere a sistemului de asigurări, Liga Femeilor Vârstnice, l-a acuzat că vitriolează pe criterii de vârstă și sex, el a mers mai departe, trimițându-le un e-mail în care le spunea că Asigurările Sociale au ajuns „ca o vacă de muls cu 310 milioane de țâțe!”.

Acel e-mail se încheia cu un rămas-bun sarcastic, care părea să sugereze că legislatorul nu pusese niciodată piciorul într-un loc precum noile orașe create în jurul companiei Amazon și nu întâlnise niciodată pe niciunul dintre mulții americani în vârstă care trebuie să trudească cât e ziua de lungă ca să-și suplimenteze veniturile subțiate.

În finalul e-mailului se spunea: „Dați un semn când v-ați găsit o muncă cinstită!”

---

[88] Jeanne Sahadi, „Co-Chair of Obama Debt Panel under Fire for Remarks”, CNNMoney.com, 25 august 2010. http://money.cnn.com/2010/08/25/news/economy/alan_simpson_fiscal_commissi (Na)

Capitolul patru.

Planul de evadare

Confruntată cu o problemă insurmontabilă – suma prea mică primită ca ajutor social –, Linda a făcut ce ar fi făcut oricine în locul ei: a consultat internetul. Așa a dat peste un website unde scria:

> *Poate că într-o altă viață ai fost nomad, vagabond sau hoinar, dar crezi că nu vei putea să-ți permiți vreodată viața liberă după care tânjești?*
>
> *Poate că te-ai săturat, pur și simplu, de roata aia de șoarece și vrei să-ți simplifici existența.*
>
> *Avem vești bune pentru tine: poți, iar noi suntem aici ca să-ți arătăm cum s-o faci!*[89]

Linda descoperise CheapRVLiving.com, creația unui fost magazioner de la Safeway, rezident în Alaska, pe nume Bob Wells. Imaginați-vă o doctrină anticonsumeristă predicată cu râvna unei evanghelii a prosperității – așa era mesajul lui Bob. El predica traiul fericit și simplu. Toate articolele sale subliniau un principiu de bază – cea mai bună cale de a-ți descoperi fericirea, sugera el, era să devii ceea ce societatea, în marea ei parte, considera o persoană fără adăpost.

„Cheia este să elimini singura cheltuială mare pe care o avem cu toții”, scria Bob, cerându-le imperios cititorilor săi să evite casele și apartamentele tradiționale, în favoarea a ceea ce unii nomazi numesc „imobiliare pe roți”: o furgonetă, o mașină sau o rulotă. Bob observa că existau rulotiști și furgonetiști care supraviețuiau cu 500 de dolari pe lună sau mai puțin – o sumă care a căpătat imediat sens pentru Linda – și creiona un exemplu de buget trăgând de acea sumă mizerabilă pentru a acoperi strictul necesar, inclusiv banii de hrană, asigurarea mașinii, benzina, abonamentul telefonului mobil și un mic fond pentru urgențe.

Odiseea de furgonetist a lui Bob începuse cu aproape două decenii în urmă, cu mult mai puțin entuziasm. În 1995 se lupta să treacă prin divorțul urât de soția lui, cu care stătuse treisprezece ani și cu care avea doi copii mici. Era ceea ce el numește „dependent de îndatorare”, cu 30000 de dolari sumă descoperită pe cardurile de credit. Se pregătea să-și declare

[89] https://web.archive.org/web/20130114225344/http://cheaprvliving.com (N.a.)

falimentul personal.

Când a venit momentul să se mute din locuința aglomerată a familiei, aflată în Anchorage, Bob a plecat la Wasilla, unde cumpărase cu ani în urmă o bucată de teren, ca să-și ridice o casă. Nu avea decât fundația și podeaua. Descurajat, a locuit într-un cort, folosind locul ca tabără de bază de unde făcea naveta cei 80 de kilometri spre serviciu, în Anchorage.

Nu după mult timp și-a dorit să fie mai aproape de copii și de Safeway, unde avea un job stabil. (Tatăl lui fusese manager la Safeway și Bob găsise primul job aici, ca ambalator, în ziua când împlinise 16 ani.) Dar apartamentele din Anchorage erau scumpe și întreținerea a două gospodării separate părea aproape imposibilă. Din cei 2400 de dolari pe care îi primea lunar, jumătate mergeau la fosta soție. „Ea primește 1200 de dolari, iar mie îmi rămân 1200, și în Anchorage nu poți închiria nimic la banii ăștia”, a spus el. „În cele mai multe locuri poți, dar cu siguranță aici nu se poate.” Între timp, consuma timp și benzină în fiecare zi cu naveta între Anchorage și Wasilla. Începuse să se simtă cuprins de disperare.

Așa că Bob a încercat un experiment. Ca să economisească benzină, a început să petreacă în oraș zilele lucrătoare ale săptămânii, dormind într-o camionetă Ford Courier veche, cu acoperiș de pânză de cort, și să se întoarcă în Wasilla la sfârșit de săptămână. Asta i-a mai eliminat un pic din presiunea financiară. Când era în Anchorage, parca lângă Safeway, ceea ce nu-i deranja pe manageri. Dacă cineva nu venea la schimb, îi ofereau lui Bob tura respectivă – din moment ce se afla deja acolo – și în felul acesta era plătit și pentru ore suplimentare. Iar asta l-a făcut să se întrebe: aranjamentul n-ar putea fi permanent?

Bob nu se putea imagina trăind tot timpul în camioneta lui înghesuită, dar a început să rumege opțiunile pe care le avea. Pe traseul pe care făcea naveta trecea pe lângă o autodubă Chevrolet, destul de rablagită, care stătea parcată în fața magazinului unui electrician, cu o pancartă pe care scria „De vânzare” alături. Într-o zi a intrat să se intereseze de ea. A aflat că vehiculul nu avea probleme mecanice. Doar că era atât de urâtă și paradită, încât șefului îi era jenă să meargă cu ea la clienți. Prețul de vânzare era de 1500 de dolari, exact cât îi mai rămăsese lui Bob din economii. A riscat totul pe această carte.

Pereții autodubei aveau o înălțime de doi metri, iar în

spate se găsea o ușă-rulou. Podeaua avea o lățime de 2,50 pe 3,60 metri. Vehiculul chiar era de dimensiunea unui dormitor micuț, și-a spus Bob, desfăcându-și salteaua și păturile. Dar, în timp ce stătea întins în camionetă, în prima noapte petrecută acolo, s-a trezit plângând. Indiferent ce-și spunea, intrarea în noua viață îi rupea sufletul. Nu-l ajuta nici faptul că, în patruzeci de ani de viață, nu fusese niciodată o persoană veselă și optimistă. Încă din copilărie avusese parte de lecții dure despre nestatornicie și instabilitate, când i-a fugit pământul de sub picioare, uneori la propriu. Pe când era copil mic, părinții lui, nefericiți în căsnicie, s-au mutat pe rând la Flagstaff și Prescott, în Arizona, și în Ponca City, Oklahoma. În 1961, când avea șase ani, familia s-a stabilit în Anchorage. Trei ani mai târziu, a venit sfârșitul lumii. Sau, cel puțin, așa i s-a părut atunci. Al doilea cel mai puternic cutremur înregistrat din istorie a lovit sudul și centrul statului Alaska pe 27 martie 1964, la ora 17:36, când s-a produs o ruptură între plăcile tectonice ale Pacificului și Americii de Nord[90]. Marele Cutremur din Alaska, cunoscut și sub numele de Cutremurul din Vinerea Mare, a avut o magnitudine de 9,2 pe scara Richter și a durat patru minute și jumătate, absolut îngrozitoare, cu numeroase replici. Orașele de coastă ale Alaskăi au fost măturate de tsunami, iar Anchorage a fost devastat de alunecările de teren care au pus la pământ cvartale întregi. Turnul de control de pe Aeroportul Internațional din Ancorage, înalt de 18 metri, s-a prăbușit. Cărămizi de ciment au căzut de pe fațada clădirii J.C. Penney, cu cinci etaje, strivind oamenii și mașinile de dedesubt. La școala lui Bob, Denali Elementary, fundația era brăzdată de crăpături și un horn de cărămidă s-a prăbușit prin acoperiș, scoțând clădirea din uz pentru tot anul următor.[91]

Bob își amintește cum stătea ghemuit în casă, fără lumină și fără căldură. Afară, temperatura era sub limita înghețului și pe străzi se așternuse un strat de zăpadă. „Era ca și când pământul s-ar fi deschis în jurul nostru și toată noaptea am avut parte de replici”, a spus el. „Auzeai cum explodează casele. Stăteai întins în patul tău și mai exploda o casă. Erau

---

[90] „The Great M9.2 Alaska Earthquake and Tsunami of March 27, 1964”, http://earthquake.usgs.gov/earthquakes/events/alaska1964 (N.a.)

[91] „The Great Alaska Earthquake of 1964: Engineering”, National Research Council, 1973, pp. 310, 416-418, 823; Wallace R. Hansen et al., „The Alaska Earthquake: March ***27,*** 1964: Field Investigations and Reconstruction Effort”, U.S. Geological Survey, 1966, p. 83. (N.a.)

scurgeri de gaze, care se aprindeau într-un fel sau altul. ”

Casa lui nu a sărit în aer în noaptea aceea. Dar a făcut-o, într-un anumit sens, șapte ani mai târziu, pe când Bob avea 16 ani și părinții lui s-au despărțit în cele din urmă. Sora lui a ales să locuiască alături de mama lor. Lui Bob i-a părut rău de tatăl său și a decis să rămână cu el. În scurt timp a trebuit să împartă acoperișul de deasupra capului cu o mamă vitregă pe care o ura. Pe măsură ce se maturiza, încerca să țină piept sentimentelor de deșertăciune pe care le simțea. În anii care au urmat s-a străduit să umple acest gol cu orice i-a căzut la îndemână: datorii, mâncare, sex, religie.

Bob n-a fost niciodată prea mândru de viața pe care și-a clădit-o. Dar când s-a mutat într-o camionetă, la vârsta de 40 de ani, au dispărut și ultimele rămășițe ale stimei de sine, atâta cât îi rămăsese. S-a temut să nu fi atins ultima bornă, fundul prăpastiei. Se privea cu ochi critic: tată a doi copii, angajat, care n-a reușit să-și salveze căsnicia, nevoit să trăiască într-un vehicul. Și-a spus că e un om fără adăpost, un ratat. „Devenise ceva obișnuit să plâng până adormeam”, a spus el.[92]

Autoduba pe care o numea adeseori camionetă avea să-i fie casă în următorii șase ani. Cu toate astea, traiul acolo nu a fost decăderea în mizerie la care se așteptase. Lucrurile au început să se schimbe imediat ce a făcut interiorul locuibil. A construit paturi suprapuse din placaj și plăci aglomerate. Dormea în cel de jos, iar pe cel de sus îl folosea ca loc de depozitare. A adus înăuntru și un fotoliu confortabil. A prins în pereți rafturi de plastic. Drept bucătărie improvizată a folosit o cutie frigorifică și o plită cu două ochiuri. Din toaletele supermarketurilor își umplea un bidon de patru litri cu apă. În zilele libere veneau băieții lui în vizită. Unul dormea în patul suspendat și celălalt pe fotoliul extensibil.

În scurt timp, Bob a ajuns să simtă că nu-i lipsesc prea multe din fostul stil de viață. Dimpotrivă, gândul la unele dintre lucrurile care îi lipseau acum – în special chiria și facturile de utilități – îi dădea o stare de euforie. Cu banii economisiți a continuat să facă duba tot mai confortabilă. A izolat pereții și acoperișul. A cumpărat un încălzitor pe combustibil și o butelie de 150 de litri de propan, ca să aibă

---

[92] „What’s Your Vision for Your Life?” https://web.archive.org/web/20120728075840/http://cheaprvlivingblog.com/2012/07/ your-vision-for-your-life (N.a.)

căldură în lunile de iarnă, când temperatura cobora la minus 30 de grade și a instalat în tavan un ventilator care să facă răcoare vara. După ce a mai adăugat un generator, o baterie și un transformator, a fost mai simplu să facă lumină seara. Curând și-a cumpărat și un cuptor cu microunde și un televizor cu tub catodic și diagonală de 70 de centimetri.

S-a atașat așa de mult de acest nou stil de viață încât, atunci când motorul camionetei s-a defectat, n-a ezitat nicio secundă. A vândut terenul din Wasilla, cu tot cu structura de rezistență a casei pe care continua s-o construiască folosind banii de pe cardurile de credit. O parte din suma obținută s-a dus pe reparația motorului.

„Chiar nu știu dacă aș fi fost suficient de curajos s-o fac fără să fi fost nevoit”, recunoaște Bob pe website-ul lui. Dar, privind în urmă, este bucuros de schimbare. „Când m-am mutat în dubă, mi-am dat seama că tot ce-mi spusese societatea era o minciună – că trebuie să mă căsătoresc și să trăiesc într-o casă împrejmuită cu gard alb și să merg la serviciu, apoi să fiu fericit până la sfârșitul vieții, dar eu fusesem nefericit până atunci”, mi-a spus el într-un interviu.

„Pentru prima dată am fost fericit când am locuit în duba mea.”

În 2005, Bob a pus bazele CheapRVLiving.com. Website-ul a început ca o colecție modestă de „cum-se-face” pentru cititorii care sperau să poată trăi într-un vehicul, cu un buget strâmtorat. Cheia era „pustnicia”[93]: să te retragi din civilizație, în loc să te bazezi pe lucruri de genul branșamentelor la apă, canalizare sau electricitate, care vin la pachet cu locul plătit din parcarea de rulote. (Cu toate că sensul informal al cuvântului a fost extins, „pustnicia” – așa cum probabil vor puncta imediat puritanii – implică și să fii parcat undeva, departe, în sălbăticie. Locatarii de vehicule care fac acest gen de lucruri în orașe nu practică „pustnicia” – acestea sunt „parcări clandestine” sau „campări clandestine”. Totuși, website-ul lui Bob oferă strategii pentru ambele stiluri de viață.)

După colapsul financiar din 2008, traficul de pe CheapRVLiving.com a explodat. „Am început să primesc

[93] În original *boondocking*, o combinație între boon (binefacere, caritate, beneficiu) și docking (andocare, racordare). Într-o traducere mai cuprinzătoare, sensul acestui cuvânt intrat deja în engleza americană ar fi „campare departe de civilizație, având la dispoziție resurse naturale și proprii”, pe scurt, „autogospodărire”, așa cum va mai apărea tradus în acest text. (N.t.)

mesaje de la oameni care își pierduseră jobul, își terminaseră economiile și se confruntau cu sechestrul pus asupra locuințelor", a scris el mai târziu.[94] Alungați din clasa mijlocie, acești cititori încercau să-și dea seama cum pot supraviețui. Căutarea pe Google a sintagmelor precum „trai ieftin" și „traiul într-o mașină sau dubă" îi aducea pe website-ul lui Bob. Și într-o cultură în care ghinionul financiar era pus în mare parte pe seama victimelor sale, Bob le oferea acestor oameni încurajare, în locul oprobiului. „La un moment dat, a existat un contract social prin care, dacă jucai după reguli (mergeai la școală, îți luai un job și munceai din greu), totul era în regulă", le spunea el cititorilor. „Asta nu mai este valabil în zilele noastre. Poți face totul ca la carte, exact așa cum vrea societatea să faci, și să sfârșești tot falit, singur și fără adăpost." Mutându-se în autoutilitare și alte vehicule, oamenii puteau deveni contestatari de conștiință ai sistemului care îi trădase. Puteau renaște în vieți pline de libertate și aventură.

***

Toate acestea aveau un precedent. La mijlocul anilor '30, când America era prizonieră în ghearele Marii Crize, au intrat pentru prima dată în producție de masă casele-rulotă.[95] Cei care aveau acest hobby sau doar un lot mic de pământ construiseră ani de-a rândul ciudatele drăcovenii, dar în momentele acelea popularitatea lor crescuse până la cer. „La început... rulota nu era decât o arătare diferită în camping. apoi oamenii au descoperit că ar putea trăi acolo", menționa Fortune Magazine doi ani mai târziu.[96]

La momentul respectiv, milioane de americani executați silit împărtășeau deja sentimentele pe care Bob le-a făcut cunoscute mai târziu. Oamenii își respectaseră partea din contractul social, și totuși sistemul îi trădase. Unii dintre ei au avut o revelație: că ar putea scăpa de dominația chiriei, mutându-se în case-rulotă. Devenind nomazi. Eliberându-se. Ce naiba, era mai tare ca Hooverville[97]. „Să mergi oriunde, să te oprești oriunde, să scapi de impozite și de chirie – chiar e

---

[94] „Thriving in a Bad Economy", https://web.archive.org/web/20121223110050/http://cheaprvlivingblog.com/2012/09/thriving-in-a-bad-economy (N.a.)

[95] David A. Thornburg, Galloping Bungalows: The Rise and Demise of the American House Trailer. Hamden, CT: Archon Books, 1991. (N.a.)

[96] „Two Hundred Thousand Trailers", Fortune, martie 1937, p. 220. (N.a.)

[97] „Hooverville" era un oraș de barăci întemeiat în timpul Marii Crize de persoanele fără adăpost din Statele Unite. A fost numit astfel după Herbert Hoover, președintele SUA găsit vinovat pentru prăbușirea economică (N.t.).

ceva irezistibil. Până acum numai moartea a oferit atât de multe într-un singur pachet”, potrivit unui articol apărut în Automotive Industries în 1936.[98]

„Devenim rapid o națiune pe roți”, scria un reputat sociolog în The New York Times, în 1936. „Astăzi, sute de mii de familii și-au strâns lucrurile în casele călătoare, și-au luat rămas-bun de la prieteni și au pornit-o la drum... [în curând] vor apuca pe aceeași cale și alții, transformând o parte importantă din națiunea noastră în țigani nomazi.” Roger Ward Babson, oracol financiar care a prevăzut prăbușirea pieței din 1929, a făcut să se ridice câteva sprâncene când a anunțat că, până în 1950, o jumătate dintre americani vor trăi în case-rulotă.[99] Harper’s Magazine a decretat că „locuințele pe roți” reprezentau „un nou mod de viață, care ne va schimba în cele din urmă arhitectura, morala, legile, sistemul industrial și sistemul de impozitare”.[100]

În următorul sfert de secol, americanii au cumpărat sau au construit în propriile garaje și curți aproximativ un milion și jumătate de case-rulote.[101] Moda s-a încheiat în jurul anului 1960, odată cu creșterea așa-zisei „case mobile”: unități locative construite ieftin, mai spațioase decât verii lor nomazi, însă oferind mai puțină libertate – pentru că, odată ce erau remorcate până în parcul de rulote, de obicei rămâneau acolo.

Criticile sociale au fost împărțite în privința rulotiștilor, descriindu-i deopotrivă ca pionieri iubitori de libertate sau prevestitori ai dezintegrării sociale. Scriitorul David A. Thornburg, ai cărui părinți au trăit timp de cincisprezece ani într-o casă-rulotă, a văzut în elanul lor de autodeterminare o revoluție tăcută. În istoria poetică intitulată Galloping Bungalows[102], el a scris:

> *Și astfel, chiar din inima Marii Crize s-a născut un vis: visul evadării. Evadarea din zăpadă și gheață, din impozite uriașe și chirii, dintr-un sistem economic în care nimeni nu*

---

[98] Philip H. Smith, „House Trailers—Where Do They Go From Here?” Automotive Industries, 14 noiembrie 1936, p. 680. (N.a.)

[99] Clyde R. Miller, „Trailer Life Seen as Good for Nation, Aiding Instead of Displacing Homes”, The New York Times, 20 decembrie 1936, p. N2. (N.a.)

[100] Konrad Bercovici, „Gypsy in a Trailer [Part I]”, Harper’s Magazine, mai 1937, p. 621. (N.a.)

[101] David A. Thornburg, Galloping Bungalows: The Rise and Demise of the American House Trailer. Hamden, CT: Archon Books, 1991, p. 181. (N.a.)

[102] David A. Thornburg, Galloping Bungalows: The Rise and Demise of the American House Trailer. Hamden, CT: Archon Books, 1991, pp. 2, 60-61. (N.a.)

mai are încredere. Evadare! Pentru iarnă, pentru weekend, pentru restul vieții tale. N-ai nevoie decât de un pic de curaj și de o casă-rulotă de 600 de dolari.

Apoi a detaliat:

Marea Criză a redus milioane de americani de toate vârstele și condițiile sociale la situația de neajutorare a adolescenților... Dar câțiva oameni au văzut oportunitatea din acest haos – oportunitatea de a-și reclădi lumea și valorile pe principii mai personale și poate mai puțin vulnerabile. Printre acești întemeietori s-au aflat și rulotiștii pionieri ai anilor '30, peste un milion de oameni puternici, idealiști și rebeli, oameni care s-au retras chibzuit și deliberat. Oameni care au ales să nu aștepte să-i salveze guvernul sau marile afaceri, care au ales să-și ia destinul economic în propriile mâini. Oameni care au ales să alunece din latul clasei mijlocii și să formeze pentru ei înșiși o subcultură cu totul nouă – o viață măcar un pic mai liberă, un pic mai autonomă și mai puțin încărcată de anxietate, un pic mai apropiată de dorințele inimii lor.

***

Chiar și după ce și-a revenit bursa, Bob a continuat să primească vești de la refugiații sărăciți pentru care „ajutorul de șomaj" adusese prea puțină alinare. Se părea că, spre deosebire de rulotiștii anilor '30 – din care o mare parte reveniseră, în cele din urmă, la casele de „lemn și cărămidă" –, noul val de nomazi se pregătea pentru o tranziție mai durabilă.

„Banii sunt o problemă majoră pentru noi toți, mai ales în economia pusă la pământ din zilele noastre", a scris Bob în 2012, într-un articol despre bugetare. „Aproape în fiecare săptămână primesc un e-mail de la câte un cititor care îmi spune că și-a pierdut serviciul în urmă cu ceva timp, iar acum este evacuat. Printre alte întrebări, vor să știe și dacă își pot permite să fie nomazi în furgonete. Le scriu și le răspund și la alte întrebări, apoi îi întreb și eu: «Dar cum îți poți permite să nu fii nomad?» Sunt convins că traiul într-o mașină, autoutilitară sau rulotă este de departe cel mai ieftin mod de trai pe termen lung."[103]

Până la acel moment, website-ul lui Bob includea articole despre locuitul în vehicule de toate dimensiunile, de la un Ford

[103] „Where Does My Money Go?" http://www.cheaprvliving.com/blog/where-does-my-money-go (N.a.)

Festiva subcompact și o Toyota Prius, până la autoutilitare din fiecare epocă posibilă și chiar un autobuz casat al U.S. Air Force. Erau prezentați și unii dintre locatari, inclusiv Charlene Swankie[104] (cunoscută și sub numele de „Swankie Rotițe”[105]), care s-a mutat într-o autoutilitară la vârsta de 64 de ani, când a rămas prea falită ca să închirieze un apartament decent, și care se lupta cu astmul și cu durerile de genunchi. Acest stil de viață i se potrivea; a slăbit aproape 30 de kilograme și a pornit într-o aventură, cu scopul să vâslească în toate cele cincizeci de state într-un caiac galben pe care-l transporta pe dubiță. (Swankie a reușit să-și termine misiunea la vârsta de 70 de ani și și-a stabilit un nou obiectiv: să parcurgă cei aproape 1300 de kilometri ai traseului Arizona Trail.[106]) Într-un alt articol, un nomad pe nume Dan Soldatul[107] descria cum și-a pierdut serviciul în Ohio și cum trăia într-o camionetă Toyota albă, cu un acoperiș roșu de cort instalat deasupra, vehicul cu care ajunsese până în sudul Floridei și pe care îl botezase VER sau „vehicul de retragere”. Ca adept al pregătirilor pentru supraviețuire în caz de catastrofă, era de mult gata pentru CLIR sau „Când Lucrurile o Iau Razna”. „Nu sunt decât un om obișnuit care a căzut victimă răsturnării situației economice din prezent. Pe fond, mă simt de parcă aș merge în camping și nu mă consider fără adăpost”, a scris el pe website. „Cred că acesta este un semn despre ce va să vină și vom vedea peste tot oameni trăind în corturi și vehicule (vă amintiți de «orașele Hoover?»). «Traiul nomad fără adăpost» este atât de răspândit, încât polițiștii nici măcar nu se mai ostenesc să-i împiedice pe oameni să-l practice.”![108]

[104] http://www.cheaprvliving.com/inspiring-vandwener-charlenes-story (N.a.)
[105] În original *Swankie Wheels*. (N.t.)
[106] *Arizona National Scenic Trail* este un traseu pitoresc care merge din Mexic până în Utah, traversând statul Arizona de la sud la nord. (N.t.)
[107] În original, *Trooper Dan*. (N.t.)
[108] http://www.cheaprvliving.com/survivalist-truck-dweller (N.a.)

Swankie Rotițe are în dubă o hartă care îi amintește de aventura ei în caiac prin toate cele cincizeci de state

CheapRVLiving.com acoperă subiecte de la alegerea și echiparea vehiculului până la găsirea unor joburi sezoniere și hrana sănătoasă din călătorie. Are instrucțiuni care detaliază cum poți instala pe acoperiș panouri solare al căror preț a scăzut în ultimii zece ani, permițând astfel accesul la o tehnologie cândva doar la îndemâna celor relativ influenți, imposibil de atins pentru rulotiștii cu bani puțini.

Din motive de „clandestinitate” – pentru a evita să fie hărțuiți de trecători sau, mai rău, alungați și chiar amendați de poliție –, cititorii erau avertizați să-și ascundă panourile solare printre barele suportului pentru bagaje sau ale scării mobile.

Cu toate că multe dintre articolele publicate vizau chestiuni practice, Bob a tatonat și idei filosofice. Posta citate însuflețitoare aparținând unor categorii foarte diferite de gânditori, de la Braveheart și Dale Carnegie până la Kahlil Gibran, Hellen Keller, Henry David Thoreau și J.R.R. Tolkien. Prin alăturarea acestei retorici împrumutate și a meditațiilor existențiale personale, Bob sugera că un trai simplu, nomad poate merge dincolo de satisfacerea nevoilor primare, devenind un portal pentru aspirații mai înalte: libertate, înnoirea sinelui și aventură.

Pentru americanul obișnuit, acest tip de efemeritate fragilă poate sugera o versiune modernă a romanului *Fructele mâniei*. Merită însă menționată o diferențiere critică. Pentru refugiații nomazi din epoca *Dust Bowl*[109] care erau cândva porecliți batjocoritor „Okies”, stima de sine însemna să ții

[109] *Dust Bowl* (în traducere, „ Vasul cu praf”) reprezintă o perioadă de furtuni de nisip foarte puternice, pe parcursul anilor ’30, care au provocat pagube enorme, ecologice și agricole, preriilor americane și canadiene. (N.t.)

aprins jarul unei speranțe prețioase: aceea că, într-o bună zi, situația inițială va fi refăcută și oamenii se vor întoarce în locuințele tradiționale, recuperând astfel măcar o iotă de stabilitate.

La fel ca mulți dintre rătăcitorii pe care i-a inspirat, Bob a văzut lucrurile diferit. El a avut viziunea unui viitor în care prefacerile economice și de mediu vor deveni noua normalitate americană. Din acest motiv, nu a prezentat traiul nomad ca pe o soluție rapidă, ceva care să-i ajute pe oameni să treacă peste un moment dificil până când se stabilizează societatea, punct în care s-ar fi putut reintegra în marea masă. Aspirația lui Bob a fost mai degrabă să creeze un trib de nomazi ai cărui membri să poată opera în afara sau chiar dincolo de fragila ordine socială: o lume paralelă, pe roți.

Până la finalul lui 2013, forumul de discuții de pe website-ul lui Bob atrăsese mai mult de 4500 de membri înregistrați. După nici trei ani, numărul crescuse la peste 6500. Nomazii schimbau sfaturi despre orice, de la cum să-ți primești în continuare corespondența până la gestionarea singurătății și evitarea hărțuirii din partea poliției. În acest mediu încurajator, chiar și o întrebare simplă, de genul „unde fac duș?”, genera o revărsare de soluții ingenioase. Unii comentatori, de exemplu, recomandau abonarea la săli de sport fără fițe – Planet Fitness era cea mai frecventă alegere – și folosirea statutului de membru drept permis național pentru dușuri. Alții pariau pe ștersul cu buretele și folosirea generoasă a șervețelelor umede pentru bebeluși. Alții preferau dușurile solare, care semănau cu niște pungi uriașe pentru perfuzii, cu una dintre laturi vopsită în negru ca să capteze căldura. Unii se îmbăiau folosind vermorele pentru grădină. Alții știau spălătorii cu dușuri amenajate în spate, unde plăteai per utilizare. Alții mergeau în parcările pentru tiruri, precum Flying J, Love’s și Pilot, care îi recompensau pe șoferi cu credite pentru duș la fiecare plin. Șoferii de tiruri strângeau adeseori mai multe gratuități decât aveau nevoie și le mai

ofereau din creditele lor colegilor călători aflați la rând la casă[110].

Conversațiile au devenit tot mai aprinse și nu se limitau doar la CheapRVLiving.com. Site-ul lui Bob era doar un nod din rețeaua în plină expansiune de locuri de adunare unde nomazii săraci, împrăștiați prin țară, puteau să învețe unii de la alții și să se susțină reciproc. Comunitatea online există cel puțin din noiembrie 2000, când un personaj misterios, autointitulat „lance5g", a creat „Trăind în duba ta", un forum de discuții pe Yahoo, folosind o introducere simplă:

Bine ai venit. Aș vrea să-ți împărtășesc niște aspecte interesante ale tehnicii de a trăi în duba ta, cu scopul de a economisi – ce altceva? Dolari.

Evident, tema aceasta de discuție este mai potrivită pentru un bărbat singur, dar și femeile pot învăța din ea...

Categorii: baie, dormit, parcare, mersul la toaletă, siguranță, cum eviți să fii depistat, amenajare interioară, nopțile de iarnă.[111]

După asta, lance5g n-a mai scris niciodată nimic. Ca versiune ieftină a lui Dumnezeu atotfăcătorul, așa cum era definit de teologii iluminiști, a construit o lume, a pus-o în mișcare și a plecat. Totuși, creația lui a crescut fără el, populată cu ceea ce urma să devină un grup strâns de prieteni care postau sub nume precum „nomadubist" și „fatacurezervoruldevw". Apoi a intervenit o problemă: Yahoo a decis să mute toate forumurile de discuții pe o nouă platformă.

Grupurile cu proprietari inactivi nu păreau că vor supraviețui acestei tranziții.

Unul dintre cei mai activi membri ai comunității „Trăind în duba ta" era un nomad sociabil, pe nume *Dansatorul Fantomă*.

---

[110] *Am făcut primul meu duș gratuit într-o parcare de tiruri, în iarna dintre 2014 și 2015, la Pilot, în Quartzsite, Arizona. Am ieșit din duba mea cu o pungă de plastic în care aveam săpun, șampon și șlapi, am intrat să plătesc și am făcut probabil o mutră anume când am auzit c-o să mă coste 12 dolari. Un șofer de tir aflat în dreapta a pus cardul pe tejghea și i-a spus casierei să composteze pentru dușul meu. „Domnule, vă dați seama că, dacă vă folosiți cardul acum, nu-l mai puteți utiliza în următoarele douăzeci și patru de ore", i-a spus casiera. Șoferul a ridicat din sprâncene, s-a mirosit la subțiori – întâi stânga, apoi dreapta – și a ridicat din umeri. „Vaaaai, s-a făcut deja o săptămână", a spus el.* (N.a.)

[111] https://groups.yahoo.com/neo/groups/liveinyourvan/conversations/messages/2 (N.a.)

Pe 1 ianuarie 2002, *Dansatorul Fantomă* era parcat lângă un McDonald's pe Autostrada 41, în Vincennes, Indiana, în casa lui – o camionetă maronie Ford F150 din 1989. Auzise că termenul-limită pentru migrarea forumurilor de discuții era până la final de zi. Era îngrijorat: oare prietenii lui, deja împrăștiați peste tot prin țară, erau cât pe ce să-și piardă clubul de pe internet? Faptul că nu știa ce avea să se întâmple îl chinuia îngrozitor, ca și cum ar fi fost trecerea sistemelor informatice în mileniul al treilea, dar la scară mică. Și totuși, nu făcuse nimic ca să se pregătească pentru situația asta.

Când i-a venit ideea, i s-a părut firească: de ce să nu creeze un nou spațiu de întâlnire, înainte ca vechiul loc să piară în întuneric? Pentru asta, *Dansatorul Fantomă* nu putea, pur și simplu, să dea buzna în McDonald's cu un laptop. În primul rând că nu avea așa ceva, iar hotspoturile de Wi-Fi n-aveau să fie omniprezente pentru încă niște ani buni. Așa că a încropit în grabă o conexiune la internet între telefonul public și echipamentul limitat pe care-l avea în camionetă, „în stilul lupului singuratic", cum i-a spus el. Aranjamentul se baza pe un conector acustic Konexx; un dispozitiv care, atașat la receptorul unui telefon public, putea primi și transmite date în sistem analog prin poziționarea microfonului în cască și a difuzorului la microfonul telefonului. Celălalt capăt al acestui conector era cuplat la un decodor WebTV, care avea integrat un modem ce îți permitea navigarea simplă pe internet; aceste decodoare începuseră să apară pe la jumătatea anilor '90, când computerele erau mult mai scumpe și mai puțin intuitive. Ca să economisească spațiu, *Dansatorul Fantomă* atârnase decodorul de stația lui radio de emisie-recepție, iar de acolo îl conectase cu un televizor Philips cu diagonala de 33 de centimetri, care stătea pe podeaua din dreptul locului pasagerului.[112] După ce a petrecut ore bune ca să realizeze toate cablajele, a introdus 35 de cenți în telefonul public, s-a conectat la Yahoo și a inițiat o nouă temă de discuție, care se intitula: „Rulotiști: Trăind în duba ta 2".[113] Era mândru de această reușită, o fărâmă de „minitehnicus" devenit legendă, care a determinat un blogger foarte cunoscut să-l numească „fondatorul traiului în furgonetă".[114]

---

[112] https://groups.yahoo.com/neo/groups/vandwellers/conversations/messages/156516 (N.a.)

[113] https://groups.yahoo.com/neo/groups/VanDwellers (N.a.)

[114] http://swankiewheels.blogspot.com/2012/01/ghost-dance-arrived-at-rtr-today.html (N.a.)

Dansatorul Fantomă în camioneta în care locuia

Ceva mai târziu, *Dansatorul Fantomă* a realizat că dăduse greș. Din cauza fusurilor orare, ratase cu câteva ore termenul-limită. Cu toate astea, nu a contat. Membrii comunității l-au urmat spre noul forum de discuție. Și, cu toate că Yahoo nu a închis niciodată originalul „Trăind în duba ta”, acesta a devenit un oraș-fantomă virtual, invadat de roboții de spam ai industriei porno, care vindeau „întâlniri ocazionale” și „singuratici cibernetici perverși” unui public inexistent. Între timp, „Trăind în duba ta 2” a atras mii de nou-veniți, inclusiv pe Bob Wells, și a continuat să câștige teren. În cei patru ani care au urmat după colapsul economic din 2008, numărul membrilor s-a dublat, ajungând la 8560 de persoane. Una dintre descrierile acestui grup sună astfel:

„Furgonetiștii” reprezintă locul de întâlnire al unui trib împrăștiat prin toată țara. Reprezintă Adunarea Bătrânilor, Leagănul Grijii pentru cei care au ajuns în această cultură în urma propriilor alegeri sau a împrejurărilor, locul Ritualurilor de Trecere pentru nou-veniți, un loc unde Vânătorii și Culegătorii de Informații împart prada cu tot tribul.

Conversația lor s-a întins și spre alte platforme. În 2010, un membru al tribului Yahoo a pus bazele unui grup de Facebook intitulat: „Furgonetiștii: trăind în furgoneta ta”[115], cu o declarație privind misiunea asemănătoare afișată în documentul „Întrebări frecvente”:

Este vorba despre grijă, împărtășire, dăruire de

[115] https://www.facebook.com/groups/Vandwellers/files (N.a.)

cunoștințe, noi prietenii și grija unul față de altul.

Același document a ridicat și cea mai spinoasă problemă a participării într-o rețea de susținere reciprocă ai cărei membri sunt adesea strâmtorați în privința banilor:

Mulți dintre cei din grup sunt săraci. Când te lovește un dezastru, adesea te lasă fără nimic sau te lasă fără bani, dependent de bunăvoința rudelor, prietenilor și câteodată a străinilor. Deși nu vrem ca acest grup să se transforme într-un loc de cerșit cibernetic, din când în când, cei care sunt faliți și disperați pot cere ajutorul membrilor. Vă încurajăm să vă folosiți discernământul în legătură cu ce vreți și ce puteți să faceți.

Pe Reddit a început, în 2010, un forum de discuții denumit „furgonetiștii", care a ajuns să includă mai mult de 26000 de cititori.[116] Pe YouTube, zeci de amatori de bricolaj au concurat să ajungă un Bob Vila[117] al traiului în dubă, făcând paradă de trucuri care să transforme cele mai banale vehicule în veritabile cabane pe roți, bine amenajate. Unele website-uri compilează trucuri și noutăți de la călători din toată țara, agregându-le într-o hartă cu funcția de căutare a locurilor prietenoase cu nomazii. Unul dintre ele, FreeCampsites.net, afișează locuri idilice din natură unde vizitatorii pot sta gratuit, de la mici parcuri de oraș până la păduri întinse. Altul, AllStays.com, identifică firme care permit parcarea peste noapte, de la parcările pentru tiruri până la cazinouri, magazinele sportive Cabela's și restaurantele Cracker Barrel. Acest site vindea și o aplicație pentru smartphone dedicată așa-numitului „Wallydocking", sau autogospodărirea în parcările Walmart.

Walmart a fost îndrăgit multă vreme de rulotiști, pentru că le-a permis să rămână peste noapte în parcările sale. Unii cred că fondatorul Sam Walton, un pasionat vânător de păsări, a dat startul acestei tradiții din solidaritate cu cei care trăiesc în aer liber. Alții cred că este o strategie șireată de a câștiga mai mulți cumpărători. Oricum ar fi, nomazii apreciază această invitație care frustrează însă afacerile cu locuri de campare plătite și parcările de rulote, deloc încântate să-și piardă

---

[116] https://www.reddit.eom/r/vandwellers/ (N.a.)

[117] Robert Joseph Vila este gazda unor emisiuni americane despre renovări de locuințe, cunoscut pentru show-urile *This Old House*, *Bob Vila's Home Again* și *Bob Vila*. (N.t.)

businessul. Totuși, regula nu funcționează peste tot. Unele magazine Walmart sunt localizate în orașe care interzic această practică. Altele au retras dreptul, pentru că vizitatorii au început să profite de buna primire, să pună de un grătar și să-și așeze mobilierul de exterior, stabilind tabere semipermanente. În martie 2015, a avut loc o încăierare între poliție și cei opt membri ai familiei unor muzicieni creștini din Idaho, care trăiau în Chevroletul lor model Suburban în parcarea de la Walmart Supercenter din Cottonwood, Arizona. Încăierarea s-a sfârșit cu lupta pentru arma unui polițist și a lăsat în urmă un mort din rândul nomazilor.[118] După această întâmplare, magazinul a început să-i gonească pe oaspeții de noapte. („Este așa de trist că o mână de imbecili au distrus o înțelegere bună pentru toată lumea", a scris editorul website-ului RV Daily Report.[119]) Unele magazine Walmart se află într-o zonă gri, străduindu-se să gestioneze numărul în creștere al vizitatorilor nocturni – mulți trăind în automobile – aduși de condițiile economice precare. Rulotele cu mâncare ale unui grup de asistență intitulat *Mobile Loaves and Fishes* fac vizite regulate în parcările magazinelor Walmart din Austin, Texas. „Clienții Walmart sunt un pic iritați, probabil, de cei care dorm în mașini în parcările magazinelor", a declarat pentru un post de radio local Alan Graham, fondatorul organizației. „Dar slavă cerului că [managementul] continuă să le permită acest lucru."[120]

Având în vedere miile de magazine Walmart din țară, cum ar putea un călător cu privirea încețoșată să țină socoteala locurilor unde va fi bine primit? Aplicația AllStays, „Walmart Overnight Parking Locator", marchează fiecare magazin din Statele Unite și Canada cu un mic semn „W".[121] Unele dintre ele sunt roșii. Parchează aici și vei fi alungat sau, mai rău, ridicat. Cele mai multe sunt galbene. Dacă dai clic pe ele, vezi opinii ale celor care au fost acolo, precum cea de mai jos, despre un Walmart din Pahrump, Nevada:

---

[118] Jim Walsh, „Family in Walmart Melee Performed", The Arizona Republic, 25 martie 2015, p. A8; Jon Hutchinson, „Camping Ban Now Enforced at Cottonwood Walmart Store", The Verde Independent, 27 martie 2015, http://www.verdenews.com/news/2015/mar/27/camping-ban-now-enforced-at-cottonwood-walmart-st (N.a.)

[119] http://rvdailyreport.com/opinion/opinion-will-walmart-camping-become-thing-of-the-past (N.a.)

[120] Jimmy Maas, „Meet Austin's «Real People of Walmart» " KUT 90.5 FM, 26 mai 2016, http://kut.org/post/meet-austins-real-people-walmart (N.a.)

[121] http://www.allstays.com/apps/walmart.htm (N.a.)

#5101 Supercenter

Iulie 2015: Am stat foarte bine în furgoneta mea. Mai erau încă două.

Mai 2015: încă o rulotă. Managerul de noapte ne-a dat voie să stăm aici. Am parcat lângă locul pentru camioane, la prima insulă betonată, sub copaci. Dimineața devreme vin multe camioane de aprovizionare, așa că le-am lăsat loc suficient.

Septembrie 2010: Managerul primește rulote. Am parcat în capătul din sud și am avut grijă să nu blocăm drumul camioanelor de aprovizionare.

Literele „W” micuțe și observațiile aferente par un soi de versiune actualizată a semnelor hobo, simboluri folosite de vagabonzi pentru ceea ce trecea, la final de secol XIX și începutul secolului XX, drept culegere de informații de la public. Marcate pe ziduri și uși cu cretă sau cărbune, câteodată scrijelite în scoarța copacilor, semnele avertizau despre pericole – polițiști zeloși, câini răi, apă nepotabilă – sau indicau resurse: locuri de campare sigure, o femeie inimoasă, locuri de muncă.

Proliferarea blogurilor spre mijlocul anilor 2000 i-a încurajat pe călătorii altminteri solitari să-și consemneze aventurile pentru un public larg, dând naștere unor mici celebrități. Una dintre primele și cele mai prolifice a fost George Lehrer, cunoscut drept „Tioga George”, supraviețuitor în urma unui cancer, care a început să posteze în 2003, când, ajuns la 65 de ani fără un venit care să-i permită și un apartament, și hrana necesară, s-a mutat într-o locuință motorizată Fleetwood Tioga Arrow, de opt metri lungime, cu panouri solare și internet prin satelit. Pe blogul său, *The Adventures of Tioga and George*[122], el și mașina lui de încredere erau „Cei mai mari vagabonzi din istoria lumii” și mergeau înainte cu un motto însuflețitor: „Nu plăti niciodată chirie!” George posta după bunul plac știri despre călătoriile lui alături de „Domnișoara Tioga” (rulota sa) și echipajul lor de companioni aduși la viață în mod similar: domnul Sony Mavica (aparatul de fotografiat), domnul Chips (computerul), domnul Sunny (sistemul de energie solară), domnul DataStorm (antena de satelit), domnul Dometic (frigiderul), domnul DeLorme (sistemul GPS) și așa mai departe. Adeseori scria de mai multe ori pe parcursul unei singure zile, de la povestioare despre cum s-a împrietenit cu alți camarazi călători până la bătălia cu

[122] http://blog.vagabonders-supreme.net (N.a.)

o invazie de furnici și confruntarea cu polițiștii corupți din Mexic, unde îi plăcea mult să călătorească. De asemenea, publica socoteli detaliate despre propriile venituri și cheltuieli, inclusiv câștigurile de la *Google ads*. (În august 2010, a ajuns până la 1300 de dolari.) A scris cu multă emoție despre sinuciderea fiului său, David, și câteva amintiri despre cum dormise pe jos, în sufrageria din căsuța lui David, după ce recesiunea de la începutul anilor ’90 a nimicit compania unde George era angajat să vândă software AutoCAD. În mai puțin de zece ani de la lansare, blogul lui George atrăsese undeva pe la șapte milioane de vizite.

Tioga George a influențat o generație întreagă de bloggeri care se autogospodăreau în pustietate, incluzând-o aici pe Tara Burns, o prostituată de 20 și ceva de ani care trăia într-un Chevrolet Astro din 1998. Blogul ei[123] devenit foarte popular, „Vagaboanda Striperiță”[124], povestea cum este să „trăiești într-o camionetă și să mergi peste tot prin țară ca să te dezbraci pe bani”. Când nu călătorea de la un club de striptease la altul împreună cu Bro, câinele ei border collie, se așeza la tastatură, instruindu-i pe cititori cum să vândă un dans în poală sau cum să schimbe pompa sistemului de răcire a motorului. O altă favorită a publicului era „Rulotista Sue & Echipajul ei canin”[125], blogul Susanei Rogers, o profesoară de matematică pensionară din Georgia, în vârstă de 60 și ceva de ani, care a recunoscut că Tioga George a inspirat-o să pornească la drum.[126] Publicând zilnic informații dintr-o utilitară Chevrolet Express din 2005, care trăgea după ea o remorcă Casita lungă de cinci metri, ea a adunat un public febril și, în 2012, a ajuns la știrile naționale după ce blogul ei a ajutat la regăsirea, undeva în Arizona, dintre Rusty Reed, un militar veteran ce trăia într-o camionetă cu cort vopsit în culori de camuflaj, și câinele lui rătăcit, Timber, un ciobănesc metis. Urmând mottouri precum „trai cu buget mic și experiențe mari” și „trăiești cu mai puțin și te bucuri de viață mai mult”, Sue a devenit un model pentru mulți dintre cititorii ei. „Mă gândesc la Rulotista Sue ca la zâna bună a rulotelor”, a scris un blogger care trăia într-o autorulotă și își spunea *ZenPeRoți*. „Datorită umorului și modestiei lui Sue am citit poveste după poveste

---

[123] http://www.hobostripper.com (N.a.)
[124] În original, Hobo Stripper. (N.t.)
[125] În original, Sue & Her Canine Crew. (N.t.)
[126] Postări mai vechi: https://rvsueandcrew.com/; postări mai noi: http://rvsueandcrew.net (N.a.)

despre viața ei de zi cu zi pe drum și, încetul cu încetul, după mai multe luni, mi-am dat seama că da, aș putea face și eu asta, cu siguranță”, a adăugat el, arătându-și recunoștința pentru „deschiderea și bunătatea ei și pentru talentul dat naibii la povestit”.

La fel ca Tioga George, și Sue și-a pus pe blog declarațiile fiscale care, începând cu 2013, includeau venituri din reclamele de pe site-ul ei. Până la finalul primului an, pentru ea era ceva obișnuit să câștige mai mult de 1000 de dolari pe lună. Câteodată, acest lucru stârnea rumoare printre bloggerii mai puțin populari, care încercau să-și valorifice propriile articole, dar fără prea mare succes. (În timp ce majoritatea cititorilor nu pare să aibă nimic împotriva compensațiilor primite de bloggerii de călătorii în schimbul muncii lor, este ușor de observat cum reclamele ce rulează pe site-urile minimaliste și anticonsumeriste par uneori false, nepotrivite. De exemplu, pe Cheap RV Living, un articol intitulat „Scapă de lucruri”, cu un citat din Bertrand Russell – „Mai mult decât orice altceva, preocuparea pentru posesia de bunuri ne împiedică să trăim liber și nobil” –, atinge o coardă ciudată prin poziționarea alături de un șir de link-uri Amazon promovând cu îndârjire produse precum un cuptor portabil de 12 volți și un scaun de toaletă de tip „veceu transportabil”.)

Inevitabil, conversațiile online între hoinari de același fel se termină cu întâlniri în lumea reală. Când se văd la focuri de tabără în pădurile și deșerturile din țară, ei pun bazele unui soi de clanuri improvizate, pe care romancierul Armistead Maupin le numea familia „logică” – în loc de „biologică”. Unii dintre ei chiar au numit-o „familotă”[127]. Pentru unii dintre ei, petrecerea sărbătorilor împreună a devenit mai interesantă decât reîntâlnirea cu propriile rude. O scenă tipică: cina de Crăciun într-un deșert sterp, ca un peisaj lunar, lângă Autostrada interstatală 10, din California, care a atras mai mult de o duzină de vehicule ai căror locatari aveau între 20 și 70 de ani. Au împărțit cu toții un curcan de șapte kilograme, dezosat și porționat, și l-au gătit pe două grătare portabile, cu garnitură de piure, sos de carne și sos de merisoare, și două feluri de plăcintă, încât s-au săturat până și câinii care au lins resturile rămase pe farfurii.

---

[127] Joc de cuvinte intraductibil. În original, în engleză, „vanily”, o combinație între „van” (aici cu sensul mai general de „rulotă, autoutilitară, dubă”) și „family” (familie). În același timp, „vanily” are, în engleză, înțelesul de „mândrie, vanitate”. (N.t.)

Cea mai mare agitație este în vest, însă adunările laolaltă – cunoscute și sub numele de ALA[128] – se mai coagulează și în est, din Ohio în jos, spre Alabama, Georgia și Tennessee. Când oamenii pleacă în caravană dintr-un loc în altul, ca vagoanele de tren de altădată, instalând și strângând tabăra pe drum, denumesc acest lucru „ALA rătăcitoare”. În 2011, Bob a organizat pentru prima dată ceea ce a devenit una dintre cele mai asteptate adunări ale anului. *Reuniunea Vagabonzilor Motorizați* RVM[129], a fost inspirată în parte de oamenii de la munte, aspri și eficienți, din secolul al XIX-lea, care petreceau cea mai mare parte a timpului în condiții grele și izolare, întinzând capcane în locuri îndepărtate, dar adunându-se în fiecare an la târgurile anuale de blănuri. Organizată timp de două săptămâni, în ianuarie, pe un teren public pustiu de lângă orasul Quartzsite, din Arizona, adunarea RVM de iarnă era o șansă pentru nomazi de a-și prezenta abilitățile și povestile, de a-și face prieteni și de a-i familiariza pe nou-veniți cu acest stil de viață. Rulotiștii aspiranți își făceau apariția cu corturi sau camionete închiriate, ca să afle tot ce puteau înainte de a se așterne ei înșiși la drum. Participarea la eveniment era gratuită și vestea despre el se transmitea cel mai mult din gură în gură.

Bob Wells ține în mână o hartă a parcărilor la nivel național, în timpul unei discuții despre autogospodărirea în sălbăticie, la *Reuniunea Vagabonzilor Motorizați*.

Pentru această comunitate, efortul de a se aduna în

[128] În original, GTG – get-togethers. (N.t.)

[129] Când am participat pentru prima dată la această întâlnire, în 2013, se adunaseră în jur de șaizeci de locuințe mobile. Patru ani mai târziu, în 2017, estimarea era de cinci sute de vehicule. (N.a.)

persoană nu era deloc un lucru de neglijat. Membrii ei petreceau cea mai mare parte din an împrăștiați prin țară. Adeseori nu aveau bani de benzină ca să călătorească pe distanțe lungi dintr-o singură bucată. Și mulți dintre ei se considerau singuratici. Printre acești pustnici, Rulotista Sue cultivase în special o reputație de solitară, rugându-i pe cititorii blogului ei să nu pice neanunțați în locurile ei de campare și explicându-le că „bloggingul mi se potrivește bine, pentru că pot interacționa cu tot felul de oameni interesanți fără să fie nevoie să mă și întâlnesc cu ei”. Unii dintre fanii săi au scris despre cum au ajuns în călătoriile lor în preajma unei Casita de cinci metri, care le părea cunoscută, apoi și-au dat seama cui îi aparține și s-au îndreptat imediat în altă direcție.

Unii dintre participanții la *Reuniunile Vagabonzilor Motorizați* parchează intenționat spre cea mai îndepărtată latură a zonei de campare, în timp ce alții pot gestiona prezența altora numai în doze mici și rămân doar pentru o scurtă perioadă, în loc de două săptămâni. Când a ajuns la întâlnirea RVM purtând un tricou pe care scria „Introvertiții Uniți: suntem aici, ne simțim inconfortabil și vrem să mergem acasă”, Swankie a primit toată ziua zâmbete și încuviințări tacite.

Treptat, Bob Wells s-a trezit coordonatorul social de facto al acestor grupuri tot mai mari de izolați. Și în fiecare an, după ce întâlnirile se sfârșeau, unii dintre ei începeau să migreze cu Bob spre următorul său loc de campare. (Multe dintre locurile gratuite de campare, inclusiv acela unde are loc RVM, obligă la respectarea limitei de paisprezece zile; când expiră acest termen, trebuie să te muți într-un loc nou, la cel puțin 40 de kilometri depărtare.) Bob îi primește cu plăcere, iar ei parchează la o distanță respectuoasă, ca să-i lase un pic de spațiu. Când un cititor al blogului a observat că oamenii îl urmează pe Bob peste tot și i-a numit, ironic, „discipolii săi”, Bob i-a răspuns tot cu o glumă: „În ciuda eforturilor mele de a controla mințile, de a-i spăla pe creier și de a-i manipula, tot n-am niciun discipol!”

Cu toate astea, tonul lui Bob nu era întotdeauna atât de optimist. Într-o conversație mult mai serioasă cu unul dintre cititori, el a scris: „Cred că ai dreptate, mulți, mult mai mulți oameni sunt obligați să trăiască o viață mai simplă. Scopul meu este să-i ajut să facă această tranziție pe cât de ușor se poate și să sper că, în cele din urmă, vor găsi o bucurie în

acest stil de viață, așa cum au făcut-o mulți dintre noi”.

***

Navigând pe cheaprvliving.com și citind avidă poveștile unor vieți transformate, Linda a avut propria revelație. „Să dea dracu’!”, și-a spus ea. „Dacă ei pot, sunt sigură că o să pot și eu.” Bob a făcut ca austeritatea extremă să pară o cale spre libertate: eliberare în loc de privațiune. Sau, în cuvintele Lindei: „Să trăiești o viață îndestulată cu ce ai”. În plus, chiar și ca hoinar singuratic, era limpede că nu va fi niciodată cu adevărat singură – exista undeva, acolo, o întreagă gașcă de rătăcitori pe care să-i cunoască, inclusiv multe femei singure de vârsta ei, aflate și ele pe drum. Împreună alcătuiau o subcultură, clădindu-și propriul set de obiceiuri, experimentând strategii de supraviețuire și transmițându-le mai departe pe cele mai bune, scriind un manual pentru viața de sub radarul economic. Acest gen de camaraderie era important pentru Linda. „Sunt o persoană foarte sociabilă”, a explicat ea. „Nu am avut niciodată senzația că voi fi undeva, acolo, singură cu mine însămi, deprimată, doar trăind de azi pe mâine. Viața mea putea fi interesantă, împlinită și creativă.”

Linda a început să se gândească la cel mai potrivit vehicul și a pornit în căutare pe Craigslist. S-a uitat la zeci de anunțuri și a găsit un candidat serios, dar nu avea încă banii ca să cumpere ceva. Așa că nepotul ei mai mare, autist, a sfârșit prin a-l cumpăra pentru el, ademenit de promisiunea unei chirii mici: 500 de dolari pe lună plus costul electricității, pentru un spațiu într-o parcare de rulote aflată nu prea departe de părinții și cei trei frați ai săi. Linda s-a bucurat să vadă că a cumpărat vehiculul, din moment ce avea atât de puține opțiuni pentru a trăi independent. „Jobul cu jumătate de normă la Burger King nu oferă suficienți bani ca să poți trăi”, a spus ea sarcastic.

Apoi a venit o pleașcă. Ginerele Lindei, Collin, lucra în vânzări pentru o firmă de soluții de depozitare comercială, care instala orice, de la seifuri pentru arme și dovezi până la dulapuri pentru arhivele muzeelor, adeseori cu contracte guvernamentale. Collin observase o scăpare în planurile pentru un proiect care urma să înceapă la un spital pentru veterani. În toată instituția apăreau indicatoare și afișe noi, dar nu fuseseră făcute niciun fel de aranjamente pentru pregătirea activității: să fie date jos indicatoarele și semnele vechi, să fie reparați și văruiți pereții de dedesubt. Așa că fiica

Lindei, Audra, preluase jobul și îi delegase și ei o parte din treabă. „50 de dolari pe oră ca să zugrăvești și să pregătești spitalul veteranilor a fost o binecuvântare pentru mine”, și-a amintit Linda. În câteva luni, adunase 10000 de dolari.

În aprilie 2013, Linda răsfoia Craigslist, când a văzut o rulotă încorporată, model El Dorado din 1994, cu dungi negre și azurii. Cu doar 46000 de kilometri la bord, rulota de 8,5 metri valora cam 17000 de dolari. Cu toate astea, prețul era de doar 4000 de dolari.

Entuziasmată, Linda a organizat o întâlnire și și-a adus și o prietenă care s-o susțină moral. Au verificat împreună rulota. Exteriorul era într-o stare destul de bună, în afară de cauciucurile putrezite și un crater cam de mărimea unei mingi de fotbal în cabină, în spațiul de deasupra capului pasagerului. Fusese peticit cu niște silicon care arăta ca pasta de dinți uscată. („Siliconul n-avea ce căuta aici”, s-a gândit Linda. „Nu știu ce-a fost în capul lui. Noi numim asta «abuz de materialele de construcție».”) Proprietarul i-a explicat că mersese pe un drum denivelat – mai ridicat pe mijloc și lăsat pe margini, ceea ce făcea ca vehiculul să se clatine spre exterior – când a lovit un stâlp de telefonie aplecat într-o parte.

Deschizând ușa rulotei, Linda a fost izbită de un miros jilav, stătut. Podeaua era acoperită cu membrane izolatoare și placaje. Pereții erau tapetați cu folii de plastic asemănătoare sacilor de gunoi. Aici a fost inundație, și-a spus ea, pierzându-și speranța. Dar, pe măsură ce a cercetat mai bine interiorul, și-a dat seama că mirosurile neplăcute veneau de la duș, care avea o gaură destul de ușor de reparat. Restul interiorului era foarte curat, de la dormitorul confortabil din spate până la micul loc de luat masa de lângă bucătărie. Tapițeria, obloanele de la geamuri, mocheta, toate arătau minunat; a stabilit că proprietarul avea o personalitate de tip A, genul celui care nu intră niciodată în rulotă fără să se descalțe. Comparativ cu unele rulote despre care citise, locul ăsta era Ritz Carlton. Generatorul era defect, însă în rest funcționa absolut totul, inclusiv toaleta cu rezervor pentru tras apa, ceea ce a bucurat-o mult. (Pentru că citise despre rulotiști burdușiți cu găleți de 20 de litri pe care le foloseau drept toalete portabile, luase decizia că așa ceva nu i se potrivea deloc.)

Linda simțea că își recapătă optimismul. În acel moment, s-a auzit o voce cunoscută. „Oh, nu. Nu se poate. Pe asta n-o poți repara”, a spus prietena ei. Dar era prea târziu. Linda se

decisese deja. „Oh, haide, madam «Nu pot!»”, a replicat ea cu năduf. „Eu trăiesc din «Ba pot!»”.

Linda a cumpărat rulota. A reparat dușul, îndepărtând mirosul ciudat. Nu și-a mai bătut capul cu craterul plin cu silicon din cabină – deși arăta rău, părea să țină deocamdată. Cauciucurile nu mai puteau fi amânate, așa că a dat 1200 de dolari ca să le înlocuiască. Aceasta a fost o cheltuială mare, dar Linda investea în viitorul ei – în libertatea ei – și avea deja câteva idei despre cum să continue să câștige bani, odată ce pornea la drum.

Bob scrisese pe blog despre trei sezoane pe care le petrecuse muncind pentru California Land Management, ca gazdă de camping în Parcul Național Sierra. Urmându-i exemplul, Linda a candidat pentru un post la aceeași companie și a primit un job lângă Yosemite. „Nu-mi vine să cred cât de ușor e să primești un job când ai o rulotă”, și-a spus ea ceva mai târziu. Odată așteptase șase luni ca să apară ceva de lucru la un Home Depot în San Clemente, și era vorba doar despre un transfer. Știa că discriminarea vârstnicilor poate face deosebit de dificilă găsirea unui loc de muncă pentru cineva ajuns la bătrânețe, dar cei care angajau nomazi pentru muncile sezoniere nu păreau să fi citit același scenariu ca restul angajatorilor. „Dacă ai o rulotă, intri pe internet și primești un job în șase secunde”, s-a minunat ea.

Linda a devenit totodată și fan al blogului *Jimbo’s Journeys*[130] al lui Jim Melvin, fost vânzător de electrocasnice la Lowe, acum în vârstă de aproape 70 de ani, cu o mustață albă tunsă periuță. După ce și-a dat seama că nu-și va permite niciodată să se retragă la pensie în statul său natal, California, Jim și-a luat tălpășița într-o rulotă alb cu bleu, un model Lazy Daze din 1992, spunând că sursa lui de inspirație a fost Tioga George. A călătorit între joburi sezoniere, mai întâi singur, apoi cu Chica, un chihuahua înfometat și de pripas care s-a îndreptat spre rulota lui într-una dintre parcările de tiruri și pe care, după aceea, Jim l-a declarat „suflet pereche”. Jim a făcut tot felul de munci: întreținerea terenului la *Piney Ridge RV Estates*, în Texas, unde temperaturile din iulie urcă până la peste 38 de grade Celsius; gazdă de camping la *Ochoco Divide Campground*, în centrul Oregonului; învârtitul burgerilor pe grătar la stadionul *Tempe Diablo* din Arizona, în timpul cantonamentului de primăvară al *Los Angeles Angels*; și a

[130] https://jimbosjourneys.com (N.a.)

intrat în programul CamperForce de la depozitul Amazon din Fernley. A descris acest ultim job drept cel mai dificil avut vreodată. Ca să poată face față, era nevoit să ia două calmante în fiecare zi. Durerile și inflamațiile nu au cedat luni întregi. Dar era plătit mai bine decât în alte joburi și îi plăcea să lege prietenii cu ceilalți camarazi rulotiști care lucrau acolo. „Am cunoscut o grămadă de oameni foarte prietenoși și amuzanți”, a scris el. „Dacă o să mă întorc și la anul? Pe ouăle mele că da!!!”

Și Linda s-a hotărât să candideze pentru un job la Amazon. Compania oferea 50 de dolari ca bonus de recomandare, așa că a scris numele lui Jim. „Slavă cerului că există acești bloggeri, frate”, a spus ea. „Îți dai seama? Nu exista așa ceva când eram eu tânără. Dacă aveai nevoie de un lucru era ceva în genul «Vecinul o știi? De unde iau informația asta?» N-ai fi avut de unde să știi de această comunitate dacă n-ai fi cunoscut pe cineva din interiorul ei.”

Linda s-a gândit că, dacă trecea cu bine peste aceste joburi sezoniere, unul după altul, ca gazdă în camping și lucrătoare în depozitul CamperForce, ar fi putut să-și îngăduie o pauză după aceea și să încaseze o perioadă ajutorul de șomaj. Totodată, și-ar fi permis o călătorie la *Reuniunea Vagabonzilor Motorizați*, ca să-și întâlnească noul trib, familia căreia i se alăturase, dar pe care n-o cunoscuse încă.

Cât despre adevăratele rude ale Lindei, acestea au susținut-o când le-a anunțat ce planuri are. „Este cât se poate de interesant!”, a spus Audra, care a insistat că Lindei îi va fi necesar un smartphone ca să țină legătura cu ai ei și s-a oferit să-i plătească factura în abonamentul lor familial. „O să ne asigurăm că ai suficient acces la internet”, a adăugat Collin.

Vor funcționa toate astea? N-aveau de unde să știe. Totuși, un lucru era sigur: viața Lindei era pe cale să se schimbe și, cel puțin deocamdată, asta îi era suficient.

PARTEA A DOUA

Capitolul cinci.

Orașul Amazon[131]

În iunie 2013, Linda împlinea 63 de ani și conducea rulota El Dorado pe care o cumpărase de pe Craigslist spre Junction Campground, la trei kilometri de intrarea estică în Parcul Național Yosemite. Aici începea noua ei viață ca lucrăturistă – înconjurată de poieni presărate cu flori sălbatice, izvoare scânteietoare, locuri de campare și pini cu scoarța albicioasă, cu aerul de munte înconjurând-o din toate părțile și priveliști ca de carte poștală cu crestele înzăpezite ale munților Sierra. Angajată pentru prima dată de California Land Management, urma să lucreze treizeci de ore pe săptămână, pentru 8,50 de dolari pe oră. (Cu acești bani, chiar dacă Linda și-ar fi convins managerul să-i ofere un job cu normă întreagă, de patruzeci și opt de ore pe săptămână, tot anul – și fără să-și ia concediu –, salariul ei anual ar fi fost de 17 680 de dolari, fără niciun alt beneficiu.)

Linda se afla doar la o jumătate de zi de mers de magazinul Home Depot din Lake Elsinore, unde fusese casieriță; pe atunci, sălbăticia îi părea cu totul îndepărtată. Acest nou job ca gazdă în camping era opusul înregistrării produselor de pe bandă, sub lumina ștearsă a unui magazin enorm, pătrățos. N-avea nicio legătură cu slujbele pe care le avusese în restaurante, șantiere, cazinouri sau birouri de corporație, toate acele locuri în care dăduse timp în schimbul banilor. Și cel mai mare avantaj era că avea să fie plătită în timp ce locuia fără chirie. Cu toate că din camping lipseau branșamentele pentru utilități, supervizorul ei i-a împrumutat un generator și îi trimitea în fiecare marți o cisternă cu apă ca să-și umple rezervorul de 210 litri pe care-l avea instalat în rulotă. Cheltuielile ei cu traiul zilnic se reduceau acum la costurile cu alimentele, cu motorina pentru generator și cu propanul pentru aragaz. Linda era absolut încântată.

Munca în Junction Campground nu era foarte solicitantă. Cele treisprezece locuri de campare se ocupau pe principiul „primul venit, primul servit” – eliminând astfel bătaia de cap cu rezervările și cu hârțogăraia aferentă pe care ar fi avut-o de

---

[131] Din câte știu, această expresie pentru așezările temporare CamperForce a fost folosită pentru prima dată în titlul următorului articol: Stu Woo, „Welcome to Amazon Town”, The Wall Street Journal, 20 decembrie 2011, p. B1. (N.a.)

completat – în plus, nu avea de curățat decât două toalete. Așa că, pentru o parte din timpul petrecut acolo, Linda a fost de acord să gestioneze și un alt camping de mici dimensiuni, aflat lângă lacul Tioga.

Lindei îi plăcea mult partea socială a muncii ei, să stea de vorbă cu excursioniștii. Unul dintre turiștii ei favoriți era un alpinist solitar, în vârstă de 69 de ani, pe care-l știa sub numele de „Dl Brown". Escaladase rute foarte populare de pe toată suprafața parcului Yosemite, scobind de pe suprafața stâncilor ancore vechi care începuseră să se corodeze. Deși aceste ancore securizează corzile de siguranță ale alpiniștilor, deteriorarea lor poate avea consecințe fatale.[132] Ori de câte ori găsea o bucată de echipament gata să cedeze, dl Brown o înlătura și instala una nouă. I-a spus Lindei că făcea acest lucru de cincisprezece ani. „Bagajul pe care îl căra...", s-a minunat ea. „Oh, Doamne. Era cât un monstru." Deși îi admira generozitatea și rezistența fizică, era deopotrivă și îngrijorată pentru el. „Nu-ți faci griji că s-ar putea să cazi și să mori?" l-a întrebat ea. „Vaaaai, nuuuu", i-a replicat dl Brown cu un mormăit zgârcit de alpinist. „Știu ce fac." Alți doi turiști cunoscuți de Linda la job au fost Billy și Helene Outlaw[133] – numele de familie este real – un cuplu de rulotiști septuagenari. Când i-au pomenit de faptul că își căutau de lucru ca gazde în camping, Linda i-a prezentat șefilor săi. În scurt timp, și-au preluat atribuțiile la campingul Tioga Lake. Cam în aceeași perioadă, Linda a aflat că acest job nu li se potrivește tuturor. Unul dintre colegii săi, fost polițist în patrula de frontieră, a insistat să-și facă tururile zilnice înarmat. „A decis că nu poate trăi fără o armă în dotare", a explicat ea. „Dar gazda unui camping nu are voie să se înfurie. Oamenii nu vor veni într-un parc național dacă gazda din camping se înfurie. Au fost nevoiți să renunțe la el."

Vara petrecută de Linda lângă Yosemite s-a scurs lin până la mijlocul lui august. Atunci, anchetatorii au considerat că un vânător-arcaș singuratic a folosit rămurele și ace de pin ca să-și facă un mic foc de tabără – ilegal la acel moment – pentru a-și încălzi supa și a arde gunoiul din rucsac. Căutase căprioare

---

[132] Shelby Carpenter, „What Happens When Climbing Bolts Go Bad?" Outside website, 4 noiembrie 2015, https://www.outsideonline.com/2031641/what-happens-whenclimbing-bolts-go-bad (N.a.)

[133] Cuvântul outlaw poate avea înțelesul de „haiduc, nelegiuit, bandit, proscris". (N.t.)

în îndepărtatul Canion Clavey River din Parcul Național Stanislaus, la doar optzeci de kilometri vest de Junction Campground. Vântul a suflat jarul spre un tufiș uscat și așa a început al treilea cel mai mare incendiu de pădure din istoria Californiei. În următoarele două luni, Rim Fire transformase în cenușă o suprafață de teren de șaptesprezece ori mai mare decât Manhattanul.[134]

În septembrie, după ce fumul îngroșase deja și aerul din campingul ei, Lindei i-a venit timpul să plece. Și-a luat rămas-bun și apoi a apucat-o spre nord, către Fernley, ca să se alăture programului CamperForce al Amazon – a doua slujbă de lucrătură la care candidase. Parcările de rulote din apropierea depozitului forfoteau deja, rezervate în întregime de lucrătorii itineranți; locul era atât de înghesuit, încât trainerii Amazon le-au spus membrilor CamperForce că firma ia în considerare achiziționarea unui teren în apropiere, ca să-și construiască propria parcare de rulote. Linda nu-și făcuse rezervare; petrecuse cea mai mare parte a verii fără rețea de telefonie mobilă și internet. La 53 de kilometri sud-est de depozit, Linda a descoperit parcarea de rulote Sage Valley: un teren cu pietriș, împrejmuit, chiar lângă Autostrada 50, în Fallon, Nevada, mărginit de plopi și „parfumat” cu miasma cirezilor de pe pășunile din apropiere. Și aceasta era rezervată în întregime de cei de la CamperForce, dar a vorbit cu un manager înțelegător, care i-a făcut și ei loc.

Înainte de începerea sezonului de vârf din 2013, Amazon a difuzat cea mai recentă ediție, în format digital, a buletinelor de informare pentru potențiali muncitori. Prima pagină a ediției din iunie spunea: „CamperForce: valoarea prieteniei”[135]. Imitând tonul vesel al broșurilor pentru gazdele din campinguri, articolul făcea ca munca fizică dificilă din depozit să pară un fel de tabără de vară. „Un avantaj care valorează greutatea lui în aur este clădirea unor prietenii durabile!”, proclama cu entuziasm buletinul. „Cu toate că și recompensa în bani este o parte importantă a motivației [de a munci], prietenia este și ea în top! În fiecare an auzim povești despre prietenii și relații întemeiate aici, care continuă și după ce «Parada stopurilor de frână» pleacă de la Amazon.”

Asta era în contrast cu ediția din martie. Într-o secțiune

---

[134] „Man Charged with Starting Massive California Blaze”, The Associated Press, 8 august 2015. (N.a.)

[135] Amazon CamperForce Newsletter, iunie 2013, p. 1. (N.a.)

intitulată „Pregătiți-vă să faceți istorie în 2013!”[136], ți se recomanda un regim pregătitor de fitness și erau abordate câteva provocări ale vârstei înaintate:

Pregătirea fizică și mentală va fi cheia pentru un sezon de vârf de succes la Amazon. Nu putem spune cât de important este să ajungeți la Amazon pregătiți din punct de vedere fizic. Dacă nu faceți sport regulat, consultați-vă medicul despre recuperarea condiției fizice și redeveniți activi! Iată o sugestie fără niciun cost: ieșiți la plimbare! Mersul este o formă excelentă de a face sport. Nu costă nimic și este mai puțin solicitant pentru articulații decât alte activități sportive. Înainte de a porni, încălziți-vă mușchii cu câteva întinderi. Experții spun că, pe măsură ce îmbătrânim, structura de colagen din corpul nostru se modifică, reducându-ne flexibilitatea și gradul de mobilitate.

Ediția din aprilie a continuat cu menționarea unor provocări psihologice ale jobului. Sub titlul „La ce să te aștepți în primele câteva săptămâni din programul CamperForce de la Amazon” se spunea:

Primele tale săptămâni la Amazon pot fi un pic intimidante. Dimensiunile depozitului, acronimele care par a fi o limbă străină, scanerele de mână care se comportă ca și cum ar avea propria minte, totul te face să te simți copleșit...[137]

Între timp, felul în care Amazon îi trata pe muncitorii din depozite ținea prima pagină a știrilor din 2011. Acesta a fost momentul în care o anchetă a ziarului Allentown Morning Call a dezvăluit care erau condițiile – aproape la propriu – de muncă pe plantație. Nici când temperaturile treceau de 38 de grade Celsius în depozitul din Breinigsville, Pennsylvania, managerii nu voiau să deschidă ușile glisante pe unde se făcea aprovizionarea, de frica furturilor. În schimb, ancheta a dezvăluit că angajau paramedici care așteptau afară, în ambulanțe, gata să-i extragă din interior, pe târgi și în scaune cu rotile, pe angajații răpuși de căldură. Angajații au mai spus și că erau presați să îndeplinească obiective de producție uriașe, o strategie cunoscută în limbaj colocvial drept „managementul prin stres”. Amazon monitorizează productivitatea în timp real, analizând informațiile din

[136] Amazon CamperForce Newsletter, martie 2013, p. 1. (N.a.)
[137] Amazon CamperForce Newsletter, aprilie 2013, p. 1. (N.a.)

scanerele legate în rețea folosite de angajați în timp ce se deplasează și sortează mărfurile[138]. Laura Graham, membră a CamperForce care a lucrat pe post de colector în depozitul din Coffeyville, Kansas, mi-a spus că, de fiecare dată când scana un produs, pe ecranul aparatului îi apărea o numărătoare inversă, indicând câte secunde mai are pentru a ajunge la următorul produs, ca și cum ar fi atins nivelul următor într-un joc video. Era urmărit, de asemenea, și progresul în ceea ce privește obiectivele orare. Când nimerea, accidental, pe culoarul greșit și rămânea în urmă cu mai mult de cinci minute, sosea imediat un supervizor ca s-o dojenească. (Dincolo de presiunea psihologică, corpul Laurei s-a revoltat față de solicitările aparatului, care îi dicta cum să meargă între șaisprezece și treizeci și doi de kilometri pe zi, pe o podea de beton, într-o hală de 85000 de metri pătrați, pentru 11,25 de dolari pe oră. „Nu poate fi descrisă această stare fizică absolut deplorabilă”, mi-a spus ea. „Am început să simt niște dureri ascuțite în tălpi… și am sfârșit cu fasciită plantară.” N-au ajutat-o nici branțurile noi puse în pantofi. Pentru a face față, lua câte două pastile cu ibuprofen la jumătatea schimbului de noapte, care dura între 17:30 și 3:30, apoi mai lua două la final. În zilele libere, încerca să nu-și folosească deloc tălpile și stătea întinsă în pat, ridicându-se doar ca să meargă la baie sau ca să facă duș.)[139]

***

Cu toate astea, Linda nu a fost intimidată de niciunul dintre lucrurile auzite despre depozite. Nici nu era străină de munca fizică dură. „Am lucrat în construcții și am fost chelneriță de bar, o muncă mai grea decât cea din construcții”, și-a amintit ea. „De ce mi-aș face griji?” În plus, abia terminase un job de gazdă în camping la mai mult de 2700 de metri deasupra nivelului mării. În privința condiției fizice, și-a imaginat că asta o să conteze.

La începutul primei săptămâni de lucru, Linda a participat la seminare de inițiere și siguranța muncii. A aflat că fusese desemnată pe o poziție de „magazioner”, adică persoana care

---

[138] Unele dintre materialele despre monitorizarea depozitelor Amazon au apărut inițial în articolul meu „With 6,000 Jobs, What Is Amazon Really Delivering?”, Reuters, 17 iunie 2015, http://blogs.reuters.com/greatdebate/2015/06/17/with-6000-new-warehouse-jobs-what-isamazon-really-delivering (N.a.)

[139] Unele dintre materialele despre sistemele de urmărire a angajaților Amazon au apărut inițial în articolul meu „We’re Watching You Work”, The Nation ediția tipărită, 15 iunie 2015, p. 28. (N.a.)

aranjează pe rafturi mărfurile primite. Pentru a înțelege particularitățile acestui job, a urmat niște cursuri de ceea ce compania numește „învățarea procesului”.

Magazionerii împing cărucioare încărcate cu niște cutii galbene de plastic – cunoscute sub numele de „sacoșe” – pline cu articole nou-sosite, pe coridoarele cu rafturi aranjate ca la bibliotecă, unde Amazon depozitează mărfurile. (În jargonul companiei, aceste zone sunt numite „module de colectare”). Fiecare raft este împărțit cu ajutorul unor separatoare din plastic, formând unități denumite „lăzi”, iar magazionerii vânează neîncetat spațiile libere din aceste containere, ca să-și poată încărca mărfurile. Când depozitează un obiect, magazionerul trebuie să îndrepte spre codul de pe ladă un scaner de cod de bare și să scaneze și articolul care urmează a fi așezat acolo. Procesul este lent, pentru că angajaților li se spune să distribuie obiecte identice, care sosesc în același ambalaj, în lăzi diferite, împrăștiindu-le peste tot mai degrabă decât să le păstreze laolaltă. Asta face ca munca să fie mai eficientă pentru „colectori”, acei lucrători care aleargă pe culoare ca să adune produsele pentru completarea comenzilor clienților. „E ciudat rău!”, a spus Linda, amintindu-și varietatea pestriță de articole care ar fi putut împărți aceeași cutie. „Lichid de frână, lapte praf, fard de pleoape, o carte, leucoplast... sunt de toate acolo.”

După familiarizarea cu activitatea de magazioner, Linda și-a terminat prima săptămână cu ceea ce Amazon numește „încălzirea pentru muncă”: o serie de jumătăți de zile pentru a-i obișnui pe nou-veniți cu mersul pe ciment, așa încât să fie în stare să facă acest lucru timp de zece ore sau mai mult, când se termină perioada de inițiere. Linda ceruse un schimb de noapte, pentru că plata pe oră era mai mare cu 75 de cenți, aducându-i 12,25 de dolari pe oră, plus ore suplimentare. „Voiam toți banii pe care-i puteam câștiga”, a spus ea. Când a început programul complet, a lucrat de la ora 18:00 până la 4:30, cu două pauze de câte cincisprezece minute și una de treizeci de minute, pentru o masă rapidă. „Dormeam toată ziua”, a adăugat ea. „Asta îți cam schimbă viața”. După ce se trezea după-amiază târziu, avea în mod obișnuit o fereastră de trei ore ca să-și facă treburile prin casă, să-și pregătească un pachet și să plimbe câinele prin parcarea de rulote. Apoi făcea douăzeci și cinci de minute până la depozit.

Când începea fiecare schimb, Linda îmbrăca o vestă

reflectorizantă portocalie și își atârna de gât ecusonul necesar pentru cei de la pază, apuca un scaner încărcat recent și mergea la „trezire” – o ședință în care lucrătorii făceau niște întinderi, în timp ce supervizorii le anunțau obiectivele de productivitate. Apoi pornea la treabă, scanând codurile de bare de la UPS în timp ce depozita pe rafturi mii de produse. „Ai un cărucior cu paisprezece cutii pline ochi cu porcării chinezești”, mi-a spus ea. „Una dintre părțile deprimante era că știam că toate chestiile alea aveau să sfârșească într-o groapă de gunoi.” Acest aspect o demoraliza. „Te gândești la toate resursele consumate pentru ca acel obiect să ajungă acolo”, s-a minunat ea. „Și apoi e ceva de genul «Folosește-l. Aruncă-l».” Munca era obositoare. Dincolo de mersul în sus și-n jos pe culoarele fără sfârșit, se apleca, ridica, se ghemuia și se întindea, urca și cobora scări, totul în timp ce străbătea un depozit cam cât suprafața a treisprezece terenuri de fotbal. Locul era atât de mare, încât muncitorii foloseau nume de state pentru a naviga prin vastul interior; numiseră jumătatea vestică „Nevada” și jumătatea estică „Utah”.

La început de octombrie, după primele ei două săptămâni la job, a postat pe Facebook: „Dacă supraviețuiesc aici, o să fiu într-o formă fizică excelentă. Mă tot gândesc la The Biggest Loser” – referindu-se la competiția de slăbit difuzată la televizor – „și dacă ei pot s-o facă, și tu poți”. Totodată și-a repetat și o mantră pe care o știa de la Alcoolicii Anonimi: „Nu renunța înainte să se întâmple miracolul”.

La acel moment, Linda nu mai băuse de mai mult de două decenii. Mai demult în viață se confruntase cu o luptă pe care o considerase aproape inevitabilă – gustul pentru băutură era înrădăcinat în genele familiei și, chiar dacă n-ar fi fost așa, tatăl ei alcoolic păruse decis să dea această trăsătură mai departe. Până să termine liceul, o familiarizase deja cu ginul tonic pe care îl prepara în fiecare seară în blender, cu lămâie proaspătă și zahăr pudră. Stăteau amândoi până noaptea târziu, bând și vorbind. El începuse să joace la bursă și încerca s-o învețe câte ceva despre finanțe; ea îl considera un geniu. Aveau o rutină matinală. El deschidea ușa de la dormitorul Lindei. „Te duci la școală?” „Sunt mahmură”, gemea ea. „Oh, bietul copil!”, replica el, închizându-i ușa cu grijă.

Ca adult, Linda devenise o alcoolică foarte ocupată, impresionant de funcțională și tot mai dependentă și înrăită în dependența ei. Pentru scurt timp, a cochetat și cu

metamfetamina – nu atât pentru starea de euforie în sine – indusă rapid –, cât pentru că-i permitea să bea chiar mai mult până să se îmbete.

De câteva ori încercase să renunțe la alcool și apoi abandonase. Dar după o noapte de beție, a simțit că nu mai poate. S-a întors acasă în jur de 6. Când a intrat, copiii au privit-o fără o vorbă. „Totuși, chipurile lor spuneau totul – puteai citi pe ele dezamăgirea”, și-a amintit Linda. „Este oribil să aștepți pe cineva să se întoarcă acasă. Aștepți să vină și nu vine. Nu e frumos să le faci așa ceva celor pe care-i iubești.”

După aceea Linda s-a dedicat din nou renunțării la alcool, acum cu forțe proaspete. De data asta a reușit să se țină de program. Când se îngrijora că ar putea să cedeze, între întâlnirile de la Alcoolicii Anonimi, își suna sponsorul. În mod ciudat, așa a aflat și de niște tehnici care au ajutat-o să facă față lungilor ture de lucru de la Amazon. A devenit expertă în a se concentra la provocarea aflată chiar în fața ei, porționând problemele mari în bucăți cât o înghițitură pe care s-o poată mesteca, până când simțea că reușește să gestioneze situația în întregime.

„Ai spălat vasele? OK. Atunci du-te și spală-le și sună-mă după aia”, obișnuia să-i spună sponsorul ei. Linda freca farfuriile și paharele până sclipeau, apoi îl suna iar. „Ți-ai făcut patul?” era următoarea întrebare. Linda mergea să facă și asta. Și tot așa, până când reușea să treacă de momentul critic.

***

Linda nu era singura care se lupta cu provocările muncii în depozit. Pe 1 octombrie, OSHA[140] din Nevada a primit o plângere în legătură cu niște muncitori care suferiseră afecțiuni ale spatelui de la ridicarea unor cutii grele. O săptămână mai târziu, la unitatea din Fernley au sosit doi inspectori. Aceștia au verificat jurnalele companiei privitoare la istoricul accidentelor de muncă și au vizitat locul însoțiți de managerii Amazon. Vizita nu a durat mai mult de patru ore. Cazul a fost închis ceva mai târziu, chiar în ziua respectivă, cu un raport oficial care concluziona: „Unitatea raportează numeroase vătămări corporale, inclusiv ale spatelui, dar nimic în afara normelor pentru acest tip de muncă fizică”.[141]

Dincolo de extenuare și efort, Linda a spus că, pentru ea,

[140] Abreviere de la Occupational Safety and Health Administration, instituție care supraveghează aplicarea regulilor de protecție a muncii. (N.t.)

cea mai mare provocare a fost plictiseala. Ca să fărâmițeze orele, se juca în mintea ei. „Mai stau aici doar cinci minute, apoi plec. Demisionez. Gata, asta a fost!” își spunea ea, iar și iar. Așa mai reușea să reziste câteva ore, până la răsărit, când i se termina schimbul. Apoi, împreună cu colegii ei, ponta și ieșea din clădire printr-un loc amenajat cu detectoare de metal și pază, parte din strategia antifurt a companiei. (Mark Thierman, avocat din Reno, a reprezentat un grup de angajați sezonieri de la depozitele Amazon din Fernley și Las Vegas care au pretins că li se datorează salarii pentru timpul pe care l-au petrecut la coadă ca să treacă prin zonele de securitate ale companiei, timp care ajungea până la treizeci de minute pe zi. Deși în 2013 Curtea de Apel din Statele Unite pentru al nouălea circuit a decis în favoarea lor, Curtea Supremă a modificat verdictul, în anul următor.[142])

În ciuda plictiselii, Linda era recunoscătoare pentru un aspect al jobului său. „Cea mai bună parte era camaraderia”, a spus ea. „Aici mi-am făcut prieteni.”

Amazon a fost locul unde Linda a cunoscut-o pe Silvianne, astrologa alături de care va lucra mai târziu ca gazdă în camping, în munții San Bernardino. Înainte să ajungă la Fernley, pentru a se alătura CamperForce, Silvianne scrisese pe blogul ei:

Scena 1: Am plecat din partea de nord a statului New Mexico, mă îndrept spre nordul Nevadei pentru un job sezonier de lucrătură, colaborator la depozitele centrale ale Imperiului Malefic al Consumerismului, având înaintea mea o aventură temporară în inima fiarei. Un pas radical, dar altminteri necesar pentru finanțarea primelor etape ale călătoriei...

Silvianne era vecină cu Linda în parcarea de rulote Sage Valley. Își plimba des pisica, Layla, într-o lesă cu ham roz, iar acest obicei o transformase într-un soi de celebritate locală. Chiar și în depozit, oamenii o abordau ca s-o întrebe: „Tu ești

---

[141] Nevada Occupational Safety and Health Administration Inspection Report Number 317326056 (7 octombrie 2013). Acesta și alte articole au fost furnizate de Nevada OSHA, ca răspuns la o cerere din mai 2016, prin Nevada Open Records Act. (N.a.)

[142] Richard Wolf, „Justices Say Security Screening After Work Isn’t Paid Time”, USA Today, 9 decembrie 2014, http://www.usatoday.com/story/news/nation/2014/12/09/supreme-courtamazon-workers-security-screening/20113221 (N.a.)

cea care își plimbă pisica, nu?”

La fel ca Linda, Silvianne era magazioneră în schimbul de noapte. După cum se descria singură, avea o personalitate de tip A, așa că jobul i se părea înnebunitor. Adeseori, toate lăzile erau pline. Nu aveai loc să mai strecori nimic, cu niciun chip nu-ți puteai face treaba bine, și asta făcea depozitul să pară o versiune a castelului lui Kafka, conceput special să-i tortureze pe perfecționiști. Silvianne vizionase Orange Is the New Black și se trezise comparând viața deținuților cu viața ei. La început plângea de două-trei ori pe săptămână. („Sunt foarte emoțională”, a explicat ea. „Era foarte stânjenitor. Și asta pentru că îmi pasă prea mult.”) O durea spatele tot timpul, ceea ce era un lucru nou pentru ea – în afară de un junghi, două, în zilele când lucrase în alimentație publică, nu o mai supărase niciodată până atunci. Mai mult, se afla printre numeroșii angajați care aveau probleme cu electricitatea statică. Împinsul prin depozit al căruciorului plin cu lăzi de plastic părea să o încarce cu energie, mi-a explicat ea mai târziu. Odată s-a îndreptat spre niște rafturi metalice și a încercat să depoziteze o carte pe nivelul cel mai de sus. A întins mâna peste suprafața metalică și brațul i-a fost zguduit de un șoc, sărind înapoi reflex și aruncându-i cartea drept în față. În urma incidentului s-a ales cu buza umflată și gingia sângerândă. Cartea a aterizat cu fața în jos, pe podea. Când a privit spre ea, a zărit fotografia unui călugăr tibetan care îi zâmbea de pe ultima copertă. „Ce mai simț al umorului are și zeitatea mea!”, și-a spus ea mai târziu. (Problema încărcării cu electricitate statică nu era nouă. Când Silvianne s-a alăturat programului CamperForce, angajații din Fernley înaintau deja de doi ani reclamații oficiale cu privire la acest fenomen. În timpul inspecțiilor pentru siguranța în muncă realizate la nivelul statului, oficialii Amazon au spus că știu situația și că au legat rafturile de niște tije de împământare, instalând pe cărucioare și o beteală antistatică, pentru descărcarea electricității. Pentru că șocurile au continuat, au aplicat pe podea un produs denumit „Staticide”. Un oficial al companiei a declarat că acesta „a redus cazurile de descărcări electrice care-i afectează pe angajați”. Inspectorii n-au mai solicitat alte schimbări.[143])

Linda s-a mai împrietenit cu Jen Derge și Ash Haag, un

[143] Nevada Occupational Safety and Health Administration Inspection Report Number 315282491 (24 martie 2011) și 316230739 (7 februarie 2012). (N.a.)

cuplu cam pe la 30 de ani sosit în Sage Valley la început de octombrie. Locuiau în Manatee, o dubiță GMC din 1995 cu acoperiș înalt, vopsită în bleumarin și alb, fabricată în 1995, pe care o cumpăraseră cu 4500 de dolari în drumul lor spre Nevada. Vânzătorul lăsase 1000 de dolari din prețul de pornire. După ce o ținuse la vânzare timp de șase luni, voia s-o vadă plecată.

Jen Derge și Ash Haag pozează alături de dubița lor, Manatee

Jen și-a amintit cum le-a scos Linda din rulotă ca să le salute și cum trecea pe afară strigând „clătite, clătite!”, ca să anunțe că făcuse suficiente pentru micul dejun și mai avea și de dat. „O știi pe Linda”, a spus Jen. „Ea este nodul rețelei sociale!” În ziua când Ash aștepta o scrisoare specială de la nepoata ei – adresată „mătușii, domnișoarei Jen și Dubiței” –, Linda a fost prima care a auzit când a sosit poșta, de la recepția parcării de rulote. „Așa că a dat buzna în baie și a zis ceva de genul: «Ești aici?», iar eu i-am răspuns ceva de genul «Da!» Și ea: «Ce faci?» Și eu i-am zis: «Am parte de câteva minute doar pentru mine, Linda!»”, și-a amintit Ash. „Apoi ea a zis: «Ai primit ceva la poștă!» O iubesc.”

Înainte de a deveni nomade, Jen și Ash închiriaseră împreună o casă în Colorado Springs, unde amândouă se luptaseră cu perioade de depresie, tot mai dezamăgite de perspectivele de joburi care li se arătau înainte.

Jen crescuse văzându-și părinții muncind la King Soopers – băcănie deținută de Kroger –, un job pe care tatăl ei îl ura. „Vrem o viață mai bună pentru voi, copii”, îi spuneau mereu părinții, îndemnând-o să meargă la facultate. Însă

independența era mai importantă pentru Jen. A început să lucreze încă din liceu, ca ambalatoare și personal de întâmpinare la băcănie, pentru aproximativ 6 dolari pe oră. Mai târziu a obținut o bursă pentru un program de calificare intermediar. Dar nu vedea niciun motiv să meargă mai departe. „Peste tot e aceeași poveste”, a spus ea. „Îi vezi pe toți prietenii tăi că-și iau diploma de licență sau chiar mai mult de-atât și apoi nu-și pot găsi un job. Așa că pur și simplu n-am găsit niciun motiv să mă întorc la școală, cu toate că îmi place mult să învăț. Fie și numai chestiunea banilor, faptul că intri în datorii... ideea asta mă sperie atât de tare, încât nu-mi doresc așa ceva.”

Jen a lucrat la un magazin de artizanat și în niște librării părăginite, apoi a devenit asistent de bibliotecar la o școală. Aici a ajuns să lucreze ca subaltern al administratorului de software al bibliotecii din cel mai mare district din Colorado Springs. Lui Jen i-a plăcut mult acest job. „Era atât de distractiv, comunicam cu toți bibliotecarii, intram în computerele lor și le arătam toate chestiile mișto”, mi-a spus ea. Curând însă a devenit clar că șefa ei, care avea diplomă de masterat, era împinsă spre pensionare, în timp ce Jen prelua același nivel de muncă, la un salariu mult mai mic.

„Cei din generația mai în vârstă care au studii aprofundate sunt înlăturați și înlocuiți de tehnologie. Este foarte trist pentru oamenii aceștia cu asemenea calificări pentru care au muncit din greu”, a spus Jen. „Mă simțeam ca și cum mi-aș fi trădat șefa luându-i jobul, pentru că era o doamnă extraordinară.”

În același timp, Jen și-a dat seama că nu va fi niciodată în stare să capete un post ca al fostei ei șefe – care fusese trecut la o poziție inferioară –, indiferent dacă s-ar fi întors sau nu la facultate. „De ce să merg la școală când nu sunt disponibile decât posturi de începători?” s-a întrebat ea.

În același timp, Ash își văzuse părinții căzând din rândurile clasei mijlocii după ce tatăl ei, inginer electrician cu un salariu anual de șase cifre, fusese concediat în 2001. A fost prea mândru să accepte o slujbă plătită mai prost, cel puțin până când economiile familiei s-au epuizat. Apoi a sfârșit într-un job de șofer de autobuz școlar dimineața și de lucrător la Walmart pe timpul nopții.

„În orice caz, mi-am văzut părinții ajungând la 65 de ani fără pensie, înțelegi, și tot ce construiseră o viață întreagă a

dispărut pur și simplu. Și apoi, cu recesiunea, am văzut același lucru întâmplându-se multor oameni”, a spus Ash. Cu toate că se considerase întotdeauna o „conformistă”, a început să se teamă că, și dacă ar adera la toate regulile societății pentru a avea o viață de clasă medie superioară, nu va avea nicio garanție de stabilitate. Era sceptică în privința capacității Asigurărilor Sociale de a susține generația din care făcea parte atunci când va ajunge la bătrânețe. Și, deși cotiza la niște planuri de investiții pentru pensie și avea un fond individual pentru pensionare la Goldman Sachs, instituit de părinții ei pe când era copil, se temea că, la momentul când va avea nevoie de ele, nu vor mai valora nimic.

Ash se chinuia și cu împrumuturile pentru studii. Cei 30000 de dolari pe care-i împrumutase se înmulțiseră ca ciupercile după ploaie, atingând, cu tot cu dobândă, suma de 37000 de dolari, totul pentru o diplomă pe care nu reușise s-o obțină nici după șase ani de școală. Se simțise obligată ca după liceu să meargă direct la facultate – deși considera că la vârsta aceea „nu știi ce vrei, nu știi de ce ai nevoie și nu știi cine ești”— și a sfârșit studiind de toate, de la istoria artei până la fizică.

În timpul și după facultate, Ash a lucrat la o farmacie, o afacere de familie unde s-a simtit ca acasă. Însă o schimbare radicală a conducerii a modificat și atitudinea supervizorilor; a văzut atunci cum personalul loial, vechi, a fost presat să demisioneze. „Și societatea noastră se îndreaptă în mod evident spre același lucru”, a spus ea. „Nu mai sunt doriți angajații pe termen lung, pentru că atunci ai pensii, atunci trebuie să le acorzi măriri conform cu costul vietii și, dacă au lucrat multă vreme pentru companie, vor dori o mărire bazată pe merite.” Noul management, a spus ea, „își dorea efectiv oameni de care să se poată lipsi oricând. Și, ca să ai astfel de oameni trebuie să ai și joburi la fel. În acest fel, totul a devenit automatizat.”

În acest timp, Jen scotocea internetul în căutarea unor modalități alternative de trai. Studiase varianta minimalistă și mutarea într-o casă minusculă. Dăduse și peste CheapRVLiving.com. Treptat, a început să creadă că a găsit o cale de scăpare. Pentru Ash, mutarea într-un vehicul și condiția de nomad nu au reprezentat, inițial, cea mai tentantă alegere. S-a gândit la scheciurile clasice de la Saturday Night Live, în care Chris Farley joacă rolul lui Matt Foley, furgonetist

și speaker motivațional[144]. El îi avertizează pe copii să-și croiască un drum în viață dacă nu vor să ajungă să-și ducă și ei traiul într-o furgonetă. „Primul meu gând a fost că o să ajungem și noi ca tipul ăla și o să spunem: «Trăiesc într-o dubă, pe malul râului!»”, a zis Ash. În ciuda acestui lucru, a ajuns să îmbrățișeze ideea.

Planul era să alterneze între muncă și aventură, locuind într-un Subaru Impreza berlină, cadou de la mama lui Jen. După cum s-a dovedit, această mașină era dificil de transformat într-o casă. Cu toate că scaunele din spate erau rabatabile, nu era suficient loc să te întinzi decât dacă îndesai lucruri în spațiul pentru picioare dindărătul scaunelor din față, creând astfel un loc unde să-ți pui capul. Totuși, Jen și Ash s-au pregătit cât de bine au putut. Jen a tăiat niște pâslă din lână neagră în pătrate cu care puteau acoperi ferestrele, pentru intimitate. Ca să-și reducă numărul de bunuri, au pus un mesaj pe Craigslist – ATENȚIE, LICHIDARE: GRATUIT – și au scos pe iarbă toate lucrurile de care nu mai aveau nevoie. Anunțul îi chema pe oameni începând cu ora 9. Până la 8:30, tot ce scoseseră pe iarbă dispăruse. „Dacă spui «e gratis» oamenii vor găsi o utilizare pentru absolut orice”, a spus Ash. „Cineva a luat chiar și gunoiul!” (Și-a imaginat că trebuie să fi fost o greșeală.)

Prima lor aventură a fost să parcurgă Colorado Trail – mai mult de 770 de kilometri, din Denver până la Durango – fără oprire, timp de cincizeci și două de zile. Apoi s-au îndreptat spre depozitul Amazon din Fernley. Inițial, plănuiseră să intre în programul CamperForce locuind în Subaru. („N-ar fi mers”, a spus Jen fără ocolișuri. „Am fi renunțat.”) Din fericire, au găsit autoutilitara. Cu toate astea, cumpărarea ei le-a lăsat cam falite.

După ce s-a instalat în parcarea de rulote Sage Valley, cuplul a decis să meargă cu bicicleta la depozit, pentru prima tură cu program complet. Au considerat că va fi amuzant, pentru că drumul era în cea mai mare parte drept și mai economiseau și banii de benzină. Dar s-a întâmplat ca unul dintre cauciucurile lui Jen să se dezumfle încet, așa că au fost nevoite să se oprească la fiecare cincisprezece minute ca să-l umfle. Drumul le-a luat trei ore, dar tot au reușit să ajungă la timp ca să-și înceapă tura de zece ore. Când au ieșit din

[144] „Matt Foley, Motivational Speaker”, Saturday Night Live, NBC, 8 mai 1993. (N.a.)

schimb, la 5 dimineața, era întuneric și atât de frig, încât le clănțăneau dinții. S-au oprit la Walmart ca să-și mai ia câte ceva de îmbrăcat și apoi au mers cu bicicleta pe lângă traficul aglomerat de dimineață, în lumina orbitoare a răsăritului. „Eram cunoscute drept fetele care pedalează pe biciclete spre serviciu”, a spus Jen, râzând. După aceea au decis ca în timpul săptămânii să locuiască mai aproape de depozit, ca să economisească benzina. O parcau pe Manatee la Walmart sau la o benzinărie și se întorceau în parcarea Sage Valley numai în zilele libere.

Ca magazionere, și-au dat seama cât de utilă le era toată experiența lor recentă de drumeție. Cu toate acestea, Jen a spus: „Îți ia ceva până când te obișnuiești cu toate aplecările acelea, dar după două săptămâni ai mușchii necesari. Îi vezi pe oamenii ăia bătrâni și te gândești «Oh, Doamne, dacă ei pot s-o facă, eu de ce mă plâng?»”.

Lui Ash, munca i s-a părut „monotonă și solitară”. Ca să-și domolească oboseala, se distra uneori combinând creativ obiectele pe măsură ce le depozita, așezând de pildă o cutie de prezervative lângă una cu teste de sarcină. Folosea facilitatea „listă de dorințe” de pe website-ul Amazon pentru a cataloga „toate rahaturile uimitoare și uluitoare pe care le așezăm pe rafturi”. Acestea includeau viermi de ceară vii, un urs de jeleu de 2,5 kilograme, un harpon, o carte intitulată *Venus with Biceps: A Pictorial History of Muscular Women*, un dop anal atașat la o coadă de vulpe din pluș, o jumătate de kilogram de monede americane vechi, un slip de bumbac cu găuri pentru patru picioare, numit „chiloți pentru amândoi” și un dildo cu tematică Batman[145].

Până la final de octombrie, temperaturile din Fernley scăzuseră sub zero grade.

În preajma Halloweenului, în parcări s-a așternut un strat subțire de fulgi de nea.

[145] Apetitul americanilor pentru jucării sexuale – indicat de numărul mare și de varietatea dildourilor și dopurilor anale care trec prin depozitele Amazon – este motiv de uimire pentru mulți angajați. Și, cu toate că cele mai multe „noutăți pentru adulți” sunt ambalate în plastic negru, imediat ce ies din zonele de descărcare puține scapă neobservate. O magazioneră CamperForce își amintea amuzată de momentul în care a primit o cutie cu șaizeci de dildouri montate pe ventuză. Le-a aranjat pe toate pe rafturi, cu ventuzele lipite de cutii, stând semețe. „Când dădeai colțul, pe tot coridorul nu vedeai decât vârfurile alea”, a spus ea, râzând. „Bineînțeles, a trebuit să mergem cu toții prin depozit și să ne spunem unii altora: du-te să te uiți la C23!” În mod normal și-ar fi făcut griji să nu enerveze managementul, dar „erau ultimele două săptămâni de muncă acolo, așa că ce puteau să-mi mai facă?”. (N.a.)

Zăpada adevărată a venit cu o săptămână înainte de Ziua Recunoștinței. Vremea cea mai câinoasă a lovit în decembrie – când temperaturile au coborât mult sub limita de îngheț, mai ales noaptea. Ca să poată dormi în frig, Jen și Ash au început să-și pună pe ele toate hainele pe care le aveau, după care se îngropau într-o colecție întreagă de pături și saci de dormit, plus o plapumă și o pătură de armată. În nopțile în care lucrau, când așezau tabăra lângă depozit, porneau timp de zece minute un mic încălzitor cu propan, înainte de culcare; își țineau tălpile pe el și se uitau cum transpirația adunată după atâtea ore de mers se transformă în norișori de abur. Chiar dacă turele de noapte le făceau să se simtă ca niște „Amazombies”, erau recunoscătoare pentru programul pe care și-l aleseseră. „Pe parcursul celei mai reci părți din ciclul de 24 de ore, noi eram înăuntru, la căldură, și asta a fost o chestie foarte importantă”, a spus Ash.

La momentul când iarna s-a așternut peste parcarea de rulote Sage Valley, Linda avea un coleg de CamperForce, Carl, care trăia în cort și nu lucra decât în tură de zi. Din moment ce Linda era la depozit pe timpul nopții, l-a îndemnat să doarmă în rulota ei, unde era cald – pornea un încălzitor alimentat la rețeaua electrică din parcare, ca să economisească propanul –, însă Carl spunea mereu „Nu, nu, nu. E confortabil în cort, sunt bine”. În acest timp, chiar și rulotiștii experimentați o duceau destul de greu. Unii dintre ei aveau trucurile lor ca să locuiască într-un oarecare confort, de exemplu, înfășurau furtunurile de apă în bandă termoizolatoare și acopereau ferestrele cu folie izolatoare cu bule. (După câțiva ani, Amazon a creat o pagină web pentru candidații la programul CamperForce, intitulată „Pregătiți-vă echipamentele pentru iarnă”, în care îi sfătuiau pe oameni să-și acopere ferestrele cu folie termocontractabilă și să pună izolatoare reflectorizante peste gurile de aerisire. Erau menționate și link-urile necesare pentru achiziția ambelor materiale – de unde altundeva? – de pe Amazon.com.) Dar existau și niște limitări. Linda s-a debranșat de la racordurile de apă. Când a încercat însă să deconecteze și furtunul de canalizare, a descoperit că resturile dinăuntru înghețaseră deja. „Un cornet imens de «răhățată» stătea înțepenit acolo. Am zis ceva de genul: «Asta-i nasol de tot!»”

Phil și Robin DePeal din Michigan, care dețineau cândva o afacere cu deșeuri, duceau aceeași luptă. Au cumpărat un

proiector și încercau să se folosească de el pentru a dezgheța furtunul cu deșeuri înghețate, dar fără niciun rezultat. Între timp, unul dintre eroii Lindei – Jim Melvin, autorul blogului Jimbo’s Journeys, cel care îi atrăsese atenția asupra joburilor sezoniere de la Amazon – s-a repezit în oraș ca să cumpere un pat pentru căței cu pătură electrică și un încălzitor pentru Chica, câinele lui chihuahua care n-avea decât un kilogram.

Linda a început să-și facă visuri despre următoarea ei destinație, care trebuia să fie mai caldă și mai puțin extenuantă. Ca mulți dintre vecinii ei, plănuia să campeze pe terenurile publice care înconjurau orașul Quartzsite din Arizona. Regiunea respectivă, acest Shangri-la al migratorilor, așezat în deșertul Sonora, atrăgea zeci de mii de vizitatori de iarnă și găzduia diferite evenimente în acest anotimp, de la hectare întregi de bazare și talciocuri până la expoziții pentru colecționarii de roci și pasionații de rulote, alături de sute de adunări sociale relaxate. Linda abia aștepta să ajungă la una dintre aceste adunări, Reuniunea Vagabonzilor Motorizați, care avea loc aici în luna ianuarie. Când le-a menționat despre asta lui Jen și Ash – care auziseră de acest eveniment, dar încă nu știau încotro s-o apuce după Amazon –, acestea au decis să i se alăture. „Nu ne hotărâserăm încă pentru călătoria aceea la RVM, dar apoi, când am auzit-o pe Linda, am zis: OK, trebuie s-o facem și noi”, își amintea Jen. Silvianne plănuia și ea să meargă.

Dar iarna nu s-a dat bătută atât de ușor. Au urmat săptămâni cu muncă suplimentară obligatorie, până la norma de cincizeci de ore săptămânal. Fiindcă se apropia Crăciunul, lăzile de pe toate rafturile erau pline ochi cu mărfuri, coșmarul magazionerului. „Eram la capacitate de 120 la sută pentru ultima lună și jumătate, așa că, ori de câte ori scanai o ladă și încercai să pui ceva în ea, scanerul făcea ceva de genul «EE-nu! EE-nu! EE-nu! EE-nu!» și trebuia să aștepți înainte de a putea încerca lada următoare”, a spus Ash. „Oamenii mișunau peste tot ca nebunii. N-aveai unde să arunci un ac, îți venea să te dai cu capul de pereți.” Frustrați, magazionerii trebuiau să vâneze în continuare spații, până găseau puținele lăzi în care mai era loc. În același timp, supervizorii le spuneau să mențină ritmul, să-și facă „norma”, pentru că „trebuie să ne facem numerele”. Mai târziu, Amazon avea să relateze că acea perioadă a fost cel mai productiv sezon de sărbători din toate timpurile. Numai pe 2 decembrie (așa-numita Cyber Monday,

prima zi de luni de după Ziua Recunoștinței), clienții au comandat în jur de 36,8 milioane de produse – cam 426 de comenzi pe secundă – ajutând compania să crească vânzările totale din 2013 la un record de 74,45 de miliarde de dolari.[146]

Pe fondul acestor evenimente, Linda a tras o sperietură zdravănă în legătură cu starea ei de sănătate. Rezistase destul de bine, în ciuda inflamației de la încheietura dreaptă provocate de scanerul UPC. Dar pe 15 decembrie, cu două săptămâni înainte de ultima ei zi la depozit, a început să aibă stări de amețeală. Nu-și dădea seama ce i le cauzase. Și alții se simțiseră așa, iar unii credeau că ar fi din cauza aerului închis din depozit. Linda a rezistat timp de o oră, dar încercările ei de a trage aer în piept n-au ajutat-o, așa că a fost condusă de un coleg la AmCare, unde personalul medical i-a luat tensiunea: 60 cu 48 —suficient de scăzută cât să cheme o ambulanță.

La spitalul din Reno, la o jumătate de oră de mers cu mașina spre vest, Lindei i s-au făcut o tomografie și raze, însă nu a primit un diagnostic clar. „Asistenta de la spital a spus că s-ar putea să am o compresie a nervului vag”, își amintește Linda. „Din cauza asta îți pierzi cunoștința. E o afecțiune provocată de inflamație.” Părea sceptică, fiindcă nu avea impresia că a tras atât de tare de ea. În orice caz, a primit recomandarea să fie urmărită de medicul ei curant. „Da, exact asta o să fac când ajung acasă”, a spus ea, râzând. Ca mulți dintre lucrăturiștii pe care i-am întâlnit chiar înainte să intre în vigoare Legea Îngrijirii Accesibile, Linda nu era asigurată. Și, pentru că nu au și adus-o înapoi în parcarea Sage Valley, a trebuit să sară cu 172 de dolari pentru taxi. În următoarele zile s-a simțit slăbită și și-a luat câteva zile libere, fără plată.

Programul CamperForce era pe terminate. Cei mai mulți dintre lucrători au plecat chiar înainte de Crăciun, ca să poată petrece sărbătorile alături de familiile aflate departe. Linda s-a oferit să rămână până pe 30 decembrie. Voia să câștige cât mai mulți bani cu putință. În plus, nu se simțea pornită să sărbătorească.

După mai mult de patru luni în schimbul de noapte, era ca într-o transă întreruptă doar de durerile care îi radiau din încheietura dreaptă, cea cu care mânuia scanerul. Jobul acela repetitiv și automat nu presupunea niciun efort de gândire: depozitezi mărfurile pe raft, îndrepți scanerului spre articole,

---

[146] „Record-Setting Holiday Season for Amazon Prime”, BusinessWire, 26 decembrie 2013. (N.a.)

unul după altul, apeși pe buton și ții apăsat, aștepți să auzi piuitul care înseamnă că laserul roșu a găsit marcajul – codul de bare –, apoi mergi mai departe. Ce-ți aducea această activitate în afară de un salariu? Fiecare articol scanat de Linda era un pixel dintr-o imagine care o deprima. Unii lucrători din CamperForce își spuneau „Spiridușii lui Moș Crăciun”. Asta le oferea o cale de a se mândri cu munca lor, fiindcă presupunea că expediază cadouri, împart bucurie. Cu toate astea, Linda nu s-a îmbătat cu apă rece – se simțea mai puțin ca un spiriduș și mai mult ca o rotiță în cel mai mare distribuitor automat de produse din lume, iar experiența aceasta o amorțea cu totul. „Voiam să mă deconectez de spiritul Crăciunului după ce văzusem toate porcăriile alea”, a spus ea. În afară de faptul că le-a trimis daruri nepoților, a ignorat sărbătorile. Când depozitul s-a închis, de Crăciun, așa a făcut și ea. Linda a petrecut toată ziua singură, odihnindu-se în rulota ei.

Totuși, dincolo de oboseală exista și un oarecare sentiment de mândrie. Atinsese un obiectiv, trecuse prin întâiul ei an ca lucrăturistă, finalizase două joburi sezoniere – cel de gazdă în camping și cel de la CamperForce – și în același timp se adaptase și vieții frugale, nomade, în rulota ei. Se simțea autosustenabilă și liberă. Însă acesta era doar începutul. Următorul pas era să-și găsească un trib, o comunitate, ceea ce unii nomazi numesc „familiota”. Cel mai bun loc pentru asta era Reuniunea Vagabonzilor Motorizați, un eveniment de iarnă care dura două săptămâni și care avea să înceapă curând în Quartzsite.

„Hai să plec naibii de aici!” și-a spus ea. „Apasă pedala până la podea. Hai să mergem!” Pregătită pentru o pauză și pentru vreme mai caldă, Linda s-a îndreptat spre Arizona.

Pe când restul celor din CamperForce fugeau din Fernley ca să sărbătorească Anul Nou, unul dintre lucrători a rămas pe loc. Era Don Rotarul, fostul director de software care îmi scrisese o adevărată odă de slăvire a lucrăturismului și care apare aici sub pseudonim. Don a fost primul membru al CamperForce întâlnit de mine, un povestitor inteligent și amuzant care a petrecut ore întregi delectându-mă cu istorioare despre viața pe drumuri. Inițial era planificat să lucreze în ultima sa tură în CamperForce pe 21 decembrie. Planurile sale post-Amazon includeau trecerea prin Quartzsite

– îl numea „Burning Man[147] pentru boșorogi” – și vizita la niște prieteni din Colorado Rockies. În schimb, s-a întâmplat ceva foarte neobișnuit. În cei trei ani în care am scris despre angajații din CamperForce, n-am mai asistat niciodată la așa ceva – Amazon i-a oferit lui Don un job cu normă întreagă, pe toată perioada anului. „Hei, am 70 de ani, cine o să mă mai angajeze?”, a glumit el într-un e-mail. În jargonul companiei, Don era pe punctul să devină „colaborator Amazon”. În depozit, urma să fie ceea ce lucrătorii CamperForce și alți muncitori sezonieri numeau – cu invidie sau uneori în derâdere – un „ecuson albastru”, referindu-se la cardurile de acces ale lucrătorilor cu uniforme albastre, purtate de angajații permanenți.

Într-un alt e-mail, mi-a cerut să nu-i pomenesc numele în materialele mele și mi-a explicat și de ce:

Ca aparatcici abia intrați în sistem, s-ar putea să nici nu avem voie să vorbim cu media despre durerile de moarte, dislocările de membre sau mai rău. Așa că acum stau cu grijă. Înainte era altfel – ca lucrăturist îmi puteam permite o atitudine insolentă, nesăbuită, față de mașinațiile apăsătoare ale Americii Corporatiste, dar acum eu sunt ei. Am nevoie de jobul ăsta...

Nu-mi permit să fiu celebru. Dacă ies în mass-media națională, chiar și colateral, Departamentul de Resurse Umane o să termine repede cu mine și într-o zi, când o să-mi fac apariția la depozit, ecusonul n-o să mai fie valid, ca să pot intra în clădire. Asta se cheamă AIS (Amazon Întoarce Spatele) și nu există nicio posibilitate de recurs, din moment ce sunt angajat „la dispoziția angajatorului”.

Îmi pare rău dacă mă port ca un paranoic, dar Departamentul de Resurse Umane NU este prietenul meu, oricât de mult ar insista că este. Rolul său e validat prin eliminarea merelor stricate și a scandalagiilor. Eu nu sunt atât de curajos ca Nadejda Tolokonnikova (și nici nu arăt așa de bine ca ea)[148].

În câteva luni, Don și-a plătit datoriile, și-a făcut niște lucrări dentare de mult amânate, și-a cumpărat ochelari noi, a

---

[147] Burning Man este un festival concentrat pe comunitate, artă, exprimarea sinelui și încrederea de sine, organizat anual în vestul Statelor Unite. (N.t.)

[148] Pe când Don scria acest e-mail, Tolokonnikova, membră a Pussy Riot, o trupă punk disidentă, tocmai fusese eliberată dintr-o închisoare din Siberia. (N.a.)

depus niște bani la Roth IRA[149] și a început să facă economii pentru un Harley.

[149] Cont privat pentru pensionare cu anumite facilități fiscale. (N.t.)

Capitolul șase.

Locul de întâlnire

Această câmpie era un loc pașnic și liniștit – o Grădină a Edenului pe roți[150]*, capabilă să-și aleagă singură latitudinea și longitudinea și să urmeze vremea plăcută de-a lungul unui an întreg, un rai ai cărui locuitori își puseseră propria viață în centrul preocupărilor lor, comprimând-o într-un spațiu minim, un miracol al aranjamentului interior la care se adaugă mobilitatea.*

E.B. WHITE

Când mergi spre vest pe Autostrada interstatală 10, în lumina apusului de ianuarie, din deșert îți apare o viziune stranie. Mii de pistrui luminoși sclipesc la poalele munților Dome Rock, ca și cum culmile de stâncă ar fi înconjurate de un lac uriaș care reflectă lumina. De aproape, punctulețele luminoase se separă într-o spuzeală de rulote ale căror parbrize prind ultimele raze de soare. Acesta este orașul Quartzsite din Arizona. În cea mai mare parte a anului dormitează, un avanpost singuratic aflat între Los Angeles și Phoenix, cu două opriri pentru camioane și cu temperaturi destul de ridicate încât să te facă să halucinezi. În infernul verii, are mai puțin de 4000 de locuitori[151]. Vizitatorii sunt depășiți numeric de vălătucii de ciulini. Dar în fiecare iarnă, când zilele devin blânde și plăcute, sute de mii de nomazi curg din toată țara și din Canada, transformând orașul într-o metropolă răsărită peste noapte și poreclită „Locul de întâlnire”. Unii dintre cei sosiți aici sunt nordici iubitori de distracții, care migrează iarna spre sud – oameni cu pensii generoase sau pensionari norocoși, ale căror economii au reușit să supraviețuiască astfel colapsului din 2008 –, în timp ce alții sunt supraviețuitori agățați de marginile zdrențuite ale contractului social. Situația fiecăruia se reflectă în nivelul locuințelor mobile care fac paradă pe Strada Principală.

Sosesc mașini și camionete etalând tot felul de copertine, de la cele Airstream, din aluminiu sclipitor, până la containere de marfă modificate și adaptate ulterior prin montarea de uși

---

[150] E.B. White, „One Man’s Meat”, Harper’s Magazine, mai 1941, p. 665. (N.a.)

[151] Populația permanentă – 3626 de persoane, potrivit recensământului din 2015, din SUA, https://factfinder.census.gov/faces/nav/jsf/pages/community_facts.xhtml# (N.a.)

și ferestre, sau rulote în formă de lacrimă de mărimea unui cort mic, pentru două persoane. Este posibil să zărești și o căsuță cu ferestre de tip lucarnă, acoperiș în două ape și decoruri dantelate, montată pe o platformă cu ax tandem, sau o camionetă târând după ea o barcă pe care proprietarul o va instala aici pe post de apartament improvizat. Mai există și zeci de autobuze școlare scoase din uz. Câteva dintre ele sunt încă vopsite în galbenul specific, în timp ce pe altele au fost desenate cu aerograful scene din sălbăticie sau vârtejuri psihedelice. Unele au fost convertite în case elaborate, cu sobe cu lemne și canapele. Câteva dintre ele sunt afacere și casă deopotrivă, inclusiv Bus Stop Ice Cream & Coffee Shop – un autobuz retro, în culorile curcubeului, care arată de parcă i-ar fi aparținut unui Ken Kesey al zilelor noastre, al cărui drog preferat este espresso – și un atelier de fierar cu o nicovală drept logo și sloganul „Reciclarea deșeurilor din societate, de la Ciocanul & Mâna”[152]. Mai erau și camionete rablagite, cu cabinele încorporate în platformele de încărcare, rulote elegante tractabile cu antenă de satelit și rable paradite, atât de încărcate cu tot felul de lucruri, încât osia zgâria asfaltul. Unele dintre aceste vehicule erau imaculate, iar finisajele lor din crom sclipeau în lumina soarelui. Altele erau pișcate de rugină și scoteau nori negri pe țeava de eșapament. Câteva afișau rugăminți pentru donații. Pe acoperișul unui sedan era legată o canistră goală, pe care scria cu vopsea „AJUTAȚI-NE FAMILIA SĂ ÎNCEAPĂ O AFACERE” și adresa unui website pentru o campanie de tipul „Go Fund Me”. Pe spatele unei rulote instalate pe platforma unei camionete vechi scria, cu litere de tipar negre și ordonate, „ADĂPOST PENTRU OAMENII STRĂZII” și „DUMNEZEU SĂ VĂ BINECUVÂNTEZE”. Dedesubt era și o listă de dorințe: „NEVOI: BENZINĂ, BANI, O RULOTĂ MAI MARE”.

[152] http://www.fulltime.hitchitch.com/dec2010-1.html; Joe Vachon, fierarul însuși: http://joetheblacksmith.com (N.a.)

O rulotă de tip pickup cu înscrisuri de natură religioasă și rugăminți de ajutorare, parcată la McDonald’s-ul din Quartzsite

Merită menționat că nu poți evalua mereu posibilitățile financiare ale oamenilor doar uitându-te la rulotele lor. Unele dintre locuințele parcate în preajma locurilor de muncă, de exemplu, seamănă cu genul de vehicule de agrement pe care unii le-ar putea asocia cu turiștii avuți. Când am început să vizitez parcările de rulote în care stăteau muncitorii din programul CamperForce, m-am întrebat mirată: *Ce caută aici iahturile alea strălucitoare, cu antene de satelit?* Și am aflat două lucruri: mai întâi, unele dintre rulote reprezintă case provizorii și pentru muncitorii bine plătiți de pe câmpurile petrolifere, care au bani de aruncat pe jucării scumpe. În al doilea rând, mulți oameni nu au rulota în proprietate deplină. La fel ca orice altă piață imobiliară, este posibil să fi cheltuit prea mult și să ajungi captiv într-un cerc al datoriilor, în care te zbați ca să-ți plătești ratele. Și, din nefericire, la fel ca în cazul caselor tradiționale, și rulotele pot intra la apă.

Abia ne târâm în traficul congestionat. Cu toate astea, nimeni nu pare să se grăbească. Pe lângă casele mobile se văd și vehicule de teren prăfuite, care se întorc din aventurile prin deșert – călătorii poartă eșarfe și ochelari etanși și arată de parcă ar fi fost tăvăliți prin zahăr pudră. Tirurile își fac loc spre parcările supraaglomerate, blocând benzile de ieșire. La intersecții, oameni în vârstă pe scutere speciale pentru dizabilități și baby boomeri împingând căței aflați în cărucioare așteaptă să poată traversa. Adolescenți cu codițe și tineri de 20 și ceva de ani cu rucsacuri uzate stau așezați pe bordură. Tribul lor își spune în multe feluri – crust punk, pușți obraznici,

călători sau Curcubeie, cu referire la adunările Rainbow Family[153] la care participă mulți dintre ei. Unii dintre acești puști fac autostopul ca să plece din oraș – spre Yuma, spre Phoenix, oriunde. Alții țin în mâini pancarte prin care cer bani. Totuși, ei nu consideră acest lucru cerșit, ci „fluturarea unei pancarte” sau „colectă”, sau „banuplus”— prescurtarea de la „un bănuț în plus” – și asta faci când rămâi fără bani de benzină. Mulți dintre cei mai în vârstă le aruncă priviri răutăcioase, dar alții le fac jocul. O casieră cu părul alb de la Dollar General încasează banii pe două cartoane de câte șase sticle de bere Miller Genuine Draft pentru un tip în hanorac maro, cu codițe blonde; râde când el îi întinde în glumă palma cu o grămadă de pietricele colorate drept plată, în loc de bani. La coada de la poștă se iscă o dezbatere aprinsă între un nordic fugit spre sud și un vagabond tânăr, cu o mustață cu vârfurile lungi și răsucite. Oamenii sunt ființe spirituale care transcend această planetă? Sau sunt doar niște gunoaie nenorocite care au umplut Pământul? Când vine seara, puștii se retrag în taberele din deșert. Așezați în jurul focului, trec de la unul la altul sticlele de whisky, zdrăngănesc la chitară, perpelesc hotdogi, rulează jointuri, își omoară timpul.

Până la cina care începe după-amiază târziu, multe dintre restaurantele din oraș sunt deja ticsite. La Silly Al, o pizzerie foarte populară, seniorii dansează în stilul Electric Slide și ascultă o trupă locală al cărei repertoriu include o piesă a trupei Barenaked Ladies care începe așa: „Dacă aș avea un milion de dolari / Ți-aș cumpăra o casă”. În alte zile, cântă la karaoke. O femeie uscățivă cu o pălărie roșie de pai avansează pe ringul de dans în scuterul ei pentru dizabilități și fredonează cu un vibrato grav „Lookin’ out My Back Door” de Creedence Clearwater Revival. Cât durează soloul pițigăiat de chitară, desenează opturi în mijlocul încăperii, iar publicul izbucnește în urale.

Localul Main Street Eatery and Laundromat dă pe-afară de clienți care vin să mănânce, să-și spele hainele și chiar să se spele ei înșiși. În partea din spate, dușul costă 7 dolari și vine cu o litanie întreagă de reguli afișate: „Limită de timp: douăzeci de minute”, „Fumatul interzis”, „Vopsitul și nuanțarea părului interzise” și „Fără pantofi în cabine”. Polițiștii îi iau la întrebări pe puștii de la Curcubeie, care pierd

[153] O contracultură apărută aproximativ în anii ’70, care promovează asocierea liberă și lipsa liderilor și ai cărei membri sunt uneori nomazi. (N.t.)

vremea pe lângă intrare. Un client de la spălătorie o ține întruna cu o cometă care va distruge universul (și cum Obama nu poate face nimic în legătură cu asta). Un bătrân cărunt stă în parcare, cu spatele rezemat de un gard de plasă, aruncând o piatră pe care un terier Jack Russell i-o aduce zelos înapoi, iar și iar. „E un copoi vânător de roci!”, hohotește el când mă vede privindu-l. (Căutarea de pietre semiprețioase în deșert – cunoscută mai degrabă drept „vânătoarea de roci” – este hobby-ul local preferat.)

Proprietarii de restaurante nu sunt singurii care se chinuie să facă un bănuț. În fiecare an, în Quartzsite descind vânzători de tot felul care își instalează chioșcuri temporare sau redeschid magazine la stradă închise în afara sezonului, postând afișe prin tot orașul. „Dl Motorhome are CELE MAI CURATE rulote din QUARTZSITE”, declamă un comerciant a cărui pază, cu un zâmbet tulburător de alb, apare pe o serie de afișe. „Nu este un miraj, ofertele sunt reale”, trâmbițează reclamele unui competitor, RVs for Less. „MIC DEJUN GRATUIT CU CLĂTITE”, scrie pe un panou de la intrarea în La Mesa RV, un alt dealer de rulote. În șase dimineți pe săptămână, seniorii se așază la rând pentru o masă caldă într-o încăpere denumită Silver Buckle Customer Corral, pe fondul reclamelor televizate pentru case motorizate pe care cei mai mulți dintre ei nu și le pot permite. (Tratează aceste reclame ca pe predicile de la cantina săracilor – zgomot de fond obligatoriu pe care trebuie să-l ignori.) Mai există zeci de locuri cu servicii auxiliare pentru rulote, de la spații pentru debarasat gunoiul până la vânzări de panouri solare și ateliere pentru reparat parbrize uzate. Ca să iasă în evidență, unii folosesc nume naive: *Mai multă Benzină, Mașină de tractare, Proctolog de rulote*. Alții năzuiesc mai sus. La Schartel Pinstriping Services există un cort în vârful căruia se lăfăie o cruce uriașă și un panou pe care scrie: „Speranță pentru America. America e cu Isus”.

Toată lumea vânează încasări cât mai rapide, promițând prețuri extrem de mici. „Stivuim mai bine & Vindem mai ieftin”, promite un afiș. „Totul trebuie să meargă!”, spune altul. În magazinele de alimente recuperate – cunoscute și sub numele de magazine de „resigilate” –, cumpărătorii găsesc la prețuri foarte scăzute alimente cu termen de vânzare expirat, în cutii strivite și conserve zgâriate. Dincolo de fațada vopsită cu un roz sinistru, într-un magazin denumit Addicted to Deals

se cumpără DVD-uri – trei pentru zece dolari – și vitamine expirate. „Locul ăsta te bagă în sperieți”, a scris online unul dintre clienți. „E ca și când o cameră de cămin studențesc și un Kmart abandonat au avut un copil nedorit, l-au vopsit cu un roz de Pepto-Bismol și i-au dat drept nume o expresie întreagă.”[154]

Quartzsite nu oferă prea multe în genul celor pe care oamenii de la oraș le-ar considera „cultură”, dar aproape toată lumea vizitează librăria Reader’s Oasis[155], aflată la capătul estic al Străzii Principale. Librăria este deținută de septuagenarul nudist Paul Winer, a cărui piele pare de-a dreptul lustruită și care se plimbă pe culoare fără nimic altceva pe el decât un suspensor tricotat. Când este frig, își trage pe el un pulover. Paul își permite să țină librăria deschisă tot timpul, pentru că, din punct de vedere tehnic, nu este o construcție permanentă, ceea ce presupune taxe mai mici. Nu are pereți adevărați, ci doar un acoperiș de foișor deasupra podelei, care nu e decât o platformă de ciment. Spațiul dintre ele este unit prin niște prelate. Câteva containere de transport și o rulotă sunt anexele. Revista *Trailer Life* a numit această improvizație „ultima modă în arhitectura din Quartzsite”. În cariera lui de dinainte, Paul a susținut concerte sub numele de Sweet Pie, pianist nudist de boogie-woogie, cunoscut pentru imnul său „Să-i fut dacă nu știu de glumă” și încă mai cântă uneori, spontan, la un pian de mici dimensiuni aflat în fața magazinului, nu prea departe de o secțiune discret mascată cu cărți pentru adulți. Există și o secțiune creștină, dar aceea se află în spate și de obicei Paul trebuie să-i ajute pe oameni s-o găsească. „Se țin după curul meu gol, în căutarea Bibliei”, declară el.

Cei care caută religia într-o manieră mai demodată se îndreaptă spre celălalt capăt al Străzii Principale, la vest de Reader’s Oasis, unde un acoperiș vopsit în alb și violet găzduiește Last Call Tent Ministries. La slujba de la 7 dimineața, un predicator călător zdrăngăne la o chitară Stratocaster aurie, răspândind lumina lui Isus. „Această lumină va fi zărită în lumea întreagă!”, răcnește el. „Ea nu există doar în cortul acesta. Nu există doar în Quartzsite. Nu există doar în Arizona. E uriaaaaașă! Mai mare și mai bună de-

[154] https://www.yelp.com/biz/addicted-deals-quartzsite (N.a.)
[155] Bill Graves, „Inside the Desert Bazaar – Quartzsite”, Trailer Life, noiembrie 1999, p. 118. (N.a.)

atât!”[156] După fiecare slujbă, enoriașii se apropie de amvon ca să fie miruiți. Predicatorul psalmodiază și îi apucă de umeri, provocându-i pe credincioși – inclusiv o femeie în cârje – să cadă inerți în brațele deschise ale celorlalți participanți.

Zeci de mii de nomazi iau parte în fiecare an la spectacolul de iarnă din Quartzsite. Orașul are doar trei moteluri micuțe, dar mai mult de șaptezeci de parcări de rulote cu nume care promit relaxare: Arizona Sun, Desert Oasis, Holiday Palms, La Mirage, Paradise, Winter Haven, Scenic Road. (Ultima dintre ele are și un motto – „Bucurându-te de viață pe prima bandă”— care rezumă prezentarea sa comercială generală.) Cu toții taxează în medie cu 30 de dolari pe noapte un loc de parcare pe asfalt sau pietriș, cu racorduri pentru apă, electricitate și canalizare, acces la dușuri și spălătorie, câteodată Wi-Fi și cablu TV. Multe parcări nu sunt deschise pentru oaspeții sub o anumită vârstă – ceea ce înseamnă „născuți după administrația Eisenhower” – și afișează avertismente pe care scrie „55+”. Un reporter al ziarului The Scotsman a scris despre acest peisaj, pe care l-a numit „Jurassic Park pentru rulote”.

Cu toate astea, mulți dintre cei care vin în Quartzsite nici nu se sinchisesc de parcările pentru rulote. În schimb, se adună în ceea ce ar putea fi echivalentul local al unui cartier cu chirii mici – terenurile aflate în proprietate publică din afara orașului – împânzind locul ca niște pionieri ai zilelor noastre aflați în goana după aur. („Goana după (tez)aur”[157], cum a glumit același reporter de la Scotsman.) Campează pe solul dur, un amestec de praf și pietriș, cunoscut drept „cimentul de deșert”. În loc să plătească pentru utilități, se gospodăresc folosind panouri solare și generatoare pe benzină pentru electricitate, aducându-și apă în bidoane și rezervoare. Confortul pe care-l sacrifică este compensat de peisaj.

Trag lângă cactuși saguar uriași, care cresc groși și înalți cât stâlpii de telefon; de la distanță, acești cactuși par niște piloni uriași de priponit rulotele. Călătorii se înșiră pe marginea albiilor secate din deșert, căutând rarele petice de umbră din tufăriș, mesquite, arborele de fier și palo verde. Ca vecini au șobolani-cangur, prepelițe Gambel, șopârle, scorpioni și haite hoinare de coioți, al căror scheunat nocturn

---

[156] Dintr-o înregistrare pe care am făcut-o pe 14 ianuarie 2014 la Congregația Ultima Chemare. (N.a.)

[157] În original, *The old rush*. Joc de cuvinte pornit de la the gold rush (goana după aur), în care cuvântul gold a fost înlocuit cu old (bătrân), aluzie la vârsta participanților. (N.t.)

concurează cu bâzâitul generatoarelor. (În deșert mai există și șerpi-cu-clopoței, dar cei mai mulți sunt inactivi și nu apar până în primăvară, când valurile tremurătoare de căldură încep să măture deșertul, alungându-i pe cei mai mulți dintre vizitatorii umani.) Pe măsură ce se instalează, scot covorașe pentru intrare, grătare și șezlonguri; derulează copertinele, gazonul artificial și mocheta rezistentă la apă; atârnă steguleț multicolore și împrejmuiesc locuri pentru plimbatul câinilor. Locul arată ca o „masă din portbagaj”[158] în expansiune, un spectacol pe care National Geographic l-a numit cândva „Cea mai mare parcare din America”. Evenimentul și-a câștigat și alte porecle, inclusiv „Vacanța de primăvară pentru seniori”[159] și „Palm Springs-ul săracului”[160].

Acest deșert deschis este teritoriu federal. Gestionat de Bureau of Land Management, include locuri gratuite de campare unde nomazii sunt bine-veniți pe o perioadă de două săptămâni legate. După aceea trebuie să se mute spre un alt petic de deșert federal, la cel puțin 40 de kilometri depărtare, sau în *Zona oaspeților pe termen lung* din La Posa, care se află la sud de Quartzsite și se întinde pe mai mult de patru hectare și jumătate. Șederea aici costă 40 de dolari pentru două săptămâni sau 180 de dolari pentru până la șapte luni[161]. Permisele de campare sunt niște abțibilduri viu colorate cu imaginea unui cuc alergător și a unui fulg de zăpadă gigantic. Odată aplicate pe parbriz, par să nu mai poată fi îndepărtate, făcându-i pe nomazii aflați la mari depărtări să se recunoască unii pe ceilalți și în extrasezon, așa cum ar face-o ecusoanele unei societăți secrete.

Se estimează că, din decembrie până în februarie, în deșertul de lângă Quartzsite campează mai mult de patruzeci de mii de rulote. Bill Alexander le-a privit venind și plecând pentru o perioadă parcă nesfârșită. Organizator al activității recreative în aer liber și pădurar-șef la Bureau of Land Management din Yuma, el lucrează de șaptesprezece ani în regiune. Și, după atâta vreme, încă este impresionat de sociabilitatea rulotiștilor. „Poți să întâlnești situații în care un

---

[158] În original, *tailgate party*, un concept care presupunea inițial socializarea în jurul portbagajului deschis al mașinii; ulterior, conceptul a fost extins la evenimente sociale cu grătar și băuturi alcoolice. (N.t.)

[159] http://obsirius.blogspot.com/2009/01/like-spring-break-for-seniors.html (N.a.)

[160] Mark Shaffer, „Snowbirds Walk on the Wild Side”, The Arizona Republic, 22 februarie 2004, p.1. (N.a.)

[161] Dennis Godfrey, „Where Friends Are Like Family”, My Public Lands: The Bureau of Land Management Magazine, primăvara lui 2015, p. 26. (N.a.)

tip care călătorește pe bicicletă, cu un câine în lesă, își trântește cortul fix lângă o rulotă încorporată de o jumătate de milion de dolari, construită pe comandă, și nimeni n-are nicio treabă”, mi-a spus Bill. „Această capacitate de a coexista este bazată pur și simplu pe dorința lor de a se bucura de terenurile din proprietatea publică și de faptul că acestea aparțin deopotrivă atât tipului cu bicicleta, cât și celui din rulota încorporată.”

Observația lui exprimă și gândurile lui Iris Goldenberg, angajată în programul CamperForce al Amazon, pe care am întâlnit-o în Fernley. La 62 de ani, Iris trăia într-o rulotă sport Carson Kalispell de trei metri lungime, pe care o împărțea cu Madison, un câine Shih-Tzu; Pancho, un papagal amorez; și Kaspar, un papagal gri african foarte vorbăreț, botezat după un teolog din secolul al XVI-lea. Ne înghesuiserăm cu toții acolo și discutam, când ea a adus vorba despre Quartzsite. Nu mai auzisem niciodată despre acest loc. La fel ca Bill, și ea era fascinată de estomparea granițelor dintre clasele sociale. Nu e puțin lucru în contextul Americii moderne, unde sunt tot mai multe cartierele segregaționiste pe criteriul veniturilor, izolându-i – și separându-i – pe bogați de săraci. Quartzsite nu este așa. „Acolo e curtea tuturor”, a explicat Iris. „Oricât ai, ești bine-venit.”

Iris Goldenberg și papagalul ei, Kaspar

Când mi-a pomenit pentru prima dată de Quartzsite, Iris a ridicat în slăvi starea de bine pe care o resimțise în climatul uscat și faptul că acolo își putea permite să trăiască. În afară de costurile mici pentru camping, era un loc unde puteai obține ușor joburi pe termen scurt – orașele sezoniere au nevoie de muncă sezonieră, la urma urmelor – într-o perioadă

din an când slujbele pentru lucrăturişti sunt destul de puține în cele mai multe regiuni din țară. Una dintre treburile ei era să spele vase pentru opt dolari pe oră la Sweet Darlene's Restaurant & Bakery (motto: „Mâncare excelentă, prețuri rezonabile"), unde cei care cinau devreme începeau să se adune în fiecare vineri de pe la ora 4 după-amiaza pentru un pește prăjit și unde, în bucătărie, stivele de farfurii murdare se înălțau până în tavan. Iris a mai lucrat și într-o rulotă pe nume Rockin' Wok, cu mâncare chinezească de luat la pachet; când am mers acolo să-i fac o vizită, a ieșit în fugă cu o mână de prăjiturele cu răvaș.

Cu toate că deșertul le scoate la iveală spiritul civic, oamenii sunt tot oameni – își marchează teritoriul și se împart în bisericuțe. Folosirea pietrelor pentru a trasa limitele unei proprietăți imaginare este o tradiție puternic încetățenită. De asemenea, pietrele sunt aranjate în forme și inițiale, un soi de tatuaj al decorului. Ocupanții taberelor creează zone cu nume precum „Apartamentul coiotului" și „Indolenta așezare de homeless a lui Roger, de o jumătate de acru" și afișează indicatoare artizanale, de la placaje de lemn migălite cu grijă, care arată ca pentru expoziția de la liceu, până la cartoane mâzgălite în grabă și lipite cu bandă adezivă de niște pari de lemn.[162]

În ceea ce privește triburile, în deșert există zeci de „întruniri": adunări ale cluburilor de rulote ai căror membri au trăsături comune. Unele dintre aceste organizații se bazează pe vârstă. Una dintre ele, denumită „Boomers", are membri din generațiile de după război, cu toate că atât de mulți rulotiști se potrivesc acestei descrieri, încât pare aproape inutil să ai un club de acest gen. Alte grupuri, inclusiv Xscapers și NuRVers, țintesc spre un public ceva mai tânăr – îi trădează ortografia neglijentă și scrisul cu majuscule, semn al erei dotcom. Mai există și alte secte, pentru pescari (Roving Rods), voluntari pentru intervenția la dezastre (TURTURELELE), gay și lesbiene (rulotiștii Curcubeu, fără nicio legătură cu puștii hoinari care își spuneau „Curcubeie"). Existau cluburi de singuratici, incluzând Wandering Individuals Network, SOLOS și Loners on Wheels[163], ultimul

---

[162] http://littleadventuresjg.blogspot.com/2015/01/odds-and-ends-from-quartzsite.htm; http://www.misadventureranch.com/winter07.htm (N.a.)

[163] Henry Wolff Jr., „Loners, But Not Alone!" The Victoria Advocate, 17 aprilie, 1988, p. 2, și website-ul grupului: http://www.lonersonwheels.com/membership-form.html (N.a.)

dintre acestea având reguli extrem de stricte. „Dacă te prindem cu hâța-hâța, te dăm afară imediat”, a declarat unul dintre membri pentru ziarul texan *The Victoria Advocate*. Crezul celor de la *Singuratici* îi îndemna pe toți să „se poarte ca o persoană singură care socializează” și stabilea că „membrii sexului opus care nu sunt rude de sânge n-ar trebui să fie găzduiți în același camping”. Există chiar și un grup dedicat pentru nudiști. O porțiune de 30 de hectare din marginea sudică a zonei pentru oaspeții pe termen lung, denumită *Cercul Magic*, este înconjurată de afișe pe care scrie: „ATENȚIE: DINCOLO DE ACEST PUNCT S-AR PUTEA SĂ DAȚI PESTE NUDIȘTI LA PLAJĂ”. (În mediul online, locuitorii din Quartzsite se referă în glumă la acest loc ca la „orașul zbârciturilor” și „așezarea bleagă și lăsată”[164]).

Alte tabere sunt formate din rulote asemănătoare. Zeci de La-Z-Days, Casita sau Montana Fifth Wheels parcate laolaltă, alcătuind turme ale aceleiași specii pe fondul unei răspândiri altminteri anarhice de vehicule prin tot deșertul. Când întâlnești astfel de grupuri, este ca și cum ai da peste un proiect de dezvoltare imobiliară din suburbie – cu căsuțele lui aranjate ca niște prăjiturele – în mijlocul pustietății.

***

Ediția londoneză a cotidianului *Financial Times* a numit Quartzsite „unul dintre cele mai bizare și de-a dreptul demente locuri din America”[165]. Dar Quartzsite nu este o aberație națională. Ți-ar fi dificil să găsești un oraș atât de esențial american – hiperamerican până la caricaturizare. Cea mai mare parte a localnicilor a părăsit orașul și au fost înlocuiți de vizitatorii care cumpără ca suvenire capcane de visuri[166] făcute în Pakistan și papuci cu mărgele din China. Iarna nu există. Prezicătorii, căutătorii spirituali și vânătorii de reduceri se adună laolaltă în jurul convingerii comune că cea mai bună cale de a scăpa de problemele din viață este să umpli rezervorul cu benzină și să te așterni la drum. Quartzsite a fost dintotdeauna un refugiu pentru călători, străini, oameni care încearcă să se reinventeze. Si a perfecționat arta ciclurilor de creștere și declin.

---

[164] Comentarii de pe grupul Facebook Quartzsite Chatter, 8 decembrie 2016. (N.a.)

[165] Nicholas Woodsworth, „Flight of the Polyester-Clad Snowbirds”, The Financial Times, 8 martie 1997, p. 19. (N.a.)

[166] Element decorativ cu origini amerindiene despre care se consideră că apără de rele casa și pe locatarii ei. (N.t.)

Orașul își are rădăcinile în 1856, când întemeietorii albi au construit Fortul Tyson, pentru a respinge atacurile indienilor Mojave. Mai târziu, fortul a devenit punct de escală pentru diligențe, sub numele de Tyson's Wells, ale cărui ruine constituie astăzi un mic muzeu aflat lângă pizzeria Silly Al. (Orașul mai are și alte două muzee – unul care expune o colecție de gumă de mestecat din întreaga lume și un altul cu exponate militare –, însă par mai puțin populare.) În 1875, memorialista Martha Summerhayes a înnoptat la Tyson's Wells și l-a descris drept „cel mai melancolic și neprimitor loc. Duhnea a tot ce este necurat, din punct de vedere moral și fizic".[167] Când escala de diligențe a fost desființată, stabilimentul a devenit o așezare-fantomă. În 1897 a fost revitalizat într-un moment de dezvoltare a industriei miniere, iar oficiul poștal a fost redeschis și municipalitatea a primit un nume nou: Quartzsite. (Ar fi trebuit să fie „Quartzite", denumit astfel după mineralul respectiv. Acel „s" a fost o greșeală de scriere și așa a rămas.)

Cea mai cunoscută figură istorică din Quartzsite a fost un conducător de cămile născut în Siria, pe nume Hadji Ali. Îngropat în oraș după moartea sa, în 1902, a ajuns să fie mai bine cunoscut după porecla „Hi Jolly", o pocire americană a numelui său. Ali a fost recrutat în 1856 în detașamentul de cămile al Armatei Statelor Unite, un scurt experiment în care aceste animale cunoscute drept arțăgoase au fost folosite pentru a transporta încărcături spre sud-vest. (La un moment dat, cămilele au cărat chiar și corespondența de la Tucson la Los Angeles[168]. Programul a fost abandonat în 1861, odată cu izbucnirea Războiului Civil.) Mormântul lui Hadji Ali este însemnat cu o piramidă din cuarț și lemn pietrificat, cu un dromader din oțel în vârf; împreună au o înălțime de aproximativ trei metri. În față este o placă pe care scrie: „ULTIMA TABĂRĂ A LUI HI JOLLY, NĂSCUT UNDEVA ÎN SIRIA PE LA 1828" și „PESTE TREIZECI DE ANI DE SERVICIU CREDINCIOS ÎN SLUJBA GUVERNULUI STATELOR UNITE". Se zvonește că alături de el este îngropată și cenușa lui Topsy, una dintre cămilele sale.

---

[167] Martha Summerhayes, *Vanished Arizona: Recollections of the Army Life of a New England Woman*. Philadelphia: J.B. Lippincott, 1908, pp. 138-139. (N.a.)

[168] Kenneth Weisbrode, „The Short Life of the Camel Corps", The New York Times, 27 decembrie 2012, http://opinionator.blogs.nytimes.com/2012/12/27/theshort-life-of-the-camel-corps (N.a.)

În afară poate de librarul dezbrăcat, Hadji Ali este cel mai cunoscut cetățean al orașului Quartzsite. În cinstea lui, așezarea are ca mascotă neoficială o cămilă. Cei care vizitează orașul trec pe lângă panouri de bun-sosit de mărimea unui monument, cu dromaderi metalici asemănători cu cei de la mormântul lui Ali. Una dintre parcările locale de rulote se numește „Cămila împăiată”. Lângă capătul vestic al Străzii Principale, jante auto și alte resturi au fost sudate laolaltă pentru a alcătui o sculptură mare, în forma unei cămile. Iar Quartzsite organizează și o paradă anuală, de zilele Hi Jolly; în vremuri mai prospere, acesta era un adevărat festival care includea, în ani diferiți, întreceri cu hârburi și curse de cămile. La Quartzsite Yacht Club – bar și restaurant unde se făceau pariuri ilegale și al cărui motto era „La marea revedere”[169] – fiul proprietarului obișnuia să poarte un costum complet de cămilă și să-și facă de cap pe ringul de dans, în timp ce o trupă cânta „Hi Jolly”, un hit folk al formației New Christy Minstrels care îl descrie pe călărețul de cămile ca fiind atât un muncitor neobosit, cât și un afemeiat căruia îi plăcea viața.[170]

Însă istoria stranie nu a fost suficientă pentru a feri Quartzsite de la scufundarea în uitare. Până la mijlocul anilor ’50, populația se redusese la doar unsprezece familii. Apoi, spune povestea, a fost resuscitat de grămezile de gunoi și pietricele frumoase. În anii ’60, aici au luat ființă talciocuri întinse, după ce un sedan s-a defectat pe Autostrada interstatală 10. Șoferița, o mamă care călătorea spre vest cu cele patru fetițe ale sale, nu si-a putut permite reparațiile și a vândut jucăriile copiilor, ca să facă rost de bani.[171] I-au urmat și alții exemplul, găsind prin portbagajele masinilor tot felul de obiecte de vânzare. Așa a început un bazar în continuă expansiune. În 1967, un grup pentru revigorarea orașului a pus bazele unei expoziții de pietre prețioase și minerale, intitulată Pow Wow, mizând pe afluxul de cumpărători. Evenimentul a devenit atât de popular, încât multă lume îi acordă meritul de a fi salvat Quartzsite din pragul dispariției. De-a lungul timpului, s-au adăugat numeroase talciocuri și

---

[169] În original, *Long time no sea*, joc de cuvinte intraductibil alcătuit pe baza expresiei *Long time no see* (E multă vreme de când nu ne-am văzut) și cuvântul sea (mare). (N.t.)

[170] Federal Writers’ Project, The WPA Guide to Arizona: The Grand Canyon State. San Antonio, TX: Trinity University Press, 2013, p. 361. (N.a.)

[171] Kate Linthicum, „Keeping It Quirky”, The Los Angeles Times, 16 aprilie 2011, p. 1. (N.a.)

târguri pentru troc. În perioada iernii, acestea invadează hectare întregi de asfalt și ciment de deșert, complet pustii în restul anului. Avem „Tufisul de deșert, Parcare și Talcioc”. „Panorama Căutătorului de aur.” „Evenimentul principal.” „Vinde-Rama” de la Tyson Wells. Totul pare o vânzare a tezaurului unui colecționar, cu tarabe ce oferă cranii de vite, oale și cratițe din metal și genți de mână pentru femei cu un compartiment secret pentru armă.

Într-una dintre aceste zone de negoț, Hi Ali Swap Meet de pe Strada Principală, am cunoscut-o pe Sharen Peterson, în vârstă de 70 de ani. Toată lumea îi spunea Chere (pronunțat „Sherry”). Folosea drept tarabă uși vechi de lemn pe care-și expunea mărunțișurile aflate la vânzare. Acestea includeau o sabie japoneză katana, o piele de elan, cămăși hawaiiene și articole de uz casnic de care nu mai avea nevoie, din moment ce trăia într-o dubiță Ford E350. Printre nimicurile acestea erau împrăștiate niște petice de hârtie pe care scrisese fărâme de înțelepciune în genul abțibildurilor lipite pe bara din spate a masinii: „Din cauza prețului tot mai mare al muniției, să nu te astepți la vreun foc de avertisment” și „Nu suntem exagerat de friguroși, suntem exagerat de sensibili”. Căutătorii de chilipiruri îi cercetau marfa. Unul dintre ei a cumpărat patru cămăși pentru 17 dolari. „Lumea ar fi un loc mai bun dacă am purta cu toții cămăși hawaiiene!”, a exclamat Chere. Altcineva a plătit 25 de dolari pentru un set de tacâmuri cu maro și turcoaz, pe care Chere îl cumpărase cu 20 de dolari în Santa Barbara. „Este singura dependență din care îți poți recupera banii!”, spune ea despre cumpărăturile din magazinele ieftine.

Chere purta o șapcă de baseball împânzită cu insigne aurii și argintii înfățișând un căluț-de-mare și alte animale marine, și niște cozi blonde, împletite, ițindu-se de dedesubt. Avea riduri la colțurile ochilor și bronz permanent. Probabil ca o moștenire din vremea când făcea surfing pe plaja din Manhattan, la sud de Los Angeles, în anii ’60. (Încă mai avea poze cu ea, de la cele mici – cât să intre în portofel – până la cele de mărimea unui afiș, înfățișând-o cu părul tuns bob Gidget și îmbrăcată în costum de baie, stând în picioare lângă un longboard galben, ridicat la verticală.) Pe atunci, își amintește ea, era mai ușor să te descurci. Trăia după regula lui douăzeci și cinci: „hamburgerii, țigările și benzina erau câte douăzeci și cinci de cenți jumătatea de kil, pachetul și galonul”.

Chere locuia în dubă de când fusese nevoită să-și vândă casa din Minnesota. Cumpărase casa în 1989 și, timp de 23 de ani, închiriase camerele nefolosite ca să-și mai acopere din cheltuieli. Apoi fusese prinsă că nu avea aprobările necesare pentru acest gen de activitate și fusese nevoită să se oprească, ceea ce a însemnat pierderea casei. „Birocrații devin de-a dreptul ridicoli”, s-a plâns ea. Inițial plănuise să trăiască din banii obținuți după vânzarea casei. Dar locuința ei, care fusese evaluată la 300000 de dolari în 2002, ajunsese la o valoare de doar 140000 de dolari la începutul colapsului imobiliar. După plata ipotecii și a onorariilor agentului imobiliar nu i-a mai rămas prea mult, dar s-a descurcat cât de bine a putut cu acești bani. Inițial, dubița ei avusese cincisprezece locuri. Mi-a spus că era ca și când ar fi trăit într-un conac mobil, cu ferestre mari de jur împrejur, numai că peisajul se schimba permanent. Avea un ajutor social de 600 de dolari pe lună, după o deducere de 100 de dolari pentru Medicare. „Se pare că îmi ajunge pentru benzină”, a spus ea râzând. „Dacă nu, n-am decât să stau locului.” Și-a îndesat toate hainele în trei cutii de plastic din dubă și a închiriat un container de depozitare cu 600 de dolari pe an. Mi-a spus că plătea 300 de dolari pe lună pentru locul din talcioc, plus 50 de dolari pentru un permis de vânzare de bunuri în oraș. Când nu era în târgul din Quartzsite, vindea bijuterii pe malul mării, în Santa Barbara, unde permisul pentru un sezon costa doar 100 de dolari, dar nu includea intervalul dintre orele 2:00 și 6:00 dimineața, când plajele erau închise. Unde se ducea între orele acelea? „Mă ascund”, a spus ea fără ocolișuri, explicând că existau multe locuri în care să parchezi discret și că, spre deosebire de duba hippy pe care o avusese cândva, acoperită toată cu abțibilduri, aceasta de acum era complet albă și nu atrăgea deloc atenția.

La câteva zile după ce ne-am cunoscut, am luat cina cu Chere la Quartzsite Yacht Club. Ea a comandat un hamburger dublu, dar nu a mâncat decât jumătate. Cealaltă jumătate a împachetat-o cu grijă într-un șervețel, ca să i-o ducă lui Skittles, un câine pe care alt vânzător i-l dăduse în grijă, fiindcă el fusese nevoit să plece într-o scurtă călătorie la Phoenix. Și-a preparat ca garnitură o salată care să meargă cu burgerul – lăptucă, roșii și ceapă – și a asezonat totul cu un amestec de ketchup și maioneză care arăta precum dressingul Thousand Island. A băut două beri fără alcool marca O’Doul și

a sorbit și un pahar de apă cu gheață și lămâie. Când am terminat de mâncat, a refuzat să mă lase să plătesc și partea ei și apoi a turnat cu grijă apa rămasă într-o cană termoizolantă. Era rece și răcoritoare, iar gheața era un mic lux din moment ce nu putea avea așa ceva în duba ei.

Ne-am întors împreună pe jos la târgul Hi Ali. Când am întrebat-o unde doarme noaptea, a răspuns că era cel mai simplu să stea în duba ei parcată chiar peste drum de tarabe. Acolo n-o deranja nimeni. Mi-a spus că eram nebună să trăiesc în New York și că ea era recunoscătoare că nu se îngropase într-o „junglă de beton” pe undeva.

„Dacă păsările pot trăi în parc – sau pot trăi în oraș –, atunci eu de ce să nu pot?” a spus ea. „Nu trebuie să fim nevoiți să trăim unde se presupune că trăiesc oamenii – despre asta e vorba!”

***

Ca multe alte orașe mici din America, și Quartzsite a trecut prin vremuri grele. În forfota negoțului de pe Strada Principală, poți vedea și niște afaceri care n-au rezistat. Un restaurant fusese baricadat cu scânduri. La una dintre stațiile de benzină, vopseaua era sărită și decolorată până spre pastel; pompele păreau abandonate de zeci de ani.

Bătrânii spun că sezonul de vârf obișnuia să aducă atât de multe rulote la Quartzsite, încât puteai traversa deșertul sărind din acoperiș în acoperiș. Dar participarea scăzuse dramatic în ultimii ani. Nimeni nu putea să înțeleagă limpede de ce, dar fiecare avea o teorie de care era atașat, de la conflictele politice locale la taxele de proprietate crescute și tarifele tot mai mari pentru vânzătorii din talcioc și până la cursul de schimb între dolarii american și canadian și prețul fluctuant al benzinei. Unii credeau că miile de căutători de pietre care vizitau expozițiile de pietre prețioase și minerale din Quartzsite preferau evenimente similare din Tucson. Totuși, alții credeau că este simptomul unei maladii economice mult mai răspândite, care presupunea că tot mai puțini oameni își pot permite călătorii lungi într-o rulotă încorporată care consumă enorm, ca să nu mai vorbim despre luxul de-a avea timp liber pentru asta.

„Ca localnic din Quartzsite, îmi amintesc începutul anilor ’80, când am avut peste un milion de vizitatori în vârful sezonului. Acum sunt în jur de 300000 de oameni”, mi-a spus într-un e-mail Philip Cushman, președintele camerei locale de

comerț.

„Este ironic faptul că, înainte de apariția aerului condiționat, oamenii erau fericiți să campeze în deșert timp de șase luni. Acum, imediat ce temperatura atinge 37 de grade Celsius, sunt disperați să fugă care încotro”, a spus el, adăugând că „profilul demografic al vizitatorilor de iarnă se schimbă. Generația celui de-al Doilea Război Mondial era mulțumită să joace bingo, să meargă la dans, să caute pietre semiprețioase și să facă voluntariat în cele câteva organizații locale de servicii comunitare. Când au venit la rând cei din generația baby boomers, ne-am dat seama că ei vor să aibă mai multe de făcut, altfel se plictisesc”. Nu era pregătit să accepte că perioada de glorie a orașului Quartzsite s-a sfârșit. În ultimii ani, comunitatea experimentase evenimente noi, precum Marea Adunare[172], o sărbătoare de patru zile pentru bunici, în care 631 de participanți au stat în forma unui „Q” uriaș ca să stabilească un record mondial Guinness pentru cea mai mare literă formată din oameni.

În ciuda acestor eforturi, mulți dintre vizitatori o duc greu, nu sunt genul de turiști cu dare de mână de care ar fi nevoie pentru revigorarea orașului. La Biserica Isaiah 58 Project, de pe bulevardul South Moon Mountain, un motociclist devenit pastor, pe nume Mike Hobby, și soția lui, Linda, au pus bazele unei cantine a săracilor sezoniere, pentru a-i ajuta pe acești oameni. După ce au experimentat pe propria piele traiul fără adăpost – o problemă medicală gravă și lipsa asigurării i-au înecat în facturi imposibil de plătit –, au fondat în 2003 o biserică a cărei misiune este să-i ajute pe cei rămași fără avut. Programul s-a tot extins și, astăzi, din noiembrie până în martie, în cadrul lui se servesc mii de porții de mâncare pentru vârstnici și persoane fără adăpost. Spre deosebire de multe dintre bisericile unde oaspeții nu primesc de mâncare decât după ce participă la slujbă – „futere de urechi”, cum îi spun cunoscătorii –, aici nu există o astfel de condiționare.

Mike mi-a spus că bătrânii călători se adună la Quartz-site pentru că este „un oraș al pensionarilor nevoiași” și „e un loc ieftin, unde te poți ascunde”. Să te ascunzi de ce anume? l-am întrebat. Răspunsurile lui: rușine, sărăcie, vreme rece. În deșert, mi-a explicat el, „nu trebuie să-și facă griji că vor îngheța. Le pot spune copiilor lor că sunt bine”.

Într-o seară, când le-am făcut o vizită, mesenii erau aliniați

[172] http://www.qiaarizona.org/Grand-Gathering.html (N.a.)

la rând cu tăvile în mâini, ca să primească spaghetti cu pui cacciatore deasupra, alături de o salată, pâine cu usturoi făcută din chifle de hamburger și o prăjitură cu mere și fulgi de ovăz. Se așezau la niște mese lungi, într-un fost depozit plasat în spatele bisericii, care se deschidea spre parcare. Atmosfera era destinsă. Pensionarii își împărtășeau povești din vagoanele trenurilor de marfă sau cu vagabonzi pe biciclete. Deasupra capetelor lor, pe un afiș pictat manual, un omuleț schițat din linii se îndrepta spre o ușă, având în stânga niște flăcări roșiatice și în dreapta un nor auriu. „Timpul a expirat!” declama el. „Ce ai ales? Dacă nu l-ai ales pe Isus, ai ales iadul. ”

La cina aceea l-am întâlnit pe Leonard Scott, fost proprietar de benzinărie cunoscut drept „Scottie”, care își purta părul cărunt strâns într-o coadă la spate, sub o șapcă de camionagiu cu inscripția „Isus este Domnul”. În vârstă de 63 de ani, locuia într-un Winnebago din 1995: „Mi-am pierdut imperiul” – două case și un duplex pe care le cumpărase ca investiții în proprietăți – „când s-a prăbușit economia”. Scottie lucrase la un izvor termal în Tonopah, Arizona, pentru a-și suplimenta ajutorul social lunar de 590 de dolari, și plănuia să li se alăture prietenilor săi din Pacific Northwest, la adunat de zbârciogi, muncă despre care auzise că se plătește cu 10 dolari pentru o uncie[173]. A adăugat că spera ca până la urmă să se mute pe o plajă în Kauai și să trăiască doar cu fructele care creșteau în copaci[174].

Biserica se află lângă banca de alimente a orașului. Am petrecut un timp acolo împreună cu Carol Kelley, o văduvă de 80 de ani care gestionează neobosită acest loc, din spatele biroului aglomerat așezat lângă un perete acoperit cu afișe despre nutriție. „Pe scaunul ăsta o să mor”, a glumit ea. Tocmai se treziseră cu o comoară neașteptată, sub forma unei remorci care s-a răsturnat – lăzi cu mazăre dulce, castraveți,

[173] Aproximativ 30 de grame. (N.t.)

[174] Nu este singura persoană lovită de soartă care ia în considerare un astfel de trai. Cel mai mare operator de găzduire a persoanelor fără adăpost din Hawaii, Institute for Human Services, primește între 100 și 150 de telefoane și e-mailuri pe an „de la oameni care își doresc, de fapt, să fie persoane fără adăpost aici, în Hawaii”, a declarat unei televiziuni locale un reprezentant al agenției. În ultimii ani, numărul celor fără adăpost a crescut cu mai mult de o treime, iar acum este mai mare, per capita, decât oriunde altundeva în țară, determinându-l pe guvernator să anunțe stare de urgență și pe primarul din Honolulu să declare „război traiului fără adăpost”. Între timp, industria turistică din Hawaii a finanțat o inițiativă prin care cei fără adăpost sunt transportați înapoi cu avionul pe continent. (N.a.)

fasole verde și mango – și îi ademenea pe clienți cu această pradă proaspătă cu entuziasmul unui tarabagiu care vrea să-și lichideze marfa. A venit și un cuplu din Oregon care trăia într-o autoutilitară. Femeia mi-a spus că avuseseră o cafenea care dăduse faliment și o luaseră de la capăt, de la zero. Ea se pricepea să picteze portrete de căței, așa că erau pe drum spre un talcioc din apropiere, în speranța că vor putea vinde câte ceva din ce lucrase.

Carol i-a expediat cu tot cu o cutie de legume. După ce au plecat, am văzut-o că era stresată. Era destul de dificil să țină pasul și cu nevoile locuitorilor permanenți din Quartzsite, mi-a explicat ea, darămite cu ale vizitatorilor. „Orășelul nostru trebuie să-i hrănească pe toți acești oameni care vin aici pe timpul iernii”, a spus ea. „Nu e corect.” Chiar atunci a intrat unul dintre voluntarii obișnuiți, parcă special ca s-o liniștească.

„Hrănim pe toată lumea”, a spus el încet. „Îi tratăm pe toți la fel.”

***

Trei ierni la rând am campat în deșertul de lângă Quartzsite – la început într-un cort, mai târziu într-o autoutilitară – ca să-i cunosc pe nomazii care trăiesc aici luni întregi. Am reușit să țin legătura cu unii dintre ei pe parcursul tuturor celor trei călătorii, inclusiv cu Barb și Chuck Stout, profesoara de muzică și fostul vicepreședinte de la McDonald’s pe care îi intervievasem pentru prima dată în Nevada.

Când Barb și Chuck și-au făcut apariția pentru prima dată la Quartzsite, încă se recuperau după cele trei luni de muncă în programul CamperForce. Ca și ceilalți colegi ai lor, se confruntaseră acolo cu trei genuri de încercări. Mai întâi, epuizarea fizică. („Mușchi pe care nici n-am știut că-i am urlă la mine după zece ore de ridicat, răsucit, ghemuit și întins”, și-a amintit Barb.) Apoi venea nebunia kafkiană. (După patruzeci și cinci de minute petrecute pentru găsirea unei lăzi suficient de mari ca să depoziteze un produs, Barb a fost nevoită să-și repete „respiră, respiră” ca să-și țină firea acolo, în depozitul pe care l-a poreclit „Amazoo”.) Ultima a venit supraviețuirea efectivă: stresul temperaturilor negative într-o rulotă construită pentru o climă mai caldă. (Rezerva de apă a platformei a fost tăiată după ce unul dintre filtre a înghețat și s-a spart. Apoi i s-a defectat pompa. Chuck a pierdut o zi ca să le repare.)

După toate astea, erau gata pentru niște soare de Arizona.

Dar ca proaspăt-veniți la „Q” nu știau unde ar putea să se stabilească în această vastă sălbăticie deșertică. Un alt cuplu îi invitase la o adunare anuală denumită „Cine se-aseamănă se-adună la Quartzsite”. Au decis să meargă. Ce-au găsit acolo: mai mult de optzeci și cinci de rulote-autocar de lux, marca Bluebird Wanderlodge[175], parcate una lângă alta într-un cerc uriaș, precum razele unui soare din desenele copiilor, într-o zonă pe care proprietarii de rulote o denumeau „cuibul”. Botul era orientat spre interior, aliniat cu „X”-urile scrijelite în pământ la intervale de exact 7,5 metri. Când a început întrunirea, pe o tablă albă pe care scria „Bine ați venit la Q” era actualizat zilnic programul evenimentelor, de la „Parada doamnelor” (cu subtitlul „umblă, nenorocito, umblă...”) până la „Bărbați pricepuți în zonă”, o sesiune despre arme de foc, intitulată „Tehnica trasului cu pușca” și „Cină cu coaste la Ray”. (O notă ironică îi avertiza pe clienți că, dacă uită să-și plătească friptura, când vor sosi la cină vor afla că „Ray a donat locul lor din rai persoanelor fără adăpost din oraș!”.)

Familia Stout a aflat destul de repede că rulota lor autocar din 1996, marca National Seabreeze, era un „A.M.” – prescurtarea în jargon pentru „alte mărci”. Nu i se permitea să intre în cercul membrilor, așa că au fost nevoiți să parcheze într-o laterală. În unele nopți, și-au făcut propriul foc de tabără.

Chiar dacă la această reuniune s-au simțit excluși, cei doi Stout s-au reconectat rapid cu un trib mult mai prietenos – unul cu care aveau legături călite prin muncă grea. Pe un petic de deșert denumit Scaddan Wash s-a ivit pe neașteptate o reuniune neoficială a celor din programul CamperForce. Nouă „Amazonieni” și un polițist pensionat, care s-a lipit la grupul lor pentru distracție, stăteau pe scaune de camping și depănau amintiri despre munca în depozit, în timp ce ronțăiau jumări de porc, chipsuri de tortilla, morcovi tineri și sandviciurile cu salată de ouă vegană făcută de Barb. Au cântat „Cele douăsprezece zile ale Amazonului”, o parodie concepută de muncitori după un cântec clasic de sărbători în care au înlocuit „craii de la răsărit” cu „goarna cu-al ei piuit” – cu referire la zgomotul din depozit – și au adăugat alte daruri, precum „un ecuson pentru intrare”, „două perechi de mănuși”, „trei veste portocalii” și, în cele din urmă, „zece mușchi dureroși”. Apoi

---

175 http://www.wanderlodgeownersgroup.com/forums/showpost.php?p=193151&postcount=126 (N.a.)

au tras nume din pălărie, ca să acorde premiile de la tombolă: obiecte promoționale cu logoul companiei de la Amazon, printre care: brelocuri, desfăcătoare de sticle, șnururi pentru ecusoane și memory-stick-uri. (Mi-au oferit și mie un cutter, dar am refuzat politicos, explicându-le că trebuie să mă întorc acasă cu avionul.) Cineva a aruncat un frisbee albastru de plastic, și Sydney, câinele soților Stout, o corcitură de ciobănesc australian și câine de cireadă australian, s-a repezit după el. S-au minunat cu toții cum, la Amazon, numărau zilele până la finalul sezonului, în timp ce în Quartzsite pierdeau atât de ușor noțiunea timpului.

Barb și Chuck au venit să se bucure de experiența Quartzsite, pe care au transformat-o într-un pelerinaj anual. La fel ca Iris, au găsit și ei niște joburi pe termen scurt. Acestea includeau munci la expoziția de rulote: strânsul gunoaielor, paza intrării dedicate exclusiv comercianților și vânzarea la un stand care comercializa articole de pescuit, suporturi pentru băuturi și alte noutăți. Jobul la stand îi plăcea cel mai mult lui Barb – urma să fie o combinație între crainicul de carnaval și gazda de la Home Shopping Network. Oferea mostre de cocktail Bloody Mary și făcea cu îndemânare o demonstrație cu un dispozitiv pentru legat noduri în guta de undiță. Șeful ei a încurajat tot acest spectacol. Odată, când o femeie în vârstă, aflată într-un scuter pentru deplasare, s-a oprit la tarabă ca să caute prin mărfuri, el a apucat una dintre cănile termice Liquid Caddy Ultimate Mug și a prins-o cu arici de piciorul protezat al acesteia. Barb a intervenit și ea. „Se potrivește oriunde, oricând și pe orice!” a exclamat ea, apoi a arătat spre șeful ei. „Nu glumește! Nu te trage de picior!”

Ultima dată când i-am văzut pe cei doi Stout în Quartzsite, era cea de-a treia lor iarnă acolo. De-acum erau nomazi veterani. Așezați la focul de tabără, au îndeplinit un ritual de purificare plină de veselie: au ars actele vechi ce le atestau falimentul.

Capitolul șapte.

Reuniunea Vagabonzilor Motorizați

Orașul Needles din California este denumit după o serie de colți ascuțiți de granit, care se înalță ca niște zimți de piatră. Când a scris despre el în *Fructele mâniei*, John Steinbeck a făcut ca locul să pară la fel de ostil pe cât sugerează și geografia lui.[176] Familia Joad se oprește pentru odihnă în Needles, într-un camping de corturi de pe malul fluviului Colorado, dar este alungată de ajutorul de șerif. Numindu-i cu dispreț „Okies”, el mârâie: „Nu vrem să prindă rădăcini pe-aici vreunul dintre voi”. Mama Joad îl amenință cu o tigaie de fier. „Domnu’, dumneata ai primit un nasture de tablă ș-o armă”, izbucnește ea. „De-acolo de unde viu io, îți mai ții nițel gura.”

Pe drumul ei spre Reuniunea Vagabonzilor Motorizați, Linda s-a oprit și în Needles. Venea direct de la depozitul Amazon din Fernley, după un drum de opt ore. La fel ca familia Joad, era extenuată și spera să poată înnopta acolo. Spre deosebire de ei, plănuise să evite să fie alungată de poliție. Asta însemna că trebuia să găsească un loc unde să parcheze peste noapte o rulotă de 8,5 metri lungime, și asta gratuit, fără să atragă atenția. Needles nu avea un Walmart. Următoarea cea mai bună alegere a ei ar fi fost un magazin deschis peste noapte, cu o parcare activă. Ieșind de pe Historic Route 66, Linda a verificat orarul supermaketului Bashas, de la centrul comercial Needles Towne. Se închidea devreme, dar la o sută de metri mai încolo se afla o sală de sport cu program non-stop. Locul nu părea prea aglomerat, dar avea să fie. A parcat peste drum de intrare și s-a urcat în pat.

Linda a dormit bine peste noapte. Dimineața s-a trezit cu o misiune în minte. Pe când lucra la Amazon, neglijase din greșeală faptul că-i expira înregistrarea rulotei – „Sunt așa un cap sec!” –, așa că trebuia s-o înnoiască înainte de a pleca mai departe. A făcut traseul spre Direcția de Înmatriculări. GPS-ul de pe telefon a condus-o înapoi pe șosea. I-a spus să facă o întoarcere în „U”. Apoi mai trebuia să meargă un pic. Când indicațiile au încetat, Linda și-a dat seama că se afla exact în locul din care plecase. A încercat din nou, cu același rezultat, așa că a tras la o benzinărie ca să ceară ajutor. Casierul a arătat spre un birou aflat chiar în colțul centrului comercial.

---

[176] John Steinbeck, *The Grapes of Wrath*. New York: Viking, 1939. (N.a.)

„Am stat parcată toată noaptea chiar în fața lui”, și-a amintit Linda, râzând. „Pur și simplu nu-l văzusem.” În scurt timp, rulota ei era înmatriculată și gonea spre sud, pe Autostrada 95. Quartzsite era la mai puțin de două ore distanță.

„Vino la Reuniunea Vagabonzilor Motorizați și poți să urmezi cursuri, să înveți și, în plus, să-ți faci mulți prieteni extraordinari”, spunea o invitație de pe website-ul lui Bob Wells. „În multe feluri, noi, nomazii prezentului, suntem exact ca oamenii muntelui din vechime: ne place să fim singuri și în mișcare, dar avem deopotrivă nevoie ca, din când în când, să ne adunăm laolaltă și să stabilim legături cu oameni care gândesc în același fel și ne înțeleg.”[177]

Asta suna extraordinar pentru Linda, care tânjea după companie. Când se stabilise în rulota ei, cu șapte luni în urmă, nu avusese ca scop doar supraviețuirea financiară – visa și să se alăture unei comunități mai mari de oameni doritori să-și refacă radical viața, în căutarea împlinirii personale și a libertății. Dar schimbul de noapte de la Amazon fusese obositor și solitar. Își petrecea zilele libere mai mult recuperându-se decât socializând, ceea ce nu-i lăsa prea mult timp ca să lege legături cu ceilalți nomazi. Odată ce se înstăpânise iarna din Nevada – când temperaturile scădeau până la -19 grade Celsius –, vecinii ei din Desert Rose au preferat să se adăpostească în rulote decât să petreacă timp împreună, în aer liber, în spațiile comune din parcarea de rulote. Linda se săturase de situația asta. Era pregătită pentru clima mai blândă din Quartzsite, cu cele 21 de grade ale după-amiezilor.

Desigur, vremurile bune nu era garantate. Linda nu fusese niciodată în „Q”. Nu știa cum să se descurce în imensitatea deșertului care înconjura orașul. Nu avea nici măcar indicații despre cum să ajungă în tabără. Spre deosebire de mulți dintre nou-veniți, care se împrieteniseră virtual cu cei de la RVM, alăturându-se unor discuții de pe website-ul lui Bob, Linda nu participase la dialogurile respective. Singura persoană pe care o știa la RVM era Silvianne. (Jen și Ash erau plecate în alte aventuri și nu reușeau să ajungă decât în a doua jumătate a acestui eveniment de două săptămâni.) În consecință, Linda era ca un copil care merge la o școală nouă, în prima zi după vacanță. Voia să cunoască oameni. Voia să învețe lucruri noi.

---

[177] http://web.archive.org/web/20140112194330 http://www.cheaprvliving.com/gatherings (N.a.)

Dar dacă nu se putea integra? La urma urmelor, cei mai mulți din grup ar fi trebuit să fie nomazi minimaliști. Vor privi cu înțelegere și amabilitate rulota ei mare, consumatoare de benzină?

Cu toate astea, nu a pierdut prea mult timp făcându-și griji. În schimb, a căutat online niște instrucțiuni. „Salut, mă îndrept spre prima mea RVM. Există pe undeva o hartă a campingului, un calendar de evenimente? Orice ajutor va fi bine-venit”, a postat ea pe o pagină Facebook care funcționa ca loc de adunare.

Cineva i-a răspuns postând orarul activităților. Swankie Rotițe i-a trimis un link spre ceea ce părea o lucrare grafică cu o hartă pentru descoperirea comorii, cu drumul spre RVM marcat cu galben. Se termina cu un „X” roșu și cuvintele „Suntem aici”.

Și astfel, Linda a plecat în căutarea a ceea ce spera că va fi tribul ei. Rulota s-a zdruncinat pe Dome Rock Road East, pe un pavaj care părea tot mai post-apocaliptic pe măsură ce se îndepărta de oraș. În unele locuri era atât de deteriorat și crăpat, încât șoferii renunțau și o luau mai pe arătură. La dreapta ei se afla Scaddan Wash, un teren public ce oferea paisprezece zile gratuite de campare. Șiruri întregi de rulote uriașe, adunate pe margine, îl făceau să semene mai degrabă cu o „petrecere la portbagaj” decât cu o zonă sălbatică. Mai departe, ceea ce rămăsese din asfalt se oprea la o barieră cu dungi albe și portocalii. Acolo, Linda a virat spre dreapta, către Mitchell Mine Road, un drum de pietriș care se înălța și se adâncea printre arbuști, tot mai spre sud, dincolo de mulțimi, întorcându-se în mijlocul pustietății. Cam după trei kilometri, la marginea drumului a apărut un indicator pe care scria „Reuniunea Vagabonzilor Motorizați”, cu o săgeată ce arăta spre dreapta. (Indicatorul ușura găsirea campingului pe timpul zilei. Totuși, dacă ajungeai după lăsarea întunericului, era dificil, mai ales pentru un neinițiat. În prima mea iarnă la Quartzsite, am încercat să vizitez locul într-o seară și m-am rătăcit imediat. Când am zărit în depărtare un foc de tabără m-am îndreptat direct spre el, așteptându-mă să-i găsesc pe cei de la RVM, dar am dat în schimb peste un trib de Curcubeie și crust punk făcându-și de cap cu whisky și iarbă. Am stat cu ei și am ascultat un chitarist interpretând cu frenezie o piesă de Kimya Dawson: „Berea pe care am băut-o la micul dejun era o Mad Dog! Și ochiul meu de vultur nu mai era vulturesc!”)

Un indicator arată drumul spre Reuniunea Vagabonzilor Motorizați

Linda a condus încet spre intrarea în zona campingului. Aproximativ șaizeci de vehicule punctau deschiderea deșertului, ca niște căsuțe împărțind aceeași curte uriașă. Linda a văzut tot felul de autoutilitare: furgonete, dube pentru marfă și gen microbuz, pentru pasageri, autoutilitare modificate, cu tavanul înălțat, dube cu lift pentru scaun cu rotile, minicamioane. Una dintre ele era închiriată, cu însemnele grafice ale U-Haul împroșcate pe laterale. (După cum avea să afle Linda mai târziu, aceasta era locuința temporară a unui rulotist-în-training care mersese cu avionul de la Chicago la Phoenix, apoi luase rulota pentru transport și adăpost pe parcursul evenimentului.) Pe lângă autoutilitare mai erau și niște rulote tractabile, autoturisme pickup cu rulote instalate pe platforme și rulote încorporate, alături de câteva SUV-uri și sedane – ba chiar și un Prius – adaptate traiului pe termen lung. Un hoinar pe motocicletă se descurcase chiar cu mai puțin de-atât: două roți și-un cort. Mai erau și vreo câteva vehicule mai exotice, inclusiv o căruță cu coviltir, construită manual din lemn și pictată în vernil. Realizat după modelul căruțelor țigănești cu cai din secolul al XIX-lea, acest vehicul era tractat de o camionetă pickup și servea drept casă unui constructor de nave în vârstă de 65 de ani din Oregon, care supraviețuise unui cancer renal și acum se menținea pe linia de plutire cu un ajutor social lunar de 471 de dolari.

În mijlocul acestui aranjament haotic se afla un cerc enorm pentru focul de tabără – locul central de adunare. Nu prea departe de acesta, Linda a găsit un spațiu unde să-și parcheze

rulota, lângă niște copaci cu ramurile încâlcite. Aici a început să-și așeze tabăra.

Flota de locuințe mobile alcătuia un decor izbitor ale cărui imagini Bob le-a postat mai târziu pe website-ul lui. Un cititor s-a minunat: „Dacă ai da peste aceste fotografii fără să vezi comentariile... ai putea crede că acesta este un articol despre un război al viitorului, purtat pe șosele. după un colaps economic în urma căruia toți sunt nevoiți să trăiască în vehicule”.[178]

Lou Brochetti în căruța lui cu coviltir lucrată manual

Era a patra oară când Bob găzduia Reuniunea de iarnă a Vagabonzilor Motorizați. Nu era ușor să fie guru. Petrecuse luni întregi planificând și dând de veste despre eveniment, iar atunci când acesta a început, munca lui a devenit mai tangibilă. Postase de-a lungul drumului indicatoare cu RVM fixate pe stâlpi trainici pe care îi bătuse zdravăn în pământ, ca să reziste în vânturile deșertului. Făcuse fotocopii după un calendar cu momente de socializare și un orar al seminarelor pe care plănuia să le susțină. Instalase un cort conic în care adusese o găleată de douăzeci de litri, saci de gunoi, șervețele umede și hârtie igienică – un gest grijuliu față de nou-veniți. A adunat lemne lângă vatra focului și a întins în apropiere o prelată albastră de rafie, ca o pătură de picnic, fixând colțurile cu bolovani. Aici urma să fie grămada cu obiecte de pomană. Rulotiștii încearcă mereu să scape de tot felul de lucruri, dorind să folosească la maximum spațiul limitat pe care-l au la dispoziție. În fiecare zi, în grămadă apăreau obiecte noi:

---

178 http://www.cheaprvliving.com/tribe/report-winter-rtr-january-2014/#comment-10786 (N.a.)

pături, cărți, un sombrero mare de paie, piese auto, șlapi, un aparat foto digital, țăruși pentru fixarea cortului, pahare de plastic, ediția din Yosemite a revistei Backpacker, tricouri, pantaloni și un ghiveci mare de teracotă, al cărui nou proprietar l-a umplut cu surcele, l-a acoperit cu un grătar și l-a folosit ca să fiarbă o oală cu supă. Linda avea să vină aici ca să scotocească după cărți, punând mâna pe orice îi stârnea interesul; mi-a arătat una dintre descoperirile ei, un volum intitulat *The Secret Symbols of the Dollar Bill: A Closer Look at the Hidden Magic and Meaning of the Money You Use Every Day*.

Bob nu avea niciun profit din RVM. Ospitalitatea lui dăduse tonul pentru generozitate, atrăgând oameni la fel de dornici să-și împărtășească abilitățile, resursele și experiența. O cosmeticiană autorizată oferea tunsori gratuite lângă dubița Chevrolet Astro în care trăia alături de soțul ei și doi câini. Un rulotist improvizase un bar exotic cu o firmă din neoane, păsări flamingo de plastic și un palmier cu lumini, apoi începuse să dea petreceri. Swankie făcea demonstrații cu un cuptor solar – în esență o cutie cu oglinzi de bronzare – pe care îl folosea ca să coacă pentru toți negrese, chec cu banane și nuci sau brioșe cu afine. Mecanicii predau noțiuni tehnice de bază pentru repararea vehiculelor. Tâmplarii meștereau împreună cadre de paturi și rafturi potrivite pentru camionetele abia golite. Cei care aveau panouri solare mari ofereau energia electrică în exces lăsând afară cabluri electrice, pentru ca trecătorii să-și poată încărca dispozitivele mobile. O femeie surdă a susținut un curs improvizat de limbaj al semnelor. Un bărbat arăta cum se repară cauciucurile. El a cumpărat un cauciuc vechi pe care să poată exersa participanții și îi lăsa să-l înțepe și să-i desfacă ventilul, iar și iar, pentru ca apoi să le dea sfaturi despre compresoarele portabile de 12 volți. Linda prețuia în mod deosebit acest tip de abilități și, în timpul unui alt stagiu ca gazdă în camping, avea să le pună la treabă, salvând niște pădurari al căror camion pentru stingerea incendiilor făcuse pană.

În fiecare dimineață, la răsărit, una dintre rulotiste, Lesa NeSmith, se trezea ca să facă primul foc de tabără și să fiarbă o oală de cafea opărită pentru oricine trecea pe acolo cu o cană în mână. Aceasta era o veche tradiție pentru Lesa. Cu mult timp în urmă, pe când locuia într-un bloc din Richmond, Virginia, diminețile de duminică însemnau să se trezească

devreme, să fiarbă cafeaua într-un ibric electric și să deschidă ușa apartamentului, ca să le dea de veste vecinilor că se făcuse cafeaua și era gata s-o împartă cu ei.

Bob beneficiază de tunsoarea anuală oferită de cosmeticiana Kyndal Dimon

Apoi mai există și mesele luate în grup: seara tematică „adu-ți singur cartoful copt și garnisit”, alături de cinele cu chili și supă, unde fiecare adăuga câte ceva în niște oale enorme, amintind de tocanele vagabonzilor din anii Marii Crize din 1930. În fiecare seară, după apus, cineva aprindea un foc mare de tabără, chiar dacă era adeseori abandonat pe la 9-10, când somnul începea să le dea târcoale, îngreunându-le pleoapele, și se instala răcoarea nopții.

Mai exista și un permanent sentiment de mândrie. Aproape toți cei pe care i-am întâlnit împărtășeau atitudinea lui Al Christensen[179], în vârstă de 62 de ani, fost director artistic în industria de publicitate, care, așa cum mi-a mărturisit, prefera să spună despre el însuși că este „fără casă”, nu „fără cămin”. Așa cum era de așteptat în fosta lui meserie, Al e priceput la cuvinte. Mi-a descris cum a văzut joburile din publicitate împuținându-se tot mai mult într-un interval de câțiva ani, iar puținele oportunități rămase au mers spre artiștii tineri. El a trecut de la lucrul la o „agenție virtuală” la a fi „virtual șomer”. Descriindu-se drept un singuratic, Al rezista cu greu mai mult timp în preajma oamenilor. La un moment dat, a trebuit să plece în mijlocul unui seminar RVM despre bugetare, ca să-și poată recăpăta

[179] http://rollingsteeltent.blogspot.com/2014/01/someone-asked-my-story-fool.html (N.a.)

solitudinea. Cu toate astea, s-a întors câteva zile mai târziu.

Îi plăcea pe cei de la RVM și simțea că acest eveniment arăta o față mai bună a stilului de viață nomad, adică „îl face să pară foarte posibil și respectabil – nu mai e ca și când aș dormi într-o camionetă, pe malul râului”.

Linda era foarte încântată și de buna înțelegere. Voia să învețe cât de mult putea și mergea la seminarele care începeau de cele mai multe ori la 10 dimineața. Mulți dintre rulotiștii cu vechime erau deja familiarizați cu ce preda Bob – fie că spicuiau lecțiile din propria viață, fie că participaseră la aceleași seminare cu un an înainte sau citiseră cartea lui Bob, intitulată *How to Live in a Car, Van or RV: And Get Out of Debt, Travel & Find True Freedom*[180]. Cu toate că era destul de practică, aceasta includea, pentru hoinarii aspiranți, și niște exerciții care frizau interpretarea unui rol. „Exersează la tine în apartament”, îi sfătuia el. „Primul pas este să te muți în dormitor și să nu te mai folosești de restul casei.” Următorul pas, continua el, era să stabilești măsurătorile potrivite pentru viitoarea ta casă-rulotă. Dacă anticipezi că vei avea, să spunem, cam 5,5 metri pătrați, poți construi un model de lucru bazat pe această suprafață. „Ia-ți niște cutii mari de carton și folosește-le ca să creezi un spațiu de 1,8 pe 3 metri într-un colț al dormitorului”, explică Bob în carte. „Acum mută-te în «duba» ta de carton. În loc să trăiești în dormitor, vei trăi în micuța ta dubă din cartoane.” (Pentru cine e stresat de perspectiva de a se muta într-o autoutilitară, este greu de imaginat că repetiția asta la rece, într-o cutie de chibrituri, ar putea ridica în vreun fel moralul.)

Cu toate acestea, aproape toți, inclusiv cei cu vechime își făceau apariția cu câte un scaun pliant, se așezau și ascultau. Unii își luau notițe. Alții erau prea ocupați să țină la distanță aerul rece al dimineții, îndesându-și mâinile în buzunare sau sorbind din căni pline cu cafea aburindă. Câțiva încercau să facă ordine în legiunile hoinare ale câinilor de nomazi. Erau de toate felurile – de la chihuahua la prepelicari și corcituri de lupi pe jumătate domesticiți – și se plimbau peste tot în timpul seminarelor, salutându-se, cerșind de mâncare, amușinând cenușa din vatra focului, făcând pipi în tufăriș (și o dată pe reportofonul meu) sau încăierându-se din când în când.

Unul dintre cele mai animate seminare a fost despre arta

---

[180] *How to Live in a Car, Van or RV: And Get Out of Debt, Travel & Find True Freedom*, CreateSpace Independent Publishing Platform, 2014, p. 43. (N.a.)

parcării clandestine. Adresate rulotiștilor urbani, care se eschivează adeseori de la legile privind camparea, aceste cursuri vorbeau despre cum să te contopești cu împrejurimile, ca să eviți temutul „ciocănit” la ușă al unui polițist ivit pe neașteptate în prag, vreun bețiv care bate în pereți sau pe trecătorii ce trag cu ochiul pe la ferestre, întrebându-se „Oare locuiește cineva aici?”. Toată lumea știa de „ciocănit”. Era inamicul comun. Swankie avea și coșmaruri în legătură cu asta. „Am visul ăsta suprarealist, că ciocănește cineva în pereții rulotei”, a scris ea odată. „De obicei mi se întâmplă dacă nu sunt 100 % confortabilă cu locul de parcare sau de tras pe dreapta. Este enervant ca dracu’. Nu e niciodată nimeni acolo. Mă rog, câteodată este, dar dacă e vorba despre poliție sau pază, ăștia de obicei VORBESC.”[181]

Cel dintâi sfat al lui Bob este găsirea unei zone sigure. Cariera lui în industria alimentară și experiența timpurie în camparea prin parcările de la locul de muncă l-au transformat într-un mare fan al supermarketurilor deschise non-stop. A mai adăugat și că în unele orașe unde era interzisă parcarea nocturnă la Walmart, nomazii puteau găsi refugiu la alte lanțuri mari de magazine, precum Kmart, Sam’s Club, Costco, Home Depot și Lowe’s. Comercianții cu amănuntul care-i deserveau pe pasionații de aer liber, precum Bass Pro și Cabela’s, puteau fi și ei o opțiune interesantă. Cracker Barrel era celebru pentru îngăduința sa față de rulotiști. Centrele comerciale și restaurantele deschise pe timpul nopții, precum Denny’s, puteau fi la fel de bine luate în calcul. Câteodată, cel mai bun plan era să-ți poziționezi rulota între două stabilimente; fiecare va presupune că intri la celălalt. Oriunde vei parca, este mai înțelept să intri cu spatele în locul de parcare – în acest fel, botul mașinii este îndreptat spre drum și poți pleca imediat, dacă se ivesc probleme. Și când rămâi pentru o vreme în același loc – mai ales atunci când te afli în apropierea unor zone rezidențiale – este bine să ai și o tabără de zi, și una de noapte. Locul pentru zi este acela în care poți să-ți vezi de toate activitățile obișnuite, inclusiv orice ai avea nevoie să faci ca să te pregătești pentru culcare. Camparea de noapte înseamnă acel loc unde mergi după lăsarea întunericului, strict ca să dormi. Apoi pleci la prima oră, în dimineața următoare. Dacă ești nevoit să folosești o lumină când ai ajuns deja în locul de noapte, folosește o veioză

[181] Postare Facebook a Charlenei Swankie, 13 august 2015. (N.a.)

colorată în roșu, mai puțin strălucitoare.

Bob a mai subliniat și necesitatea de a avea mereu pregătită o poveste credibilă. Dacă ai parcat în apropierea unui spital, înseamnă că vizitezi un pacient. Dacă ai parcat lângă un service auto, ai ceva de reparat la motor. Dar când vine vorba de alibiuri, și-a îndemnat gașca să-și cunoască limitele și să nu exagereze cu aceste povești. „Dacă nu ești un bun povestitor, las-o încolo de poveste”, a spus el.

Un alt element era camuflajul. Asta însemna să ai vehiculul mereu curat, să eliberezi locul pasagerului de haine și alte mărunțișuri și să eviți decorațiunile care ar putea stârni interesul, de la brizbrizurile din vârful antenei până la autocolantele de pe geamuri și abțibildurile de pe bara de protecție. (Acest ultim punct a stârnit remarci de dezaprobare ironică. Dar ce zici de un abțibild „Întreabă-mă despre Isus”? Asta nu i-ar ține pe oameni la distanță? Unul dintre nomazi, care nu era religios, lipise un astfel de abțibild pe rulota lui tip pickup, atât ca experiment, cât și ca o glumă cunoscută doar de ei.) Cei care locuiesc în autoutilitare de transport de marfă, a sugerat Bob, pot adopta o înfățișare de muncitor – să lase o vestă reflectorizantă la vedere, observabilă chiar și prin parbriz, sau să aibă pe acoperiș un suport pentru scară. Cei care locuiesc în dube albe pot căuta niște afaceri locale – de exemplu, servicii de instalații sau de catering – care au flote de vehicule asemănătoare și să încerce să se amestece printre ele. Camuflajul înseamnă și să încerci să nu stai mereu cu storurile coborâte – dacă duba ta are mereu perdelele trase la ferestre, oamenii se vor întreba ce se întâmplă înăuntru. Și mai înseamnă ca, atunci când mergi să te speli într-o toaletă publică, să fii isteț și să nu atragi atenția, de exemplu, să ai o vestă de vânătoare sau de drumeție, cu multe buzunărașe în care îți poți depozita obiectele de toaletă.

Ce a mai subliniat Bob: poliția nu este mereu inamicul nomazilor. Unii furgonetiști și unii rulotiști își aminteau de câte un „ciocănit” venit din partea vreunui polițist îngrijorat care nu voia decât să-i întrebe dacă sunt bine. Auziseră și mărturia unei nomade din Ohio, despre un polițist prietenos care îi aducea uneori câte o cafea. Făcând o mică cercetare în avans, poți afla multe lucruri despre atitudinea locală. În locurile prietenoase, cea mai bună alegere ar putea fi să te duci direct la secția de poliție, să spui o poveste despre vreun ghinion și să-i întrebi unde ai putea înnopta în siguranță în

oraș. Și amintește-ți: indiferent cât de viclean ești, este destul de probabil ca poliția locală să afle de prezența ta acolo. „Polițaii nu sunt deloc proști. O să-și dea seama că se petrece ceva dacă ești «numai în trecere» de șase luni încoace.”

În orice caz, toată lumea a recunoscut că adeseori este preferabil să eviți cu totul poliția. Unii aveau metode istețe de-a o face. Un rulotist a povestit online despre instalarea pe smartphone a unei aplicații de interceptare a stațiilor poliției. Ascultând discuțiile de pe canalul autorităților însărcinate cu respectarea legii, își dădea seama dacă a fost raportat pentru ședere ilegală și putea să plece înainte să apară poliția. Și mai avea un alt beneficiu. Dacă găștile de huligani se apropiau prea mult, îi speria dând sonorul tare, iar zgomotul stației radio, cu toate hârâielile și paraziții ei, făcea ca rulota lui să semene cu un vehicul al poliției aflat sub acoperire.

Un alt seminar foarte căutat al lui Bob era cel despre bugetare și venea cu un mesaj puternic prominimalism și anticonsumerism. Bob le-a spus oamenilor că, deși erau sclavi ai economiei de piață, puteau să-și maximizeze libertatea prin reducerea nevoilor materiale și a cheltuielilor. „După standardele societății sunt sărac, dar după standardele rulotiștilor trăiesc destul de bine”, a explicat el. Bob le recomanda să facă economie de combustibil mergând mai mulți cu o singură mașină în oraș și împărțind costurile ori de câte ori este posibil, dar și să evite drumurile inutile și să verifice aplicațiile de pe telefon, precum Gas Buddy, pentru identificarea celei mai ieftine benzinării. I-a îndemnat pe oameni și să aibă mereu un fond de urgență – de aproximativ 2000 de dolari – chiar dacă va fi nevoie să-l acumuleze încetul cu încetul, punând deoparte un plic în care să adauge câte trei dolari în fiecare zi. Le-a spus că știa pe cineva care trăia cu 250 de dolari pe lună. „Câți dintre voi trăiți cu 500 de dolari pe lună sau mai puțin?” a întrebat el. S-au ridicat câteva mâini. „Câți ați scăpat de datorii?” Pâlcul de mâini a devenit o pădure, provocând râsete și ovații. Un tip s-a ridicat și a făcut o poză. „Nu veți vedea așa ceva altundeva în America!”, s-a minunat el.

Când cineva a ridicat problema câștigurilor bănești pe parcursul călătoriilor, un rulotist a mărturisit că este dealer itinerant de poker. Cazinourile din toată țara angajau pe termen scurt dealeri, ca personal pentru turnee, iar jobul aducea lejer 30 de dolari pe oră și mâncare la liber pe

parcursul zilei de lucru. La primul job de acest fel, World Series of Poker, în Las Vegas, făcuse 11000 de dolari în șapte săptămâni. Procesul de angajare păruse să nu țină cont de vârstă; întâlnise acolo dealeri la 70 și 80 de ani. Nu găsea decât două dezavantaje. Primul era că posibilii dealeri trebuiau să participe la niște cursuri de pregătire pe care unele cazinouri le ofereau gratuit, dar în alte cazuri costau câteva sute de dolari. Al doilea dezavantaj era că trebuia să faci duș în fiecare zi.

După seminarul despre bugete, Linda mi-a spus că nu era prea sigură că vrea să se întoarcă la Amazon, așa că slujba de dealer suna excelent. Îi aducea aminte de zilele când lucrase ca vânzătoare de țigări și chelneriță de bar la Riverside Casino. „Aș face-o într-o clipită!”, a spus ea. „Aș vrea să fiu dealer de poker.”

Alte seminare ofereau sfaturi despre instalarea panourilor solare, lucrăturism, gătitul într-o bucătărie precară și autogospodărirea pe terenurile publice. Într-o sesiune anonimă de întrebări și răspunsuri, participanții au scris întrebări dificile pe biletele de hârtie pe care le-au aruncat într-o conservă goală. Un moderator le-a citit cu voce tare. *Ce pot face dacă familia nu va accepta felul în care trăiesc? Cum îmi găsesc un partener? Printre ele mai erau și câteva glume. Cum faci sex într-o rulotă?*

Bob a explicat și cum poți avea parte de tratamente dentare la preț redus în Los Algodones, un orășel în statul mexican Baja California, poreclit „Orașul Măseluță”, din cauza celor 350 de dentiști îngrămădiți pe câteva străzi. Linda spera să facă o călătorie până acolo la un moment dat, ca să-și repare proteza superioară. Îi căzuse din buzunarul bluzei, când se aplecase s-o mângâie pe Coco, și călcase din greșeală pe ea. Bob călătorise pentru prima dată la Los Algodones când primise o cotație de 2500 de dolari de la un dentist din Nevada, tarif mult mai mare decât își putea permite. Sfârșise prin a căpăta aceleași servicii pentru doar 600 de dolari. Cu toate că diferența nu era întotdeauna atât de mare, lucrările dentare costă în mod obișnuit acolo mai puțin de jumătate din prețul lor din America.

Bob a început să călătorească anual spre Los Algodones, pentru un detartraj de 25 de dolari. Pentru că orașul era înțesat și cu opticieni și farmacii ieftine, făcea provizii de medicamente pentru tensiune – pentru care n-avea nevoie de

rețetă – și mai plătea în jur de 100 de dolari pentru un control la ochi și ochelari noi. Într-una dintre aceste ocazii m-am alăturat și eu pentru excursia anuală. Grupul nostru s-a împărțit în câteva mașini și am parcurs cei 120 de kilometri de la Scaddan Wash, de lângă Quartzsite până la Yuma, apoi am mers un pic spre vest, către Andrade, o așezare mică, de graniță. Am parcat lângă un cazinou deținut de tribul local Quechan și am trecut granița pe jos, pe lângă un panou pe care scria cu litere mari BIENVENIDOS și, cu litere mai mici, dedesubt, o avertizare pentru oaspeții americani: „Armele sunt ilegale în Mexic”.

Bob ne-a condus spre o clădire ce părea destul de nouă, cu o fațadă de sticlă și marmură. Pe toată partea dreaptă atârna un banner cu imagini ale unor pacienți zâmbitori – majoritatea albi – suprapuse peste ilustrația unui implant dentar. Am pășit pe ușile gemene de la intrare. În interior, personalul îmbrăcat în uniforme apretate, de un albastru-gri, ne-a invitat să luăm loc în sala de așteptare ai cărei pereți erau acoperiți cu diplome. Bob a acceptat să intru cu el într-un birou imaculat, unde radiografia pe care tocmai o făcuse era afișată pe monitor. Am plecat să explorez orașul lăsându-l în cabinet, întins pe scaunul pacientului sub o lumină puternică, cu gura larg deschisă și cu dentistul examinându-i dantura.

Întoarsă pe stradă, am trecut pe lângă standuri de artizanat și magazine de băuturi, indicatoare pentru aparate auditive la jumătate de preț și o farmacie al cărei panou de anunțuri de la intrare anunța reduceri la Viagra și pastile pentru slăbit. Într-unul dintre magazine, doi tehnicieni dentari stăteau la un banc de lucru; unul dintre ei purta mască chirurgicală și cioplea cu o daltă micuță în mulajul de ipsos al unor dinți. Turiști cu părul alb ședeau la terase, mâncau taco cu creveți și beau margarita, iar câteodată dansau pe muzică live. Un chitarist fredona „Desperado”. Dintr-un bar de după colț se strecurau acorduri din Hotel California. Mai târziu am citit un articol de blog scris de o nomadă care vizitase Los Algodones după RVM și, cât timp i se făcuse radiografia dentară și detartrajul, fusese tratată cu coloanele sonore din *Take It to the Limit* și *Lyin’ Eyes*. Se părea că nu poți merge pe o stradă fără să auzi piesele celor de la Eagles.[182]

Am așteptat până a trecut aglomerația de la ora prânzului,

[182] Glenn Morrissette despre piesele Eagles în Los Algodones: http://tosimplifyold.blogspot.com/2014_01_01_archive.htm (N.a.)

între 12:00 și 3:00 după-amiaza, când este posibil să stai la coadă la frontieră mai mult de o oră, și apoi am trecut înapoi în Arizona.

Când am cunoscut-o eu, chiar după seminarul despre bugetare, Linda se bucura din plin de prima ei participare la Reuniunile Vagabonzilor Motorizați. Am întrebat-o cum i se pare. „Oh, Dumnezeule”, a spus ea. „Alaltăieri, pentru prima dată de ani de zile, am simțit bucurie. Bucurie! E chiar mai bine decât să fii fericit”, a spus ea. Ochii i s-au încrețit pe la colțuri când mi-a povestit despre excursia în oraș făcută alături de Silvianne. „Mergeam pe stradă în micul ei microbuz, căutând un loc unde să aruncăm gunoiul, când am avut o revelație: «Ăsta e stilul nostru de viață. Și e un lucru minunat».”

Câteva zile mai târziu, Linda simțea încă avalanșa aceea de sentimente grozave. Mi-a spus despre cum supraviețuia de pe o zi la alta când a descoperit website-ul lui Bob. „Acum nu doar că supraviețuiesc, ci chiar prosper!” s-a minunat ea. „Și știi, asta e și ideea – la bătrânețe vrei s-o duci mai bine, nu doar să supraviețuiești fiecărei zile.”

După luni întregi de alergat prin depozit, începea și ea, în fine, să se relaxeze. Lucruri de obicei enervante au devenit amuzante, precum executorul care continua să sune, iar și iar, încercând să dea de cea care avusese cândva numărul de telefon al Lindei. În trecut, Linda îi explicase amabil încurcătura. De data asta i-a spus: „Stai așa, o chem imediat!” și l-a lăsat să aștepte la telefon timp de douăzeci de minute. A murit de râs.

Jen și Ash i s-au alăturat Lindei la RVM pe la jumătatea lui ianuarie. După ce terminaseră munca la Amazon, își vizitaseră rudele în Colorado, urcaseră pe culmea sudică a Marelui Canion și făcuseră un tur al Navelor Terestre din New Mexico. Apoi o găsiseră pe Linda și-și parcaseră Manatee-ul chiar în spatele rulotei ei. Nu au fost surprinse să vadă că, până să ajungă ele, Linda își făcuse deja o grămadă de prieteni pe care voia să li-i prezinte și lor.

Unul dintre ei era Lois Middleton, în vârstă de 61 de ani, campată în apropiere cu o rulotă tractată de trei metri lungime, model Aloha din 1965, pe care o denumise „Casă, dulce casă” sau, prescurtat, „Căsuța lui Lil”. Ca și Linda, Lois lucrase ca inspector în construcții. Însă, după mai mult de două decenii în acest job, în Vancouver, Washington, în 2010

se trezise disponibilizată, pe fondul reducerilor ce se arătau la orizont. Apoi au început să se prăbușească și alte piese din acest domino. I-a murit tatăl. Banca i-a pus sechestru pe mașină. Și-a pierdut casa prin executare silită a ipotecii. Și-a declarat falimentul personal. Sperase ca, până la urmă, să se poată muta cu fiul ei, dar și casa acestuia a fost executată silit. Când s-a stabilit în Căsuța lui Lil, Lois n-a știut ce avea să urmeze mai departe. Sau, după cum mi-a declarat chiar ea: „Planul este să nu-mi fac niciun plan”.

Linda nu știa încă, dar o întâlnise și pe cea care avea să-i devină cea mai bună prietenă. (Mai târziu au început să-și spună una alteia „BFF”[183]. La început a sunat ca o ironizare a limbajului milenialilor, dar cu timpul poleiala glumeață a dispărut, lăsând loc doar sincerității.) LaVonne Ellis era o scriitoare de 67 de ani, aflată pe drum din octombrie. După o carieră în jurnalismul audio-vizual, inclusiv pe post de corespondent radio pentru ABC, a ajuns într-o redacție din Minneapolis, unde un șef nou a desființat departamentul de știri. A primit o promovare în management, dar lucrurile nu au mers bine, așa că au lăsat-o să plece. A crezut că va obține imediat un alt job, dar a descoperit că la 50 de ani piața muncii este mult mai dură. „Am cam îmbătrânit”, a reflectat ea. După ce s-a mutat cu sora ei ca să vâneze ceva de lucru, a primit într-un final o slujbuliță: să citească rapoarte de trafic de treizeci de secunde, pentru zece dolari pe oră. A acceptat și a lucrat mai întâi în Los Angeles și apoi în San Diego. Era foarte strâmtorată – mai ales ca mamă singură al cărei fiu mai mic locuia tot cu ea –, dar a reușit să se descurce destul de bine până când au început migrenele. Cu timpul, s-a trezit că are o sensibilitate tot mai mare la chimicale și parfumuri. Acasă a reușit să se adapteze folosind tot felul de produse care absorbeau mirosurile, dar orele pe care le petrecea la serviciu o lăsau cu țeasta pulsând de durere. În cele din urmă, și-a dat demisia pe motiv de boală și invaliditate. Cu toate că a mai primit niște colaborări online, acestea nu i-au adus niciodată prea mulți bani. A sfârșit prin a dormi pe un pat pliant în living, în apartamentul cu un singur dormitor pe care îl împărțea cu fiul și nora ei. Ura sentimentul că-i înghesuie, dar nu știa unde altundeva să se ducă. În continuare, lucrurile nu mergeau cum trebuie. Apoi a citit o carte despre traiul în furgonetă. Și i-a venit o altă idee.

---

[183] În original, *Best Friends Forever* (Cele mai bune prietene pe vecie). (N.t.)

În vara lui 2013, LaVonne a închiriat o mașină și a împrumutat un cort pentru a participa la versiunea în mic a Reuniunii Vagabonzilor Motorizați, de lângă Flagstaff, Arizona. Pe blogul ei, „The Complete Flake”, a descris evenimentul ca pe o experiență transformatoare:

> *Mi-am găsit oamenii: o șleahtă de inadaptați din pleava societății, care m-au înconjurat cu iubire și acceptare. Prin „inadaptați” nu vreau să spun neisprăviți și ratați. Acești oameni sunt americani isteți, miloși, muncitori, cărora li s-a tăiat craca de sub picioare. După o viață de alergat după visul american, au ajuns la concluzia că acesta n-a fost altceva decât o mare înșelătorie.*[184]

I-a plăcut atât de mult, încât și-a cumpărat o autoutilitară, o GMC Safari maronie din 2003, cu 208000 de kilometri la bord. A cumpărat-o cu 4995 de dolari, dintr-o parcare cu mașini vechi din El Cajon, și a botezat-o LaVanne. Scaunele din spate au devenit canapeaua și patul ei. În portbagaj a amenajat o bucătărie. Obiectivul ei a fost să scape de datorii, să plătească duba, să-și instituie un fond de urgență, toate astea trăind doar din ajutorul social, și să încerce să-și scrie memoriile. Cu două luni înainte de-a o cunoaște pe Linda, s-a mutat în LaVanne și a mers să-l vadă pe Bob. La început i-a fost dificil să facă această schimbare, mai ales cu atât de multe nopți reci. Bob i-a împrumutat un sac de dormit călduros și apoi a insistat ca ea să-l păstreze, spunându-i: „Mie nu-mi place”. Acum, LaVonne se bucura de prima sa RVM ca furgonetistă cu drepturi depline. Două noi prietene au ajutat-o să instaleze un panou solar pe acoperișul dubei LaVanne. Se oferise să conducă plimbările zilnice ale grupului, care porneau în fiecare dimineață la 8:30, de la vatra de foc. Odată a lansat o invitație deschisă pentru toată lumea la un mic dejun în locul ei de campare, cu scrob de ouă și cartofi. Eu am venit cu suc de portocale și ouă. LaVonne mi-a aruncat o privire bănuitoare. Oamenii nu prea știu ce să creadă despre prezența unui jurnalist printre ei, a spus ea. Erau îngrijorați că i-aș putea face să pară ca „o șleahtă de vagabonzi fără adăpost”. I-am spus că nu asta intenționam și m-am retras să stau de vorbă cu alți meseni.

Cam în aceeași perioadă, LaVonne și mulți alții din tabără așteptau cu nerăbdare un eveniment care se suprapunea cu

---

[184] http://completeflake.com/looking-back (N.a.)

RVM și atrăgea mii de nomazi în fiecare an: Quartzsite Sports, Vacation & RV Show. Numele era prea lung, așa că toți îi spuneau pur și simplu „Cortul cel mare”. Cu mai mult de două sute de expozanți, părea un spot publicitar uriaș. Promoteri cu căști pe cap făceau demonstrații cu blendere Vitamix și curățătoare de geamuri. În standuri se trâmbița vindecarea unui întreg alfabet de afecțiuni, de la anxietate și artrită la dureri de spate și monturi, gută și ciocuri la călcâie, la mușchi dureroși și sciatică. Un comerciant promitea să-i ajute pe proprietarii de rulote cumpărate cu împrumuturi care le depășeau valoarea, afișând anunțuri care spuneau: „Noi suntem soluția ca să scapi de plata pentru rulotă”. Mai existau tarabe ale American Association for Nude Recreation, Twin Peaks RV Insurance și America’s Mailbox, o firmă ce oferea „retrimiterea corespondenței și servicii la bază” pentru itineranții care aveau nevoie urgent de o adresă în Dakota de Sud. Alte standuri ofereau role pentru scame, super glue, medalioane de identificare a animalelor de companie, lecții de tras cu arma și perne de masaj.

Mai erau și câteva mese pentru recrutarea lucrăturiștilor. Amazon își trimisese reprezentanții, care scriau nume și ofereau ca suvenir carnețele de post-it-uri cu logoul CamperForce – rulota zâmbitoare. Concesionarii pentru U.S. Forest Service erau și ei prezenți, îndemnându-i pe trecători să solicite joburi ca gazde de camping. Unii îi intervievau pe candidați și le alocau joburile pe loc. Un reprezentant avea uniforme pe care să le dea noilor angajați. O firmă pentru angajări temporare, denumită Express Employment Professionals, căuta lucrători pentru recolta anuală de sfeclă-de-zahăr. „Dacă vrei să completezi o cerere, ești angajată pentru sezonul care vine”, mi-a spus recrutorul. „Te angajăm azi.”

Una dintre cele mai atrăgătoare tarabe avea o firmă luminoasă pe care scria „Adventureland”. Îndărătul ei, un aranjament cu trei panouri afișa fotografii cu angajații cărunți ai unui parc de distracții, îmbrăcați în tricouri polo albastre, cu ecusoane de plastic pe care erau scrise numele. Lucrători zâmbitori stăteau așezați în primul vagon al rollercoasterului Tornado, conduceau o locomotivă demodată, își pierdeau vremea la standul de fast-food Chicken Shack și duceau în brațe plușurile uriașe primite ca premiu. Printre aceste instantanee erau împrăștiate desene – fețe galbene

zâmbitoare, un cățel mascotă, cu limba atârnând – și slogane tipărite:

Simte-te iar copil!

Hei, lucrăturistule, a venit momentul distracției!

Camping + Muncă + Zâmbete = Distracție!!!

Cu sediul în Altoona, Iowa, Adventureland trimisese recrutori ca să angajeze aproximativ trei sute de lucrăturiști care să se îngrijească de cursele, jocurile și proprietățile concesionate, pentru salarii între 7,25 și 7,50 de dolari pe oră.

Parcul deținea în apropiere o parcare pentru locuințe mobile, unde lucrătorii erau încurajați să stea contra unei taxe. Din iunie până în septembrie, aceasta era de 160 de dolari pe lună; angajații care stăteau până la finalul sezonului primeau o reducere la plata chiriei din august și septembrie.

Managerii de la Adventureland angajau de aproape două decenii muncitori sezonieri mai în vârstă și apreciau atitudinea optimistă a acestora. „Cred că unii lucrăturiști ar putea sta de vorbă și cu un stâlp de telefon, pentru că au darul trăncănelii”, a lăsat să-i scape directorul de resurse umane al parcului, Gary Pardekooper, într-un interviu video din 2012 pentru Workamper News. „Și nouă ne place, și oaspeților noștri le place.”

N-am întâlnit decât o singură lucrăturistă de la Adventureland; am vorbit cu ea pe când lucra la depozitul Amazon din Fernley. Nu era prea încântată. „Managementul era groaznic și publicul era rău, rău de tot și vremea era teribilă și era Iowa, și era caniculă”, a izbucnit femeia, în vârstă de 62 de ani, adăugând că mulți dintre colegii ei s-au simțit prost tratați și au demisionat. „Era un tip așa de ofticat, încât s-a repezit efectiv la volanul autorulotei. Avea copertina desfăcută și fixată, dar a plecat pur și simplu”, a adăugat ea, izbucnind în râs în timp ce descria cum îi flutura rulotistului baldachinul în vânt.

Pe atunci nu știam încă, dar anul următor, în timpul unei călătorii prin țară, am avut ocazia să mă opresc la Adventureland pe la jumătatea lui iulie. După-amiaza era umedă, cu temperaturi urcând până la 32 de grade, iar aerul se unduia de căldură. Parcul tematic arăta ca un miraj viu colorat între porumbiștile verzi și Prairie Meadows. (Acesta era numele unui complex-cazinou cu jocuri de noroc și curse,

aflat chiar alături.) În spațiul de campare pentru angajați fuseseră plantați frasini. Multe dintre rulotele de aici arborau steaguri americane și afișau plăcuțe de înmatriculare din centrul țării – Iowa, Nebraska, Minnesota și Dakota de Sud. În spate erau instalate două corturi de camping. Părea că printre nomazi există și câțiva locatari pe termen lung – îți dădeai seama după buruienile care crescuseră în jurul cauciucurilor și după aracii maturi de roșii care prosperau în găleți de 20 de litri.

În interiorul parcului, personalul părea împărțit în mod egal între elevii de liceu locali și persoanele în vârstă. Existau numeroase magazine de suvenire. Unul dintre ele vindea tricouri pe care scria: „Vrei să te «prepari» pentru Isus? Ia o salată de rugăciuni.”[185] și „Dumnezeu este mai mare decât orice plan eșuat datorie boală armată sau munte care ți-ar sta în cale”. În altul, o angajată pe la 60 și ceva de ani vorbea agitat despre o creștere recentă de salarii care-i luase pe toți prin surprindere. Acum primeau 8,50 de dolari pe oră. Ea și colegii ei presupuneau că mărirea venise din cauza presiunii concurenței, din moment ce Walmart tocmai începuse să plătească 9 dolari pe oră. Cu toate că venise aici pentru un job cu normă redusă, a adăugat ea, compania nu avea destul personal și o angajase cu normă întreagă. (Asta explica de ce în mijlocul sezonului încă mai erau afișe peste tot prin parc, pe care scria: „Angajăm imediat! Job de vară, plin de distracții. Vino să muncești alături de toți prietenii tăi!”) Schimbând subiectul, am întrebat-o dacă avea o distracție favorită în parc. „Distracția mea favorită e cursa pe care mi-o oferă careva cu mașinuța de golf, spre casă”, a glumit ea.

O altă angajată, de 77 de ani, mi-a spus că fusese recrutoare la Adventureland. Era mândră că vârsta înaintată și dizabilitățile asociate acesteia nu păreau să-i țină pe loc pe colegii ei, adăugând că avea chiar atunci un coleg apropiat, în vârstă de 80 de ani. „La un moment dat, am avut în departamentul meu pe cineva de 86 de ani”, a spus ea. „Am avut și un bărbat în cărucior cu rotile care putea număra folosind dispozitivul special, așa că l-am instalat la parcul acvatic. Am avut și un bărbat cu o singură mână, supraveghetor peste toate tipurile de rollercoaster.” La

[185] Calambururi intraductibile: *Wanna Taco ’Bout Jesus? Lettuce Pray*, unde taco are o sonoritate asemănătoare cuvântului *talk* („a vorbi” – „Vrei să vorbim despre Isus?”) și *lettuce* o sonoritate asemănătoare expresiei let’s („haideți să” – „Haideți să ne rugăm.”). (N.t.)

rollercoasterul Tornado, operatorul cursei purta ochelari bifocali cu ramă de sârmă și o pălărie de pai cu boruri largi. Mi-a spus că avea 81 de ani.

Nici măcar cea mai optimistă atitudine din lume nu putea totuși să-i ferească pe oameni de tragedii. La mai puțin de un an după ce am vizitat Adventureland, un lucrăturist a murit într-un accident de muncă. Factor poștal pensionat, pastorul Steve Booher, în vârstă de 68 de ani, îi ajuta pe pasageri să debarce din cursa rollercoasterului Raging River, când banda transportoare a pornit pe neașteptate. Aflat cu un picior încă pe pluta care s-a smucit și a luat-o din loc, bărbatul a căzut de pe platforma de beton pe banda transportoare și a suferit o fractură de craniu.[186]

Adventureland a redeschis Raging River chiar a doua zi. Două luni mai târziu, în urma unei anchete, autoritățile de reglementare a condițiilor de muncă au trimis o notificare de încălcare a regulilor, prin care solicitau măsuri de creștere a siguranței și aplicau o amendă de 4500 de dolari.

După deschiderea „cortului cel mare”, s-a schimbat și atmosfera de la Reuniunea Vagabonzilor Motorizați. Până atunci zilele se scurseseră cu lentoare. Acum parcă o luaseră la goană. Tot mai mulți începeau să dispară în excursii de o zi în oraș. Când erau în tabără, întrebările pluteau în aer. *Unde te duci mai departe? Când o să te mai văd? Ți-ai găsit de lucru?* Limita de paisprezece zile de campare gratuită avea să se termine curând și, în acest an, nu mai era chip s-o fentezi. În prima zi a reuniunii, un gardian de la Bureau of Land Management se înființase ca să emită permise și notase toate numerele de înmatriculare. În curând, cei care campaseră aici trebuiau să se mute la cel puțin 40 de kilometri distanță.

Migrația era gata să înceapă. Câțiva urmau să plece de unii singuri. Alții s-au adunat în găști mici, pentru călătorie. În unii ani, plajele din Baja erau preferatele celor suficient de norocoși să aibă pașapoarte și bani de benzină. Adeseori, o mână de oameni vizita Slab City[187], un camping al boschetarilor, artiștilor neînțeleși și al iubitorilor de vreme caldă, întemeiat pe locul unei foste baze militare, în apropiere de Salton Sea, care se autointitula „Ultimul loc liber”.

---

[186] Iowa Occupational Safety and Health Administration Citation and Notification of Penalty (16 august 2016), după Inspecția numărul 1154435; Kevin Hardy, „Worker Who Dies Was Just Six Days on His Job”, The Des Moines Register, 14 iunie 2016, p. A4. (N.a.)

[187] Orașul Lespezilor. (N.t.)

(Avanpostul RVM de acolo fusese poreclit „Prietenii lui Bob”.) Alții aveau să se îndrepte spre regiunea Yuma. Unul dintre locurile populare de camping de acolo era Fortuna Pond, foarte liniștit în timpul zilei, dar parcă rupt din Zona crepusculară după lăsarea întunericului, când întinderile străluceau într-un verde straniu sub luminile strălucitoare ale avioanelor utilitare ce survolau zgomotos zona întreaga noapte.

Când s-a încheiat RVM, Bob a dat jos firmamentul oficial. Silvianne a strâns în cutii ce rămăsese din grămada cu obiecte de pomană – inclusiv uriașul sombrero de pai, pe care nu-l dorise nimeni – pentru un magazin second-hand local. Linda a făcut niște cafea și am băut o cană împreună. Mi-a arătat o bobină nouă pe care o instalase ajutată de un prieten. Aceasta îi dădea posibilitatea să-și încarce rețeaua electrică a rulotei din surplusul produs de bateria vehiculului atunci când se afla în mers. Curând s-a răspândit zvonul că Bob plecase către următorul loc de campare, în Ehrenberg. Îi invitase să i se alăture pe toți cei care voiau să-l urmeze într-acolo. Linda s-a grăbit să-și strângă tabăra. La plecare le-a îmbrățișat pe Jen și Ash, care plănuiau să hoinărească prin sud-vest până la următorul lor job, la ferma Rocking 7, aflată în munți, chiar la est de Salinas Valley sau, așa cum a spus Ash, în „țara lui Steinbeck”. Ferma făcea parte dintr-o rețea internațională numită WWOOF (World Wide Opportunities on Organic Farms), ai cărei membri ofereau masă, casă și cursuri în schimbul muncii depuse de voluntarii care se intitulau WWOOFeri. După aceea urmau să călătorească mai departe, spre inima uscatului, pentru următorul lor job, de gazde ale campingului din Parcul Național de Sequoia.

Linda a mers pe Autostrada interstatală 10 spre vest, către fluviul Colorado, ieșind de pe autostradă chiar înainte de granița cu California, aproape de parcarea de tiruri Flying J. A apucat-o pe un drum secundar și a trecut de un indicator care arăta că strada se înfundă. Aici, peisajul era dezolant și pustiu. Pământul era acoperit cu pietriș. Vegetația era sărăcăcioasă; în comparație, deșertul din jurul Quartzsite părea Grădina Raiului. Trase deoparte, la distanță de drumul neasfaltat de la intrare, se aflau rulote vechi, uzate de vreme.

Cauciucurile dezumflate și starea lor proastă sugerau că veniseră aici cu ani în urmă și nu mai plecaseră, iar locuitorii lor trăiau în acest loc pe toată perioada anului. Oficial, Bureau

of Land Management instituise limita de paisprezece zile de campare. Dar regula respectivă – și zona, în general – devenise ignorată masiv atât de vizitatori, cât și de poliție, din cauza evidentei sale neatractivități. Prea puțini găseau acest loc dezirabil, ceea ce le convenea celor câțiva căutători de singurătate, cărora le plăcea. În zeci de vizite aici, n-am văzut niciodată vreun gardian și nici n-am auzit ca vreunuia dintre rulotiști să i se ceară să plece.

Aici, rulotele erau parcate la distanțe mult mai mari una de cealaltă decât la RVM. Introvertiții se recuperau după cele două săptămâni de socializare intensă. Unii dintre ei încă se mai întâlneau la cafeaua de dimineață. După o astfel de întâlnire am găsit-o pe Silvianne petrecându-și timpul în rulota ei împreună cu pisica Layla și citind o carte denumită *Hamlet's Mill: An Essay Investigating the Origins of Human Knowledge and Its Transmission Through Myth*.

— Câți oameni crezi că sunt aici? am întrebat-o.

— Nu știe nimeni! a replicat ea pe un ton vesel. Asta-i toată ideea. Este o Americă scăpată de pe radar.

Cu toate că cei din tabără erau foarte dispersați și veneau și plecau regulat, numărul lor părea să oscileze în jurul a cincisprezece persoane. Acolo am dat și peste LaVonne. A fost mai caldă decât la RVM, mai relaxată. A râs și a dat din umeri referitor la aluzia ei de mai devreme, că o persoană din exterior ar putea califica acest grup drept „o șleahtă de vagabonzi fără adăpost".

— Oare de ce o fi atât de sensibilă ideea de „persoană fără adăpost"? s-a mirat ea. Asta m-ar putea considera și pe mine unii. Dar nu sunt. Eu am adăpost.

În același timp, mi-a explicat ea, se simțea vinovată că se includea pe sine într-o altă categorie, ca și când acest lucru ar fi putut consolida o stigmă socială și mai pronunțată.

LaVonne și Linda se înțelegeau deja atât de bine, încât se hotărâseră să lucreze împreună. Următorul job al Lindei ca gazdă în camping urma să înceapă în primăvară, în campingul Sherwin Creek din Mammoth Lakes. Între timp, „Cortul cel mare" era încă în desfășurare și într-una dintre gherete se aflau recrutorii de la California Land Management. La sfatul Lindei, LaVonne și o altă nomadă în căutare de joburi – Trish Hay, în vârstă de 59 de ani, care locuia într-un Nissan Sentra – au plănuit să-și încerce norocul.

Am petrecut acea după-amiază împreună cu Linda, privind-

o cum încălzește într-un ceainic niște apă ca să spele vasele. Ar fi trebuit să aibă apă caldă la robinet, mi-a explicat ea, dar cineva din Nevada îi vânduse o baterie nepotrivită – cu pornire de la motor în loc de una cu ciclul lung – pentru alimentarea cu energie a rulotei, ceea ce însemna că nu avea suficient curent ca să pompeze spre chiuvetă apa din rezervorul de sub canapea. Era bucuroasă să se afle la Ehrenberg, dar nu avea de gând să rămână aici atât de mult ca LaVonne, care plănuia să-l urmeze pe Bob și ce mai rămăsese din echipajul de la RVM. Între timp, Bob își respecta rutina obișnuită – rămânea în Ehrenberg până venea căldura și se trezeau șerpii-cu-clopoței, apoi se muta la altitudinea mai mare din Cottonwood și Flagstaff. Linda avea niște sarcini importante de dus la capăt înainte de următorul ei job, inclusiv să-și caute un petic de pământ și să golească un vechi loc de depozitare. Așa că în curând și-a luat rămas-bun.

După plecarea ei, LaVonne a postat pe blog o poză a Lindei, sub care a scris:

> *A plecat o altă nouă prietenă și m-a cuprins din nou tristețea. Unul câte unul, pleacă toți spre alte zări. Pe unii am să-i revăd, sunt sigură, dar această tristețe este o consecință inevitabilă a traiului nomad. Oamenii vin și pleacă din viața ta.*
>
> *Nu reușești să rămâi pentru totdeauna alături de ei.*
>
> *Ea este Linda May, mama noastră, a tuturor, care ne-a hrănit cu pâine prăjită și ne-a făcut să râdem. Nu există nimeni care să n-o iubească pe Linda. Ea a plecat să-și găsească un petic de pământ unde plănuiește să dureze o casă sustenabilă, ruptă de civilizație, o Navă Terestră. I-am promis s-o ajut s-o construiască (de exemplu, să umplu cu pământ o grămadă de cauciucuri) și așa să pot petrece din nou mai mult timp alături de ea.*[188]

După ce s-a despărțit de prietenele ei, Linda a călătorit 600 de kilometri spre sud-est, către deșerturile din Cochise County din Arizona, unde reglementările pentru construcții erau destul de lejere și pământul era ieftin. Spera să găsească un teren de câțiva acri pentru locuința ei, dar, după ce a explorat ore în șir, s-a simțit dezamăgită. Zona era prea izolată. Venind din surescitarea de la Reuniunea Vagabonzilor

---

188 http://completeflake.com/the-down-side-of-vandwelling-is-saying-goodbye (Na)

Motorizați – cu sentimentele acelea calde de comunitate și conectare –, nu era deloc interesată de o viață de pustnic. „Aici n-o să vină nimeni să mă viziteze”, s-a gândit ea. „Ar fi mai bine să găsesc un loc unde să poată veni și familia mea, pentru că asta ar fi toată ideea, să fie accesibil și să ne putem aduna cu toții.” A petrecut o noapte într-o parcare de lângă granița cu Mexicul. Apoi s-a întors iar pe drum.

Mai departe, Linda s-a dus să golească un spațiu de depozitare pe care-l închiriase pentru patru ani în suburbiile orașului Phoenix. („Cred că mi-ar plăcea să arunc pur și simplu un chibrit aprins acolo”, se gândise ea ceva mai devreme.) A încărcat tot conținutul într-un camion pentru mutări și a mers direct pe proprietatea de două hectare a unei prietene, în New River, Arizona. A pus deoparte amintirile – o acuarelă de la grădiniță înfățișând o creatură asemănătoare cu o pisică, de la nepotul ei Julian, o felicitare de aniversare de la fiica ei mai mică, Valerie, cu o fată nurlie într-un slip cu cactuși. „Încă arăți belea!” scria pe felicitare, în glumă. Dar toate celelalte – vechiul casetofon, veiozele de sticlă asortate, cu abajururi împodobite, grămezile de vase –, toate trebuiau să dispară. A organizat un talcioc. După ce a scăzut costul transportului la New River, câștigul ei din primul weekend a fost de 99,75 de dolari. „N-o să mai închiriez în veci un loc pentru depozitare”, a jurat Linda. Nu mult după aceea mi-a scris, împărtășindu-mi un citat pe care-l găsise online și i se păruse de-a dreptul poetic: „Inevitabil, piedicile de pe drum aduc descurajare pe măsură ce tai fiecare legătură care te ține departe de libertate”.

Între timp, tribul RVM migrase de la Ehrenberg, unde se făcuse mult prea cald, spre Parcul Național Prescott de lângă Cottonwood, situat la o altitudine cu 1000 de metri mai mare, unde temperatura era cu câteva grade mai scăzută.

Acolo, rulotiștii s-au împrăștiat. Unii au parcat în spațiu deschis, pe un deal cu vedere spre terasele scăldate în soare. Alții s-au cuibărit mai ferit, în zonele joase, pe un petic împădurit și ferit de vânt. Aici se aflau și Bob, LaVonne și Silvianne, împreună cu alți câțiva noi prieteni ai Lindei. Printre ei, și Atli Pommer, de 34 de ani, fost șofer de autobuz care trăia într-un Chevrolet Astro denumit Donovan, după cântărețul anilor ’60, și Sameer Ali, de 65 de ani, care își pierduse ferma halal de capre pe fondul creșterii prețului fânului în urma secetei din vest, iar acum trăia într-o

autoutilitară împreună cu câinele lui chihuahua, dl Pico. (Musulman practicant, Sameer reușea să respecte obiceiurile religioase în timpul călătoriei cu ajutorul unei aplicații pe iPhone, care îi amintea de cinci ori pe zi momentele de rugăciune. Totodată, îi afișa și o busolă indicând direcția în care se afla Mecca, busolă pe care o folosea și când parca, astfel încât duba lui era mereu orientată în direcția potrivită pentru rugăciune. „Există aplicații pentru orice”, se minuna el.)

Linda a terminat cu organizarea talciocurilor abia spre finalul lui martie, când a pornit spre Cottonwood, unde a ajuns exact la timp ca să participe la o petrecere cu pizza. Bob a reușit să hrănească unsprezece oameni cu doar 28 de dolari, cu plăcinte de la Little Caesars. După aceea au făcut o drumeție sub cerul roz de la apus, ca să dea jos ce mâncaseră. Grupul de nomazi era compus în special din femei – șapte femei, trei bărbați și un adolescent – și Bob a remarcat ceva mai târziu că, într-o cultură care descurajase multă vreme independența femeii, acesta părea să fie un lucru bun.

A doua zi, în tabără și-a făcut apariția un gardian. Confuz, i-a întrebat dacă sunt într-un club – „Cred că suntem!”, a replicat Sameer – și a vrut să știe durata șederii lor. Bob i-a spus o minciună nevinovată: nu veniseră decât de patru zile. (În realitate, trecuseră peste două săptămâni.) Pădurarul și-a notat numerele de înmatriculare și a plecat. Asta însemna că ceasul a început să ticăie spre limita de ședere gratuită, de paisprezece zile, așa că acum tribul trebuia să se decidă încotro s-o apuce în continuare. S-au hotărât pentru Parcul Național Kaibab, de lângă Flagstaff. Situat la o altitudine de 2100 de metri, locul era mult mai răcoros. În acest timp, Linda avea probleme cu acoperișul rulotei. Sperase să-l peticească și să-l izoleze înainte de plecare, deoarece cauciucul lichid se usucă mai repede la temperaturi ridicate. Un alt membru al tribului RVM, Wayne, zugrav de meserie, a urcat pe acoperiș și a aplicat materialul izolator cu un trafalet cu coadă lungă. Treaba a fost făcută la țanc.

Ajunși în Flagstaff, au parcat într-o dumbravă cu pini înalți. Linda a postat fotografii pe Facebook, astfel încât prietenii și familia ei să poată vedea locul.

„Și mie, și câinilor ne place mult aici”, a scris ea. „Cât ai plăti pentru o curte ca asta? Aici e gratis.” Linda i-a mulțumit lui Wayne pentru ajutor pregătindu-i o cină: friptură Salisbury,

piure de cartofi și sos, toate servite din porțelanurile Kansas City Railroad din 1930 pe care le luase de la lichidarea unei proprietăți. Pentru că farfuriile rezistaseră trei sferturi de secol fără să se ciobească, și-a imaginat că erau suficient de rezistente încât să le zdrăngănească și rulota de colo-colo. Linda își petrecea timpul și alături de Lori Hicks, mamă singură cu o afecțiune cardiacă, ce locuia împreună cu Russell, fiul ei în vârstă de 13 ani, și câinele lor, Kaylee, într-un Chevrolet Tahoe albastru, din 1995, poreclit „Babe”, după taurul lui Paul Bunyan[189]. Împreună, au explorat noile împrejurimi. Într-una dintre vizitele pe care i le-au făcut Lindei, la locul ei de campare, Russell și Kaylee au găsit un craniu uriaș de elan. Între timp, Linda i-a dat lui Lori un exemplar din *Călătorii cu Charley*, pe care Lori a devorat-o. Poveștile lui John Steinbeck despre cum a bătut drumurile într-o rulotă pickup alături de canișul lui erau foarte populare printre nomazi, iar exemplarele cu colțuri îndoite erau trecute din mână în mână.[190]

Câteva zile mai târziu, Linda a trebuit să pornească din nou la drum. Era pe cale să înceapă următorul ei job, de gazdă în campingul Mammoth Lakes din Eastern Sierra. În prima zi a condus zece ore și s-a oprit să înnopteze la un Texaco în Tonopah, Nevada, apoi și-a scos câinii la o plimbare. Când s-au întors în rulotă, Coco a făcut pe neașteptate un atac cerebral. Cățelușa a înțepenit și a scheunat, apoi s-a moleșit și a încetat să respire. Disperată, Linda și-a apăsat gura pe botul ei și a expirat cu putere. Coco și-a recăpătat rapid cunoștința; era rigidă, dar respira. Linda i-a pus pe spate o pungă cu legume congelate – auzise că pungile cu gheață ar putea atenua efectele atacurilor cerebrale la câini – și a sunat-o pe fiica ei. Audra studiase uleiurile esențiale și i-a recomandat niște tămâie. Linda a pus un pic pe lăbuțele lui Coco, iar mușchii i s-au relaxat. În curând, a început să sforăie. Linda a vegheat-o ore întregi, monitorizându-i ușoara ridicare și coborâre a

---

[189] Tăietor de lemne uriaș, erou din folclorul american și canadian. (N.t.)

[190] Un tip de la Reuniunile Vagabonzilor Motorizați a fost oripilat să afle că nu citisem încă romanul; a doua zi și-a făcut apariția la duba mea ca să-mi împrumute un exemplar. Alte lecturi obligatorii ale acestei subculturi sunt: *Blue Highways, de William Least Heat-Moon, Desert Solitaire*, de Edward Abbey, *Into the Wild*, de Jon Krakauer (apărută și în limba română cu titlul *În sălbăticie*, traducere de Iulia Blaga, Editura Humanitas, București, 2012 – N.t.), *Walden*, de Henry David Thoreau (apărută și în limba română cu titlul *Walden sau viața în pădure*, traducere de Ștefan Avădanei și Alexandra Pascu, Editurile ACT și Politon, București, 2016 – N.t.) și *Wild*, de Cheryl Strayed. (N.a.)

pieptului. În dimineața următoare, Coco arăta ca de obicei. Linda a pornit la drum pentru ultimii 240 de kilometri spre Mammoth.

Când a ajuns la destinație, la jumătatea lui aprilie, campingul Sherwin Creek era tăcut și liniștit. Singurii ei oaspeți au fost căprioarele și un camion care transporta câini de sanie pentru o filmare. Într-o săptămână, vremea s-a înrăutățit brusc. Țurțuri de o jumătate de metru atârnau de cabina rulotei și zăpada s-a adunat într-o grămadă grea pe acoperiș, mai multă decât văzuse Linda de când locuia în rulotă. Dar înăuntru era cald și uscat – din acoperișul proaspăt reparat nu picura nimic. Coco părea sănătoasă. Având în vedere întreaga situație, și-a spus Linda, avea o viață bună. Pe 28 aprilie și-a sărbătorit aniversarea de la Alcoolicii Anonimi – 24 de ani fără alcool și fără beție. „Lacrimi de recunoștință îmi umplu ochii în timp ce scriu”, a postat ea pe Facebook.

„Nepotul meu cel mai mare are 21 de ani și a reprezentat întotdeauna un miracol pentru bunica lui iubitoare și nebăutoare. Rugăciunile mele au fost ascultate… Sunt fericită, bucuroasă și liberă.”

Linda glumise cândva, spunând că a felicita un alcoolic pentru că nu bea este ca și când ai lăuda un cowboy cu hemoroizi că nu-și încalecă bidiviul. Cu toate astea, pagina ei a fost inundată de comentarii afectuoase de la familie și prieteni, care sărbătoreau alături de ea acest prag. „Îți mulțumesc că te-ai opus acestei dependențe și ai adus la lumină și în atenție o maladie care ne afectează familia de generații întregi”, a scris Audra. „Te iubesc foarte mult.”

Stătea prost cu banii, dar nimic nu putea diminua optimismul Lindei. A întins cât a putut de rezervele tot mai mici de hrană, transformând niște tortilla râncede în chilaquiles și o pâine veche într-o caserolă de crutoane. Alimentele neperisabile aproape că se terminaseră. În frigider îi mai rămăseseră patru ouă, doi litri de lapte și ceva condimente – ketchup, maionează, muștar și jeleu – pe care le numea, în glumă, „mâncare de pus pe mâncare”. Apoi și-a primit salariul și a făcut iar aprovizionarea.

Am vorbit cu ea la telefon spre sfârșitul lui mai. „Este o zi minunată! Am campingul plin”, a spus ea cu bucurie. Am întrebat-o cum mersese căutarea terenului pentru casă. Ultima călătorie în sensul ăsta fusese un eșec, mi-a explicat ea. Își mutase atenția spre regiunea de pe lângă Julian, California, la

o oră spre est de San Diego. „Este undeva în munți, un vechi orășel cu mine de aur, și peisajul e minunat”, mi-a spus ea. „Și în cazul în care se întâmplă vreo nenorocire, așa cum par să creadă toți prăpăstioșii ăștia, este și aproape de apă. Dacă ne lovește vreo secetă extremă, poate fi trasă apă. Nu știi niciodată cum e cu vremea.” Totodată, Linda se aștepta să aibă curând ceva mai mulți bani pentru proiect – urma să fie gazdă în camping până la începutul toamnei, apoi avea să se alăture celor din CamperForce. Inflamația de la încheietură căpătată în ultimul ei stagiu la Amazon nu se vindecase încă, dar, având în vedere că mai erau câteva luni până când începea treaba, era destul de optimistă. În urmă cu câteva săptămâni o ajutase să intre în program pe o prietenă a ei, o rulotistă care își dorea să se alăture celor din CamperForce, dar își făcea griji că n-ar putea ține ritmul acestei munci epuizante. „Nu te mai frământa”, îi replicase Linda. „O să ne susținem una pe alta.”

În acest timp, Linda mi-a spus că îi mergea excepțional. „Toată viața mea a fost cu suișuri și coborâșuri”, mi-a explicat ea. „Cel mai fericită am fost când eram foarte mică.” Am vorbit despre câinii ei, despre cum spera să remobileze rulota. Totuși, n-a putut să stea prea mult de vorbă („Se pare că am un turist la ușă!”) și s-a întors la treabă.

Capitolul opt.

Halen

Când și-a început Linda jobul din campingul Sherwin Creek, eu îi intervievam deja de aproximativ șase luni pe lucrăturiști. În acest timp scotocisem și prin media – online, print și audio-vizual – după orice informație despre această subcultură. Mare parte din ce aflasem făcea ca lucrăturismul să pară un stil de viață însorit sau chiar vreun hobby excentric mai degrabă decât o strategie de supraviețuire într-o epocă în care americanii erau dați afară din casele lor tradiționale și se chinuiau să câștige un salariu din care să poată trăi.

Una dintre emisiunile radioului național, *All Things Considered*, a început cu vocea reporterului: „Sigur că Moș Crăciun are nevoie de spiriduși ca să poată aduce cadourile la timp. Amazon.com are nevoie de lucrăturiști!” Reporterul l-a prezentat pe unul dintre angajații din programul CamperForce care trăia în parcarea de rulote Big Chief din Coffeyville, Kansas. Au petrecut cea mai mare parte a reportajului de trei minute pălăvrăgind despre bucuriile călătoriei de-a lungul și de-a latul țării, în care îți faci prieteni noi. Conversația a fost punctată de patru ori cu hohote de râs.[191]

Alte povești nu erau chiar așa de vesele, dar tot subliniau încântarea și camaraderia de pe întinsele drumuri ale țării, trecând cu vederea provocările care îi determinaseră pe atât de mulți să-și regândească radical viețile. Într-un fel, nu-i puteam învinui pe reporteri că au acceptat ceea ce descoperisem și eu în primele interviuri. Un jurnalist care se parașutează într-o după-amiază printre ei ca să scrie un articol se apropie rareori suficient de mult încât să audă ceva adevărat. Când am ajuns prima dată la lucrăturiști, am fost întâmpinată cu platitudini voioase. Am primit și avertismente. Unul dintre rulotiștii CamperForce a fost de acord să stea de vorbă cu mine, dar a adăugat că aș face bine să nu-i înfățișez pe el și pe camarazii lui ca pe niște americani aflați într-o criză. „Există mulți plângăcioși indolenți, fătălăi și pierde-vară care abia așteaptă să se plângă de aproape orice, iar ăștia sunt ușor de găsit”, a scris el cu mândrie. „Eu nu sunt unul dintre ei.”

---

[191] Lynn Neary, „Amazon’s Seasonal «Workampers» Fill Holiday Orders”, All Things Considered, National Public Radio, 22 decembrie 2011. (N.a.)

Am întâlnit aceeași atitudine de „neplângăcios” și în Workamper News, revistă care apare odată la două luni adresată nomazilor. „Ai nevoie de o schimbare de atitudine?”, întreba unul dintre titluri. Iar articolul de dedesubt îi îndemna pe lucrăturiștii nefericiți din cauza problemelor de la muncă să caute soluții în ei înșiși. „Vezi dacă îți poți schimba atitudinea și n-o lăsa să pună stăpânire pe tine, folosește consolarea oferită de oricare dintre următoarele enunțuri”, sugera autorul. „N-o să fim aici pe vecie. Trebuie să aibă și asta un sfârșit. O să călătorim, o să petrecem ceva timp în zonă, explorând locurile (sau vizitându-ne familia) și trăindu-ne visul.”[192]

Acest discurs mobilizator era suprarealist, dar nu cu totul surprinzător. La urma urmelor, gândirea pozitivă este un mecanism specific american de a face față situației; este, practic, un sport național. Autorul James Rorty a consemnat acest lucru încă din timpul Marii Crize, când a călătorit prin America vorbind cu cei care erau obligați să pornească la drum pentru a-și căuta de lucru. În cartea sa din 1936, *Where Life Is Better*, s-a arătat consternat că atât de mulți dintre cei cu care stătuse de vorbă păreau să afișeze o veselie de nezdruncinat. „În 24000 de kilometri de călătorie nu am întâlnit nimic care să mă dezguste și să mă oripileze atât de mult precum această dependență a americanilor de iluzii și închipuiri”, a scris el.[193]

Eu nu sunt chiar atât de cinică. Deși ține de natura umană să creeze o aparență favorabilă în vremuri tulburi – și să afișeze această aparență și în fața străinilor –, printre nomazi se mai petrecea și altceva. Adevărul, așa cum l-am văzut eu, este că acei oameni pot deopotrivă să se lupte cu greutățile și să rămână optimiști, chiar și atunci când trec prin cele mai dure încercări sufletești. Asta nu înseamnă că sunt în negare, ci mai degrabă atestă remarcabila capacitate a speciei umane de a se adapta, de a căuta sensul și înrudirea atunci când se confruntă cu greutăți. Așa cum a subliniat și Rebecca Solnit în cartea sa, *A Paradise Built in Hell: The Extraordinary Communities That Arise in Disaster*, oamenii nu doar că-și adună curajul în vreme de criză, dar o și fac cu o „bucurie uimitoare, puternică”. Este posibil să înduri suferințe care îți

---

[192] Jaimie Hall Bruzenak, „Great Expectations – Do You Need an Attitude Adjustment?”, Workamper News, septembrie/octombrie 2013, p. 7. (N.a.)

[193] James Rorty, *Where Life Is Better: An Unsentimental American Journey*. New York: Reynal & Hitchcock, 1936, p. 13. (N.a.)

clatină voința de a rezista, și în același timp să găsești fericire în momentele petrecute împreună cu ceilalți, de exemplu, când stai în jurul focului de tabără cu alți lucrăturiști, sub cerul înstelat.[194]

Cu alte cuvinte, nomazii pe care i-am intervievat luni de zile nu erau nici victime neputincioase, nici aventurieri lipsiți de griji. Adevărul era mult mai nuanțat, dar cum aș fi putut ajunge la el? În acel moment nu mai eram o excursionistă de-o zi. Petrecusem multe săptămâni în apropierea lor, le ascultasem poveștile în cinci state și apoi participasem la întâlnirile lor de iarnă, stând într-un cort în Quartzsite, unde pe timpul nopții temperatura scădea până la zero grade. Cu toate astea, încă nu le înțelegeam povestea la nivelul pe care-l speram – nu mă apropiasem încă destul de mult de ei pentru a le pricepe viețile. Pentru asta trebuia să mă scufund cu totul în această existență, să petrec luni de zile printre ei, zi după zi, să devin clientă obișnuită în unele dintre locurile lor de campare.

Fusesem capabilă să trăiesc în cortul meu, deconectată de societate, dar nu și în mijlocul necunoscutului, în pustietate, unde mulți dintre cei despre care scriam se autogospodăreau. Cei care campau cu corturi erau acceptați doar în zonele-anexă. Asta însemna că am ajuns să dorm la șase kilometri depărtare de locul unde se desfășura Reuniunea Vagabonzilor Motorizați, apoi să fac naveta ca să-i pot vizita. Pentru a mă alătura cu adevărat nomazilor, aveam nevoie de un acoperiș portabil ceva mai robust sub care să pot să dorm, să gătesc și să scriu, cu o toaletă cât de rudimentară. În limbajul rulotiștilor, casa mea avea să fie „autonomă”.

Luni întregi am puricat anunțurile de pe Craigslist în căutarea unor dubițe vechi. Multe îmi păreau excelente la început, dar apoi se dovedeau a fi ruginite sau paradite, inclusiv o RoadTrek veche de tot, al cărei vânzător mi-a spus că avusese parte de ani de distracție în ea și o poreclise „Buda de petrecere”. În cele din urmă, am dat peste ceva ce mi-a atras atenția: un GMC Vandura alb, din 1995, cu o dungă de un albastru-verzui elegant. (Mai târziu, o prietenă a observat că era același model de autoutilitară ca a lui Mr. T din The A-Team, așa că nostalgia mea trebuie să-și fi spus și ea cuvântul aici.) Pentru un vehicul vechi de câteva zeci de ani, era într-o

[194] Rebecca Solnit, *A Paradise Built in Hell: The Extraordinary Communities That Arise in Disaster*. New York: Viking, 2009. (N.a.)

stare foarte bună, cu doar 103000 de kilometri la bord. Fusese parcată mai ales pe coasta Californiei – deci nu înfruntase ierni grele –, iar interiorul fusese transformat pentru campare.

Prima dată când am intrat în ea am avut senzația că era mai mare decât părea din exterior, de parcă ar fi fost cumva exceptată de la legile fizicii, la fel ca mașina timpului din Doctor Who. Pereții erau tapițați cu velur bleu-pastel. În spate, un mic loc de luat masa se rabata și devenea pat. Cabina conținea un minifrigider pe 12 volți, un mic aragaz cu propan și o toaletă chimică portabilă, amenajări foarte utile pentru autogospodărire. Deasupra avea un acoperiș care se putea înălța. Când desfăceam clemele și ridicam capacul, reușeam chiar să stau în picioare, însă se evapora orice pretenție de clandestinitate – de afară arăta ca și cum aș fi cărat în cârcă un cort pentru safari.

Dubița avea nevoie de un nume. În întâlnirile mele cu rulotiști dădusem deja peste nume precum Vansion, Van Go, DonoVan, Vantucket și Vanna White – toate parte a unei subculturi a calambururilor caraghioase. Un prieten mi-a sugerat „Beethoven”, referindu-se la trupa Camper Van Beethoven. Dar asta mă făcea să mă gândesc la „Roll Over Beethoven”[195], o piază-rea pentru șofat. I-am zis „van Halen”. M-am născut la finalul anilor ’70, când a apărut primul album al acestei trupe rock, și am încercat să decorez interiorul cu simbolurile potrivite, inclusiv o ilustrație pe catifea neagră cu Ernest Hemingway, luată de la un talcioc din Quartzsite, și un craniu de veveriță găsit de Linda într-un camping unde lucrase. Un șir de mărgele albastre împotriva deochiului primit în dar atârna de oglinda retrovizoare, drept cel mai accesibil înlocuitor al alarmei împotriva hoților.

Halen îmi fusese vândută de cineva din California. Prietenul meu cel mai bun, jurnalistul Dale Maharidge, a venit cu mine s-o ridic. Am călătorit împreună spre ferma unchiului său, aflată în canioanele din nordul regiunii San Diego. M-am urcat la volanul lui Halen, chinuindu-mă să mă adaptez la acest monstru de două tone și aproape șase metri lungime. Am mânuit-o ca pe o barcă; mă trăgea spre margini și avea nevoie de ajustare permanentă. (Păstrarea direcției m-a tensionat atât de tare, încât m-au durut umerii ore în șir în primele dăți când am condus-o.)

---

[195] Hit din 1956 al lui Chuck Berry; autoarea îl consideră piază-rea pentru șofat, deoarece conține sintagma roll over – a se rostogoli, a se da peste cap. (N.t.)

Autoutilitara Halen în deșertul de lângă Ehrenberg

Când am ajuns la destinație, am parcat-o pe Halen lângă o livadă de portocali și am trecut la treabă. Partea cea mai simplă era să fac curat: să râcâi siropul de arțar întărit care cursese într-un dulap și să îndepărtez cu un burete de sârmă stratul de rugină. Partea cea mai dificilă a fost să montez panoul solar de 100 de wați. Mulți nomazi își instalează panouri solare pe rulote, folosind brațele suportului de bagaje de pe acoperiș. Metoda nu se potrivea pentru Halen, din cauza acoperișului care se ridica, așa că am făcut un lucru care m-a speriat: am dat două găuri prin porțiunea intactă a acoperișului. Găurile erau necesare ca să instalăm rama de aluminiu care susținea panoul solar și care se putea înclina, ca să prindă cât mai multă lumină. După ce am strâns șuruburile, am etanșat zona unde dăduserăm găurile cu o substanță rezistentă la apă, rugându-mă să țină. Apoi am montat în rulotă, împreună cu Dale, un regulator de tensiune și l-am legat la panoul solar, apoi de o pereche de baterii de 6 volți pentru mașinuțele de golf, pe care le-am depozitat sub locul de luat masa. Acestea urmau să-mi asigure curentul electric când mă gospodăream în regie proprie. În cele din urmă am instalat, tot sub locul de luat masa, un transformator care să asigure curentul de 110 volți de care aveam nevoie ca să-mi încarc laptopul și aparatul de fotografiat.

M-am temut un pic că aceste pregătiri s-ar putea dovedi exagerate, dar n-a fost deloc așa când m-am trezit locuind periodic în Halen de-a lungul următorilor doi ani de documentare și făcând lungi călătorii care durau până la două luni. Aventura a însemnat mai mult de 24000 de kilometri, din graniță în graniță – Halen a ajuns de la frontiera cu Mexicul până la cea cu Canada – și de la o coastă la cealaltă.

Primul lucru de care mi-am dat seama odată plecată la

drum a fost că, în ciuda faptului că intervievasem zeci de nomazi, n-aveam nici cea mai mică idee despre ce înseamnă să trăiești într-o dubă. Curba de învățare a fost abruptă și nu s-a îmblânzit defel cu timpul, din moment ce circumstanțele se schimbau permanent. Conducând prin deșert, am rămas de două ori împotmolită cu Halen; de fiecare dată, roțile mi s-au învârtit în gol în nisip, până când m-a tractat câte un bun samaritean cu jeep. Aflată la altitudine, am fost blocată într-o viforniță, iar toaleta și rezervorul de apă au înghețat tun. Târziu, în noapte, pe o autostradă pustie din Kansas, mi-a crăpat alternatorul. Halen a rămas fără curent și tabloul de bord s-a întunecat, așa că autovehiculul a încetinit și apoi s-a oprit în fața unui refugiu.

Odată, lângă Fort Worth, Texas, parcasem ca să-mi iau o cafea, când am văzut cum se învinețește cerul și încep să urle sirenele de avertizare de tornade. Vânzătorul de la cafenea m-a sfătuit: dacă vezi că vine o tornadă, te adăpostești imediat la subsol. Am arătat pe fereastră spre Halen – n-am subsol – și am râs amândoi. Mai târziu, în aceeași zi, m-am adăpostit în Halen pe o ploaie torențială și am privit îngrozită cum trece apa prin etanșarea din acoperiș și cum curge în cascadă înăuntru, udându-mi leoarcă patul și prăjindu-mi sistemul electric pe care mă chinuisem să-l construiesc. Altădată, după o scurtă întoarcere acasă, am revenit la parcarea pe termen lung unde o lăsasem pe Halen și am găsit-o devalizată. Cineva aruncase cu o piatră cât un cartof în fereastra laterală din partea șoferului, umplând cabina cu cioburi. Din fericire, nu era nimic de furat acolo în afară de imaginea în catifea neagră a lui Ernest Hemingway și o sticlă cu un excelent sos picant. Nu lipsea niciuna.

Am făcut multe prostii cu Halen: am intrat într-un bolovan când am dat înapoi, am ieșit dintr-un loc de campare cu acoperișul ridicat și am mers pe câteva străzi fără să-mi dau seama că am agățat sub șasiu un con uriaș pentru marcaje în trafic, târându-l după mine pe stradă. Odată, pe când eram parcată lângă Starbucks ca să profit de Wi-Fi, am încercat să instalez o alarmă combinată pentru foc și gaz. (Principii de bază în siguranța vieții nomade: orice vehicul de locuit trebuie să aibă atât extinctor, cât și alarmă pentru gaz.) Însă ori de câte ori încercam s-o fixez pe perete, o voce robotizată răcnea: „INCENDIU! INCENDIU! EVACUAȚI! EVACUAȚI!” Acoperirea mea s-a dus naibii; străinii se opreau să se holbeze, uitând de

cafelele lor cu lapte.

Odată, pe parcursul unei lungi călătorii de documentare, a trebuit să ridic niște medicamente pe bază de rețetă. Doctorul meu curant a sunat la farmacie. Mai târziu mi-a spus că, atunci când farmacista l-a întrebat ce adresă am, n-a știut ce să răspundă și s-a scăpat: „Locuiește într-o dubă!” Farmacista s-a făcut că nu aude, dar episodul m-a determinat să mă gândesc: în America, dacă nu ai o adresă, înseamnă că nu exiști.

Când locuiam în Halen, adresa mea era peste tot. Am dormit în popasurile de camioane Flying J, la centrele Walmart, lângă un cazino denumit Whiskey Pete’s și într-o benzinărie abandonată; în deșerturi sterpe, în sălbăticia munților și pe străzi de la periferiile orașelor. Zonele rezidențiale erau cele mai rele, fiindcă vecinii curioși puteau provoca necazuri. După o noapte de campat clandestin în Mission Viejo, m-am trezit în vâjâitul unei mașini electrice de tuns gardul – un peisagist lucra doar la câțiva metri distanță. Am rămas culcată în sacul meu de dormit, fără să fac niciun zgomot și fără să mă mișc, până când și-a terminat treaba. În ziua aceea, ceva mai târziu, Linda și LaVonne m-au tachinat pe motiv că sunt paranoică.

Experiențele de acest gen au fost muzica mea de fundal cât timp m-am documentat pentru cartea de față. Fără să locuiesc în Halen, nu cred că aș fi ajuns suficient de aproape de acești oameni pentru a le auzi poveștile. Dar este corect să spunem că, la început, am anticipat foarte puțin din toate acestea.

Habar n-aveam în ce mă bag, cu toate că am avut bunul-simț să mă simt un pic înfricoșată la început.

M-am luptat câteva zile împreună cu Dale până când am reușit să punem în funcțiune sistemul de energie solară. Când totul a fost funcțional, nu mi-a mai rămas nimic de făcut decât să pornesc la drum. Era deja întuneric când Dale m-a îmbrățișat de rămas-bun. Am urcat pe scaunul șoferului și m-am îndepărtat încet cu Halen de ferma unchiului său, pe lângă siluetele șterse ale portocalilor. Aleea era abruptă. Brusc, autoutilitara de două tone a părut incredibil de grea. M-am prins de volan cu amândouă mâinile și am apăsat frâna până la podea. La capătul drumului, ochii mi s-au încețoșat pe neașteptate de lacrimi pe care le-am șters cu mâneca, întrebându-mă dacă mă simt confortabil măcar s-o conduc pe Halen, necum să locuiesc în ea.

Tot ce trebuie să faci este să te concentrezi la drum, mi-am spus. Ai băut o cană de cafea, ai GPS pe smartphone, iar destinația te incită de câteva luni încoace. Așa încât eu și duba mea ne-am strecurat încetișor printre canioane, în drum către Linda.

***

Chiar înainte de Crăciunul din 2014, Linda dormea pe canapea în micul apartament închiriat de fiica și ginerele ei în San Clemente, pentru ei și copiii lor adolescenți. Fereastra din spate dădea spre baza pușcașilor marini de la Camp Pendleton. La apus se mai auzea goarna de stingere și câteodată noaptea aveau loc exerciții de tragere. (Familia nu se mutase încă în viitoarea casă închiriată din Mission Viejo unde locuia Linda când și-a cumpărat „Hanul Înghesuit” și s-a mutat în el.)

Rulota Lindei stătea parcată în stradă și aduna amendă după amendă. Ratonii îi roseseră și îi găuriseră conducta de alimentare cu benzină. Descoperise când încercase să alimenteze – uimită, se uitase în jos și văzuse o baltă care i se întindea la picioare. Sperase ca în acest sezon să se poată întoarce la jobul de la depozitul Amazon din Fernley, dar încheietura îi făcea încă probleme mari, din sezonul trecut, așa că fusese nevoită să renunțe. O ducea din nou greu cu banii.

În seara în care am ajuns, în ciuda protestelor mele, Linda și familia ei m-au scos la cină la un restaurant mexican. La plecare am zărit afară un muzicant ambulant care cânta hitul pop „Royals”, al lui Lorde. Cutia viorii stătea deschisă pe trotuar și Linda le-a dat celor două nepoate câte o hârtie de un dolar, ca să-i arunce acolo. Când ne-am întors la apartament, familia Lindei mi-a spus că eram binevenită să dorm înăuntru. Totuși, Linda avea deja culcușul pe canapea. Una dintre nepoate ocupa un dulap stil dressing. De parcă aș fi făcut asta de o mie de ori până atunci, le-am spus că o să dorm în duba parcată într-un loc amenajat, lângă blocul lor. Linda le-a pus lesa celor doi câini ai ei și lui Gizmo, cățelul chihuahua al familiei, ca să-i scoată pentru ultima plimbare a zilei. Ne-am îndreptat împreună spre parcare. Pe măsură ce ne apropiam de Halen, îmi creșteau și mie temerile. La momentul acela dormisem o singură noapte în dubă – la ferma din San Diego – fără străini sau trafic în preajmă. Aceasta era prima mea noapte parcată în stradă. Și dacă vecinii cheamă poliția? Dacă încearcă cineva să intre peste mine în timp ce dorm?

O durere ascuțită m-a smuls din gândurile mele. Gizmo își înfipsese dinții în gamba mea dreaptă. Ceva mai devreme, Audra îl numise „mușcătorul de glezne”, dar o luasem ca pe un alint pentru el, nu ca pe un avertisment pentru mine. Rana mă ustura îngrozitor. Am încercat să n-o iau în serios, dar îngrijorările mele au dat în panică. Oare câinele era la zi cu vaccinurile și tratamentele? N-am vrut să-i ofensez punându-le această întrebare.

Ne-am luat la revedere, m-am furișat în duba mea și am lăsat storurile, apoi am scotocit într-un pachet pe care-l aveam de la o prietenă din Los Angeles.

Îndesate sub un mic drapel american și un săpun Irish Spring, se găseau plasturi și o jumătate de pachet de Neosporin. M-am descotorosit de blugi, așteptându-mă să văd sânge. Totuși, nu-mi perforase pielea – nu aveam decât o julitură urâtă. Asta ar fi trebuit să mă reconforteze, însă n-a fost așa. M-am spălat pe dinți și m-am ghemuit în sacul de dormit, gândindu-mă la ceva ce scrisese Bob Wells în cartea lui. „Pentru cei mai mulți, prima noapte petrecută în rulotă este atât de departe de zona de confort, încât se poate dovedi extrem de dificilă”, explicase el. „Frica îți va crește cu fiecare zgomot (și sunt o grămadă) și s-ar putea să nu reușești să dormi prea mult. Când te vei trezi dimineața vei fi dezorientat și te vei întreba unde te afli.”[196]

Nu mă gândisem că acele cuvinte mi se pot aplica tocmai mie. Până la urmă, nu eram decât o scriitoare cu un aparat foto digital, un reportofon și un carnet de notițe, nu o persoană care-și schimbă radical stilul de viață. Plănuiam să trăiesc în duba mea luni, nu ani.

Mașinile se foiau prin parcare, măturând-o pe Halen cu farurile lor. Jaluzelele străluceau în alb sclipitor când se apropia câte una, dizolvându-se în roșu pe măsură ce vehiculul mă depășea. Umbrele se rostogoleau înăuntrul dubei. Oare șoferul ăla a încetinit? Ăsta parchează prea aproape? Oare ei știu că sunt aici? Am închis ochii și am încercat să mă relaxez, dar mi-a luat ore până să adorm.

***

M-a trezit o bătaie în geam. Era dimineață. S-a auzit o voce familiară: „Bun-ăăă-ăăă!” Linda plimba iar câinii. Sus, în apartament, avea cafea proaspăt făcută. Zăpăcită, mi-am tras

[196] Bob Wells, *How to Live in a Car, Van or RV: And Get Out of Debt, Travel, & Find True Freedom*, CreateSpace Independent Publishing Platform, 2014, p. 88. (N.a.)

pe mine niște haine și am urcat la ea. A arătat spre duș și mi-a întins un prosop cu model roz. „Ia, abia l-am scos din uscător”, a spus ea. „Cu buline, pentru că bulinele o să te înveselească.”

Am ieșit cu Halen la o plimbare. Linda m-a lăsat să-i fac cinste cu un burrito la micul dejun, în locul ei favorit cu mâncare de luat la pachet. Apoi ne-am dus pe plajă ca să mâncăm și să pălăvrăgim în timp ce-i priveam pe surferi legănându-se pe coama valurilor. Odată întoarse la dubă, mi-a dat o scurtă lecție de parcare. În timp ce pentru ea era floare la ureche să manevreze un vehicul de aproape șase metri, grație celor șase luni ca șoferiță profesionistă de camion, Linda și-a dat seama că eu încă eram speriată de moarte.

În continuare m-a îndrumat spre un magazin second-hand, ca să dotez duba cu veselă. Am scotocit printr-o cutie cu tacâmuri desperecheate, în timp ce Linda mi-a găsit un chilipir: un tuci de fontă și un filtru de cafea. Ceva mai târziu ne-am luat la revedere.

Următoarea mea oprire a fost Quartzsite, unde plănuiam să mă gospodăresc cu resursele proprii timp de câteva luni, inclusiv în perioada Reuniunilor Vagabonzilor Motorizați. Totuși, mai erau câteva săptămâni până la acest eveniment. N-aveam nicio idee unde să parchez până avea să înceapă.

Apoi am primit pe Facebook o invitație la cină. Era din partea lui Charlene Swankie, rulotista de 70 de ani considerată un guru al acestei comunități, cunoscută mai degrabă sub numele de Swankie Rotițe. Ne întâlnirăm pentru scurt timp în anul precedent și îi citisem aventurile pe website-ul lui Bob Wells. Am fost încântată. Locul de campare al lui Swankie trebuie să fie unul foarte plăcut. Plus că era expertă în autogospodărire, o persoană de la care aveam ce învăța.

„Răpește-o pe Linda și adu-o cu tine”, a glumit Swankie. I-am explicat că era imposibil – Linda era falită, n-avea un vehicul funcțional și îmi refuzase politicos oferta de-a o aduce aici. Așa că Swankie mi-a cerut să aduc niște hotdogi, dacă mai mult nu se poate.

Când am ajuns la locul ei de campare, am văzut că Swankie era familiarizată cu mentoratul rulotiștilor începători. Adoptase deja un protejat pentru sezonul acesta, un bărbat de 27 de ani pe nume Vincent Mosemann. În scurt timp, ne-a spus povestea lui.

Până în urmă cu două luni, Vincent locuise cu mama lui în Billings, Montana.

Cu toate că tânjea să fie pe propriile picioare, nu părea realist să-și poată închiria un apartament. Împrumutase mai mult de 25000 de dolari pentru o facultate rămasă neterminată, în ciuda faptului că avusese două joburi în timpul studiilor – ca asistent de laborator și barista – ca să poată rămâne pe linia de plutire; atunci când rămânea fără bani, mânca două zile dintr-un sandvici Subway de treizeci de centimetri. La trei ani după începerea studiilor, părinții lui au divorțat. Când a făcut iar cerere pentru ajutorul financiar, a avut nevoie și de o semnătură de la tatăl lui, care n-a fost de găsit. Așa că Vincent a abandonat studiile. După ce s-a mutat din nou acasă, și-a luat un job la un cămin pentru adulți autiști, dar nu era plătit grozav. Și-a dat seama că nu exista decât o singură cale să trăiască independent. Așa că a cumpărat monovolumul mamei lui, un Plymouth Grand Voyager LE din 1995. A scos tot din interior, a adăugat pardoseală de linoleum, draperii, rafturi și o laviță pentru dormit. Vehiculul a primit numele „Tillie”, după trenul din *The Little Engine That Could* care spune: „Cred că pot, cred că pot”. Apoi Vincent a pus la cale o călătorie.

„Am pornit la drum ca să învăț cum să stau pe picioarele mele”, mi-a explicat el.

Vincent s-a îndreptat spre Quartzsite. Plănuia ca acolo s-o întâlnească pe Swankie, cu care se împrietenise pe un grup de Facebook pentru nomazi. Ea îl invitase să campeze lângă ea – dar nu cu ea – în Zona vizitatorilor pe termen lung La Posa, în zona de deșert de la sud de Quartzsite, locul în care i-am întâlnit și eu mai târziu.

După ce i-a făcut această ofertă, pe Swankie au copleșit-o sentimente de îngrijorare și regret. Ea își prețuia atât de mult solitudinea, încât își cumpărase un steag cu un craniu și niște oase încrucișate pe care să-l arboreze atunci când nu voia musafiri. Vincent, pe de altă parte, era hipersocial. S-a descris singur ca având „SCR”, adică „Sindromul Cățelului Rătăcit”.

Vincent a sosit cu o zi înainte de Halloween și a parcat lângă o albie secată. Era chiar vizavi de locul de campare al lui Swankie, care arăta ca un living în aer liber, cu un covor rezistent la condițiile climatice, scaune, rulotă pentru bagaje și umbrar. Alături se afla duba ei, mobilată cu pat, computer, frigider și cuptor cu microunde – putea alimenta electrocasnicele de la un transformator, cât timp motorul dubei era pornit. Pe acoperiș se aflau un caiac și un panou

solar. Pe ușa din spate lipise un abțibild de la Planet Fitness, lanțul de săli de fitness unde plătea abonament ca să aibă acces la dușuri.

Swankie i-a dat lui Vincent un cort pe care-l avea în plus, ca să aibă și el unde să-și depoziteze mâncarea și proviziile. El a ajutat-o să-și instaleze în remorca de bagaje un dulap pe care să-l folosească pe post de cămară. Ea l-a instruit cum să pună în funcțiune un panou solar. Când l-a fixat de tavan, Vincent a folosit monede găurite – erau mai ieftine decât șaibele. De asemenea, Swankie l-a lăsat pe Vincent să-i folosească adresa căsuței poștale. Gestul acesta însemna foarte mult. După cum a povestit Swankie, familia ei nu-i mai accepta corespondența. Pentru Vincent, care era transsexual, o adresă poștală era esențială. Terapia lui presupunea câte o injecție cu testosteron în coapsă, la fiecare două săptămâni, iar medicația venea prin poștă. Tot acolo au mai sosit și alte lucruri bune, inclusiv un pachet de Crăciun de la mama lui: o cutie de prăjiturele de casă și copia minusculă a unui șemineu de cărămidă roșie meșterit dintr-o cutie de sărățele, cu un brăduț de păpuși cocoțat în vârf.

Swankie și Vincent formau un cuplu de pomină. Rulotista căruntă, impozantă era cu cel putin un cap mai înaltă decât tânărul ei ucenic bărbos, care avea tatuată pe o încheietură molecula testosteronului, iar pe chip un zâmbet răutăcios, cu un dinte lipsă în partea dreaptă. Vincent mi-a mărturisit că extracția dintelui îl costase 250 de dolari, în timp ce o coroană dentară ar fi fost 1000 de dolari. Pentru mulți dintre nomazii pe care i-am întâlnit, lipsa dinților reprezintă marca sărăciei, de care cei mai mulți se rușinează. Unii încearcă să nu zâmbească atunci când îmi scot aparatul de fotografiat sau îmi cer să nu public pozele în care li se văd gingiile goale. (Este trist – dar nu surprinzător – că dinții au devenit un simbol al statutului social într-o țară în care mai mult de unu din trei cetățeni sunt lipsiți de asigurare medicală stomatologică, neinclusă în asigurarea medicală standard.[197]) Însă Vincent își numea spațiul acela „suport pentru pai”. Mi l-a arătat cu mândrie. „Dacă are cineva probleme cu asta, înseamnă că nu

[197] National Association of Dental Plans, „Who Has Dental Benefits”, http://www.nadp.org/Dental_Benefits_Basics/Dental_BB_1.aspx#_ftn1; ca lectură suplimentară, eseul lui Sarah Smarsh despre sărăcie, stigmatizare și dinți stricați este genial: „Poor Teeth”, Aeon, 23 octombrie 2014, https://aeon.co/essays/there-is-no-shame-worse-than-poor-teeth-in-a-rich-world (N.a.)

este persoana cu care să vreau să mă împrietenesc”, a explicat el.

Vincent și Swankie aveau în comun o trăsătură definitorie: niciunul nu-i suporta pe snobi. Swankie și-a amintit o seară în deșert, când a intrat bucuroasă într-o discuție cu un grup cu autorulote de lux. I-au cerut detalii despre rulota ei. Le-a spus că este o dubă. Amabilitățile s-au sfârșit brusc. „S-au ridicat și au plecat din propriul loc de campare”, a spus ea, scuturând din cap. Altădată, Swankie s-a alăturat Wandering Individuals Network[198] (rețeaua Rătăcitorii), ca să afle că grupul nu voia să adauge și blogul ei în lista website-urilor membrilor. Motivul? Blogul includea instrucțiuni detaliate despre folosirea unei găleți de douăzeci de litri pe post de toaletă. Așa că a renunțat.

Vincent și Swankie bucurându-se de un foc de tabără în Quartzsite

Exact ca Vincent, Swankie nu avea nevoie de asemenea prieteni. Tabăra ei creștea. După cina din prima seară, am sfârșit prin a rămâne acolo, în duba mea. La fel au făcut și Kat și Mike Valentino, ambii de 47 de ani, care trăiau împreună cu fiul lor de nouă ani, Alex, și un dihor pe nume Ronnie, într-un Ford Econoline albastru, din 1991, pe nume Katvandu. Cu câteva luni în urmă trăiau în Washington, când Kat, veterană în armată, fusese luată cu ambulanța de la jobul ei de manager la Albertson și diagnosticată cu scleroză multiplă. Încerca să primească ajutor pentru handicap, un proces care urma să dureze trei ani. Între timp, Mike lucrase cu 9,40 dolari pe oră la o fabrică de procesare a legumelor congelate, dar contractul lui era aproape de final. Erau foarte îngrijorați pentru viitor.

Multă vreme, Kat cercetase online traiul în rulote și dube.

[198] http://rvsingles.org (N.a.)

Scrisese pe Facebook: „Nu mă pot hotărî dacă este trist sau dătător de speranță faptul că ATÂT DE MULȚI dintre cei cu care am stat de vorbă în diferitele grupuri de rulotiști trăiesc permanent așa, din cauza dificultăților financiare. Cred că este dulce-amărui. Noua libertate… capacitatea de a trăi în timp ce te reinventezi. Mulțumim lui Dumnezeu pentru diferitele Triburi existente, care oferă atât de multă îndrumare, sfaturi, diverse lucruri și urechi care să te asculte. Este, oare, aceasta evoluția fostei clase mijlocii? Suntem, oare, martori la apariția unei clase moderne de vânători-culegători?”

Până la urmă, familia Valentino a ajuns să stea prin moteluri împuțite, de tranzit. Unii dintre vecinii lor vindeau droguri și duceau o viață promiscuă. Nu era un loc potrivit pentru o familie. Așa că au cumpărat duba și au pornit la drum cu două săptămâni înainte ca Vincent să-și înceapă propria odisee. Până acum lucrurile păreau să meargă bine. Kat mi-a explicat că Alex era „școlit pe drum”, echivalentul nomad al lui „școlit acasă”. Era un puști inteligent, iscoditor, cu un extraordinar simț al umorului, însă se confruntase cu problemele sociale legate de sindromul Asperger și fusese hărțuit în școlile publice de stat. Acum spunea tuturor că vrea să pună bazele propriei națiuni democratice. Capitala avea să se numească „Orașul Rulotiștilor”.

Unul dintre cele mai dificile momente a avut loc în Quartzsite, când temperaturile au scăzut la -6 grade peste noapte. Kat și Mike au rămas fără benzină, pentru că țineseră motorul dubei pornit ca să încălzească înăuntru; indicatorul de benzină era defect, așa că nu și-au dat seama cât de repede se golește rezervorul. La momentul acela erau campați lângă Swankie și Vincent, care făceau același lucru. Am copiat și eu strategia lor și am ținut motorul lui Halen la ralanti, cu încălzirea la maximum, apoi m-am strecurat în sacul de dormit. Am dormit câteva ore, m-am trezit înghețată, apoi am repetat procesul.

Pe timpul nopții am auzit corul de dube revenind intermitent la viață și apoi tăcând iar.

Mai târziu mi-am cumpărat un radiator cu propan – o alegere populară printre furgonetiști –, dar nici acesta nu m-a ajutat prea mult pe timpul nopții, pentru că nu era sigur să lași să meargă un radiator autonom pe propan, în timp ce dormeai. În spațiile mici de locuit, arderea incompletă rezultată din încălzire sau gătit – combinată cu o ventilare redusă – poate

genera o cantitate letală de monoxid de carbon inodor. Într-o dubă, acest lucru se poate întâmpla îngrijorător de repede. Odată, când abia îmi stinsesem radiatorul și ațipisem, am auzit un țiuit strident spintecând noaptea. Era alarma de monoxid de carbon. Nu aerisisem suficient radiatorul. Am deschis larg ferestrele și ușile și am stat afară, în deșert, tremurând în pijama, până când am considerat că s-a aerisit suficient și era sigur să intru înapoi.

În dimineața de după momentul în care familia Valentino a rămas fără benzină în încercarea de a se încălzi, Vincent i-a dus cu mașina în oraș, ca să umple o canistră. S-au întors cu mai mult decât planificaseră: cu o pradă de la banca de alimente din Quartzsite, incluzând mere, cârnați și o pungă cam cât o pernă cu mai multe feluri de salate de primăvară.

La două zile după Crăciun, Alex împlinea 10 ani. Swankie a dat pentru el o petrecere cu înghețată. Cam în același timp, Vincent a găsit un job cu normă redusă la Dollar General, pentru 9 dolari pe oră. În afară de asta, vindea șorțuri și sacoșe refolosibile pentru cumpărături pe care le confecționa la mașina lui de cusut pe care o modificase ca să funcționeze cu pedală în loc de curent electric. I-a oferit unul dintre șorțuri lui Alex, cadou de ziua lui, alături de un exemplar din *Stăpânul inelelor*. Alex era în al nouălea cer. Și, dintr-odată, Vincent a părut mai puțin copil.

Mai târziu, Kat a scris ca să le mulțumească tuturor pentru „darurile inspirate și râsete. Venite de la niște oameni pe care abia i-am cunoscut acum două luni. Sunt impresionată, smerită și copleșită. Așa arată o familie…”

Semăna cu ceea ce-mi spusese Swankie mai devreme. „Odată ce stai în tabăra lui Swankie mai mult de douăsprezece ore, faci parte din familie.” Avea un stil de ai face pe nou-veniți să se simtă integrați. Într-o zi ne-a condus pe câțiva dintre noi, în furgonete, să vedem petroglifele scrijelite într-o stâncă din apropiere. Călătoria aceea a avut ceva incitant, cu toată caravana noastră înșirată în urma lui Swankie. Am condus-o pe Halen, am văzut cum se ridică praful din cauciucurile aflate în fața mea, m-am simțit parte dintr-o poteră care merge călare în plin deșert. În acea zi, ceva mai târziu, când unul dintre membrii echipei noastre a rămas împotmolit într-un șanț, Swankie i-a tras vehiculul afară folosindu-și propria dubă și o chingă împletită din fire de nailon.

Când a venit momentul pentru Reuniunea Vagabonzilor

Motorizați, ne-am îndreptat cu toții spre inima deșertului de dincolo de Scaddan Wash. Aceasta era a doua participare a mea la întâlnire. M-am trezit observând lucruri care nu-mi atrăseseră atenția cu un an înainte – în special ceea ce numeam, ironic, „albul insuportabil al datului cu duba”.

Swankie glumise mai devreme spunând că RVM părea o „convenție a dubelor albe” și era adevărat la propriu. Multe dintre dube erau vopsite în alb, sclipind în lumina orbitoare a deșertului. Pentru că flotele companiilor erau adeseori compuse din dube albe, aceste vehicule erau prezente peste tot. Era ușor să le cumperi la mâna a doua și se integrau destul de ușor în peisaj, cam oriunde, ceea ce le transforma într-o alegere populară printre nomazi. Traiul într-o furgonetă albă venea totuși cu propriul set de provocări – ceea ce unul dintre tipii de la RVM numea „factorul de ciudățenie”, stereotipul cultural care făcea legătura cu agresorii de copii și alți prădători periculoși. Un constructor de 53 de ani, din Salem, Oregon, mi-a povestit că, după ce i s-a prăbușit afacerea și s-a mutat într-un Ford E150 alb, prietenii lui l-au numit „Rape-O Van Dan”[199] și au început să-i ceară bomboane. Prietenii nu aveau intenții rele, dar glumele lor l-au deranjat.

De asemenea, pentru furgonetiști – indiferent de culoarea vehiculului – este ceva obișnuit să fie hărțuiți de trecătorii care presupun că nu sunt buni de nimic. Chiar când scriu aceste rânduri, un tip de pe un forum online își amintește cum a fost trezit după miezul nopții de niște străini care-l hărțuiau, deși n-aveau niciun motiv să-l deranjeze. I-au zguduit duba strigând: „Ieși afară, pervers nenorocit!” și „O să te batem de-o să te caci pe tine!”

Dar furgonetele albe nu erau singurul lucru care mă preocupa. Mai observasem ceva, o chestiune la care m-am gândit multă vreme după RVM. Gândul mi-a revenit și mai târziu, când am arătat instantaneele făcute de mine unui prieten, un fotograf afro-american ale cărui lucrări au ca teme rasismul și colonialismul. El a observat: „Aproape toți cei din pozele astea sunt albi”. Voia să știe de ce.

Și eu la fel. Dar pe urmă am cunoscut sute de oameni trăind în acest fel – lucrăturiști și vagabonzi motorizați și rulotiști, de pe o coastă pe alta. Și, pentru că era doar o mână de oameni de culoare, e clar că reprezentau o microminoritate în această subcultură.

---

[199] Joc de cuvinte intraductibil incluzând termenii „viol” și „dubă”. (N.t.)

Așadar, de ce era mulțimea aceasta atât de albă? Membrii comunității de nomazi s-au întrebat același lucru. Pe pagina oficială a programului CamperForce al Amazon[200], fotografiile cu muncitori arată în special chipuri albe, determinându-l pe un rulotist de culoare să posteze un comentariu. „Sunt sigur că au candidat și afro-americani pentru aceste joburi”, a scris el. „Nu văd niciunul în pozele cu angajați de la Amazon.”

M-am întrebat dacă lipsa diversității rasiale avea ceva de-a face cu faptul că statul în camping atrage disproporționat publicul alb, o tendință reieșită din studiile derulate de U.S. Forest Service. Poate că este nevoie de vreun soi de privilegiu pentru a considera drept vacanță o ieșire în aer liber atât de „neconfortabilă”. Website-ul satiric Stuff White People Like rezumă astfel situația:

> *Dacă te-ai trezi în pădure, fără electricitate, apă curentă sau mașină, cel mai probabil ai descrie această situație drept „un coșmar” sau „cel mai rău scenariu posibil după prăbușirea unui avion sau ceva de genul ăsta”. Albii îi zic „camping”.*

Sau poate că problema o reprezenta rasismul? I-am întrebat pe unii nomazi dacă au văzut exemple de rasism în comunitatea lor. Cei mai mulți au răspuns că nu au văzut nimic fățiș. Totuși, una dintre rulotiste și-a amintit momentul în care un participant tradițional la RVM i-a insultat o prietenă de culoare, numind-o „negroteie”. Ceilalți nomazi au intervenit imediat să-l pună la punct pe bigot, dar răul fusese făcut, și femeia a părăsit tabăra. Îngrijorările în legătură cu acest episod au persistat, semănând semințele stânjenelii. O regulă de bază pe forumul de pe website-ul lui Bob Wells spunea: „Niciodată să nu ataci, desconsideri sau denigrezi pe nimeni”. Dar dacă nomazii nu pot gestiona acest lucru în comunitatea temporară pe care și-au creat-o împreună offline, în lumea reală?

Ash, prietena Lindei de la Amazon, s-a minunat pe Facebook că „o majoritate copleșitoare a locatarilor de dube sunt albi. Motivele merg de la evidențe la «pe bune?», dar mai este și asta”. Sub postare era un articol despre experiența „de a călători, când ești de culoare”. Ceea ce mi-a dat de gândit: America îngreunează mult traiul nomad al oamenilor, indiferent de rasă. Parcatul clandestin în zone rezidențiale,

---

[200] https://www.facebook.com/amazoncamperforce (N.a.)

mai ales, era mult împotriva tendințelor generale. Adeseori presupunea încălcarea regulamentelor locale de interzicere a dormitului în mașini. Evitarea problemelor – confruntări cu polițiștii și trecătorii bănuitori – putea fi de-a dreptul o provocare, chiar și dacă dețineai cartonașul „Ieși din închisoare”[201] acordat de privilegiul de a fi alb. Și într-o epocă în care afro-americani neînarmați sunt uciși de poliție în timpul unei opriri de rutină în trafic, traiul într-un vehicul pare un pariu periculos în special pentru cei care ar putea deveni victime ale rasismului.

Toate acestea m-au făcut să mă gândesc la situațiile în care aș fi putut intra în bucluc și n-am intrat. Odată, în timp ce mă documentam în Dakota de Nord, am fost trasă pe dreapta și polițiștii m-au întrebat de unde sunt, apoi mi-au recomandat niște puncte locale de atracție turistică și m-au lăsat să plec doar cu un avertisment. În general, cât am condus-o pe Halen, oamenii nu mi-au făcut necazuri. Aș vrea să trec asta în contul unei karma favorabile sau al vreunei bunăvoințe cosmice, dar faptul în sine rămâne: sunt albă. În mod sigur privilegiul rasei a jucat un rol.[202]

După Reuniunea Vagabonzilor Motorizați, am urmat tribul spre Ehrenberg. Într-o seară, pe când luam cina în furgoneta vecinei mele, mi-am dat seama că foloseam găleata-W.C. – acoperită etanș – pe post de măsuță pe care ne puseserăm mâncarea. La mine acasă, în apartament, o masă improvizată ca aceea poate că m-ar fi deranjat. Aici, era doar un detaliu care se contopea cu fundalul. Ne aflam într-un spațiu strâmt, foloseam ce aveam la îndemână.

Peste două săptămâni am găsit o parcare pe termen lung pentru Halen și am zburat înapoi acasă, la New York. A fost ciudat când mi-am luat din nou în primire apartamentul meu din Brooklyn. După ce trăiești într-un spațiu așa de strâmt cum este duba, claustrofobia lasă loc, în cele din urmă, unui gen de „confort de bârlog”. Simți pereții foarte aproape, ferestrele sunt acoperite, aproape toate lucrurile de care ai nevoie sunt la îndemână. Ești ca în pântecele mamei. Trezirea de dimineață îți dă un sentiment de siguranță, chiar dacă nu-ți amintești imediat unde ai parcat de cu seară.

Toate acestea au făcut ca sosirea acasă să fie mai

---

[201] Referire la jocul Monopoly, unde există un astfel de cartonaș pe care jucătorii îl pot folosi pentru anularea pedepsei. (N.t.)

[202] Christian Lander, „#128 Camping”, Stuff White People Like, 14 august 2009, https://stuffwhitepeoplelike.com/2009/08/14/128-camping (N.a.)

contradictorie decât mă așteptam. Timp de câteva zile m-am trezit absolut dezorientată. Salteaua dublă mi se părea prea lată. Pereții erau prea depărtați, tavanul prea înalt. Toate aceste spații largi m-au făcut să mă simt agitată, expusă. Lumina soarelui inundându-mi dormitorul îmi părea prea puternică. Odată, încă pe jumătate adormită, am confundat fereastra cu parbrizul din spate al dubei.

După prima săptămână petrecută acasă, confuzia a dispărut încetul cu încetul. Apoi altceva i-a luat locul: îmi lipseau Halen și nomazii. Voiam să pornesc iar la drum.

Capitolul nouă.

Experiențe imbatabile

Camparea în inima sălbăticiei a fost doar începutul. Curând, în fața dubiței s-au deschis noi teritorii de explorat. În timpul ultimei mele călătorii spre deșert, m-am întors să vizitez „Cortul cel mare” – expoziția de rulote unde recrutorii căutau lucrături pentru joburi disponibile în toată țara. Acolo, o femeie zâmbitoare mi-a întins un pliant pe care scria: „Ia parte la o experiență «imbatabilă»!”

Recoltarea anuală a sfeclei-de-zahăr m-a contrariat multă vreme. Părea o muncă prea dificilă pentru trupuri îmbătrânite, nepotrivită cu hoinarii încărunțiți sau complet albiți atrași de această expoziție de rulote. M-am uitat cu mai multă atenție la pliantul care conținea și un citat al unui lucrător rămas anonim, ce declara jobul ca fiind „un pic solicitant, dar nu foarte dificil”. Asta nu-mi spunea prea multe. Mare parte din ce știam despre munca asta venea din discuțiile cu oamenii din jurul Quartzsite.

„Era frig. Ningea. Era umed”, mi-a spus Gretchen Erb în discuția pe care-am avut-o în rulota ei Fleetwood Bounder din 1999. În schimbul de noapte din Minnesota stătuse afară, la temperaturi sub limita înghețului, ca să colecteze actele de la șoferii de camioane și să „ia mostre”, adică să umple cu sfeclă saci grei de plastic, de cincisprezece kilograme, apoi să-i târască spre o stație de lucru de unde aveau să fie colectați ceva mai târziu și transportați la un laborator, pentru testarea conținutului de zahăr. Un alt muncitor, Brian Gore, în vârstă de 62 de ani, mi-a povestit despre recoltările din Montana, unde manevrase un încărcător cu cupă căruia îi lipsea o ușă. Prin deschizătura aceea era bombardat cu căpățâni de sfeclă – una dintre ele de mărimea unui grepfrut – care zburau de pe banda transportoare defectă. „Am încasat o bătaie zdravănă de la toate sfeclele alea!” a exclamat el. A comparat situația cu un tir cu „o armă automată care trage cu cartofi”. Cu toate astea, a continuat și probabil ar face-o din nou, pentru că avea nevoie de bani. „Intervalele scurte de lucru au făcut situația tolerabilă”, a adăugat Brian. „Cred că, dacă te uiți în viitorul foarte îndepărtat și te vezi tot culegând sfecle, o să-ți putrezească până la urmă creierii.”

Recrutorii de la „Cortul cel mare” caută lucrăturișt pentru recolta anuală de sfeclă -de-zahăr

Așa că am luat și eu o cerere de la recrutoare. De ce nu? mi-am spus. Petrecusem nenumărate ore vorbind cu nomazii despre joburile lor sezoniere, dar tot trebuia să văd cu ochii mei cum arată aceste locuri de muncă. N-aveam nicio iluzie: o mostră din acest gen de muncă n-avea să mă transforme, ca prin magie, într-o lucrăturistă. Dar, cel puțin, experimentarea situației m-ar fi putut ajuta să înțeleg mai în profunzime viețile despre care auzisem atâtea.

La câteva luni după aceea, cererea mea a fost acceptată de Express Employment Professionals, agenția pentru forță de muncă temporară care angajează lucrători în numele American Crystal Sugar. Așa că am început să citesc despre această industrie. Statele Unite sunt unul dintre cei mai mari producători mondiali de zahăr, iar sfecla-de-zahăr însumează 55 % din această producție. (Restul vine din trestia-de-zahăr.) Mai mult de jumătate dintre culturile de sfeclă-de-zahăr din țară – aproximativ 275000 de hectare – se găsesc în Red River Valley, care se întinde din vestul Minnesotei până în estul Dakotei de Nord. Regiunea este baza American Crystal Sugar, cea mai mare companie cultivatoare de sfeclă-de-zahăr din țară. Această zonă reprezintă o anomalie națională, lăudându-se cu un grad de ocupare aproape de 100 %, ceea ce face foarte dificilă angajarea muncitorilor. (Provocarea fusese și mai mare în timpul dezvoltării explozive a câmpurilor petrolifere Bakken.) Din acest motiv, American Crystal caută muncitori itineranți care pot veni de departe – aducându-și și casele cu ei – pentru strângerea recoltei de toamnă.

Echipată cu aceste informații și cu două perechi de mănuși pentru muncă grea, am sosit, în ultima săptămână din

septembrie, la Drayton Yard, un depozit enorm de sfeclă-de-zahăr cu fabrică de procesare, situate în Dakota de Nord, aproape de granița canadiană. Pentru producătorii de sfeclă din Red River Valley, primele două săptămâni din octombrie sunt o cursă împotriva vremii. Împrumutând un termen din jargonul militar, ei numesc această perioadă „campanie”. Bătălia începe pe 1 octombrie, la miezul nopții. Fermierii se grăbesc să scoată sfecla din pământ înainte să vină înghețul, sperând că temperaturile vor rămâne suficient de scăzute încât recolta să nu putrezească. Douăzeci și patru de ore pe zi, tiruri care transportă câteva tone la o încărcătură gonesc pe autostrăzile locale spre depozite. Remorcile sunt încărcate până la refuz. Sfecle căzute zac împrăștiate pe kilometri întregi în toate direcțiile. Șoferi trași la față sudează țigările ca să nu adoarmă la volan. Traficul se târăște cu viteza melcului. Au loc accidente.[203] Unii localnici dau vina pentru accidente pe legislația locală, care le permite muncitorilor agricoli neexperimentați să transporte tone de produse fără să dețină permisul de conducere profesionist cerut pentru cele mai multe tipuri de camioane. În vârful sezonului, cele mai mult de treizeci și cinci de stații de recepție ale American Crystal primesc zilnic în jur de cincizeci de mii de încărcături.

Am fost repartizată în ture de douăsprezece ore la o echipă care lucra la sol, „Stivuitorul numărul unu”. Postul nostru de lucru era înăuntrul „hambarului”, o construcție ca un frigider uriaș care semăna cu un hangar de avioane deschis la capăt, cu pardoseală de ciment. O grămadă de sfecle se înălța deja spre tavan; instructorul nostru a estimat că ar cântări cam 20000 de tone, adusă ca parte a unei recolte „pre-depozitate”, înainte de a veni recoltarea propriu-zisă. Anul acesta, a adăugat el, sfeclele sunt mai mari decât în anul precedent; văzuseră sfecle cât o minge de baschet.

Multe dintre celelalte posturi de lucru erau în aer liber. Ni s-a spus că eram norocoși, fiindcă eram la adăpost de ploaie sau zăpadă, dar primeam altceva la schimb: zgomotul și fumul erau mai rele. Înăuntru, miasma grețoasă de sfeclă plină de noroi se combina cu praful și mirosul de benzină.

Când ajungeau la Drayton Yard, camioanele erau cântărite la o baracă numită „casa cântarului” și apoi se aliniau la stația

---

[203] Sarah Volpenhein, „Amid Sugar Beet Truck Accidents, Some Question Minnesota, North Dakota Regulations for Ag Drivers”, The Grand Forks Herald, 7 octombrie 2015, http://www.grandforksherald.com/news/business/3856308-amid-sugar-beettruck-accidents-some-question-minnesota-north-dakota (N.a.)

noastră de lucru. Le făceam semn să intre unul câte unul și să tragă lângă stivuitor, o mașinărie drăcească, uriașă și zgomotoasă, care arăta ca o făbricuță cățărată pe niște șenile de tanc. Stivuitorul își primea încărcătura de sfecle printr-o pâlnie uriașă fixată în spatele fiecărui camion. De acolo, recolta pornea pe o bandă transportoare spre un separator care scutura țărâna de pe sfecle și o arunca înapoi în camion. Apoi sfeclele continuau pe o altă bandă transportoare și se îndepărtau de stivuitor pornind în sus, pe un braț lung, ca de macara, și luându-și zborul din capătul liber al acestuia drept în vârful muntelui de sfeclă, înalt de trei etaje. Pe măsură ce avansa recoltarea, acest munte avea să se înalțe și mai mult. Ca să-i facă loc să crească, stivuitorul se dădea încet îndărăt pe șinele lui. Până la finalul recoltării, movila de sfeclă urma să atingă lungimea a două avioane Boeing 747 parcate spate în spate și lățimea aproximativă a deschiderii aripilor lor. Un sistem de ventilare forțată menținea mormanul la temperatura de îngheț, cât timp sfeclele își așteptau drumul spre rafinărie.

Procesul era îngrozitor de zgomotos, rapid și împuțit ca naiba. Treaba noastră era să ținem permanent locul curat, împingând maldărele de sfecle căzute – unele de mărimea unui curcan congelat – înapoi în grămadă, cu ajutorul furcilor și al cazmalelor. (Statul degeaba era descurajat: „Dacă te poți apleca, atunci poți și curăța!”, era sloganul favorit al unuia dintre manageri.) Când ridicările repetate deveneau prea dificile, lăsam deoparte lopețile și aruncam direct cu mâinile cantități mai mici. Dacă nu ne mișcam suficient de repede, supraveghetoarea noastră, așezată în turnul ei de control – care venea la muncă încălțată cu cizme roz de cowboy și purtând machiaj complet –, acționa o sirenă ca a unui submarin din al Doilea Război Mondial și apoi făcea spre noi, pe fereastră, gesturi agitate simulând mișcările cu lopata. Între timp, banda transportoare care se agita deasupra capetelor noastre arunca bucăți de sfeclă și bulgări de pământ peste tot în jur, împroșcându-ne vestele galbene de avertizare și căștile verzi. Când am ridicat mâna stângă ca să-i semnalizez unui coleg că vine un camion – era dificil să auzi ceva chiar și când strigam, din cauza gălăgiei făcute de mașinărie –, o sfeclă de mărimea unui măr m-a lovit tare peste încheietură. O altă treabă pe care o aveam de făcut era să curățăm neîncetat podeaua de noroiul dens și alunecos, folosind lopeți de zăpadă care se împotmoleau neîncetat în

mâzga groasă și era nevoie să împingi din toate puterile ca s-o disloci. De asemenea, trebuia să luăm și mostre, sarcina de lucru despre care îmi povestise Gretchen. Dar ce nu mi-a spus ea a fost că asta presupunea să ții fiecare sac de plastic deschis sub un jgheab vertical venind de la stivuitor; sfeclele se rostogoleau în sac și, pentru a-l ține fix, trebuia să te pregătești pentru impact.

Era de parcă am fi prins bile de bowling într-o față de pernă.

Partea cea mai grea era curățarea stivuitorului. Supervizoarea noastră oprea uriașa mașinărie, astfel încât să putem cu toții să urcăm înăuntru și să râcâim cu lopețile noroiul de pe jgheabul principal. Nămolul era greu de înlăturat și când ceda, în fine, se cojea în fâșii ca niște piei groase precum cauciucul. Supervizoarea striga la noi să „băgăm niște forță”, fiindcă aveam doar cincisprezece minute la dispoziție. Timpul de oprire a utilajului era scump.

După două zile de pregătire a venit și schimbul de douăsprezece ore. Când s-a terminat, am condus înapoi spre locul de campare, în întuneric, trecând pe lângă un panou cu „EXPERIENȚE IMBATABILE”, pentru recrutare la recoltarea de sfeclă. Mă durea tot corpul, în special spatele și umerii; vechile dureri și întinderi de care uitasem de mult se revigoraseră. Asta m-a surprins, pentru că aveam 37 de ani și eram într-o formă fizică relativ bună, iar aici lucrau persoane la vârsta pensionării. Speram să pot face un duș fierbinte – ni se promisese accesul la facilitățile pentru spălat –, dar partea aceea de camping se afla încă în construcție. Mi-am făcut ceva de mâncare în dubă și am adormit în hainele în care eram, cu o durere cumplită de cap. M-am trezit a doua zi, în zori, ca să încep un schimb care urma să se dovedească și mai plin de evenimente. O bară metalică de doi metri, de la o combină veche, a rămas ascunsă în încărcătura de sfeclă și a fost sorbită în stivuitor. Până când a reușit supraveghetorul să strige pentru oprirea de urgență, bara făcuse deja aproape tot drumul pe prima bandă transportoare și se apropia de separatorul care scutura pământul de pe sfecle. Dacă ar fi ajuns acolo, ar fi avariat serios mașina – și foarte posibil și pe noi, cei aflați la sol, în apropiere. Mai târziu, în aceeași zi, un coleg de muncă a căzut pe cimentul alunecos și a trebuit să raporteze accidentul, pentru că și-a sucit genunchiul.

Printre colegii de la lucru care îmi erau vecini în camping

se afla și Dan, în vârstă de 69 de ani, care renunțase în 2006 la un job de șofer de camion la Walmart, din cauza unor probleme medicale. Dan mi-a spus că a trebuit să se roage de șeful de echipă să-l scoată din schimbul de noapte, pentru că nu mai vedea cu ochiul drept și avea nevoie de lumina zilei ca să se poată descurca.

Soția lui, Alice, trăia alături de el în rulotă, dar fusese diagnosticată în ianuarie cu scleroză laterală amiotrofică și nu putea munci. În camping mai erau și alți oameni mai în vârstă, dar și unii de 50 și ceva de ani, de vârsta mea sau mai tineri. Imediat în stânga furgonetei mele se afla un cuplu de tineri crust punk de 20 și ceva de ani, care locuia într-un pickup negru mat, cu numere de înmatriculare de New Jersey; cei doi mâncau supă ramen cu tăiței și dormeau în cabină. Am mai întâlnit și un muncitor cu cioc, care mergea pe motor prin campingul de rulote și își spunea Supraturatul. Mi-a vorbit un pic despre filosofia lui. „Când te trezești dimineața și vezi că plouă, poți să-ți spui că e o zi de rahat sau poți să-ți spui că e o zi minunată. Eu am ales să spun: «Azi e o zi minunată»”, mi-a mărturisit el.

Stresată, cu trupul dureros și plină de țărână, o parte din mine s-a simțit datoare față de cei pe care i-am cunoscut și mi-am dorit să rezist până la finalul acestei campanii. Dar, oricât de mult aș fi rămas acolo, experiența nu avea să mă avanseze în rândul adevăraților lucrăturiști – într-un final, eu urma să mă întorc acasă și să scriu. Până acum văzusem – și mai ales simțisem – suficient încât să știu că muncitorii pe care îi întâlnisem nu-și exageraseră experiențele. Așa că într-o noapte, după schimb, i-am spus șefei mele că n-o să mai revin la lucru. Nu a părut surprinsă; uzura era ceva comun. Câteva zile mai târziu, aveam să aflu că mulți dintre colegii mei de muncă de la stația de depozitare plecaseră. Am mai auzit și de o femeie de la o altă stație, care își rupsese încheietura. Cu o înțepătură de vină, m-am simțit ușurată că nu fusesem eu aceea.

Am plecat din Drayton Yard pe întuneric, trecând pe lângă un șuvoi de camioane ce se îndreptau în direcția opusă. În oglinda retrovizoare, firma de neon roșu a rafinăriei afișa textul „American Crystal Sugar”. Strălucea prin aburul care se ridica în vălătuci din fabrică. În seara aceea am optat pentru un hotel din Grand Forks. Acolo m-am bucurat de un duș fierbinte, am fumat un joint și am ațipit încercând să mă uit la

un film. Unul dintre aceste trei lucruri s-a dovedit a fi o greșeală.

***

Trimisesem o cerere de angajare în CamperForce cam în același timp când am trimis-o și pe cea pentru recoltarea sfeclei-de-zahăr. Ca să primesc jobul de la Amazon era necesar un test antidrog preliminar, o practică pe care am considerat-o întotdeauna șocant de invazivă și degradantă. Toată chestia părea și mai absurdă când îmi imaginam rulotiștii vârstnici din toată țara aducând la analiză fluide corporale sau fragmente de țesut, ca să capete un job amărât, temporar și prost plătit.

Cercetasem deja online politica de testare de la Amazon și dădusem peste angajați care vorbeau despre un test de tipul „scrijelitul obrazului”. În genul ăsta de analiză, cele mai multe droguri, inclusiv marijuana, sunt detectabile doar timp de câteva zile. Mi-am imaginat că nu vor fi probleme, din moment ce le spusesem celor de la Amazon că aș putea veni la muncă abia la începutul lui noiembrie.

Când m-am întors acasă, am primit un e-mail de la CamperForce care stabilea data de începere: 4 noiembrie, la depozitul Amazon din Haslet, Texas, aproape de Fort Worth. Câteva zile mai târziu, după ce am trecut de verificarea cazierului, am primit un alt mesaj prin care mi se acordau șaptezeci și două de ore ca să-mi fac un test antidrog la un laborator de pe Atlantic Avenue, aproape de casă. Nicio problemă, mi-am zis. Dar e-mailul mi-a dezvăluit și o surpriză neplăcută: urma să dau o mostră de urină.

Marijuana poate apărea în urină și la o lună după consum, pentru că metaboliții se ascund în țesuturile grase. Testul meu era programat la o săptămână și jumătate după ce fumasem jointul în Dakota de Nord. Cu o probă din cavitatea bucală, asta n-ar fi fost o problemă. Cu o probă de urină, era nesigur. Am comandat de la Amazon un pachet de zece teste THC[204] și am făcut o încercare. Linia care arăta rezultatul negativ a apărut, dar era descurajant de puțin vizibilă. Instrucțiunile spuneau că orice fel de linie – indiferent cât de șterșă – era validă pentru trecerea testului. Totuși, a mea abia dacă se vedea. Nu voiam să risc.

Nu era decât o cale absolut sigură de a trece: să falsific proba de urină. Din fericire mai aveam încă nouă teste THC,

[204] Tetrahidrocanabinol (THC), principalul constituent psihoactiv al canabisului. (N.t.)

nefolosite. Le-am distribuit pe la prieteni și apropiați. Am găsit destul de repede un donator care să-mi dea o mostră „curată”. Am depozitat-o într-un recipient minuscul de șampon, din acelea pentru călătorie. În ziua testului mi-am îndesat sticluța în chiloți și mi-am pus blugii cei mai mulați, ca să nu alunece. După ce am terminat treaba, mi s-a spus că voi primi rezultatele în patruzeci și opt de ore.

N-am mai primit nicio veste de la laborator, în schimb, la câteva zile după aceea a venit un e-mail de la CamperForce: puteam începe lucrul. Curând eram din nou în furgonetă, îndreptându-mă spre Haslet, Texas.

Programul de instruire a început într-o miercuri dimineața, când grupul nostru de treizeci și una de persoane s-a adunat într-o sală de curs de la depozitul Amazon. „Aici chiar o să faceți cu adevărat muncă fizică”, ne-a avertizat instructoarea noastră. „Probabil veți face o mie de genuflexiuni pe zi și nu exagerez cu nimic când spun asta. Buci de oțel, hai că venim. Nu-i așa?”

Câțiva dintre noi au chicotit. Stăteam la niște mese lungi, așezați în ordine alfabetică, exact ca la școală. Cea mai mare parte din echipă era trecută bine de 60 de ani. Eu eram singura persoană sub 50, una dintre cele trei fără păr alb. Ni se spusese că managerii de la depozitul Haslet ceruseră opt sute de muncitori prin CamperForce și primiseră mai mult de nouă sute de cereri de angajare. Cu toate astea, parcările de tiruri din apropiere nu aveau suficient loc să primească toată armata de nomazi. O altă idee – de a închiria o pășune din zonă – fusese respinsă fără prea multe discuții. (Vă puteți imagina câmpul ăla, înghețat pe timpul vreuneia dintre celebrele viforniță din Texas, cu sute de muncitori bătrâni lăsați fără electricitate, apă și canalizare? Un coșmar de imagine pentru companie!)

Până la urmă, managerii au făcut rost de un număr limitat de locuri pentru rulote, în vreo douăsprezece parcări de tiruri aflate pe o rază de șaizeci și cinci de kilometri. Au angajat 251 de lucrători CamperForce, atâția câți au putut primi. Unii dintre noii angajați stăteau blocați în trafic în timpul navetei și câte nouăzeci de minute pe zi, peste cele zece ore ale schimbului de lucru. O femeie care trăia într-o dubă Ford albă mi-a spus că plănuia să „campeze clandestin” în parcarea Amazon, de două ori pe săptămână, ca să economisească timp și benzină.

Instructoarea noastră – ea însăși rulotistă și veterană CamperForce – și-a cerut scuze pentru bătaia de cap. Ne-a spus că Amazon era încântat să ne primească. „Cei care trăiesc în campinguri sunt recunoscuți pentru integritate, prezență și calitatea muncii”, ne-a explicat ea. „Știm cum este să muncești din greu toată ziua. Pe asta contează și Amazon. Au luat acest grup cu experiență să vină aici și să-i bată pe toți la cur!” Grupul nostru, a adăugat ea, era celebru pentru „efectul CamperForce”: o etică a muncii eisenhowerianăde tipul „pot s-o fac”, care îi molipsea și pe lucrătorii mai tineri și mai puțin experimentați. (În zilele următoare totuși s-a văzut că echipa noastră nu prea a avut efect asupra blazaților noștri colegi mileniali. La fel ca unii de 20 și ceva de ani, le-am dat mai ales vibrații de „obosit” și „plictisit”.)

Cel puțin am adus o paletă largă de experiențe. Keith, care stătea la stânga mea, era un reverend de 60 și un pic de ani, cu zece copii (cinci erau adulți și ceilalți locuiau cu el în rulotă). Charlie, de 77 de ani, mi-a spus că avea genunchii făcuți praf după anii de lucru ca mecanic pentru un concern de mine de cupru. Ed și Patricia, căsătoriți de mai bine de 40 de ani, se pensionaseră la finalul anilor ’90 din postul de polițist pe motocicletă, respectiv poștăriță.

Am fost instruiți cu toții să lucrăm într-un departament numit Asigurarea Calității în Controlul Inventarului sau ACCI. Descrierea jobului suna absolut nevinovat: scanarea produselor, ca să poată fi corelate cu înregistrările din inventarul digital. Însă ne-am dat seama destul de repede că depozitul nostru – cel mai mare din rețeaua Amazon; potrivit instructoarei noastre, avea o suprafață mai mare decât nouăsprezece terenuri de fotbal – era un labirint de pericole. Peste treizeci și cinci de kilometri de benzi transportoare cărau cutii în interior. Sunau ca un tren de marfă și se blocau ușor. Ni s-a spus să ne prindem părul și să nu ne legăm bluzele la brâu, ca nu cumva să se agațe în zona de încărcare, iar ecusoanele de identificare atârnate de gât erau montate pe șnururi speciale, cu cârlige, ca să evite strangularea. Peste toată hărmălaia, se tot auzea o sirenă.

Când am întrebat despre ce e vorba, un coleg mi-a spus că fusese reparată o bandă blocată și urma să pornească din nou.

Tot la Haslet lucrau și Barb și Chuck Stout, pe care îi văzusem ultima dată în Quartzsite, arzându-și actele de declarare a falimentului. Chuck stătea lângă una dintre benzile

transportoare, când o cutie de carton a zburat prin aer și l-a lovit, punându-l la pământ. S-a lovit cu capul de pardoseala de ciment. Au venit imediat medicii de la AmCare, serviciul intern de asistență medicală, și s-au aplecat asupra lui să-l consulte. Au spus că nu avea nicio contuzie, așa că se putea întoarce la treaba lui în departamentul de recepție marfă, unde mergea douăzeci și cinci de kilometri pe zi. (Chuck, Barb și cu mine ne-am văzut mai târziu, la Buffalo Wild Wings, între schimburi. Mi-au spus că, înainte de a ajunge eu în Texas, în parcarea depozitului făcuseră campanie niște recrutori sindicali. Timp de două săptămâni, managerii le-au ținut muncitorilor prelegeri de două ori pe zi, avertizându-i să stea departe de sindicaliști și, mai presus de orice, să nu semneze nimic. Chuck și-a amintit că managerii le-au spus că informațiile despre angajații care discutau cu recrutorii ajungeau în baza de date a sindicatului și erau ulterior folosite ca să-i „urmărească” și să-i contacteze pe aceștia.)

Pe parcursul instruirii am mai aflat și că depozitul nostru era unul dintre cele zece centre de distribuție unde Amazon folosea roboți „șerpași”. Mașinăria portocalie de 160 de kilograme arăta ca un aspirator Roomba gigantic. Din punct de vedere tehnic erau „unități de transport”, dar cei mai mulți le spuneau „Kiva”, după numele fabricantului, imprimat pe laterale. Alergau de colo-colo într-o cușcă întunecată – la urma urmelor, roboții n-au nevoie de lumină ca să vadă –, într-un spațiu poreclit „teritoriul Kiva”. Jobul lor era să transporte niște rafturi deschise în partea din față, pline cu mărfuri, către stațiile de lucru operate de oameni și aflate de-a lungul perimetrului. Absolut nimeni, în afara membrilor unei secții de lucru denumite „Amnistia”, nu avea voie să intre pe teritoriul Kiva, nici măcar atunci când produsele cădeau de pe rafturi. Muncitorilor obișnuiți li se permitea să culeagă anumite articole din afara cuștii, folosind un „Instrument de recuperare Amnistia”. (În ciuda numelui pretențios, acest instrument nu era decât un trafalet pe un băț de un metru și jumătate. Fiecare stație era echipată cu așa ceva.) Când mi-am exprimat interesul să-mi încerc și eu mâna cu el, mi s-a spus că va trebui să mai aștept: mânuirea „Instrumentului de recuperare Amnistia” cerea pregătire specială.

Se făcea mare tevatură în legătură cu Kiva. Roboții erau fie visul sexy al expertului în eficiență – o inovație care să elibereze rasa umană de corvezile fără noimă –, fie erau

vestitorii unei distopii fără joburi, în care munca manuală este complet depășită pe măsură ce granița dintre bogați și săraci devine un zid.

Realitatea conținea mai puțină polemică și mai mult caraghioslâc, cam ca o variantă actualizată a filmului *Modern Times* al lui Charlie Chaplin. Instructorii noștri ne delectau cu povești despre roboți turbulenți. Kiva dezertaseră, evadând printr-o gaură din gard. Încercaseră să târască după ei și o scară dintr-o stație de lucru, cu tot cu muncitorul cocoțat pe ea. Uneori, mai rar, se mai ciocneau unul de altul – fiecare cărând până la 340 de kilograme de mărfuri – ca microbiștii europeni beți care se izbesc în piepturi. Câteodată, roboții scăpau unele articole. Altădată, treceau peste ele. În aprilie, o cutie de „spray anti-urs” (pe fond, un spray extrem de puternic cu piper) a căzut din încărcătura unui robot și a fost strivită de altul. A fost nevoie de evacuarea depozitului. Afară, paramedicii au acordat asistență pentru șapte muncitori. Un altul a fost transportat de urgență la spital, cu probleme respiratorii.

Lăsând la o parte roboții umblători, ni s-a spus să fim atenți la extenuarea fizică. „Pregătiți-vă să doară!” avertiza un afiș. Unul dintre instructori a spus în glumă că poți zice c-ai avut o zi bună „dacă n-a fost nevoie de mai mult de două calmante în noaptea de dinainte”. În pereți erau fixate distribuitoare cu eticheta „Lil’ Medic” de unde puteai să-ți iei gratuit medicamente generice pentru calmarea durerilor. Dacă voiai originalele cu nume de branduri mari – sau, să zicem, o sticlă de Five-Hour Energy –, le puteai cumpăra din sala dedicată pauzelor.

Ni s-a făcut turul clădirii. Pe ziduri erau desene cu mascota depozitului Amazon – un omuleț portocaliu și grăsan, ca o pată de cerneală, denumit „Pecy: un tip ciudat” – și slogane orwelliene, de genul „Problemele sunt comori” și „Variația este inamicul, Cheia este Ritmul”. („Ritmul” de lucru[205] este un termen din jargonul de afaceri. Definit ca „timpul dorit necesar pentru realizarea unui singur articol”, acest termen este folosit pentru a regla ritmul de lucru[206]) Un calendar uriaș arăta că, până la acea dată din noiembrie, avusese loc cel puțin un „incident” pe zi legat de siguranța personalului. Ghidul nostru a arătat spre un „zid al rușinii” cu

[205] În original, „takt”. (N.t.)

[206] https://ocw.mit.edu/courses/engineeringsystems-division/esd-60-lean-six-sigma-processes-summer-2004/lecture-notes/8_1assembly_op.pdf (N.a.)

portrete anonime ale muncitorilor în dizgrație. Fiecare dintre ei era reprezentat printr-o imagine artistică: conturul negru al unui cap peste care scria, cu litere roșii de tipar, „ARESTAT” sau „CONCEDIAT”. Unul dintre muncitori furase telefoane iPhone pe care reușise să le scoată din depozit ascunzându-le în cizmele căptușite cu metal. Altul fusese prins mâncând marfa, în loc s-o pună pe rafturi (era vorba despre alimente în valoare exactă de 17,46 dolari, după cum dezvăluia îndatoritoare descrierea). Regula era înregimentarea. Ni s-a spus să mergem pe alei marcate cu bandă verde lipită pe podea; când cineva tăia colțul, era mustrat de ghid. Când m-am oprit să mă duc la toaletă, în cabina pe care am folosit-o se afla un tabel cu o paletă de culori mergând de la galben palid până la un maro-roșcat înspăimântător. Eram îndemnată să identific nuanța care se potrivea cu a urinei mele și mi s-a sugerat să beau mai multă apă.

Am petrecut o săptămână la depozit. Disonanța cognitivă era foarte intensă. La începutul fiecărui schimb, o șefă blondă, cu părul strâns într-o coadă în creștet, cam la vreo 20 de ani, ciripea către grupul nostru, format mai ales din lucrători în vârstă: „Saluuuut, campingiștilor!”, în timp ce asistenta ei ne antrena cu niște întinderi.

După aceea am scanat coduri de bare pentru absolut orice, de la dildouri (fabricant: „Cloud 9”, model „Scula încântătoare”) până la autocolant pentru arme de la Smith & Wesson (disponibil în textură granulară sau cauciucată) și carduri cadou AMC[207] în valoare de 25 de dolari (au fost 146 de bucăți pe care a trebuit să le scanez una câte una).

Odată, un robot Kiva care căra un turn de rafturi s-a îndreptat spre stația mea de lucru. Am simțit un damf de parfum grețos care s-a transformat într-un norișor ce devenea tot mai dens, pe măsură ce se apropia robotul. Dintr-un motiv sau altul, mirosul îmi amintea de… facultate? Când rafturile au fost parcate în fața mea, am găsit optsprezece cutii cu bețișoare parfumate cu paciuli, care mă așteptau să le scanez. Mirosul mi s-a impregnat în palme. Am strâns din dinți, mi-am terminat treaba și am apăsat pe buton ca să trimit robotul de-acolo. Alți trei așteptau la rând, în dreapta lui, ca niște labradori răbdători. Raftul urât-mirositor s-a îndepărtat, iar altul, cu un miros ceva mai proaspăt, s-a strecurat în locul lui.

[207] American Multi-Cinema, lanț de cinematografe cu sediul în Leawood, Kansas. (N.t.)

Dar cinci minute mai târziu, robotul cărător de paciuli s-a întors. Am scanat din nou totul, iute, și robotul a plecat iar. Cinci minute mai târziu, s-a întors. Nu mă puteam hotărî: oare asta era dovada că ființele umane sunt mai deștepte decât roboții? Sau robotul mă lua de sus cu runde succesive de numărare a acelorași articole – poate că urma să ia în considerare cele mai bune două rezultate din trei? După ce am expediat rafturile pentru a treia oară, mi s-a terminat și schimbul. La plecare m-am alăturat colegilor mei, care au simțit mirosul de paciuli. „Febra de sâmbătă seara!”, a declarat Keith, reverendul.

Eu, scoțând conținutul raftului transportat de robot ca să scanez codurile de bare

Noaptea următoare avea să fie ultimul meu schimb aici. Timp de câteva ore am lucrat iar cu Kiva. Am încercat să mă cufund într-o stare meditativă. O altă muncitoare din CamperForce, o septuagenară cu părul alb, îmi spusese ceva mai devreme că era pe cale să-și dea demisia, pentru că o înnebuneau roboții aceia.

Kiva continuau să-i aducă la scanat aceleași și aceleași rafturi. Situația semăna cu problema mea cu paciuli. După ce a venit la ea de trei ori, robotul cu raftul respectiv a început să meargă și la soțul ei, care lucra la 7-8 metri mai încolo. El le-a scanat de șase ori, în total. Femeia mi-a povestit toate astea la ieșirea din sala unde ne petreceam pauzele, în timp ce treceam pe lângă o lucrătoare din echipa de curățenie, care ștergea dulapurile de praf și părea destul de veselă. Abandonându-și povestea, septuagenara a privit-o pe femeie și s-a întrebat: „Ea cum a primit jobul ăsta? Și eu aș vrea să lucrez aici! Mai bine aș spăla W.C.-urile!”

Către sfârșitul schimbului, un manager mi-a cerut să

scanez obiectele din „Ținutul pagubelor”, unde erau exilate toate mărfurile defecte. Dar cititorul scanerului meu insista că ar trebui să conduc un motostivuitor. (Nu știu să conduc un motostivuitor.) Managerul nu știa ce să facă. Continuam să pornim și să repornim scanerul. În cele din urmă, am reușit să ajung la „Ținutul pagubelor”. După câteva ore de inventariat conserve ciobite, cutii stricate și un cadou ciudat, denumit prosop FUND/FAȚĂ, mi s-a terminat schimbul.

Am trecut pe lângă alți trei lucrători CamperForce, care cedaseră cu toții comenzilor aiuritoare ale scanerelor. Stăteau inerți în afara zonei cu rafturi, sprijiniți cu spatele de perete. Era momentul să demisionez, dar încă nu mă puteam decide cum s-o fac. Mi se stârnise un chef de-a dreptul pervers. Era o faptă despre care ni se spusese tuturor că duce la concedierea imediată. Dacă aș fi alergat întins, nepăsătoare și liberă, spre teritoriul Kiva? Îmi imaginasem lucrul ăsta și cu câteva zile în urmă. Cum ar fi să dau buzna pe culoarele acelea întunecate, evitând roboții aflați la lucru, ca într-un soi de parkour proletar? Cât i-ar lua echipei „Amnistia” să mă prindă? Ce se va întâmpla când o vor face? (Sau petrecut lucruri și mai ciudate. Mai târziu am aflat de doi amorezi care au fost concediați după ce au avut o tentativă de aventură erotică pe teritoriul Kiva.)

Însă venisem aici ca să culeg povești, nu să pun în scenă o secvență din *Braveheart*. Și nici nu voiam să-mi pierd notițele. Acestea se aflau adunate cu grijă într-un carnețel din buzunarul de la spate. Mai dictasem și niște observații, sotto voce, într-un reportofon deghizat în stilou și făcusem niște filmări cu o cameră sub formă de breloc. Ambele aparate atârnau de șnurul cu care era prins ecusonul meu de muncitoare.

M-am îndreptat spre postul de securitate de la ieșirea din depozit. După ce am lăsat șnurul cu ecuson – și cu restul încărcăturii – într-un coș în genul acelora pentru chei și mărunțiș, l-am strecurat pe o rampă spre femeia de la pază, iar eu am trecut prin detectorul de metale. M-am oprit agitată, mutându-mi privirea de la gardiană la coș și înapoi, dar ea abia dacă s-a uitat la ce era înăuntru. În schimb, s-a uitat la mine ridicând din sprâncene, de parcă mi-ar fi spus: „Ce mai aștepți?” Așa că i-am zis „la revedere” și am plecat.

PARTEA A TREIA

Capitolul zece.

Cuvântul cu „H”

La câteva săptămâni după mutarea Lindei în „Hanul Înghesuit”, LaVonne se afla cantonată de una singură în San Diego, unde campa clandestin. Avusese câteva luni dificile și stătea foarte prost cu moralul. Fosta ei locuință – acel GMC Safari maroniu din 2003 pe care-l numise LaVanne – se defectase complet după ultima Reuniune a Vagabonzilor Motorizați, lăsând-o captivă în Ehrenberg, fără bani de reparații. Lucrurile erau înrăutățite și de faptul că încă mai datora câteva mii de dolari în rate pentru duba ei acum complet inutilă, care mai murise de câteva ori înainte. Așa că s-a hotărât să rămână pe loc și să aștepte plățile de la asigurările sociale. Lori, femeia care trăia împreună cu fiul ei într-un Chevrolet Tahoe, o lua pe LaVonne cu ea la cumpărături. LaVonne a mai găsit consolare și în afecțiunea unui nou camarad de călătorie: un cățeluș țăcănit pe nume Scout, dintr-o serie recent fătată de câinele lui Lori.

LaVonne a sfârșit prin a trăi într-o dubă nefuncțională timp de aproape o lună și jumătate, în timp ce temperaturile creșteau și tribul din jurul ei se tot subția. În cele din urmă și-a putut permite o tractare până la service, unde i s-a făcut o estimare de costuri de 3000 de dolari pentru repararea motorului. Era mai mult decât putea plăti. Pe când îl plimba pe Scout prin preajmă, a ochit într-o parcare de mașini uzate un Chevrolet Express de douăsprezece persoane, aproape nou. Dintr-un birou a ieșit un angajat de la vânzări. I-a spus că poate s-o ajute să ia un împrumut, chiar dacă avea un istoric defavorabil. Nu era deloc surprinzător – împrumuturile auto cu refinanțare cunoscuseră o creștere spectaculoasă în ultimii ani.

LaVonne nu era sigură că îi convin condițiile, dar ce altă alegere avea la dispoziție? „Dacă n-o luam, urma să rămân pe drumuri”, mi-a spus ea mai târziu.

Și-a denumit vehiculul *LaVanne Doi*.

Experiența aceea fusese un contact neplăcut cu temutul cuvânt cu „H”: Homeless. Mulți nomazi evită această etichetare ca pe o boală molipsitoare.

Până la urmă, ei sunt „fără casă”, nu „fără adăpost”. „Fără

adăpost” sunt alții.[208]

Dar, chiar și după ce a reușit să evadeze din Ehrenberg și să se întoarcă în familiarul San Diego, LaVonne s-a simțit bântuită de acest cuvânt. Pe blogul ei, *The Complete Flake*, ea a scris:

> *— Când trăiești într-o dubă în oraș, lumea crede că ești homeless.*
>
> *— Când lumea crede că ești homeless, începi să te simți homeless.*
>
> *— Așa că începi să te ascunzi la vedere... făcând tot ce poți ca să pari „normal”...*
>
> *— Astfel încât este cel puțin descurajant când bătrânul acela care chiar este homeless și pe care l-ai văzut ascunzându-și în fiecare dimineață traista cu vechituri și gunoaie în tufișul de lângă duba ta îți zâmbește și te salută de parcă te-ar cunoaște.*
>
> *— Pentru că îți dai seama că te-ai alăturat și tu clubului tot mai numeros de oameni care trăiesc pe stradă și, până la urmă, între voi doi nu e o diferență așa de mare.*

Câteva zile mai târziu, LaVonne a venit cu o mărturisire copleșită de vină. Într-o nouă postare a explicat că se bazase pe împrumuturi pe termen scurt ca să supraviețuiască în luna respectivă și că trebuia să returneze fiecare avans de 255 de dolari într-o săptămână, cu 45 de dolari dobândă pentru fiecare rată. Era supărată și rușinată. Prietenul ei de la RVM, Sameer, care călătorea cu Dl Pico, cățelul chihuahua, i-a scris imediat înapoi:

> *Îmi doresc să fi fost lângă tine, sora mea, ca să te pot îmbrățișa. Aș vrea să știi că nu ești singură în situația asta. Îmi amintesc când eu și Dl Pico am stat timp de cinci zile într-o pădure din Dolores, Colorado, înainte de ziua plății, cu acul de la rezervorul de benzină aproape de zero, cu provizii de mâncare pentru cinci zile și de apă pentru două zile.*
>
> *Acceptarea sărăciei și a faptului că ești probabil considerată săracă este un lucru dificil. Acest stil de viață ni s-a prezentat drept incitant și inovator, și așa și este. În orice caz, adevărul în treaba asta e că cei mai mulți dintre noi fac asta din cauza situației financiare... Uite câteva*

[208] http://www.completeflake.com/what-vandwelling-is-really-like (N.a.)

sfaturi din punctul de vedere al fratelui tău Sameer... Lasă California și străzile din San Diego, unde ești considerată homeless. Amintește-ți de deșertul sau de pădurile în care campezi... Vino în deșert sau în pădure și locuiește cu cei asemenea ție, care te iubesc și cărora le pasă de tine.

De la fratele tău, Sameer

Sameer și LaVonne nu erau naivi. Știau că, în ochii legii, sunt persoane fără adăpost. Dar cine poate trăi sub greutatea acelui cuvânt? Termenul de „homeless" a făcut metastaze dincolo de definiția lui literală, devenind o amenințare teribilă. El șoptește: Exilații. Cei căzuți. Ceilalți. Cei cărora nu le-a mai rămas nimic. „Lucruri de care societatea nu se atinge", a sugerat LaVonne pe blogul ei.[209]

„La început, m-am îngrijorat în legătură cu percepția oamenilor asupra traiului meu în dubă", mi-a spus Sameer odată, într-un interviu. „Nu voiam să fiu definit ca «homeless»." Cuvântul acela i-a creat probleme. Odată a mers cu duba ca să-și viziteze sora de Ramadan. Până la urmă, ea l-a dat pe ușă afară, hotărând că este un „vagabond homeless" care nu le dă un exemplu bun nepoților și nepoatelor sale. „Am crezut că familia mea ar putea fi mai amabilă, totuși." A ezitat, apoi a continuat: „Felul în care ne definim noi înșine este foarte important. Dacă mergi pe drumul ăsta spunându-ți tu singur «homeless» sau punându-ți altă etichetă negativă, atunci ai încurcat-o. Paul Bowles a scris o carte intitulată *Cerul ocrotitor*. El descrie diferența dintre turiști și călători." Apoi a făcut o pauză. „Eu sunt călător." În cartea lui, Bob Wells trasează o linie clară între furgonetiști și persoanele fără adăpost, sugerând că furgonetiștii sunt disidenți dintr-o ordine socială defectă și coruptă. Indiferent dacă au ales sau nu acest stil de viață, l-au acceptat și l-au adoptat. Pe de altă parte, explică el, „O persoană fără adăpost poate trăi într-o furgonetă, dar nu se află acolo pentru că urăște regulile societății. Nu, ea are un obiectiv, iar acesta este să revină sub tirania acestor reguli, unde se simte confortabil și în siguranță".[210]

---

[209] http://www.completeflake.com/second-chances (N.a.)

[210] Bob Wells, *How to Live in a Car, Van or RV: And Get Out of Debt, Travel, & Find True Freedom*, CreateSpace Independent Publishing Platform, 2014, pp. 6-7. (N.a.)

Sameer în duba lui cu Dl Pico

După cum s-a dovedit, ideea de a-ți alege singur destinul era o treabă dificilă. Am auzit asta în repetate rânduri – oricât de mult se îngustează plaja opțiunilor aflate la dispoziție, alegerea era cheia. *Dansatorul Fantomă*, care se ocupa de grupul furgonetiștilor de pe Yahoo, a formulat-o cam așa într-un interviu pe care mi l-a acordat: „Economia nu se îmbunătățește. Ai o alegere de făcut: poți fi liber sau poți fi homeless”.

Stigmatul social este doar o parte din problemă. Celor cu trai nomad li se pot întâmpla multe lucruri rele – lucruri care sunt mai rele decât hărțuirea verbală. În ultimii ani, America a pus o presiune fără precedent pe cei care nu trăiesc în case tradiționale. În 2016, The New York Times scria următoarele:

> *Un val de legi care incriminează efectiv lipsa unui adăpost străbate țara, fiind adoptat de așezări precum Orlando, Florida; Santa Cruz, California; Manchester, New Hampshire. Până la finalul lui 2014 statul pe jos pe trotuar devenise un delict în 100 de orașe, un număr cu 43% mai mare decât în 2011, potrivit unui studiu realizat în 187 de orașe americane importante de către National Law Center on Homelessness and Poverty. În aceeași perioadă, numărul orașelor care au interzis dormitul în mașină a sărit de la 37 la 81. Represiunile au venit pe fondul modernizării cartierelor, care transformă orașe precum New York, San Francisco, Los Angeles, Washington și Honolulu, contribuind la creșterea costurilor din imobiliare și a numărului persoanelor fără adăpost.*[211]

[211] Adam Nagourney, „Aloha and Welcome to Paradise. Unless You’re Homeless”, The New York Times, 3 iunie 2016,

Astfel de legi dau prioritate proprietății în fața oamenilor. Ele le spun nomazilor: „Mașina ta poate sta aici, dar tu nu”. În multe comunități din întreaga țară, acest lucru a fost lăsat cu totul în afara dezbaterii, chiar dacă ar putea exprima o schimbare negativă în sistemul de valori civice.

Și nu se întâmplă doar în orașe. „Profilarea economică” a avut loc și pe terenuri publice. În Parcul Național Coconino, din Arizona, pădurarii le-au cerut celor care au campat în dube și rulote încorporate să-și spună adresa de acasă. Oricine părea să fie nomad permanent – un abțibild indicând că vehiculul a campat în regie proprie în Quartzsite era considerat un indiciu în acest sens – putea fi amendat și evacuat pentru „uzul rezidențial” al pădurii.[212] Între timp, *The Statesman Journal* a consemnat recent că U.S. Forest Service dezvoltă o aplicație de smartphone care să le permită cetățenilor să raporteze locurile suspectate că ar fi zone de campare pe termen lung.[213]

Atitudinea negativă față de vagabonzii motorizați nu este deloc nouă. La jumătatea și spre finalul anilor ’30, pe măsură ce creștea popularitatea caselor mobile, media atrăgea atenția că ocupanții lor ar fi o amenințare tot mai mare pentru moravurile clasei mijlocii. Acești oameni erau o amenințare mobilă. Trântori. Cerșetori. Răspânditori de boli. Dezrădăcinați. Vagabonzi. Leneși. Paraziți. Prefăcuți.

„Acești nomazi pe benzină plătesc mai puțin pentru serviciile sociale decât orice alt cetățean într-o țară atât de impozitată ca Statele Unite”, se plângea, în 1937, conducerea editorială de la *The New York Times*.[214]

„Cine ar trebui să-și asume responsabilitatea pentru acești amfitrioni rătăcitori care trăiesc un pic aici, un pic acolo, ca niște intruși, dezrădăcinați ca plantele aeriene, fără să plătească impozite, creând un nou gen de mahala pe roți?”, se întreba în același an revista *Fortune.*[215]

Unul dintre fabricanți, Caravan Trailer, a luat peste picior această idee, dând unui model al său economic de trei metri și

---

https://www.nytimes.com/2016/06/04/us/hawaii-homeless-criminal-law-sitting-ban.html (N.a.)

[212] Cyndy Cole, „Some Folks Camping Out for Life”, The Arizona Daily Sun, 9 august 2011, http://azdailysun.com/news/local/some-folks-camping-out-for-life/article_5623148e-2326-5ce2-97c2-2ce18b6cde82.html (N.a.)

[213] Zach Urness, „Trashing the Forest: Long-Term Camping Causes Environmental Problems”, The Statesman Journal, 19 aprilie 2016, p. D3. (N.a.)

[214] Editorialul „Trailer Lessons”, The New York Times, 4 mai 1937, p. 24. (N.a.)

[215] „Two Hundred Thousand Trailers”, Fortune, martie 1937, p. 106. (N.a.)

jumătate, la prețul de 425 de dolari, numele ironic „Pungașul neplătitor de taxe”[216].

Dar moda aceasta din anii ’30 a trecut. Cea mai mare parte dintre adepții ei au dat înapoi, pe fondul revigorării economiei. Totuși, mulți dintre nomazii moderni pe care i-am intervievat spun că nu s-ar întoarce niciodată de unde au plecat. Nu au niciun plan de a fi integrați în marele curent al locuitului tradițional. Iar asta înseamnă că mulți vor trebui să trăiască așadar când ascunzându-se, când ieșind la vedere, până la sfârșitul vieții lor.

LaVonne a avut parte o dată de bătaia în ușă a poliției în primăvara în care campa clandestin în San Diego. S-ar fi putut sfârși și mai rău. Polițistul Nunez a fost prietenos. După cum i-a spus, a vrut să se asigure că este în viață. Trebuia și să fie sigur că nu avea în dubă un laborator de metamfetamină. LaVonne știa că a avut noroc. Duba ei arăta nouă și curată. Câinele ei era adorabil. Era albă.

Polițistul n-a amendat-o. Totusi, și-a notat numele ei, numărul de înmatriculare, anul de fabricație și modelul lui *LaVanne Doi*. Asta însemna că acoperirea ei fusese distrusă și că trebuia să se pună iar în mișcare.[217]

---

[216] „Slants”, Automotive Industries, 31 octombrie 1936, p. 564. (N.a.)

[217] http://completeflake.com/the-dreadedknock (N.a.)

Capitolul unsprezece.

Întoarcerea acasă

La două săptămâni după ce am părăsit programul CamperForce din Texas, a venit Ziua Recunoștinței. Am sunat-o pe Linda ca să văd ce mai face și să-i urez sărbători fericite.

Am primit vești proaste. Familia ei fusese evacuată din casa în care stătea cu chirie în Mission Viejo. Ginerele ei își pierduse ajutorul de handicap pe termen scurt pe care începuse să-l primească după ce vertijul și migrenele îl forțaseră să renunțe la job, cu un an în urmă. Nu au putut plăti chiria, așa că Linda le-a dat vechea ei rulotă, care stătea parcată. (În vara precedentă aproape că reușise s-o vândă, dar oferta căzuse.) Se bucura că puteau folosi ei El Dorado, rulota de 8,5 metri, dar era și îngrijorată de cum vor încăpea în ea doi adulți, trei adolescenți și patru câini. Planul era ca fiica ei Audra și ginerele Collin să doarmă în dormitor, nepotul Julian în spațiul de deasupra cabinei, nepoatele Gabbi și Jordan pe canapeaua extensibilă de la locul de luat masa și câinii – pe unde se putea.

Familia s-a pregătit să vândă tot ce avea, ca să golească locuința de 185 de metri pătrați cu garaj. „Știi, era ca în emisiunile cu ăia care strâng de toate”, mi-a spus Linda. Audra a dat fiecărui adolescent câte o cutie mare de plastic. Tot ce voiau să păstreze trebuia să încapă acolo. Linda a ajutat-o să organizeze un talcioc mare în curte. Erau cutii cu haine și cărți, plăci mici de surf și rame de pat. Rochiile atârnau ordonat de-a lungul unui perete, pe lângă marginea peluzei. Julian, muzician talentat, a renunțat la cea mai mare parte a instrumentelor lui, inclusiv la un acordeon la care ținea mult. Jordan, care spera să ajungă machieuză, a cedat cea mai mare parte a bogatei sale garderobe. („Încă nu-i place deloc ideea”, a spus Linda pe un ton sec.) În două weekenduri de talcioc au vândut de o mie de dolari. Câțiva cumpărători au văzut „Hanul Înghesuit” parcat în garaj și au întrebat de preț. Linda a fost măgulită de interesul lor, dar le-a spus că nu era de vânzare.

Deși a încercat să-și păstreze curajul, criza a consumat-o pe Linda. „Încep să mă simt epuizată”, mi-a spus ea. „Încă îi ajut, dar m-am retras din prima linie.” Între timp a venit și Ziua Recunoștinței, pe care familia a petrecut-o totuși în casa acum goală. La Costco și Ralph’s nu se mai găseau curcani,

dar s-au descurcat foarte bine cu șuncă, a adăugat Linda.

La final de decembrie am vorbit din nou. Mi-a spus că LaVonne venise în Mission Viejo și ajutase la instalarea familiei în rulotă. După asta, Linda era pregătită să pornească la drum. S-au întristat cu toții știind că nu le va fi alături de Crăciun, iar Audra a plâns.

Linda și LaVonne au plecat din Mission Viejo spre Slab City, tabăra tot mai întinsă a vagabonzilor de la Salton Sea. Auziseră de ea în urmă cu ani de zile și voiau s-o viziteze. Când au ajuns, era prea întuneric ca să arunce o privire, așa că au tras pe dreapta peste noapte. Dimineața au văzut gunoaie aruncate peste tot. Au plecat cu duba lui LaVonne ca să găsească un loc de campare mai drăguț. LaVonne avea pe Facebook o prietenă care stătea în Slab City. Când au găsit-o, le-a spus fără ocolișuri că dormiseră „pe unde o frecau drogații". Linda a simțit c-o lasă inima. „Hanul Înghesuit" și jeepul ei erau încă acolo. Dacă i le spărgea cineva? S-au grăbit să ajungă înapoi, să verifice. Casa Lindei era în regulă, însă n-a putut scăpa de sentimentul de disconfort. Ea și LaVonne au plecat imediat, pentru a lua legătura cu tribul Vagabonzilor Motorizați din Ehrenberg.

După câteva săptămâni de stres, le-a prins foarte bine să stea de vorbă cu vechii prieteni. Linda și LaVonne plănuiau să stea în zonă și au închiriat împreună o căsuță poștală. (Linda mi-a explicat că au împărțit costurile pe cărțile lor de credit, adăugând că nu poți lua bani cu împrumut de la LaVonne, fiindcă nu te lasă să-i dai înapoi, deși ea este mereu dispusă să împartă cu alții: „Când primește cecul lunar, dacă cineva are nevoie de 50 de dolari, o să-i dea".) După o discuție de la inimă la inimă despre stigmatul traiului în sărăcie, au postat amândouă pe paginile lor de Facebook un pasaj din romanul lui Kurt Vonnegut, *Abatorul cinci*:

> *America este cea mai bogată țară de pe Pământ, dar cetățenii ei sunt mai degrabă săraci, iar americanii săraci sunt îndemnați să se urască pe ei înșiși. Oricare altă națiune are tradițiile sale cu oameni săraci, dar extrem de înțelepți și plini de virtuți, și ca urmare mai stimați decât cei cu putere sau avere. Despre americanul sărac nu se spun astfel de povești. Ei își bat joc de ei înșiși și îi glorifică pe cei care le sunt superiori.*[218]

[218] Kurt Vonnegut, *Slaughterhouse-Five*. New York: Dell Publishing, 1991, pp. 128-129. (N.a.)

Într-o seară, LaVonne și-a pus poșeta aiurea în dubă. Este surprinzător de ușor să pierzi lucruri în spațiile mici – unii prieteni ai ei porecliseră acest fenomen „Gaura neagră a locuințelor-dubă” –, așa încât a lăsat-o în plata Domnului și a plecat spre „Hanul Înghesuit” ca s-o viziteze pe Linda, care i-a oferit ciocolată. („O iubesc pe Linda. Este prietena pe care mi-am dorit-o toată viața – nu te judecă, n-are scopuri ascunse, doar prietenie pură și susținere. În plus, îmi dă și de mâncare”, a scris LaVonne mai târziu, pe blogul ei.[219]) Simțind brusc un ghimpe de îngrijorare, LaVonne s-a întors la duba ei. După cum se temuse, se încuiase pe dinafară. Cheile erau în contact și Scout, câinele ei, se afla înăuntru. Ea și Linda au încercat să deschidă ușile cu forța, dar fără succes. Au mers la Bob, însă n-a avut nici el nicio idee. Au sunat la AAA[220], dar dispeceratul n-a vrut să trimită pe nimeni pe un drum neasfaltat, în mijlocul pustietății. Pentru că Scout avea mâncare și apă, au hotărât să aștepte și să rezolve problema la lumina zilei. LaVonne a adormit pe salteluța îngustă din „Hanul Înghesuit”, alături de Linda, care i-a înregistrat sforăitul. I l-a pus și lui LaVonne să-l asculte, a doua zi de dimineață – „sună ca un tors!” –, după ce pompierii l-au eliberat pe Scout din dubă. Bietul câine făcuse caca peste tot, așa că LaVonne și-a petrecut cea mai mare parte din zi la spălătorie.

În ajunul Crăciunului, aproximativ douăzeci și cinci de oameni s-au adunat la o agapă. Linda a întâlnit-o pentru prima dată pe Swankie Rotițe. Kyndal, care tundea oamenii la RVM, și-a făcut prietenii să râdă cu o instalație artistică: Rocky Omul de zăpadă, o grămadă de pietre cu nas de morcov. LaVonne și câțiva prieteni ai ei au discutat despre posibilitatea unei vizite la Los Algodones. (Linda voia să meargă, dar îi trebuia pașaport, ceea ce însemna ca mai întâi să-și înnoiască permisul de conducere care expirase în iunie, folosindu-se de noua adresă, căsuța poștală din Ehrenberg.)

În dimineața de Crăciun, Kyndal și soțul ei le-au făcut daruri – pachete de șervețele umede, decorate cu funde sărbătorești, și bomboane –, iar Linda a pregătit un mic dejun special pentru LaVonne: clătite de dovleac cu sos de merișoare, o combinație sugerată de Swankie.

În acea convorbire din decembrie, Linda m-a pus la curent

---

219 http://completeflake.com/why-i-spent-the-day-at-the-laundromat-or-shit-happens (Na)

220 Abreviere de la American Automobile Association (N.t.)

cu multe lucruri. Plătise 30 de dolari pentru un detector de gaz, dar îl scăpase în găleata pentru pipi. Terminase recent de citit memoriile eponime ale lui Cyndi Lauper. În Quartzsite, în Zona vizitatorilor pe termen lung, un rulotist și cele două pisici ale sale abia scăpaseră dintr-un incendiu provocat de instalația electrică, în care omului îi arseseră casa și toate bunurile.

Linda voia să știe dacă vin la Reuniunea Vagabonzilor Motorizați din 2016. Mai erau vreo două săptămâni până atunci. Ea urma să fie acolo, întorcându-se pentru prima dată de la experiența de început, din 2014, când ne-am și cunoscut. I-am spus că nu voi lipsi.

LaVonne face clătite la ea în dubă

Pe când conduceam în beznă pe Mitchell Mine Road, am zărit două lumini roșii pâlpâind în depărtare. Linda aprinsese lanternele de avarie, ca să pot găsi tabăra RVM în întuneric. Era deja 10 seara când am parcat-o pe Halen, dar a venit să ia lanternele și să mă salute. Am mers la „Hanul Înghesuit”, unde mi-a oferit un pahar cu apă. Una dintre lanternele orbitor de luminoase nu voia să se stingă. „Bag-o în frigider”, am glumit eu. Așa a făcut.

Când am ajuns eu acolo, la jumătatea lui ianuarie, RVM era aproape pe terminate. Începuse cu dificultate din cauza ploii, ceea ce a afectat socializarea și i-a obligat pe nomazi să stea la adăpost, în casele lor. Dar vremea s-a îmbunătățit. N-a durat mult și populația a crescut de patru ori față de cât fusese la prima vizită a Lindei aici, în urmă cu doi ani; mai târziu, Bob a estimat că veniseră 250 de oameni. Câțiva dintre cei cu vechime și introvertiții împătimiți stăteau mai feriți, tocmai pentru că simțeau amploarea evenimentului. Încercând să

valorifice acest număr în creștere, un nomad crease un grup pentru extragerea loto ce urma să aibă loc curând. Premiul de 1,5 miliarde de dolari avea să fie cel mai mare din istoria loteriei.[221]

Multe dintre vechile seminare se repetau, dar existau și evenimente noi, inclusiv o sesiune dedicată traiului în mașini mici ca alternativă a locuitului în dubă, mai ieftină și mai discretă. Printre prezentatori se număra și David Swanson, de 66 de ani, fost olar profesionist care făcuse o artrită severă la mâini și acum trăia din ajutorul social pentru handicap. În urmă cu un an și jumătate, se mutase într-o mașină Prius din 2006, recuperată după o daună totală și cumpărată cu 6000 de dolari.

„Gătitul și dormitul sunt cele mai importante lucruri pentru mine și asta mă face să mă simt de parcă aș fi într-o aventură pentru pensionari”, a spus David auditoriului său. „Văd lumea! Mă distrez! Cât timp am un pat bun, cât timp pot găti, nu mă simt fără adăpost, ceea ce, de altminteri, chiar sunt.”

David a arătat grupului cum înlocuise bancheta pasagerului din față cu un blat rezistent: o scândură de tec groasă de 5 centimetri din fostul lui banc de lucru, pe care făcuse sute de mii de vase de lut. Acum îl folosea ca masă pe care pregătea mâncarea, cu ajutorul unei plite cu inducție alimentată de un invertor legat la bateria mașinii. Noaptea, blatul devenea platformă pentru salteaua gonflabilă de camping și pentru sacul de dormit. Ca să aibă intimitate și să blocheze lumina, meșterise o draperie întunecată cu butoniere pe margine, care se atârna în niște cârlige deasupra ferestrei. Pentru a crea spațiu suplimentar, avea un cort făcut pe comandă care se prindea în spatele vehiculului, când sălta capota portbagajului.

De asemenea, a spus că avantajul cel mai important al unui Prius era că este, de fapt, un generator inteligent de energie mobil. Chiar și când dormea, putea folosi încălzirea sau aerul condiționat alimentate de la bateria încorporată, pentru că motorul pornea automat o dată sau de două ori pe oră ca s-o încarce.

Odată ce s-a obișnuit cu aranjamentul acesta, a spus

---

[221] Charles Riley, Sara Sidner și Tina Burnside, „We Have Powerball Winners!”, CNNMoney, 14 ianuarie 2016, http://money.cnn.com/2016/01/13/news/powerball-winnerlottery (N.a.)

David, traiul în Priusul lui i-a permis multe elemente de confort. „Dacă trag la Starbucks de dimineață – ca să mă conectez la rețeaua lor –, pot să-mi prepar cafeaua mai repede decât dacă aș obține-o intrând și așezându-mă la coadă”, a explicat el, chicotind. Pentru distracția de seară, a adăugat pe urmă, „stau pe scaunul șoferului cu tableta mea micuță – i-am făcut un sistem de prindere de parasolar –, trag scaunul în spate și gata, seară de film”.

La câteva zile după seminarul despre vehicule mici, RVM s-a pregătit pentru un alt eveniment în premieră: un show de talente din comunitate. Linda a aprins lumânări în pungi de hârtie maro pe care le-a umplut cu pietriș, creând un rând de luminițe lucrate manual ce licăreau cald în jurul scenei improvizate. Acțiunea a început la apus. Era și muzică – o nomadă ținea ritmul la djembe, o alta cânta la vase tibetane și un chitarist fredona o piesă a celor de la Bottle Rockets care suna cam așa: „O mașină de o mie de dolari nu valorează nici cât un rahat. Ai putea la fel de bine să iei mia aia de dolari și s-o arunci în foc”. Aveau și comedie: de la un monolog despre o caracatiță care încerca să facă dragoste cu un cimpoi până la recitarea unor poezii de un vers, de pildă: „Campingul este o modalitate costisitoare de a părea fără adăpost”. Un contorsionist fără cămașă și-a prins mâinile la spate și apoi și-a dislocat umerii ca să poată roti brațele peste cap, aducându-le în față. Un karatist experimentat a spart în două cu palma o scândură de lemn. Un bețiv gălăgios tot întrerupea show-ul, strigând „Julio! Julio!” spre un câine care încerca încontinuu să încalece piciorul unui dansator. Cei din public i-au aruncat de multe ori priviri dezaprobatoare, dar fără rezultat, așa că până la urmă l-au șușuit și i-au dat câinele jos de pe scenă.

Atmosfera era veselă, dar cu un substrat mai întunecat decât altădată. La unul dintre seminare, Bob pomenise ceva despre ADEVĂRATELE ACTE DE IDENTITATE, programul care întărea standardele de securitate pentru obținerea permisului de conducere. Ani de zile, nomazii își stabiliseră reședința folosind adresele serviciilor locale de retransmitere a corespondenței. Acum, mulți funcționari de la DMV[222] începuseră să verifice online fiecare adresă. Dacă aparținea unei companii, cereau și o adresă rezidențială valabilă. Instituită cu scopul de a elimina terorismul, măsura îngreuna și situația nomazilor, forțându-i să vină cu informații fictive –

[222] Abreviere de la Department of Motor Vehicles. (N.t.)

să pretindă că locuiesc cu familia sau cu un prieten, sau să împrumute adresa unei proprietăți oarecare, pe care o văzuseră scoasă la vânzare.

„Guvernul vrea să vă vadă trăind în case”, i-a avertizat Bob. „Știe exact ce face și strânge tot mai mult lațul.”[223]

Cam pe la acest moment am început să mă întreb: Ce se va întâmpla cu toți oamenii aceștia? Și, mai ales, mă întrebam dacă Linda era încă pornită să construiască o Navă Terestră. Cu câteva luni în urmă pomenise despre o nouă schimbare a regiunii unde căuta terenul potrivit – de data asta în Vidal, California, lângă fluviul Colorado –, dar la RVM nu prea mai vorbise despre asta. Când am întrebat-o, a părut un pic încurcată și mi-a spus că tocmai scăpase de unele dintre cărțile ei despre Navele Terestre în timpul descotoroselii din Mission Viejo.

De-a lungul timpului, i-am auzit pe nomazi discutând despre posibilitatea de a cotiza mai mulți pentru cumpărarea unui teren în folosință comună, dar planurile n-au părut să se materializeze vreodată. Știu câțiva oameni care au renunțat la traiul pe drumuri și s-au retras iar pe la copiii lor adulți, care fie i-au luat la ei, fie le-au închiriat apartamente separat. Totuși, nu toată lumea are urmași. Iar următoarea generație are propriile dificultăți financiare. Unii dintre copiii adulți abia dacă reușesc să se susțină pe ei înșiși, ce să mai vorbim despre părinți.

Auzisem despre un centru de asistență din Texas disponibil să primească rulotiști care nu mai puteau conduce. Denumit Escapees CARE, centrul este anexat la Rainbow’s End, o parcare foarte mare de rulote din orașul Livingston. („Este adevărat că acest centru este locul unde te duci să mori?” sună o întrebare sumbră de pe pagina de Întrebări Frecvente a instituției.) Rezidenții stau în propriile case motorizate. Totuși, închirierea unui loc aici costă mai mult de 850 de dolari pe lună. Îngrijirea este un serviciu opțional care adaugă alți 200 de dolari în fiecare săptămână. Aceste costuri sunt departe de posibilitățile celor mai mulți dintre cei pe care i-am cunoscut eu.

Unele dintre poveștile pe care le-am auzit sunt absolut înspăimântătoare. Iris, nomada care locuia cu un papagal vorbitor, își amintea cum un cunoscut de-al ei, pe nume Ron, a murit beat criță în timp ce se afla campat în parcarea de la

---

[223] http://www.cheaprvliving.com/budget/poverty-prepping-food-pantry (N.a.)

Walmart, la aproape șaizeci de kilometri de Quartzsite. Nu l-a descoperit nimeni timp de o lună, mi-a spus ea. O voluntară de la Isaiah 58 Project, Becky Hill, menționase despre un bătrân de 81 de ani care se adăpostise timp de trei luni în biserica lor. Până la urmă fusese găsit mort în rulota lui, în deșert, aproape de Ehrenberg. „N-avea pe nimeni care să-l ajute”, a deplâns ea situația.

O muncitoare CamperForce pe care am intervievat-o cu patru ani în urmă tocmai murise în februarie. Când am cunoscut-o eu, Patti DiPino avea 57 de ani și așeza în raft produse în schimbul de noapte de la depozitul Amazon din Coffeyville, Kansas. M-a invitat să stăm de vorbă în rulota ei Ford Montera din 1993.

Patti mi-a spus că fusese timp de cincisprezece ani contabilă la o antrepriză de construcții din Denver, apoi fusese concediată când compania se închisese, în 2009. Cam în aceeași perioadă, și-a pierdut și casa într-un divorț urât. Așa că Patti s-a mutat în rulotă și a încercat să urce iar în poziția de angajat permanent. În mod sigur, cele trei decenii pe care le petrecuse ca funcționar administrativ trebuiau să conteze într-un fel sau altul; în următorii ani a trimis online mii de cereri de angajare. Dar piața locurilor de muncă nu era prea blândă cu o șomeră de 50 de ani. Nu s-a ivit nimic pentru ea.

Patti mi-a turnat o ceașcă de cafea neagră. Mi-a vorbit despre Sammy, iubitul ei chihuahua de două kilograme și jumătate, despre timpul petrecut în Quartzsite, despre planul ei de a candida pentru un job la Adventureland. Mi-a spus și o glumă: „Contabilii nu mor niciodată, lor doar nu le mai iese balanța”. Mi-a mai spus și despre hobby-ul el, să tricoteze pături pentru acoperit genunchii, ca să-i facă să se simtă mai bine pe soldații în scaun cu rotile care și-au pierdut membrele în Afganistan. (Una dintre fiicele ei, veterană în Marină, se oferise să le distribuie la o bază din California.)

Patti era bucuroasă pentru cei 10,50 de dolari pe oră pe care îi făcea la Amazon, dar nu voia să-și cheltuiască acolo câștigurile. „Le spun oamenilor: «Știți ceva? Nu vă duceți la Walmart, nu cumpărați de la Amazon. Duceți-vă în josul străzii și cumpărați de la o afacere de familie; în felul ăsta, începeți să atacați buzunarele ălora mari»”, a spus Patti. „Vreau să zic că bogații devin și mai bogați în timp ce noi stăm aici și devenim și mai săraci.”

Patti nu voia să hălăduiască pe drumuri pentru tot restul

vieții ei. Visa la o comunitate permanentă. „Ceea ce mi-ar plăcea este un fel de școală pe care să conving niște autorități locale s-o ofere cetățenilor în vârstă, unde să ne putem face grădinile noastre, să ne producem gazul nostru și combustibilul nostru, și chestii de genul ăsta”, mi-a explicat ea. „Iar eu să am o bucătărie, așa că, ce naiba, putem să gătim. Oamenii habar n-au cât de plini de resurse pot fi. Avem grădina, așa că, ghici ce, putem să conservăm hrana, pentru că unii dintre noi știu cum se face. Am învățat asta cu niște ani în urmă.”

Când a murit, Patti avea 60 de ani. Din câte am aflat, făcea radioterapie pentru cancer. Pe pagina ei de Facebook, una dintre prietene a postat un elogiu în memoria ei, care m-a mișcat până la lacrimi:

> *În sfârșit, ai scăpat de datorii și trăiești în casa ta, dată pe vecie! N-o să mai îngheți în deșert sau în Kansas! N-o să mai stai înghesuită. Așa cum spuneam mereu înainte să închid telefonul: Te iubesc, Patti. O să-mi lipsești tare de tot.*

Odată am întrebat-o pe Silvianne, ghicitoarea în cărți de tarot, despre planurile ei pe termen lung. „În mintea mea, o s-o țin așa până la sfârșit”, mi-a spus ea. „Nu-mi pasă dacă ajung la un final ca în Thelma & Louise și tot ce mai pot face este să sar cu mașina de pe o stâncă.”

Am întrebat-o și pe Iris. „Găsiți-mă moartă în deșert, și gata”, a fost răspunsul ei. „Puneți niște pietre peste mine și lăsați-mă să plec.”

Bob avea un plan ceva mai practic pentru anii lui de decrepitudine: „O să sap un șanț mare și lung, o să cumpăr un autobuz școlar și o să-l umplu complet cu provizii într-un capăt, până la acoperiș, lăsându-l cu ferestrele orientate spre sud. Cu 500 de dolari poți să cumperi o rablă de autobuz școlar care nu mai funcționează. Este dur ca unghiile și o să reziste o veșnicie”. Dar când nici asta nu va mai funcționa, plănuia să plece în sălbăticie și să-și ia viața cu un glonț.

„Noțiunea mea de asigurare de sănătate pe termen lung înseamnă niște oase albite în deșert”, a spus el.

Acest final dezolant oferea indicii asupra unui sens mai profund: Bob nu era prea optimist în legătură cu viitorul civilizației. Considera că iminentele catastrofe ecologice și economice vor doborî societatea umană. Anticipa un declin

care „va face ca Marea Criză să arate ca o după-amiază în parc”.

În timp ce Bob cântărea soarta supraaglomeratei noastre planete, unii dintre cititorii website-ului său erau îngrijorați că până și traiul în dube începea să devină prea popular. Ei voiau ca Bob și alți predicatori ai vieții nomade să înceteze să mai vorbească despre acest stil de viață, îngrijorați că atenția pe care o atrăgeau ar putea face și mai dificilă menținerea discreției și ar risca atragerea represiunilor poliției.

***

Într-o după-amiază m-am dus la o tarabă de taco din Quartzsite, deținută de un tip care își spunea *Morocănosul Gringo*. Încerca de mai bine de un an să-și vândă afacerea, tot lăsând din preț, dar nimeni nu voia să i-o cumpere. Cât mi-am comandat un burrito, mi-a spus că voia să scrie un scenariu despre bătrânii care vin la Quartzsite ca să moară. Probabil am părut șocată, pentru că mi-a spus că orașul avusese cinci sau șase sinucideri anul trecut. „Nu-i nimic aici”, a concluzionat el sec. Mi-am luat mâncarea și am plecat.

Întoarsă la RVM, am stat de vorbă cu Peter Fox, în vârstă de 66 de ani, pe care-l cunoscusem cu un an înainte. Pe atunci era furgonetist în plin proces de instruire, aflat la RVM într-o dubă Westfalia împrumutată. După douăzeci și opt de ani de muncă în industria de taxi din San Francisco, ca șofer, dispecer, deținător de licență și manager, se trezise scos din business de Uber. „Economia colaborativă – economia de tipul progres-pe-socoteala-celor-mărunți – este aici, printre noi”, a anunțat el sumbru. „Eram în punctul în care nu mai puteam să-mi plătesc și chiria și să și mănânc.” A încercat să-și vândă licența, despre care a crezut că-i va aduce aproximativ 140000 de dolari după plata taxelor, și să se pensioneze conform procedurilor. Dar vânzarea era intermediată de administrația locală și cererea de licențe era scăzută. Peter se afla încă pe lista de așteptare. În ultima jumătate de an se mutase într-un Ford E350 alb cu douăsprezece locuri, pe care-l numise Pelican. („Pentru că păsările astea zboară jos și încet”, a explicat el.) Înăuntru avea o statuetă a lui Ganesha, cel care înlătură obstacolele.

Peter spera să găsească niște joburi de lucrăturist, așa că am mers împreună cu mașina spre „Cortul cel mare”. L-am privit abordând un recrutor pentru gazde de camping – „Am fost obligat să mă pensionez și am nevoie de bani” – și apoi l-

am lăsat în pace, să-și vadă de interviuri. După ce am luat o cină rapidă în oraș, am pornit înapoi spre camping. „Cam în perioada asta mă lovește în fiecare noapte gândul că asta nu este o vacanță sau o călătorie”, mi-a spus el. „Asta este viața în sine.”

Peter face cafea în bucătăria în aer liber pe care și-a amenajat-o lângă dubă

Câteva zile mai târziu, stăteam de vorbă așezați pe o prelată în fața dubei lui. „Încă mai simt oscilarea între frică și bucurie”, a spus el. Am vorbit despre viitor. „Unde se duc oamenii atunci când sunt prea bătrâni pentru camping sau pentru traiul într-o rulotă?”, s-a minunat el. Mi-a spus că era recunoscător unei asistente de la RVM care îl ajutase, curățându-i o infecție la un deget. S-a gândit că ar fi fost bine dacă ar exista echipe medicale mobile sau caravane medicale care să-i trateze pe nomazi, mai ales în parcările de stat sau în alte locuri gratuite unde se adunau oamenii. S-a mai gândit și că ar fi minunat să pună bazele unei organizații nonprofit pentru rulotiștii care îmbătrâneau. Poate că ar vrea cineva să finanțeze ceva de genul acesta? Voia s-o denumească Fundația „Hello in There”, după piesa cu același nume a lui John Prine. Eu n-o auzisem, așa că a scos o chitară și ceva ca o partitură și a început să cânte. Când a ajuns la refren, vocea i-a crescut, plină: era o pledoarie pentru căldura dintre oameni și legătura dintre ei, care să aline singurătatea bătrâneții.

Care era planul lui? l-am întrebat.

„Să nu mor. Să nu îmbătrânesc”, mi-a răspuns. „Nu știu.” A adăugat că, dacă ar ajunge într-o situație disperată, avea o nepoată și un nepot care se oferiseră să-l ia la ei.

***

La finalul RVM, nomazii au meșterit o dubă micuță din cutiile de carton folosite de Amazon la transport. S-au semnat cu toții. În seara aceea, au aruncat macheta în focul de tabără. Au numit noul ritual „Duba aprinsă” și au comemorat-o cântând versuri pe care le scriseră pe muzica de la „Little Boxes”, oda satirică închinată conformismului din suburbii, compusă în 1962 de Malvina Reynolds.

Dubițe pe toată întinderea deșertului
Dubițe numai din șipci și carton
Dubițe pe toată întinderea desertului
Dubițe multe, diferite, nimic monoton.

Uite una albă și încă una albă
Încă una albă și una înflorată
Toate făcute din șipci și carton
Toate diferite, nimic monoton.

Oamenii lor sunt vagabonzii pe roți
Cei mai minunați și buni dintre toți.
Pe ei nu-i închide nimeni în colivii
Mereu diferiți, în deserturi pustii.

Suntem prieteni, frățiori,
Familie de migratori
Ne place să fim alături, împreună
În deșert, în desert, într-o casă comună
Unde pământul e peste tot la fel...

N-avem foișor în acest hotel,
Nici baie, nici scenă, nici carusel.
Avem vatra unde legăm prietenii de bonton,
Suntem făcuți cu toții din șipci și carton
Gândim diferit, nimic monoton.

Nomazii s-au bucurat de ceremonie și au jurat s-o facă tradiție anuală. Poate anul următor, a sugerat cineva, ar trebui să construiască duba din placaj, ca să ardă ceva mai mult timp.

***

Linda a primit vești de la familie. Nepoții ei stăteau acum într-un cort, lângă rulotă. În timpul unei furtuni îngrozitoare, husa de protecție pentru ploaie se ridicase și se udaseră până la piele. Apa intrase și pe la baza cortului. Una dintre nepoate încercase să aspire podeaua, ca s-o mențină curată, fără să-și dea seama că trage prin țesătură grăunțe de nisip care au

făcut găurele minuscule. L-au peticit cu bandă adezivă. Au făcut tot ce-au putut ei, a spus Linda.

Între timp, și Linda se confrunta cu noi provocări. Mi-a spus că, atunci când conducea noaptea, începuse să vadă un punct negru în centrul câmpului vizual. Panoul de navigare al jeepului nu mai funcționa; observase acest lucru pe când mergea pe lângă Scaddan Wash, după o excursie în oraș. „Sunt terminată fără vitezometru. Rahat”, a spus ea. „Mereu intervine câte ceva.”

Ea și LaVonne încercaseră să găsească joburi de lucrătuririste pentru primăvară. Linda credea că reușise să-și asigure un post de gazdă de camping pentru California Land Management. Pe când mă pregăteam să plec de la RVM, a primit un telefon: i s-a spus că postul fusese desființat.

Așa am crezut că se va termina această poveste – cu Linda întorcându-se la Reuniunea Vagabonzilor Motorizați, reîncepând ciclul sezonier care îi guverna viața de migratoare, printre cei din tribul devenit familie. Noile ei relații au devenit și mai puternice în săptămânile următoare, când Linda a plecat din tabără spre Ehrenberg, alături de alți câțiva nomazi. Apoi s-a pricopsit cu o bronșită îngrozitoare. În timp ce zăcea în „Hanul Înghesuit”, prea slăbită ca să-și gătească, vecinii ei din locul acela rupt de lume au venit să-i aducă de mâncare: ouă, roșii, cârnați. Văzusem aceeași grijă și cu un an înainte, când o nomadă pe nume Beth căzuse la coborârea din duba ei (cunoscută și sub numele de *Fiara*) și își rupsese mâna. Doi membri ai „familiotei” sale puseseră bazele a ceea ce numeau „Recuperarea în tabără”, ajutând-o să facă multe dintre lucrurile imposibil de făcut cu o singură mână, de la legarea șireturilor până la închisul sutienului, până când s-a simțit în stare să-și reia viața normală.

La câteva luni după boala Lindei, am vorbit din nou la telefon și mi-a spus un lucru care m-a surprins. Găsise teren pentru Nava Terestră.

Văzuse pe Craigslist un anunț pentru două hectare aproape de orașul de frontieră Douglas, din Arizona, în extrema vestică a deșertului Chihuahuan și la 15 kilometri nord de granița cu Mexicul. Era o zonă pe care o mai cercetase și înainte, după prima ei Reuniune a Vagabonzilor Motorizați. Pe atunci era convinsă că regiunea este prea îndepărtată, prea izolată. Acum nu mai era de aceeași părere. „Timpul trece”, mi-a spus ea. „Cât o să mai fiu îndeajuns de sănătoasă și

puternică încât să termin treaba? Ar fi așa o pierdere să nu apuc să trăiesc într-o casă pe care o construiesc pentru mine însămi.” Am întrebat-o dacă nu-și făcea griji în privința singurătății. „Mulți dintre prietenii mei trec încolo și-ncoace pe drumul ăla și se vor opri să mă vadă”, a răspuns ea, referindu-se la poporul ei nomad. „N-o să fiu chiar singură de tot.”

Parcela se afla într-o zonă rurală. Acolo, proprietățile de două sau mai multe hectare nu se supuneau regulilor de construcție regionale. Cu alte cuvinte, era una dintre zonele pe care Michael Reynolds, inventatorul Navelor Terestre, le numea „petice de libertate” – locuri fără restricții și steguleț roșii, unde putea înflori arhitectura experimentală. De asemenea, era situată la altitudinea de 1300 de metri, ceea ce însemna că verile n-ar fi trebuit să fie prea fierbinți. Și, dacă temperaturile ar fi devenit insuportabile, în munții din apropiere existau oportunități pentru joburi de gazdă în camping.

„Teren liber fără îmbunătățiri, cu acces foarte bun și în condiții legale, fără electricitate, apă și canalizare”, spunea anunțul de pe Craigslist, care includea și fotografii ale unui deșert nesfârșit, sălbatic, fără alte case în raza vizuală. De asemenea, se recunoșteau și unele dezavantaje. Drumurile aflate la limita proprietății erau năpădite de arbuști mesquite. Unul dintre ele trecea printr-o viroagă uscată, care era posibil să se inunde brusc în timpul ploilor și furtunilor.

În cele din urmă, a convins-o prețul. Vânzătorul voia 2500 de dolari în tranșe mici: un avans de 200 de dolari și apoi rate de 200 de dolari pe lună, fără dobândă, până când era achitată toată suma. Cu un an în urmă, pe când lucra ca gazdă de camping în munții San Bernardino, Linda citise cu multă atenție o carte de dezvoltare personală scrisă de fondatorul unui start-up și intitulată *Making Ideas Happen: Overcoming the Obstacles Between Vision and Reality*. Am întrebat-o de ce o citește. Mi-a răspuns că i-o oferise ginerelui ei, însă acesta nu păruse interesat, așa că se adâncise ea însăși în lectură. „Am un proiect încremenit în așteptare: Nava mea Terestră”, a spus ea fără ocolișuri. „Care este obstacolul ce-mi stă în cale? Banii. Dar chiar este ăsta un obstacol?” A făcut o pauză, trăgând pe gânduri din țigară. Mai târziu mi-a spus că ar putea să-și anunțe proiectul de construcție la RVM. Poate că ceilalți ar veni s-o ajute. „Vreți să stați pe terenul meu? Prețul este un

cauciuc umplut cu pământ, zilnic!”, a spus ea, râzând. „Bineînțeles, când vor ajunge aici o să-i fac să umple mai multe cauciucuri.”

Unul dintre drumurile de acces spre proprietatea Lindei se pierde printre arbuștii din deșert

Când a ochit prima dată anunțul de pe Craigslist, Linda avea un job de gazdă de camping în Parcul Național Sequoia, la mai mult de douăsprezece ore de condus. (Fusese din nou angajată de California Land Management; după ce postul primit inițial fusese desființat, se ivise un altul, în altă parte.) Nu s-a putut duce să vadă personal parcela de pământ. Așa că a intrat pe website-ul evaluatorului fiscal din Cochise County și a introdus numărul parcelei; i s-au afișat latitudinea și longitudinea, coordonate pe care le-a introdus în MapQuest. Într-o imagine de satelit, terenul avea culoarea bej-închis și era presărat cu tufăriș. Albii secate îl împânzeau ca niște adâncituri într-o palmă întinsă.

După ce a plătit avansul, Linda a postat pe Facebook anunțul că a cumpărat terenul.

„DA!!! Ai trecut la fapte”, a scris Ash, una dintre prietenele ei rulotiste de la programul CamperForce al Amazon. „Anunță-ne când ai nevoie de muncitori în construcții!”

„Minunat! Minunat! Minunat! Sunt invidioasă! Ne-ar plăcea mult să trecem pe-acolo la un moment dat și să te ajutăm la construcție!” a adăugat Wendy, o altă nomadă care locuia împreună cu iubitul ei și câinii lor într-o „căsuță mică de tot, pe roți”: un fost autobuz școlar pe care îl echipaseră cu o toaletă ecologică și un cuptor cu lemne.

Linda planificase să-și vadă terenul la finalul jobului de gazdă în camping, înainte de a se îndrepta spre următorul loc

de muncă, la Amazon. Colegul ei de serviciu, un furgonetist pe nume Gary, pe care-l cunoscuse la Reuniunea Vagabonzilor Motorizați, îi devenise și foarte bun prieten și voia să vadă și el parcela. De asemenea, intenționa să lucreze și el pentru Amazon. Gary părea s-o placă pe Linda, cu toate că ea dăduse înainte și înapoi în privința unei relații amoroase, nehotărâtă dacă își dorește sau nu așa ceva.

„Pot veni și eu să văd terenul?”, am întrebat-o pe Linda. A fost de acord și mi-am cumpărat bilet de avion spre Phoenix. Chiar înainte de călătoria planificată la jumătatea lui iulie, am aflat că planurile s-au schimbat. Gary suferise un atac cerebral minor. Căutaseră amândoi un refugiu alături de tribul RVM din Flagstaff, astfel încât Gary să se poată recupera. Au decis să amâne vizita. Lăsând la o parte sănătatea lui Gary, Linda era îngrijorată de caniculă. Sperase la temperaturi de 25 de grade Celsius. Buletinul meteo arăta aproape 40 de grade Celsius. Aerul condiționat de la jeep se defectase. Și, peste toate astea, Amazon îi chemase la lucru mai devreme, la 1 august, așa că trebuia să se prezinte la depozitul din Campbellsville, Kentucky, ca să se alăture contingentului CamperForce ce avea să fie format din mai mult de 500 de angajați. Planificau o călătorie înceată de-a curmezișul țării, cu pauze de condus în timpul zilei, când era foarte cald. „Sunt pur și simplu necăjită că nu reușesc să ajung acolo”, a spus Linda. Părea epuizată.

M-am decis ca eu să merg oricum să văd terenul. Biletul de avion era deja cumpărat. Terenul de două hectare al Lindei era neîngrădit și deschis pentru oricine voia să-l vadă. În plus, mi-am imaginat că un pelerinaj acolo ar putea răspunde unor întrebări sâcâitoare. Oare viitorul pe care Linda îl crease deja în mintea ei putea deveni realitate pe un petic pustiu de deșert? Sau era un vis imposibil?

Am aterizat în Phoenix într-o seară de la jumătatea lui iulie, în timpul sezonului musonic din Arizona. Pe măsură ce eram debarcați, telefoanele mobile – inclusiv al meu – au început să țiuie într-un cor de semnale de alarmă. Serviciul Meteo Național avertiza că se apropie o furtună de nisip. Aceste furtuni mai sunt cunoscute și sub numele de „haboob”[224], spre disperarea unora dintre locuitorii Arizonei care, în ultimii ani, au protestat față de folosirea unei terminologii meteorologice cu rădăcini arabe. „Sunt jignit că echipa locală a știrilor TV numește acum acest gen de furtună

[224] De la cuvintele arabe *habub* (vânt puternic) și *habba* (a sufla). (N.t.)

haboob”, a scris un locuitor al orașului Gilbert din Arizona într-o scrisoare către The Arizona Republic. „Cum își imaginează ei că se vor simți soldații noștri reveniți în Arizona când vor auzi un cuvânt din Orientul Mijlociu folosit [pentru ceva ce] este clar un fenomen meteo specific Arizonei?”[225]

La ieșirea din terminal, aerul era înăbușitor, iar vântul sufla uscat și fierbinte. Cerul întunecat se acoperise cu nisip fin care filtra lumina razelor albicioase pe asfalt, dându-le contururi lăptoase.

Mi-am potrivit oglinzile de la mașina pe care o închiriasem, o Toyota Corolla. (Halen se afla acum parcată în est, la locuința familiei.) Linda a început să-mi trimită mesaje. Tocmai se oprise pentru înnoptat după ce ajunsese la El Reno, o suburbie din orașul Oklahoma, la 560 de kilometri est de oprirea precedentă, în Tucumcari, New Mexico. Voia să facă aranjamentele necesare ca să luăm legătura a doua zi.

Linda era în continuare nerăbdătoare să-și vadă terenul, dar acum, când nu mai putea ajunge acolo până în ianuarie, după ce i se termina jobul de la Amazon, trebuia să ne facem un alt plan. După noaptea petrecută în Douglas, urma să avansez în sălbăticia deșertului și să ajung cât de aproape puteam de cele două hectare aflate în proprietatea ei. De acolo aveam s-o pornesc pe jos, cu un laptop și un smartphone, folosind GPS-ul ca să detectez coordonatele din colțurile terenului. Dacă rețeaua celularului era destul de stabilă, urma să-i transmit Lindei pe telefon, în direct, filmarea plimbării. În acest fel putea să se uite și ea și să-mi dea indicații, menționând acele locuri pe care voia să le exploreze mai bine, ca pilotul îndepărtat al unei versiuni mai puțin robotizate, umane, a sondei de pe Marte.

După ce am reușit să ne lămurim cu diferența de fus orar – Arizona evita trecerea la ora de vară –, am căzut de acord să începem a doua zi, la ora 1 – ora mea, ora 3 – ora Lindei. Era deja foarte încântată de această călătorie prin reprezentare.

„Încearcă să cauți hotelul Gadsden, dacă înnoptezi în Douglas”, m-a îndemnat ea. „Are stâlpi de marmură și vitralii Tiffany, din perioada în care zona era plină cu mine de cupru.” Apoi mi-a scris: „Ești cumva la volan?”

„Nu”, i-am răspuns. Mașina era parcată – nu scriam mesaje în mers.

---

[225] Marc Lacey, „«Haboobs» Stir Critics in Arizona”, The New York Times, 22 iulie 2011, p. A11; Don Yonts, „Don’t Call Our Dust Storm Haboobs”, The Arizona Republic, 16 iulie 2011, p. B4. (N.a.)

„Bine”, a continuat ea. „În Douglas este un Super Walmart, asigură-te că-ți faci niște provizii de apă.”

„Apă, cremă de protecție solară și pălărie”, i-am confirmat eu.

„Dacă rămâi împotmolită pe-acolo... Pot să dau de tipul de la care am cumpărat locul”, mi-a scris ea, apoi s-a răzgândit. „Să nu te împotmolești.”

I-am spus că, dacă drumurile de pământ erau prea desfundate, aveam de gând să parchez unde se termina zona asfaltată și apoi să pornesc pe jos. A părut mulțumită cu varianta asta.

„OK, atunci du-te și vorbim mâine”, mi-a scris ea. „Ești o muiere nebună. Nu-mi vine să cred că faci una ca asta!” Și la final: „Noapte bună”.

Pe la ora 9, aerul era limpede și liniștit. Am pornit spre sud-est, ieșind din Phoenix pe Autostrada insterstatală 10, și am ajuns la Douglas după miezul nopții. În dimineața următoare am intrat online pe website-ul evaluatorului fiscal din Cochise County și am obținut vederea din satelit asupra lotului de pământ cumpărat de Linda. Am găsit zona pe Google Maps și am suprapus fiecare colț pe terenul Lindei, cu o piuneză virtuală. Când toate cele patru piuneze au fost salvate pe hartă, simbolurile lor s-au transformat în steluțe aurii. O constelație rectangulară s-a materializat în deșert, la treisprezece kilometri și jumătate nord-est de punctul de pe GPS în care mă aflam și care apărea marcat pe ecran cu un punct albastru.

Am mai luat o sticlă cu apă și m-am aventurat în dimineața fierbinte. Prima oprire a fost pe strada principală din Douglas, G Avenue, locul unde se afla clădirea magnifică a hotelului despre care îmi spusese Linda. Totuși, de jur împrejurul lui erau tot felul de clădiri părăsite, cu vopseaua scorojită și fațadele decolorate, și cu ferestrele acoperite cu placaj. Trotuarele erau pustii. Nu-ți venea să crezi că acesta a fost, cândva, unul dintre cele mai mari orașe din Arizona.[226] Fondat în 1901 și devenit centru de topitorii pentru prelucrarea minereului provenit de la minele de cupru din apropiere, Douglas a prosperat decenii întregi, însă această prosperitate nu s-a menținut. În a doua jumătate a secolului, americanii au devenit conștienți de pericolele ecologice și de sănătate create

[226] Thomas Palmer, „A Town in Search of a Future”, The Boston Globe, 8 februarie 1987, p. 73. (N.a.)

de poluarea aerului. Legislatorii au finanțat în 1955 cercetări în această problemă care au dus la adoptarea în 1963 a Legii Aerului Curat din 1963 și a anexelor sale.[227] Însă topitoria principală, Douglas Reduction Works deținută de Phelps Dodge Corporation, a reușit să evite noile standarde federale până în anii ’80. La acel moment, devenise deja cel mai mare poluator cu dioxid de sulf din industria prelucrătoare americană, degajând zilnic aproximativ 950 de tone de poluant generator de ploi acide. Fumul era atât de dens, încât un medic a renunțat să-și mai încurajeze pacienții să facă sport, îngrijorat de efectele respirației profunde. „În zilele proaste, îți simți plămânii slinoși”, a declarat pentru Associated Press patronul unei cafenele din apropierea orașului Bisbee, care se pregătea să se mute cu tot cu familie departe de această regiune.

Agenția pentru Protecția Mediului a ordonat companiei Phelps Dodge să instaleze echipamente pentru controlul emisiilor de substanțe nocive, în valoare de o jumătate de miliard de dolari[228]. Compania a preferat să închidă topitoria.

La jumătatea lunii ianuarie, în 1987, patru muncitori au turnat ultima șarjă de cupru. Falnicele furnale au încetat să mai arunce în aer nori de gaze toxice.[229] Ceața care plutea pe deasupra văii s-a împrăștiat. Nimănui nu i-a lipsit aerul vâscos, dar au existat alte pierderi: 347 de locuri de muncă, însemnând salarii în valoare de zece milioane de dolari, aproximativ un sfert din economia locală. Acest lucru i-a afectat pe cetățenii din Douglas, chiar și pe aceia care încă aveau de lucru. „Aș vrea ca javrele care au avut de-a face cu închiderea topitoriei să fie îmbarcate spre Rusia și Canada”, a declarat pentru The Boston Globe angajatul unui distribuitor de bere Coors. „În ceea ce mă privește, chestia este de inspirație comunistă.”[230]

Perspectivele orașului Douglas sunt încă în cădere liberă. Singurul spital din oraș a fost închis în vara lui 2015,

---

[227] https://www.epa.gov/clean-air-act-overview/evolution-clean-air-act (N.a.)

[228] Iver Peterson, „Acid Rain Starting to Affect Environment and Politics in West”, The New York Times, 30 martie 1985, p. 6; Scott McCartney, „Country Town’s Air Goes up in Smoke of Copper Smelters”, The Los Angeles Times, 27 iulie, p. 2. (N.a.)

[229] „Last Copper Is Poured at a Polluting Smelter”, The New York Times, 15 ianuarie 1987, p. A14. (N.a.)

[230] Thomas Palmer, „A Town in Search of a Future”, The Boston Globe, 8 februarie, p. 73. (N.a.)

desființând astfel încă șaptezeci de locuri de muncă.[231] Zona metropolitană care cuprinde Douglas și Sierra Vista, un alt fost oraș-topitorie, a fost recent nominalizată drept a patra cea mai rapidă contractare urbană din America[232]. Între 2010 și 2015, Douglas a cunoscut scăderi ale numărului populației mai dramatice decât două dintre capitalele „Centurii de rugină”[233]; Flint, Michigan și zona metropolitană a Youngstown, Ohio.

Mergând pe G Avenue, am observat cum prăpastia dintre zilele de glorie ale orașului și epoca modernă era vizibilă peste tot în jur. Peste drum de hotelul Gadsden se ridica Brophy Building, un fost nod comercial ridicat cu un secol în urmă, cu aspect neoclasic plăcut și scuturi ornamentale, stucaturi arc și săgeată și o cornișă cu denticule, împrumuta acum o solemnitate ciudată vitrinelor amenajate ale magazinelor. Pe o stradă mai la nord, pe reclama luminoasă a demult părăsitului Grand Theatre scria „ACUM, ÎN PRO RAM”. În preajma deschiderii cinematografului, în 1919, entuziaștii denumeau acest palat cinematografic cu 1600 de locuri „cel mai frumos cinema existent între San Antonio și Los Angeles”, promovând atracții precum o orgă ce acompania filmele mute, un salon de ceai și un magazin de dulciuri. În afară de proiecția de filme, Grand Theatre a găzduit reprezentații ale unor artiști, de la Ginger Rogers până la John Philip Sousa. Însă dezvoltarea televiziunii, la jumătatea secolului XX, a marcat sfârșitul cinematografelor opulente și Grand Theatre s-a închis în 1958.[234] În cele din urmă, i s-a prăbușit acoperișul, iar printre ruine au răsărit copaci. La începutul anilor ’80 a fost cumpărat pentru un dolar de o echipă de susținători ai conservării, dar

---

[231] Anthony Brino, „Cochise Regional Hospital in Arizona to Close after Medicare Stops Reimbursements over Safety”, Healthcare Finance News, 29 iulie 2015, http://www.healthcarefinancenews.com/news/cochise-regional-hospital-arizona-closeafter-medicare-stops-reimburse ments-over-safety (N.a.)

[232] Thomas C. Frohlich, „Going, Going, Gone: America’s Fastest-Shrinking Cities”, USA Today, 8 aprilie 2016, http://www.usatoday.com/story/money/2016/04/08/24-7-wallstamerica-shrinking-cities-population-migration/82740600 (N.a.)

[233] O zonă puternic industrializată incluzând fabrici vechi, în special mai puțin profitabile sau deja închise. (N.t.)

[234] Bonnie Henry, „Keeping Their Dream Alive”, The Arizona Daily Star, 19 iunie 2008, p. E1; Cindy Hayostek, „Haunted Theatre a Success”, The Douglas Dispatch, 5 noiembrie 2002, http://www.douglasdispatch.com/news/haunted-theatre-asuccess/article_674369bc-6037-529a-8325-64394a4a8d6a.html; National Registry of Historic Places Nomination Form, publicat la 30 iulie 1976, http://focus.nps.gov/nrhp/GetAsset?assetID=684cabb7-8870-4872-bffc-b0492928ffb6 (N.a.)

operațiunea de restaurare presupunea costuri de aproximativ 9,5 milioane de dolari, așa încât cinematograful este încă în hibernare. În anii 2000, sala în paragină și-a găsit măcar un rol: o casă bântuită, de Halloween. Ca să strângă bani pentru renovare, voluntarii au făcut o tradiție anuală din regizarea unor scene de groază printre ruine, inclusiv un laborator de îmbălsămare construit de o casă funerară existentă în viața reală și o scenă de groază din *Cimitirul animalelor* jucată de elevi de liceu.

Cu toate că o intrigau poveștile din trecutul orașului, declinul acestuia nu era o tragedie pentru Linda. Pentru un constructor de case cu buget limitat, asta ținea lucrurile la un nivel pe care și-l putea permite. Piața imobiliară ieftină atrăgea deja un val de antreprenori și artiști, de la Robert Uribe, transplantat din Manhattan, care a deschis o cafenea în Douglas și patru ani mai târziu a fost ales primar, până la Harrod Blank, cineast din Berkeley care fondase Art Car World, un muzeu al vehiculelor modificate creativ. Flota includea Carthedral, un dric cu geamuri din vitraliu și cu turle gotice, și Coltmobile, împodobit cu 1045 de cai de plastic. Cel din urmă fusese creat de un veterinar vietnamez, alcoolic, care pe timpul recuperării a lipit câte un căluț pe mașină ori de câte ori a simțit nevoia să bea.[235]

Însă orașul avea provocările lui. Pe parcursul cercetărilor pentru noua ei casă, Linda dăduse și peste aspecte de rău augur. „Există o problemă cu traficul de droguri, pentru că Douglas este chiar lângă granița cu Mexicul”, mi-a spus ea, nu la mult timp după ce plătise avansul. Culesese informația din niște cărți despre orașul Douglas, a adăugat ea, despre care nu știa cu cât timp în urmă fuseseră scrise. Poate că lucrurile se îmbunătățiseră între timp?

Citind despre problema traficanților, Linda mai aflase și despre cea mai mare captură de droguri din oraș, datând din 1990, când polițiștii găsiseră un tunel de 90 de metri care trecea pe sub zona de frontieră.[236] Folosit de cartelul Sinaloa ca să transporte cocaină, pasajul consolidat cu ciment se afla la o adâncime de trei etaje și pornea dintr-o casă din Agua

---

[235] Perla Trevizo și Luis F. Carrasco, „Artists Try to Help Paint New Future for Douglas”, The Arizona Daily Star, 19 decembrie 2015, p. A1. (N.a.)

[236] „Agents Find Drug Tunnel to U.S.”, Associated Press, The New York Times, 19 mai 1990, p. 7; Monte Reel, „Underworld”, The New Yorker, 3 august 2015, p. 22; Adam Higginbotham, „The Narco Tunnels of Nogales”, Bloomberg Businessweek, 6-12 august, 2012, p. 56. (N.a.)

Prieta, având intrarea bine mascată. Răsucirea unui robinet pentru apă activa un lift hidraulic care ridica o masă de biliard – și lespedea pe care stătea – lăsând la vedere scara ce ducea în jos. La interior, tunelul avea o înălțime de un metru și jumătate, aer condiționat și lumină electrică și era protejat de inundații cu o pompă de evacuare. Un vagonet mergea de la un capăt la celălalt pe niște șine de metal care se sfârșeau în Douglas, sub un depozit de aproape 200 de metri pătrați, mascat ca stație de spălat camioane. Acolo, un sistem de ridicare pe scripeți trăgea pachetele de cocaină la suprafață, unde muncitorii le încărcau în tractoare cu remorcă aflate în așteptare. Polițiștii s-au minunat că tunelul, poreclit „aleea cocainei”, era ceva „parcă ieșit dintr-un film cu James Bond”. Liderul Sinaloa, Joaquin „El Chapo” Guzman, a fost chiar mai exuberant, lăudându-se că oamenii lui „au făcut un tunel dat dracului”.

Pe Linda au intrigat-o toate astea, dar n-au descurajat-o. „Un fost polițist de frontieră a scris despre cei executați pentru că au dat informații poliției. Informatorii”, îmi explicase ea fără ocolișuri. „Da, cartelul drogurilor îi măcelărește pe informatori. Dar eu mi-am zis ceva de genul «Ei bine, n-o să mă înhăitez cu niciunul dintre oamenii ăia».” După ce am terminat convorbirea, m-am întrebat dacă nu cumva Linda încerca să se liniștească singură. Sau să mă liniștească pe mine. Sau amândouă. În orice caz, nu exagerase când îmi spusese că Douglas era exact la graniță. Douăsprezece cvartale la sud de Grand Theatre, orașul și țara se opreau brusc în fața a două garduri paralele, care flanchează un canal căptușit cu ciment, semănând cu un șanț cu apă, acum uscat. (Numele său oficial, folosit de constructorii federali, este „Canalul Internațional Douglas”.) Primul gard, pe partea americană a șanțului, este făcut dintr-o plasă deasă de sârmă vopsită într-un modest bej deșertic. Al doilea gard, orientat spre Mexic și bariera oficială de la frontieră, arată ca scos dintr-un film cu pușcării. Structura din stâlpi de tip „borne” se ridică la o înălțime de 5,5 metri, continuând și în pământ, unde este ascunsă vederii, până la 2-2,5 metri adâncime, ca să descurajeze excavarea. Stâlpii sunt vopsiți în negru și pătați de rugină, separați de spații de zece centimetri lățime, prin care se zăresc frânturi din orașul mexican geamăn Agua Prieta, o metropolă industrială destul de întinsă, de aproape cinci ori mai mare ca suprafață decât Douglas. Mulți dintre locuitorii

acestui oraș lucrau în maquiladoras – fabrici deținute de străini, a căror producție este destinată exportului – care produc de toate, de la piese pentru mașini până la consumabile medicale, obloane pentru ferestre, electronice și îmbrăcăminte.

Cărțile Lindei aveau dreptate și în privința traficului de droguri. Curierii câștigau mai mult într-o singură noapte decât muncitorii de la maquiladora într-o lună. Așa că nu surprindea pe nimeni când agenții de la Poliția de Frontieră din punctul de intrare de la Douglas găseau adeseori pachete de marijuana îndesate în caroseria și în roțile de rezervă ale mașinilor. (Mai rar era vorba despre metadonă, heroină sau cocaină.) Într-o captură recentă, prinseseră un adolescent mexican, în vârstă de 16 ani, care folosea o centură de siguranță ca să coboare de pe gardul dinspre Douglas. Misiunea lui: să recupereze niște saci de pânză îndesați până la refuz cu 40 de kilograme de iarbă, care fuseseră deja aruncați peste barieră din Agua Prieta, și să-i care spre o mașină care aștepta în apropiere. Pentru treaba asta i se promiseseră 400 de dolari. Acasă lucra într-o maquiladora unde făcea curele de distribuție pentru vehicule și era plătit cu 42 de dolari pe săptămână, bani pe care-i folosea ca să-și hrănească mama și cei nouă frați.[237]

Polițiștii de frontieră raportaseră și isprăvi mai ciudate, inclusiv traficanți care construiseră o tiroliană artizanală care să transporte pachetele cu droguri la înălțime, ca niște telecabine micuțe.[238] Un alt traficant creativ încercase să ajungă în Douglas prin sistemul de canalizare, cărând 25 de kilograme de marijuana. Polițiștii au făcut o gură de vizitare și l-au descoperit echipat cu o butelie pentru scufundări și mască, îmbrăcat într-un costum de scufundări negru cu violet. Omul a aruncat echipamentul și iarba și a fugit spre Agua Prieta.[239]

Din toate regiunile de graniță veneau povești despre încărcăturile cu iarbă zburând peste garduri cu aparate de zbor ultraușoare, telecomandate. (Una dintre aceste drone a

---

[237] Nigel Duara, „Teen Drug Mules Are in for a Shock in Arizona; County Charges Them as Adults Instead of Freeing Them”, The Los Angeles Times, 3 mai 2016, p. A1. (N.a.)

[238] Perla Trevizo, „Beyond the Wall: Shifting Challenges on Rugged Arizona Line”, The Arizona Daily Star, 10 iulie 2016, p. F9. (N.a.)

[239] Devlin Houser, „Man in Sewer System Drops 55 Lbs. of Weed”, The Arizona Daily Star, 27 februarie 2010, p. A9; Brenna Goth, „Creative Pot Smugglers Try «a Little Bit of Everything»”, The Arizona Daily Star, 28 septembrie 2011, p. A1. (N.a.)

aruncat din greșeală un balot de zece kilograme peste un garaj în Nogales, Arizona.[240])

Era deja trecut de amiază când am plecat să văd terenul Lindei, îndreptându-mă spre Sulphur Springs Valley. Mărginind deșerturile Sonoran și Chihuahuan, această întindere aridă se desfășoară pe aproape 160 de kilometri, din sud-estul Arizonei până în nordul Mexicului. Jumătatea inferioară este încadrată de șase lanțuri muntoase: Dragoons și Mules la vest și Chiricahuas, Swisshelms, Pedregosas și Porillas la est. Terenul pentru casa Lindei era la poalele munților Porillas. Îmi spusese că există joburi de gazdă de camping la nord, în Chiricahuas, care făceau parte din Parcul Național Coronado.

Am traversat un teritoriu parcă nesfârșit, mai mult nelocuit, acoperit cu arbuști de deșert. În fața mea, asfaltul părea o băltoacă tremurândă – un miraj provocat de căldură, care dispărea când mă apropiam. Un afiș putrezit de pe marginea drumului spunea: „POLITICA LIBERULUI SCHIMB: DROGURILE ÎN ȚARĂ, MILIARDELE DE DOLARI AFARĂ”. Din loc în loc, ferme joase se iveau din tufăriș. Unele păreau să fi fost abandonate de multă vreme: acolo unde ar fi trebuit să fie uși și ferestre se iteau guri negre, iar grinzile scheletice țâșneau prin găurile din scândurile deformate ale acoperișurilor. Pe partea stângă a drumului a apărut un mic altar alb împodobit cu flori artificiale și apoi, ceva mai departe, o rulotă model nou care stătea solitară la o distanță sigură, ca la turnarea scenei de început pentru Breaking Bad.

După câteva viraje greșite, am găsit un drum dificil spre est, menționat în anunțul de pe Craigslist ca acces spre terenul Lindei. Era deja ora 1, așa că i-am dat mesaj ca să-i spun că sunt în întârziere cu zece minute. Răspunsul a venit imediat: „Eu sunt pregătită”.

Drumul era îngust și denivelat, dar țărâna roșiatică fusese bine bătătorită. Era un noroc, având în vedere ploile din mijlocul verii. Eram agitată și încântată, și probabil conduceam un pic cam repede. Dacă găsesc acolo ceva nasol de tot? Dacă Lindei n-o să-i placă ce-o să vadă? Mașina se zgâlțâia pe drum, zburătăcind păsările din tufișurile îngrămădite pe ambele laturi. Un iepure de câmp cu coada neagră și urechi mari, ca

---

[240] Elahe Izadi, „What a Marijuana Bundle Dropped from the Sky Can Do to a Doghouse”, The Washington Post, 28 septembrie 2015, https://www.washingtonpost.com/news/post-nation/wp/2015/09/28/what-a-marijuana-bundle-dropped-from-the-skycan-do-to-a-dog-house (N.a.)

din desene animate, a tăiat drumul în fugă. Curând m-am trezit într-o intersecție marcată cu indicatoare oficiale. Erau primele pe care le vedeam pe aici, ciudat de formale pentru o sălbăticie neasfaltată ca asta. Am virat pe un alt drum de pământ și am mai condus cam un kilometru. La stânga a apărut urma unui drum năpădit de arbuști mesquite. Într-o tufă atârna o fâșie de bandă de semnalizare roz, decolorată de soare.

Am verificat harta în telefon. Punctul albastru de pe GPS se afla chiar lângă constelația care marca terenul Lindei. Semnalul de rețea era puternic, așa că mi-am folosit telefonul ca hotspot Wi-Fi ca să intru online pe laptop și să o sun pe Linda pentru teleconferință. La prima încercare nu mi-a răspuns, dar am sunat-o din nou și ne-am conectat. Zâmbea și prin ochelarii roz i-am observat încrețiturile de la coada ochiului. Am așteptat să aud salutul bine cunoscut, din trei silabe.

„Bun-ăăă-ăăă!” a exclamat Linda. Imaginea video s-a bâlbâit în câteva cadre înghețate, ca atunci când frunzărești paginile unei cărți. „Te pierd”, a spus ea.

Dar de auzit se auzea bine și conexiunea nu s-a pierdut, așa că am decis să încercăm totuși. Am îndreptat laptopul în față și am pornit spre vest, pe potecă. „Văd niște nori!” a exclamat Linda. Înclinasem camera prea mult și transmiteam priveliștea rotită a cerului de deasupra mea. Încercând s-o înclin în jos, i-am arătat Lindei imaginea nărilor mele, văzute de dedesubt. În cele din urmă, am reușit s-o potrivesc cum trebuie.

— Oh, ia uite! Ăla e drumul? a spus ea, neîncrezătoare, adăugând că cele două hectare ale sale ar fi trebuit să fie marcate cu niște stâlpi făcuți din țevi de PVC.

Văzusem, oare, ceva de genul ăsta? „Încă nu”, i-am răspuns. Ce vedeam la acel moment: pământ uscat și roșiatic și siluetele munților Mule în partea îndepărtată a văii.

— Priveliștile sunt chiar grozave, nu-i așa? s-a minunat Linda.

Apoi a strigat spre o persoană nevăzută.

— Gary, vino să stai aici cu mine, să ne uităm!

— Nu pot să stau, s-a auzit o voce ușor înfundată.

— Atunci sprijină-te de un copac, a replicat Linda.

A apărut în cadru un bărbat mai în vârstă, cu ochelari cu ramă neagră de plastic. Chipul i s-a ițit peste umărul Lindei, cu

sprâncenele încruntate în efortul de a se uita la ecran. Părul cărunt era rărit în creștet; omul avea o expresie de curiozitate binevoitoare.

— E înnorat azi, a remarcat el, după care a adăugat: Ia uite ce de iarbă!

Linda a izbucnit în râs la auzul glumei, iar Gary a afișat un rânjet.

— S-ar putea să ai nevoie de o motocositoare, a mai zis el impasibil.

În depărtare a apărut o prăjină albă, ițindu-se din pământ ca o așchie.

— Vezi PVC-ul? am întrebat.

— Nu! a răspuns Linda.

S-a aplecat și a mijit ochii. Am continuat să merg. Mi-a amintit să am grijă.

— Uită-te pe unde mergi, m-a avertizat ea. Asigurăăăă-teee că nu sunt șerpi.

Șerpii-cu-clopoței sunt ceva obișnuit pe terenurile de camping unde lucraseră Linda și Gary în Parcul Național Sequoia, iar ea știa că trăiesc și aici.

În sfârșit, ne-am apropiat suficient. Țeava de PVC înaltă de 1,5 metri fusese înfiptă în spatele unei grămăjoare de pietre și al unei armături metalice.

— Oh! O văd, a spus Linda entuziasmată. Cum arată la tine pe GPS?

Punctul albastru – localizarea mea în deșert – se afla chiar peste steluța ce marca colțul de nord-est al proprietății Lindei.

— Se potrivește! am spus.

Lindei i-a scăpat un chiot.

— Unde vrei să mergem? am întrebat. Putem să facem orice vrei tu.

A vrut să vadă vadul. O albie secată tăia colțul de nord-vest al proprietății. Alți posibili cumpărători se holbaseră la crăpătura aia și dăduseră bir cu fugiții, după cum îi spusese vânzătorul. Dar Linda a considerat că ar putea fi un avantaj, o posibilitate de a colecta apa de ploaie în timpul furtunilor din deșert. „Știi, eu mă gândesc «e mai multă apă»”, mi-a explicat ea mai târziu.

Am glumit despre una-alta cât timp am urcat spre vest, ținându-mi laptopul în față ca pe o baghetă magică.

— Dacă vezi șerpii înaintea mea, să-mi zici! am rugat-o.

Linda, care menționase deja intermitența comunicării, mi-a

răspuns sarcastică:

— Oh, da, cu întârzierea de rigoare și toate alea, a spus ea, tot mai stins.

Am vorbit despre cum era vremea unde stăteau ei, la vest de Joplin, Missouri, încă pe drum spre Kentucky. Erau 34 de grade Celsius – la fel ca aici, dar însorit și umed.

— Oh, sunt udă fleașcă! a spus Linda.

Înainte de întâlnirea noastră, gonise ca să găsească o parcare pe Autostrada interstatală 44 unde să fie copaci și umbră, o parcare confortabilă în canicula lipicioasă a verilor din Midwest. („Goana” însemna să conducă cu aproximativ 100 de kilometri pe oră, cu „Hanul Înghesuit” după ea, mi-a povestit mai târziu. Orice kilometru peste această limită ar fi zguduit prea tare rulota.)

Am dat peste un mușuroi foarte activ și am îndreptat camera laptopului în jos, ca să i-l arăt și Lindei.

— Ooooh, drăguțe furnici! a remarcat ea.

Imaginea i-a făcut pe amândoi să-și pună întrebări cu privire la soliditatea terenului. Gary a vrut să știe dacă erau multe pietre.

— Nu este chiar atât de pietros, dar sunt niște bolovani, i-am spus.

Linda s-a întrebat cu voce tare dacă pământul era nisipos și granulat sau fin ca o pudră. Voia să instaleze tuburi de răcire în sol – un sistem natural pentru controlul temperaturii, care presupunea îngroparea unor țevi la o adâncime între 1,5 și 2,5 metri, unde temperatura coboară până la 12-13 grade Celsius – și folosirea lor pentru a circula aerul prin casă și prin seră. Instalarea acestor țevi presupunea multe săpături.

— Se fărâmițează destul de ușor, i-am spus luând un pumn de țărână uscată, grunjoasă, ca să i-o arăt; apoi am desfăcut degetele și am privit-o cum se cerne, căzând pe pământ. Ai văzut cum mi-a trecut printre degete?

— S-ar putea să se sape ușor, a replicat Gary.

— Ăsta e un mare avantaj, a căzut de acord și Linda. Săpatul pentru tuburile de răcire pare să fie foarte ușor. Oh, ce bine. Oh, uau!

Am continuat pe albia secată și Linda a admirat vegetația. Ploile de vară făcuseră ca plantele din deșert să pară înviorate, aproape luxuriante. Floricele galbene, delicate, atârnau între frunzele cerate de creozot. Salcâmi cu țepi albicioși erau festonați cu bulgări mici, pufoși, punctați cu polen. Yucca

tocmai terminase un ciclu de înflorire. Câte o tulpină ofilită se ițea din fiecare mănunchi de frunze în formă de lamă, purtând în vârf o căpățână de flori uscate. Am trecut și pe lângă un cactus misterios, cu brațe lungi și ondulate, care arătau ca niște tentacule țepoase. Era plin de fructe roșii în formă de mâner, care îmi aminteau de „smochinele chumbo”, fructele cactusului opuntia. Totuși, Linda știa că e altă specie.

— Opuntia are frunzele turtite. Ăsta e alt tip de cactus, a spus ea adăugând: Cu toate astea, ar trebui să fie comestibil.

(Mai târziu am aflat că era cactus cereus, care înflorește noaptea – denumit și Regina Nopții –, ale cărui flori nocturne se deschid o singură dată pe an.)

După ce m-am corectat după o curbă greșită, albia secată mi-a apărut iar în față.

— Este chiar o albie secată sau doar un șanț? m-a întrebat Linda. Cât de adânc e?

Am lăsat computerul pe margine, cu camera îndreptată spre vad, și am coborât ca să poată vedea mai bine. În unele locuri marginea îmi venea până la șolduri; în altele, până la umeri. Am estimat o adâncime undeva între 1 și 1,2 metri.

— Este așa de adânc pe tot traseul de pe proprietate? a întrebat ea.

— Nu, i-am explicat.

Tăia doar un colț, un triunghi de teren în partea de nord-vest, și încă unul nu prea mare. La fel ca și celelalte colțuri, și ăsta era marcat cu o țeavă PVC pe care, după ce am ieșit din vad, m-am dus s-o caut. De data asta, Linda a văzut imediat marcajul.

— Oh, acolo e, uite-l! a exclamat ea. Daaaa!

După aceea m-am cățărat înapoi spre primul marcaj.

— Deci cum ți se pare? am întrebat-o.

— Este mai bine decât am crezut, a spus ea, apreciind vederea panoramică spre munți și calitatea solului. Mă gândeam că o să sfârșesc pe un pământ pietros ca acela de la Ehrenberg, dar al meu nu-i așa, a adăugat ea, referindu-se la terasele de pietriș unde campase după Reuniunea Vagabonzilor Motorizați.

Locul acela arăta ca un peisaj selenar, cu foarte puțină viață vegetală. Linda era încântată și că proprietatea fusese măsurată și marcată cum se cuvine.

— Asta e o chestie foarte importantă acolo! a spus ea. Mai ales la prețul ăsta, Dumnezeule!

De trei ani și jumătate – de când o întâlnisem pentru prima dată – Linda îmi arătase poze cu modelul ei preferat de Navă Terestră, intitulat Nautilus, al cărui plan era bazat pe un șir al lui Fibonacci. Mi l-am imaginat ridicându-se din bucata asta de pământ, cu pereți de lut înclinați, care urmau contururile munților din preajmă.

— Încerc să-mi imaginez Nava Terestră aici, i-am spus Lindei.

— Da, o să fie tare frumoasă acolo, nu-i așa? a replicat ea fericită.

Plănuia să vină și să campeze aici când termina treaba la Amazon și se mai răcorea puțin. Odată ce vedea ea însăși pământul, își imagina că se va putea decide unde să construiască.

— Pur și simplu o să stau acolo un timp și o să mi se arate și locul.

În ultima jumătate de oră, mersesem și vorbisem sub cerul acoperit de nori, ceea ce făcuse situația mai confortabilă, în ciuda temperaturilor ajunse spre 30 de grade. Acum ieșise și soarele și transformase deșertul într-un cuptor încins. Pe laptop mi-a apărut o alertă de temperatură – nu putea să funcționeze în caniculă. Imaginea video a înghețat și conexiunea s-a întrerupt. Turul se terminase.

Am petrecut multă vreme gândindu-mă la ce însemna pământul ăsta pentru Linda. Aici era progresul tangibil spre visul ei de a construi ceva ce nu-i putea lua nimeni, ceva ce avea să stăpânească în libertate și fără putință de tăgadă, ceva ce putea să rămână în urma ei. Dar faptul că am văzut-o pe ecran alături de Gary a adăugat o nouă coordonată. Cu toată charisma ei, Linda mi s-a părut întotdeauna un lup singuratic. Avea familie și prieteni dragi, desigur, dar ținea aproape de ei rămânând, în același timp, de o independență fermă și manifestă. Acum începeam să mă întreb cum va fi viitorul ei dacă intrau în filmul acesta și figuri noi. Oare Gary va sfârși prin a construi o casă alături de Linda? Oare LaVonne și alți nomazi o vor vizita, în locuințele lor mobile? Si cine, mai exact, vor fi vecinii Lindei? Era cineva aici, în sălbăticie, pe care să se poată baza?

Nu văzusem nici picior de om. Așa că am băut multă apă și m-am instalat iar în mașină, ca să caut semne ale unei așezări omenești.

Primul indiciu au fost caii. La un kilometru și jumătate la

sud-vest de proprietatea Lindei, am zărit îndărătul unei porți vopsite în verde trei cai ce priveau bănuitori apropierea mașinii, pentru ca apoi s-o pornească în buiestru. Pe poartă era o pancartă pe care scria: „Trecerea interzisă. Intrușii vor fi urmăriți penal”. Tăblia era perforată cu nouă urme ruginite de gloanțe și una proaspătă, ale cărei margini nu ruginiseră încă. Carcasa galbenă a unui cartuș cu alice zăcea zdrobită în țărână, în apropiere.

Am simțit o briză foșnind prin arbuști și aducând cu ea încă un zgomot, ceva între un scârțâit și un pârâit. Părea să fie de la o baracă dărăpănată cu acoperiș ascuțit care se zărea cam la 100 de metri depărtare. O foaie de tablă ondulată desprinsă de pe acoperiș se bălăngănea în sus și-n jos, gemând. Pentru prima dată mi-a trecut prin cap că poate unii oameni nu vor să fie găsiți. Să-i sperii pe cei de aici ar putea fi o greșeală fatală. Așa că m-am apropiat încet, strigând „Aloooo!”, ca și când aș fi fost o turistă rătăcită. Niciun răspuns.

Baraca era un colaj de placaje, plasă de sârmă și tablă. O prelată albastră, zdrențuită, atârna peste o gaură din perete. Înăuntru nu se găsea nimic, în afară de o băncuță așezată pe podeaua de pământ. Deșertul dimprejur era acoperit de mormane de resturi care sugerau niște vieți întrerupte. Erau câțiva ursuleți de pluș, o cratiță cu două mânere, un pantof cu toc, umerașe de haine, conserve goale, căni de porțelan și o casetă a trupei Chicago. M-am gândit la proprietarii acestor obiecte și m-am întrebat dacă părăsiseră în grabă acest loc. (Mai târziu aveam să citesc despre resturile care se adună în deșerturile de graniță, cea mai mare parte dintre ele lăsate în urmă de emigranții epuizați. În unele situații, cei care intră în țară pe jos trebuie să renunțe la multe dintre lucruri, ca să se poată înghesui în mașinile supraaglomerate care îi transportă mai departe.)

Reluând călătoria, am observat și alte dovezi ale prezenței umane. De pe un drum de pământ, cam la un kilometru nord de baracă, am zărit un petic de teren cu câteva șoproane cu acoperiș plat, un țarc făcut din paleți reciclați, două sere în formă de arc de cerc – grădini, poate? – și un sedan vechi cu capota deschisă, toate îndărătul unui gard de sârmă ghimpată. Dând ocol înapoi, spre est, am descoperit o proprietate pe care o ratasem mai devreme, poziționată la un kilometru și ceva sud-vest de terenul Lindei. Când am tras alături, un măgăruș

din padoc a început să zbiere. Am mai văzut o remorcă, decolorată ca niște oase în soare, și o toaletă portabilă legată într-o parte. Am strigat din nou. Niciun răspuns.

Imaginea de pe satelit arăta o fermă mai departe, în sud. Poate că acolo era cineva acasă? Urmând harta, am trecut pe lângă niște vite negre, care leneveau la umbra zgârcită a arborilor mesquite. Curând am întâlnit și un gard și, dincolo de el, o casă. Însă drumul s-a stricat brusc. După o scurtă pantă ascendentă, s-a scufundat într-o zonă joasă, unde cerul se reflecta în bălțoace. Am încercat s-o tai pe margine. Pământul era desfundat. În curând, botul Corollei era împotmolit până la axul roților. Am încercat să dau înapoi, dar roțile s-au învârtit în gol, împroșcând cu stropi de noroi mașina albă pe care o închiriasem.

Mi-am amintit de avertismentul Lindei: Să nu rămâi împotmolită.

Rețeaua telefonului mobil era slabă din mașină, asa că am ieșit și am urcat pe o movilă. După cinci apeluri respinse, un agent AAA mi-a explicat că nu asigură servicii pe drumuri de pământ. Următoarea încercare a fost la Nalley’s Pit Stop, o companie de tractare, afacere de familie. Lonnie, proprietarul, era plecat la o solicitare. Puteam aștepta să mă sune el înapoi? Desigur. Dinspre sud-est se adunau nori negri. Brusc, urcușul spre fermă mi s-a părut o idee foarte bună. Când am ajuns mai aproape, liniștea a fost spartă de o cacofonie de lătrături – o sonerie canină. Vreo doisprezece câini bântuiau prin preajmă, unii liberi, alții foindu-se în lanț. Cel mai mic, un cățeluș alb-negru, a alergat după mine ca un ambasador autoproclamat. În curtea din față erau un aparat de sudură, unul de prășit buruienile și un vas de toaletă plin cu bolovani. Am avansat spre poartă și am strigat „alo”. Nimic.

În timp ce reveneam la mașină, mi-a sunat telefonul. Lonnie a spus că e în apropiere. În curând, dinspre locul unde văzusem vitele s-a ivit un camion cu platformă. Am urcat pe movilă și am fluturat mâinile ca o naufragiată.

Lonnie și fiul lui, Lonnie Jr, văzuseră norii și se grăbiseră să ajungă la mine. O parte din fermă se afla pe o câmpie inundabilă. Odată, o camionetă UPS rămăsese blocată aici în sezonul ploios. Până când l-a sunat șoferul pe Lonnie ca să ceară ajutor, până când Lonnie l-a sunat înapoi, apa trecuse deja de cauciucuri. Nu le-a mai rămas nimic de făcut decât să aștepte să se usuce pământul.

Lonnie Jr. a conectat un cârlig sub bara din spate a Corollei. Am pus schimbătorul de viteze în poziția „neutru” și am ridicat degetul mare, în semn că totul e în regulă. Când mașina a început să ruleze înapoi, ieșind din noroi, am zărit venind pe cealaltă parte a șanțului un pickup grena, 4x4. Din el a coborât un bărbat cu o șapcă neagră, ponosită, și blugi Wrangler, care s-a uitat la noi, cu mâinile în șolduri. Din scaunul șoferului, i-am făcut prostește semn cu mâna.

„Ăla e un loc periculos”, a spus el. Avea barbă roșcată, pistrui și pielea roz ca friptura în sânge. După ce am scos mașina din noroi, le-am plătit lui Lonnie și Lonnie Jr. pentru remorcare – 80 de dolari, plus un bacșiș de 20 de dolari – și le-am mulțumit din suflet. Bărbatul din pickup s-a prezentat ca fiind șeful de la fermă. „Ai venit aici de una singură?” m-a întrebat. Mă simțeam stânjenită, dar nu mi-a venit în minte alt răspuns în afară de cel adevărat. Așa că am pomenit de Linda și l-am întrebat cum era să trăiești aici. Fermierul mi-a spus că avea o cireadă de cincizeci de vite Brangus – hibrid între Brahman și Angus, adaptate pentru căldură și secetă – și că trăia pe pământul acesta de douăzeci și șase de ani. În general, lucrurile erau liniștite aici, mi-a spus el, dar câteodată cărăușii de droguri mai treceau tropăind, cu rucsacuri grele în cârcă. Era mai bine să-i eviți. El fusese împușcat de două ori. Acum ținea în mașină un AR-15.

Am plecat în mașina mânjită caraghios cu noroi, cu cinci centimetri de mâl pe podea, în care îmi plescăiau pantofii când apăsam pedalele. Chiar când am plecat, s-a ivit un curcubeu și, deși mi s-a părut cam ieftin – sarcasmul naturii? –, tot m-am oprit ca să fac o poză.

Întoarsă în centrul orașului Douglas, am parcat în fața hotelului Gadsden și m-am aventurat în lobby. Încăperea cavernoasă, colorată în chihlimbariu-brun, afișa opulența descrisă de Linda, cu niște coloane în stil italian, o scară de marmură copleșitoare și canapele de piele. („Să stai aici este de parcă te-ai tolăni în bârlogul unui pirat cu educație clasică”, scrisese cândva un reporter Los Angeles Times.[241]) Vitraliile Tiffany despre care pomenise Linda erau, de fapt, o instalație murală de 13 metri, expusă la mezanin. Panourile ei, luminate din spate, descriau într-un vârtej de culori peisaje deșertice: țărână bej, cer albastru, munți violet la orizont, yucca verzi, în

[241] Lawrence W. Cheek, „Heritage Hotels: Time Stands Still at Four Historic Arizona Hotels Rife with Amusing Quirks and Characters of the Old West”, The Los Angeles Times, 5 ianuarie 1992, p. L1. (N.a.)

floare. Puteau fi confundate cu ilustrarea terenului Lindei, redat în pietre prețioase. M-am îndreptat spre Casa Segovia, restaurantul aproape gol al hotelului, și am comandat o farfurie de șapte dolari cu enchiladas și o michelada. Peisajul Tiffany îmi rămăsese în minte cum îți rămâne ultima imagine văzută, înainte să te orbească lumina puternică a soarelui. Îmi doream s-o văd pe Linda pășind în acel gen de sălbăticie înfrumusețată: un Eden sud-vestic. Dar toată după-amiaza îmi alungasem încontinuu îngrijorările. Acum, că eram singură cu gândurile mele, acestea au început să nu-mi mai dea pace.

Încă două zile de drum aveau să-i ducă pe Linda și Gary în Campbellsville, Kentucky. Acolo urmau să petreacă următoarele cinci luni muncind zece ore în schimbul de noapte din depozitul Amazon. Pentru Linda, jobul acesta nu însemna decât să câștige bani ca să înceapă construcția casei. Asta își dorea în adâncul inimii ei. Dar când m-am gândit la cât de departe este terenul – plus canicula amețitoare a verii, cărăușii de droguri înarmați, inundațiile spontane și șerpii-cu-clopoței –, m-am întrebat: Oare planul ăsta nu era nebunesc? În trei ani de rumegat visul Lindei, mai avusesem îndoieli. Dar pentru cele mai multe aveam aceeași mantră ca Fox Mulder, din Dosarele X: „Vreau să cred”.

Ceva mai târziu i-am trimis Lindei câteva observații cu ce aflasem despre zonă – atât bune, cât și rele, recunoscându-mi și îngrijorările. I-am mai trimis și o hartă cu fotografii ale terenului ei și ale împrejurimilor. Nu mi-a răspuns la primul mesaj, dar mi-a scris de la Amazon, ca să-mi spună cât de bucuroasă era pentru poze. „Le deschid mereu și visez să fiu acolo. Urăsc nenorocitul ăsta de job și pozele acelea mă ajută să merg mai departe. Încă cincisprezece săptămâni și voi fi liberă”, mi-a spus ea.

Între timp, simțeam cum mi se adună în capul pieptului și alte griji. Oare trupul Lindei va face față încercărilor din timpul construcției? M-am gândit din nou la primul ei stagiu la Amazon, în Fernley, Nevada, și la amețeala care o trimisese la urgențe din cauza afecțiunii provocate de mișcarea repetitivă a scanerului.

Durase trei ani ca să i se vindece încheietura. Dacă se vătăma din nou? De atunci, Amazon schimbase scanerele pentru codurile de bare cu unele mai ușoare – poate că asta avea s-o ajute? Eram îngrijorată și ca nu cumva jobul s-o epuizeze. Cu toate că, inițial, fusese desemnată să lucreze ca

magazioner la așezarea produselor pe raft, mai târziu mi-a spus că managerii se gândeau s-o transfere, alături de alți muncitori CamperForce, în posturile mai obositoare de colectori ai produselor pentru comenzi. În anul precedent, unul dintre colectori purtase la serviciu o brățară Fitbit, mi-a povestit Linda. Într-o singură zi, brățara a înregistrat aproape treizeci de kilometri și patruzeci și patru de rânduri de scări.

Chiar dacă Linda reușea să termine cu bine stagiul la Amazon, oare ar fi putut să strângă suficienți bani ca să înceapă construirea Navei Terestre? Ultima dată când lucrase pentru CamperForce, salariul ei de bază fusese de 11,50 de dolari pe oră, fără sporurile pentru munca de noapte și pentru orele suplimentare. Acum era de 10,75 de dolari. (Inițial, Linda lucrase la depozitul din Fernley, care oferea salarii mai bune decât alte puncte CamperForce, dar acesta se închisese în 2015.)

De asemenea, îmi făceam griji pentru starea ei de spirit. În primul sezon la Amazon văzuse cu ochii ei cantitatea de porcării cumpărate de americani și simțise un dezgust profund. Experiența aceea plantase în ea semințele dezamăgirii. După ce părăsise depozitul, acestea continuaseră să crească. Atunci când trecuse de la o rulotă încorporată, de mari dimensiuni, la una foarte mică, tractabilă, Linda citise deja despre minimalism și tendința locuitului în case de mici dimensiuni. Se gândise foarte mult la consumerism și la cât de mult gunoi înghesuie oamenii în scurtele lor vieți. Mă întrebam unde vor duce toate aceste gânduri.

Linda încă se lupta cu ele. Câteva săptămâni mai târziu, după ce începuse munca în Kentucky, a postat pe Facebook următorul mesaj, pe care mi l-a trimis și mie:

> *Cineva a întrebat: De ce vrei o gospodărie? Ca să fiu independentă, să ies din cursa asta de șoareci, să susțin afacerile locale, să cumpăr doar produse americane. Să încetez să cumpăr lucruri de care nu avem nevoie doar ca să-i impresionez pe oamenii pe care nu-i plac. Chiar acum lucrez într-un depozit uriaș al unui important furnizor online. Marfa este compusă din porcării produse undeva, prin lume, unde nu au legi împotriva exploatării copiilor, unde muncitorii trudesc între paisprezece și șaisprezece ore pe zi fără mâncare sau pauze pentru toaletă. Depozitul ăsta are 93000 de metri pătrați ticsiți cu marfă care n-o să reziste o lună. Totul o să se ducă la un depozit de deșeuri.*

Această companie are sute de depozite. Economia noastră este clădită pe spinarea celor pe care-i ținem în sclavie în alte țări, precum China, India, Mexic și țările lumii a treia cu forță de muncă ieftină, acolo unde nu suntem nevoiți să-i vedem, dar de unde ne vin roadele muncii lor, de care ne bucurăm. Această corporație americană este probabil cel mai mare stăpân de sclavi din lume.

După ce a trimis acest mesaj, a continuat:

Știu că e radical, dar asta îmi trece prin minte când sunt la lucru. În depozitul ăla nu există nimic consistent. Doar îi înrobește pe cumpărătorii care-și folosesc cardurile de credit ca să achiziționeze rahaturile alea. Îi ține în joburi pe care le urăsc, ca să-și poată plăti datoriile. Este cu adevărat deprimant să te afli aici.

Linda a adăugat că își gestionează „problema morală. Cum să fac cinste banilor pe care-i câștig ducându-mi la capăt planul. Știu că banii n-au miros. În vremurile acestea, există, oare, altă cale de a obține fondurile de care am nevoie, în perioada în care am nevoie? Timpul meu pe pământ este scurt”.

Apoi și-a distilat sentimentele într-un ultim rând: „Este ca și când un jefuitor de bănci dă o ultimă lovitură înainte de a se retrage”.

Dar atunci când eram în Douglas, Linda nu-mi spusese încă nimic din toate astea. Am ciugulit din farfuria cu enchiladas și m-am întrebat ce avea să se întâmple mai departe. Când m-am așternut la drum, soarele stătea să apună. Am mers spre nord, pe Autostrada 191. Ploaia care ne amenințase toată ziua n-a mai venit, dar norii se mutaseră spre vest și se întindeau acum peste munții Mule. Între ei și creste se zărea o frântură de cer, unde sclipeau ultimele raze de soare, pictându-l în culorile cochiliilor de scoică – în tonuri de roz și portocaliu – înainte de a se topi într-un roșu intens. După 30 de kilometri am virat la stânga, continuând de-a lungul limitei superioare a lanțului muntos. Se lăsase deja întunericul. În nord, deasupra lanțului muntos Dragoon, se întrezăreau fulgere.

Am trecut prin Tombstone – „orașul prea dur ca să moară” – și m-am oprit la un Texaco în Benson. Deasupra pompelor de combustibil, copertina luminată arunca o strălucire

asemănătoare cu lumina zilei, iar fluturi de noapte și cărăbuși zburau în spirale bete – o discotecă a insectelor. Telefonul mi-a piuit cu un mesaj de la Linda: „Ai reușit să te întorci în oraș?” mă întreba ea. „Da”, i-am răspuns. Mi-a spus că, după ce am pierdut legătura în deșert, ea și Gary înaintaseră peste 100 de kilometri în călătoria lor de-a latul țării spre Kentucky și se opriseră să înnopteze în Springfield, Missouri. „Am mers aproape 500 de kilometri pe zi”, a adăugat ea. „Gary este foarte ostenit și căldura mă termină și pe mine.”

„Mă bucur că sunteți tot mai aproape!” i-am răspuns. Apoi am renunțat să mai scriu și am sunat-o. Conversația noastră s-a întors la teren.

„Era minunat”, a spus Linda. „Când ai băgat mâna în țărână, am fost ceva de genul «Să dea dracu’, ce pământ bun!»” Apoi mi-a spus mai multe despre Gary. „Mă place cu adevărat. Și a muncit cam în tot atâtea locuri ca și mine!” Gary coordonase un departament de radiologie, condusese o băcănie și lucrase în construcții, mi-a explicat Linda. „Este foarte deștept și are o memorie foarte bună. Și scrie foarte frumos. Și se pricepe la cifre, face în minte toate rahaturile de calcule.”

Oare ar fi amator s-o ajute să construiască o Navă Terestră? „Nu știu dacă vrea să prindă rădăcini”, a meditat ea. „Dar spune că am un plan chiar foarte bun. Nu-mi fac iluzii deșarte. Nu e vreo fantezie a mea. Este un lucru care se poate face.” Indiferent ce avea să se întâmple între ei, a adăugat Linda, ea o să-și păstreze proprietatea din deșert în nume personal. Construirea casei era visul ei, la urma urmelor.

Ce conta acum era să ajungă în Kentucky și să reziste acolo până la Crăciun. Se vedea deja pe celălalt mal al Amazonului: eliberată de obligații, cu niște bani gheață și un plan să-i folosească, conducând spre Arizona ca să campeze pe propriul teren. Să prefire țărâna printre propriile degete, să planifice un viitor. Imaginea aceea o însoțea pe kilometrii de drum pe care-i avea de parcurs. Dacă exista ceva care s-o treacă prin nopțile de muncă de la Amazon era gândul acesta. Atracția gravitațională a propriei bucățele de țară. Petrecuse mulți ani făcând planuri. Era gata să elibereze prin acțiune toate acele gânduri înnăbușite.

„Sunt fericită, fericită, fericită. Abia aștept să ajung acolo și s-o fac”, mi-a spus ea.

Apoi am terminat convorbirea. Se făcea târziu și Linda

avea în față o altă zi lungă la volan.

Epilog.

Caracatița din nuca-de-cocos

În America este iarnă timpurie. Viscolele sunt purtate de curenții de aer, lăsând o dâră albă de zăpadă de-a curmezișul continentului, de la vest la est.

Sus, în munții San Bernardino din California, zăpada se vălătucește printre pinii înalți și se așază pe locurile de campare rămase libere de la Hanna Flat. Se așterne peste fabrica de rigips, acum tăcută, și peste casele pustii din Empire, Nevada. În Dakota de Nord acoperă câmpurile adormite de sfeclă-de-zahăr. Zboară pe lângă depozitul Amazon din Campbellsville, Kentucky, și pe lângă rulotele din apropiere, unde trăiesc lucrătorii CamperForce.

Însă într-un mic orășel din deșertul Sonoran soarele strălucește și temperaturile de după-amiază urcă până la 20 de grade Celsius. Migrația anuală spre Quartzsite a început și zeci de mii de nomazi din toată țara se îndreaptă într-acolo. Se adună seara în jurul focurilor de tabără, spunând povești din anul care stă să se încheie, făcând planuri pentru cel care stă să înceapă.

Swankie Rotițe s-a întors în Quartzsite după ce, la începutul toamnei, a muncit ca gazdă în camping în Colorado Rockies, unde și-a sărbătorit cea de-a șaptezeci și doua aniversare și și-a rupt trei coaste la serviciu. După ce s-a chinuit în nopțile reci în rulota ei neîncălzită, și-a instalat un cort micuț în interiorul vehiculului, strângându-l în jurul patului când merge la culcare. Ca plan, se antrenează pentru o nouă provocare: să parcurgă pe jos Arizona Trail, în lungime de 1287 de kilometri.

Silvianne Delmars a campat în apropiere de Swankie. Ziua lucrează într-un post de casieră la Gem World, un magazin din oraș care vinde cristale și materiale pentru confecționarea de bijuterii. Într-o seară, la o agapă cu karaoke, și-a făcut curaj să-și cânte imnul „Regina Șoselelor” în fața a vreo douăzeci și cinci de persoane, care au aclamat-o și au aplaudat-o. Și se pregătește să iasă la prima ei întâlnire de șapte ani încoace – o să ia cina cu un rulotist chipeș pe care l-a cunoscut la cabana pădurarilor.

LaVonne Ellis s-a întors la Ehrenberg după un stagiu de două săptămâni la Standing Rock, unde s-a alăturat protestelor

împotriva Conductei de transport din Dakota de Nord[242]. În liniștea deșertului, se luptă cu pana de inspirație ca să-și termine niște memorii scurte din copilărie, *Bradul de Crăciun cu pene roșii*, pe care le publică pe Amazon. („Linda May nu s-a îndoit niciodată de mine”, se spune în secțiunea de mulțumiri.) Mai târziu face o incursiune în Los Algodones, pentru niște ochelari de vedere ieftini. Ca plan, a născocit un nou vis: să cumpere pământ lângă Taos, în New Mexico, unde să-și poată parca permanent un autobuz școlar vechi, creându-și astfel o bază de locuit între călătoriile cu furgoneta.

Bob Wells este și el în Ehrenberg, pregătindu-se să găzduiască cea mai mare Reuniune a Vagabonzilor Motorizați organizată vreodată. Anticipând prezența a sute de persoane, stabilește reguli noi pentru cele două săptămâni de adunări, interzicând muzica dată tare și câinii fără lesă. Si elimină din calendarul de evenimente mesele tradiționale de grup, imaginându-și că vor fi prea dificil de organizat cu atâtea guri de hrănit.[243] (Și încă nici nu știe totul: mai mult de cinci sute de locuințe mobile vor veni la evenimentul din acest an, atrase de filmulețele puse de el pe YouTube.)

Curând vor mai sosi și alți nomazi. Printre ei se află și David Swanson, fostul olar profesionist care trăiește într-un Prius modificat. David este încântat să revină la Reuniunea Vagabonzilor Motorizați unde, cu un an în urmă, le-a oferit spectatorilor o prezentare a vehiculului său. Deocamdată este parcat în Padre Island, Texas. Într-un mesaj pe care mi l-a trimis pe Facebook, descrie locul ca pe „un paradis nomad”, unde atât mașinile, cât și corturile pot campa legal pe plajă. Apoi mă întreabă: „Tu vii la RVM 2017?”

Îi scriu, exprimându-mi regretul: „Am fost la ultimele trei RVM-uri și mă ucide faptul că nu reușesc să ajung și de data asta”. Îi spun lui David că încerc să termin cartea pe care o scriu.

„Succes cu găsitul vorbelor!” îmi răspunde el vesel. „Să ai spor!”

Dar întrebarea lui David îmi rupe inima. După trei ani de documentare despre nomazi, să ratez acest RVM pare o greșeală. Îmi tot repet regula principală a scrierii de

---

[242] Mulți dintre cei din tribul Standing Rock și comunitățile învecinate consideră conducta drept o amenințare serioasă pentru apele din regiune, pentru vechile locuri de înhumare și pentru siturile culturale și istorice. (N.t.)

[243] http://www.cheaprvliving.com/blog/rubbertramp-rendezvous-schedule-2017 (N.a.)

nonficțiune: Povestea va continua să se deruleze în viitor, dar la un moment dat va trebui să te tragi deoparte.

Nu am dreptate în privința ultimei părți totuși, pentru că povestea m-a urmărit până acasă. În Brooklyn, căsuțele pe roți sunt peste tot. Nu mă pot opri să nu le observ.

Pe o stradă laterală cu locuri de parcare fără plată, aproape de apartamentul meu din Boerum Hill, se află o dubă argintie Ford cu acoperiș înalt și cu o nazar – o amuletă pentru gonirea deochiului – atârnată de oglinda retrovizoare.

Geamurile sunt vopsite cu o culoare închisă, aproape de negru, și au jaluzelele trase.

La mică distanță de blocul în care locuiește sora mea, în Bed-Stuy, este o rulotă veche staționată peste drum de o parcare de camioane de marfă. În spatele cabinei este trasă o perdea care să asigure intimitatea. Folii izolatoare pentru menținerea căldurii acoperă geamurile din spațiul pentru dormit. Lângă roata de rezervă montată în spate, saci de gunoi și fâșii de bandă adezivă acoperă o gaură unde, cândva, era un geam.

Mai multe autoutilitare și uneori și câte o rulotă parchează la marginea Prospect Park. Se adună lângă depozitele scunde din Gowanus și Crown Heights, unde nu există vecini care să se plângă. Aceste adăposturi mobile sunt peste tot – un oraș invizibil, ascuns la vedere.

În seara de după prima zăpadă a sezonului vizitez Red Hook, una dintre ultimele zone industriale situate pe malul apei, în Brooklyn. Străzile lăturalnice sunt întunecate și mărginite de un sortiment pestriț de vehicule de serviciu – autoutilitare de construcții, flote de vehicule pentru livrări, camioane de aprovizionare cu alimente, vehicule utilitare – ce oferă o bună acoperire pentru furgonetiștii urbani amestecați printre ele. Încep imediat să-i ochesc: o veche remorcă în formă de conservă de șuncă. O dubă Chevrolet Astro cu o perdea care să-l ferească de ochi indiscreți pe locatar, dar care îl dă și de gol, și cu geamurile acoperite cu folii de plastic și drapele americane. Un microbuz de navetă transformat, cu geamuri vopsite, capace de roți într-un roșu viu și o sobă cu propan sudată deasupra barei de protecție din spate, care să asigure încălzirea atunci când motorul este oprit. O grămadă de dube moderne, cu jaluzelele trase.

Cea mai spectaculoasă locuință dintre toate este un fel de autobuz școlar galben, mai scurt. Are ferestrele acoperite cu

foi de metal, ca să împiedice complet vizibilitatea. Sclipind la marginea acoperișului, abia vizibile de jos, se află ramele de aluminiu a patru panouri solare perfect aliniate. O draperie atârnă în spatele parbrizului care este aburit pe dinăuntru – un alt amănunt care te dă de gol. Este parcată cu fața spre East River, astfel încât să aibă vedere deschisă la Statuia Libertății.

Jurnalista din mine ar vrea să bată la ușă. Dar apoi îmi vin în minte amintirile parcatului clandestin – cum este să te ascunzi în spatele ferestrelor acoperite, cu inima bătând iepurește la auzul pașilor unui străin care se apropie.

Mă îndepărtez.

Să întâlnești atâția nomazi în Brooklyn este revelator. Totuși nu e pentru prima dată când acest proiect a avut impact atât de personal. Cam pe la jumătatea perioadei de documentare, am aflat că îl cunoscusem cu ani în urmă, la Burning Man, pe fiul mai mic al lui Swankie, inginer de software în Seattle. Mai târziu, LaVonne și cu mine ne-am dat seama că una dintre prietenele ei apropiate este căsătorită cu un jurnalist, coleg de-al meu de la Berkeley. De ambele dăți m-am întrebat: *Care sunt șansele să se întâmple așa ceva?*

Poate că nu sunt chiar atât de mici. La urma urmelor, milioane de americani se confruntă cu imposibilitatea unei existențe tradiționale de clasă mijlocie. În multe case de pe tot cuprinsul Americii, mesele de la bucătărie gem de facturi neplătite. Luminile ard până târziu, în noapte. Aceleași calcule sunt făcute iar și iar, din nou și din nou, până la epuizare și câteodată până la lacrimi. Salariu minus bonurile de la băcănie. Minus facturile de la medic. Minus datoriile de pe cardul de credit. Minus costurile pentru utilități. Minus împrumuturile de studii și rata la mașină. Minus cea mai mare cheltuială dintre toate: chiria.

În prăpastia tot mai mare dintre credit și debit atârnă o întrebare: La care parte din această viață ești pregătit să renunți ca să poți trăi în continuare?

Majoritatea celor care se confruntă cu această dilemă nu vor ajunge să trăiască în vehicule. Cei care o fac sunt corespondenții a ceea ce biologii numesc „specie indicator” – organisme sensibile având capacitatea de a semnala niște schimbări mai mari ale ecosistemului.

La fel ca nomazii, milioane de americani sunt forțați să-și schimbe viața, chiar dacă transformările sunt, privite din afară, mai puțin radicale. Există multe feluri de a parcurge

provocarea supraviețuirii. Luna asta o să sari peste mese? O să te duci la camera de gardă, la urgențe, în loc să te duci la medicul tău? O să-ți amâni facturile de pe cardul de credit, sperând că nu vor trece la poprirea pe cont? O să ignori plățile la curent electric și gaze, sperând că lumina și căldura nu vor fi întrerupte? Vei lăsa să se acumuleze dobânzile la împrumuturile de studii și la rata mașinii, sperând că într-o zi vei găsi o modalitate de a ajunge cu ele la zi?

Aceste umilințe subliniază o întrebare mai extinsă: Când încep alegerile imposibile să-i sfâșie și să-i distrugă pe oameni sau societatea?

Lucrul acesta se întâmplă deja. Cauza matematicii gospodărești imposibil de gestionat, care-i ține pe oameni treji noaptea, nu este un secret. Procentul de 1% din vârf produce de optzeci de ori mai mult decât cei din jumătatea inferioară, dacă vom compara veniturile medii.[244] Pentru americanii adulți aflați în jumătatea de jos a scalei veniturilor – undeva pe la 117 milioane de persoane – nivelul câștigurilor nu s-a schimbat din anii ’70.

Asta nu este o diferență de salarizare, este un abis. Iar costul acestor divizări tot mai mari este plătit de fiecare.

„Eu sunt, cumva, mai puțin interesat de greutatea și circumvoluțiunile din creierul lui Einstein decât de aproape certitudinea că oameni cu tot atâta talent au trăit și au murit pe câmpurile de bumbac și în ateliere”, reflecta regretatul scriitor Stephen Jay Gould[245]. O diviziune de clasă din ce în ce mai profundă face ca mobilitatea socială să fie aproape imposibilă. Rezultatul de facto este apariția unui sistem de caste. Acest lucru nu este doar greșit din punct de vedere moral, ci înseamnă și o risipă enormă. Să negi accesul la oportunități unor largi segmente de populație înseamnă să arunci la gunoi rezerve uriașe de talent și capacitate intelectuală. De asemenea, s-a dovedit că diminuează creșterea economică.[246]

---

[244] Patricia Cohen, „A Bigger Economic Pie, but a Smaller Slice for Half of the U.S.”, The New York Times, 6 decembrie 2016, https://www.nytimes.com/2016/12/06/business/economy/a-bigger-economic-pie-but-a-smaller-slice-for-half-ofthe-us.html (N.a.)

[245] Stephen Jay Gould, „Wide Hats and Narrow Minds”, New Scientist, 8 martie 1979, p. 777. (N.a.)

[246] Sean McElwee, „Three Ways Inequality Is Making Life Worse for Everyone”, Salon, vineri, 3 aprilie 2015, http://www.salon.com/2015/04/03/3_ways_inequality_is_making_life_worse_for (N.a.)

Măsura acceptată pe scară largă pentru calcularea inechității veniturilor are o vechime de o sută de ani și se numește coeficientul Gini. Este standardul de aur pentru economiștii din întreaga lume, precum și pentru Banca Mondială, CIA și Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică cu sediul la Paris. Ceea ce dezvăluie această formulă este tulburător. Astăzi, Statele Unite reprezintă cea mai inechitabilă societate din rândul națiunilor dezvoltate ale lumii.[247] Nivelul de inegalitate din America este comparabil cu cel din Rusia, China, Argentina și Republica Democrată Congo, o țară distrusă de război.[248]

Și, pe cât de rea este situația acum, este posibil să devină și mai rea. Asta mă face să mă întreb: Ce alte contorsiuni sau chiar mutații ale ordinii sociale vor apărea în anii ce vin? Cât de mulți oameni vor mai fi striviți de sistem? Câți dintre ei vor găsi o cale de salvare?

***

La câteva zile după ce ne-am cunoscut, Linda a observat, pe mâna mea dreaptă, un inel în formă de caracatiță. „Ai văzut vreodată vreo caracatiță în laborator, cât de deștepte sunt?" s-a minunat ea. „Sunt artiste ale evadării!"

Linda mi-a descris un film pe care-l văzuse online: „Deci este mâncare în celălalt acvariu, iar caracatița aia mare este în primul acvariu, singură. Se strânge până se strecoară pe un tub și ajunge în al doilea acvariu". Apoi mai erau și alte experimente. „Măreau încontinuu gradul de dificultate", a adăugat ea. „De exemplu, a trebuit să desfacă un capac și apoi să intre în tub."

Indiferent de situație, caracatița a reușit să scape.

„Câteodată și oamenii sunt la fel", am sugerat eu.

„Da, dacă încerci să ne închizi într-o cutie", a replicat Linda, râzând.

Mă gândesc la această conversație mult mai târziu, când Linda postează un nou filmuleț pe pagina ei de Facebook. Filmarea arată o caracatiță traversând fundul oceanului. Deplasarea ei este anevoioasă și ciudată, și un cadru strâns arată de ce: caracatița transportă două jumătăți goale de nucă-de-cocos. Brusc, sare întruna dintre ele și, trăgând cochiliile goale mai aproape de ea, își continuă călătoria, rostogolindu-

[247] „Inequality Update", Organisation for Economic Co-operation and Development, noiembrie 2016, https://www.oecd.org/social/OECD2016-Income-Inequality-Update.pdf (N.a.)

[248] http://www.indexmundi.com/facts/indicators/SI.POV.GINI/rankings (N.a.)

se ca o bilă de bowling cu tentacule.[249]

Caracatița își crease un instrument atât pentru transport, cât și pentru protecție – un soi de casă mobilă din nucă-de-cocos. Un scufundător în Indonezia surprinsese momentul cu o cameră de filmat. Linda scrisese și un comentariu despre „cea mai drăguță și mai deșteaptă caracatiță din lume”.

***

Linda a pornit din nou la drum. Eliberată după jobul sezonier de la depozitul Amazon din Campbellsville, Kentucky, și-a început călătoria spre vest. Gary a rămas să mai lucreze, așa că de această dată călătorește singură, trăgând „Hanul Înghesuit” după jeep, prin zilele scurte de iarnă și prin nopțile lungi și întunecate.

Prima ei destinație este Taos, New Mexico. Aici plănuiește s-o viziteze pe Nautilus, preferata ei dintre Navele Terestre, și să se consulte cu un arhitect în privința adaptării designului la nevoile ei. Apoi va merge mai departe, la Reuniunea Vagabonzilor Motorizați. Și după aceea va pleca spre deșertul de lângă Douglas, Arizona, ca să vadă cu ochii ei terenul acela, viitorul său.

Însă la ieșirea din Taos, la bordul jeepului i se aprinde senzorul „Verifică motorul”. Aude că furtunile de zăpadă sunt în apropiere. Sperând să evite o defecțiune de vreme rea în timp ce conduce prin munți, Linda reface itinerarul și se îndreaptă direct spre Douglas.

Ajunge fără incidente. În prima noapte campează într-o parcare de lângă un Safeway abandonat, chiar dacă temperaturile din zori scad sub limita înghețului. În ziua următoare, găsește o parcare pentru rulote cu prețuri reduse, spre zona de nord unde se țin târgurile din oraș. Un cuplu din Montana stă chiar pe locul de lângă ea. Cei doi trăiesc într-o rulotă Airstream de cinci metri, golită, care văzuse și zile mai bune. Linda le spune despre Nava Terestră și le arată un dosar plin cu planuri.

A doua zi vorbim la telefon. Îmi spune că, în afară de abandonarea planului de a vizita orașul Taos, întoarcerea ei din Kentucky a fost destul de ușoară. „Vremea a fost perfectă! Abia dacă m-a picurat un pic în tot timpul ăsta”, îmi spune ea. Călătoria i-a luat doar trei zile. Încă este în parcarea de rulote, care o costă numai 15 dolari pe noapte. Astăzi se dusese să facă un duș; în timpul călătoriei s-a descurcat numai cu

[249] https://www.facebook.com/LADbible/videos/2969897786390725 (N.a.)

șervețele umede. „Am stat în rulota mea și m-am odihnit”, spune ea, lăsând să-i scape un oftat mulțumit.

Și și-a vizitat și cele două hectare. Peticul de deșert pe care l-a văzut pentru prima dată în niște fotografii de pe Craigslist, primăvara trecută, și apoi într-un video pe telefon, vara trecută, a devenit tridimensional. Pământul este real, tangibil, niște împrejurimi prin care a putut să se plimbe. Jură că a auzit chiar și un șarpe-cu-clopoței. „Este minunat”.

Acum, viitorul pare alarmant de aproape. „Am 66 de ani”, spune ea pragmatic. „Trebuie să grăbesc lucrurile pe-aici. Vreau să fiu în stare ca, la un moment dat, să mă relaxez și să mă bucur.”

Detaliile vin ca un torent. Linda îmi spune că tocmai a cumpărat, cu 26 de dolari, un generator portabil de 4000 de wați – o reducere cu mai mult de 50%. „Oh, Dumnezeule mare, am electricitate!” cântă ea. E zgomotos ca un aspirator, dar asta n-o deranjează. Puterea lui depășește cu mult firicelul de energie pe care-l obține din panoul solar de 45 de wați.

Linda îmi descrie cum a găsit în apropiere de terenul ei un serviciu ieftin de livrare a apei, care să-i poată umple niște rezervoare mai mari. (Cu toate că Nava Terestră are cisterne în care să colecteze apă de ploaie, s-ar putea ca aceasta să nu fie suficientă și va trebui să se descurce cumva și cât durează construcția.)

Îmi vorbește despre cadastrul terenului – trebuie să știe cotele înainte de a reteza denivelările pentru permacultură. Și mâine o să meargă la departamentul local de construcții ca să afle ce restricții are – cât de departe de drum trebuie să construiască – și alte particularități de poziționare.

„Am citit deja pe website-ul lor că poți ocupa cam o jumătate de hectar fără autorizație de clasificare”, îmi spune. „Oricum, atât voiam și eu.”

Linda plănuiește să înceapă construcția după Reuniunea Vagabonzilor Motorizați. Gary a fost de acord să revină cu ea aici, după eveniment. Va veni și LaVonne. Împreună vor începe să construiască sera în care va crește hrană organică și care le va oferi protecție față de vicisitudinile vremii, cât timp va dura ridicarea casei în sine.

Acum, Lindei i se pare că vede casa, de parcă imaginile din dosarul ei s-ar fi trezit la viață. Nava Terestră pe care și-o imaginase atât amar de ani se ridică dintr-un petic sterp de deșert. O construiește cu propriile mâini hotărâte și cu

ajutorul unor prieteni care i-au devenit familie. Când o să fie gata – și o să fie –, Nava Terestră îi va adăposti pe toți. Cu sisteme regenerabile pentru hrană, apă, electricitate, încălzire și răcire va fi o casă, dar deopotrivă și un organism viu, o ființă care există în armonie cu deșertul. Le va supraviețui tuturor.

Acel viitor începe odată cu noul an, care este doar la câteva săptămâni distanță. Linda și-a planificat deja primul pas: săpăturile. A găsit un excavatorist care o taxează cu 35 de dolari pe oră, fără adaosuri pentru combustibil sau pentru deplasare. „Timpul de lucru începe când pune fundul pe scaun”, spune ea fericită. A vorbit cu manipulantul și a rezervat o dată la final de ianuarie.

Faza aceasta ar trebui să dureze opt ore, îmi spune ea. Iată cum se va desfășura:

Mai întâi, excavatorul curăță drumul de acces năpădit de vegetație, deschizând o potecă spre proprietatea ei. Apoi o să curețe de buruieni o alee, unde să poată parca „Hanul Înghesuit”.

În cele din urmă, începe să lucreze la partea principală a construcției. Brațul excavatorului se întinde. Cupa se lasă tot mai jos. Dinții de metal mușcă din pământ, iar și iar, pe măsură ce excavatorul smulge vegetația aspră a deșertului. Tot ce atinge cedează în fața lui: arbuștii încovoiați, cactușii țepoși, bolovanii grei. Acestea sunt obstacolele care stau în calea viitorului Lindei. Unul câte unul, sunt ridicate și înlăturate.

Curând, treaba e terminată. După plecarea excavatorului, Linda pășește pe solul drept și neted lăsat în urmă. Acum, acest teren este pregătit pentru ea – o jumătate perfectă de hectar, ceva pe care să construiască.

Mulțumiri

În trei ani și 24000 de kilometri cunoști mulți oameni. Această carte există datorită bunătății lor. Le sunt recunoscătoare tuturor celor întâlniți pe drum, care au împărtășit cu mine înțelepciunea, glumele proaste, focurile de tabără și cafeaua, și tuturor celor de acasă, a căror susținere a făcut posibilă această călătorie.

Am cea mai adâncă recunoștință pentru Linda May. Nu e puțin lucru să ai încredere în cineva și să-i spui povestea ta, mai ales când cel care o scrie îți dă târcoale, venind și plecând, timp de trei ani, doarme într-o dubă în fața casei fiicei tale și aleargă în urma mașinuței de golf cu care mergi la treburile de întreținere a campingului, mâzgălind ceva într-un carnețel. Sper că rezistența Lindei – împreună cu istețimea și inima ei mare – să-i miște și pe alții, așa cum m-au mișcat pe mine.

Vreo două sute de nomazi mi-au oferit din timpul lor și și-au lăsat amprenta aici. Sunt prea mulți ca să-i amintesc pe toți, dar le mulțumesc în special următorilor: LaVonne Ellis, Silvianne Delmars, Bob Wells, Charlene Swankie (cunoscută drept „Swankie Rotițe”), Iris Goldberg, Peter Fox, Dansatorul Fantomă, Barb și Chuck Stout, Lois Middleton, Phil și Robin DePeal, Gary Fallon, David Roderick, Al Christensen, Lou Brochetti, Jen Derge, Ash Haag, Vincent Mosemann, David Swanson, Mike, Kat și Alex Valentino și, firește, lui Don Rotarul, bărbatul misterios.

O susținere entuziastă am primit și din partea Columbia School of Journalism, în special de la colegii mei Ruth Padawer și David Hajdu. Rockefeller Foundation a oferit o lună la Bellagio Center, un loc devenit magic prin munca susținută a lui Pilar Palacia și a Claudiei Juech. Trupa mea de acolo (cunoscută drept „Il Convivio”) a împărtășit camaraderie, o profundă înțelegere și petreceri dansante spontane. O apreciere specială pentru fotograful Todd Gray, care a pus întrebările potrivite la momentul potrivit (și mi-a făcut și poze).

James Marcus, de la *Harper’s Magazine*, a fost primul editor care a crezut în această poveste; el este, totodată, un model de decență umană. Printre ceilalți aliați ai articolului din *Harper’s Magazine* se numără: Giulia Melucci, Sharon J. Riley și talentatul fotograf Max Whittaker, ale cărui imagini l-au și ilustrat. Lizzy Ratner și Sarah Leonard, de la *The Nation*, Clara Germani, de la *The Christian Science Monitor*, și Alissa

Quart, de la *Economic Hardship Reporting Project*, au susținut, cu toții, fragmente din ceea ce avea să devină o carte.

Joy Harris, grijuliul și neînfricatul meu agent, „a prins” acest proiect de la început, cu profundă empatie. Editorul Alane Mason de la *Norton* a ținut totul laolaltă cu o mână fermă. Adam Reed, Ashley Patrick, Kyle Radler și Laura Goldin au fost, de asemenea, ajutoare neprețuite.

Michael Evans, Robert și Karen Kopfstein, Jerry Hirsch, Stella Ru și Stu Levin ne-au dat (la propriu) un acoperiș mie și lui Halen. Ann Cusack m-a trimis la drum cu o trusă de prim ajutor incluzând tot felul de lucruri, precum Neosporin și Irish Spring, alături de un mic drapel american. Lonnie și Lonnie Jr, de la Nalley’s Pit Stop din Douglas, Arizona, m-au tractat ca să mă scoată din noroi. Aaron, Bill și echipa nebună de mecanici de la Conklin Cars, din Hutchinson, Kansas, au rămas peste program ca să-mi repare alternatorul.

Sunt recunoscătoare familiei mele: tatăl meu, Ron, m-a ajutat în calitate de copilot al lui Halen, în cea mai mare parte a călătoriei spre est. Mama mea, Susan (în curând „Dr. Bruder”), m-a învățat cum să scriu încă din primele zile. Sora mea Megyn este aprigă și minunată și unul dintre cele mai grozave motive pentru care mă bucur că sunt acasă. Câinele Max (cunoscut și drept Mutt-Mutt Wagglebutt) a oftat și s-a cuibărit lângă mine în lungile nopți de scris.

Sunt foarte norocoasă pentru comunitatea mea sau „familia logică”, incluzându-i aici pe: Douglas Wolk, Rebecca Fitting, Chris Taylor, Jess Taylor Wolfe, Caroline Miller, Josh și Lowen Hunter, Sarah Fan, Chris Hackett, Sarah McMillan, Dorothy Trojanowski, Eleanor Lovinsky, Marlene Kryza, Julia Solis, John Law, Christos Pathiakis, Robert Kutruff, Rob Schmitt, Stacey Cowley, David Dyte, B’Anna Federico, Nate Smith, Raya Dukhan, Michael Evenson, Ellen Taylor, Clark McCasland, Martha Prakelt, Baris Ulku, Shel Kimen, Iva Roze, James Mastrangelo, Niambi Person Jackson, Amelia Klein, Anthony Tranguch și David Carr, de care mi-e foarte dor. De asemenea, sunt recunoscătoare și triburilor mele: Madagascar Institute, Flaming Lotus Girls, Illumination Village, 29 Hour Music People și Dark Passage.

Complicea mea, Julia Moburg (cunoscută ca „Surferița Julia”), m-a ajutat să-mi păstrez echilibrul. Este mai bună decât maimuțele marmoset[250] și mai mult decât merit.

[250] Maimuțe de talie foarte mică, recunoscute pentru spiritul lor de grup și

Această carte îi este dedicată celui mai bun prieten al meu, Dale Maharidge. În ultimii paisprezece ani, tu ai fost vocea care a răspuns la telefon, indiferent de oră.

Noi, toți, suntem ceea ce înseamnă o familie modernă.

Mulțumiri

---

pentru grija pe care și-o poartă unele altora. (N.t.)